

ΠΑΓΧΑΛΚΙΔΙΚΟΣ ΛΟΓΟΣ

ΠΕΡΙΟΔΙΚΗ ΕΚΔΟΣΗ ΤΟΥ ΠΑΓΧΑΛΚΙΔΙΚΟΥ ΣΥΛΛΟΓΟΥ «Ο ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΗΣ»

Έδρα Θεσσαλονίκη - Έτος ιδρύσεως 1903

ΜΑΝΤΩΣ ΜΑΥΡΟΓΕΝΟΥΣ 23 - Τ.Κ. 542 49, ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ ΤΕΥΧΟΣ 54ο • Ιανουάριος - Φεβρουάριος - Μάρτιος 2023

ΠΛΗΡΩΜΕΝΟ
ΤΕΛΟΣ
Παγ. Γραφείο
Θεσσαλονίκης 116
Αριθμός Δελτίου
020050

ΤΕΤΡΑΔΙΟ -ΛΕΥΚΩΜΑ

1821 - 2021

200 χρόνια από την Επανάσταση της Χαλκιδικής το 1821

Η συμβολή της Επανάστασης στην έκβαση του Απελευθερωτικού Αγώνα

ΑΦΙΕΡΩΜΑ

Έκδοση: ΠΑΓΧΑΛΚΙΔΙΚΟΣ ΣΥΛΛΟΓΟΣ «Ο ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΗΣ»

Έδρα Θεσσαλονίκη - Έτος ιδρύσεως 1903

ΠΑΓΧΑΛΚΙΔΙΚΟΣ ΛΟΓΟΣ

Περιοδική έκδοση
του Παγχάλκιδικού Συλλόγου «**Ο ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΗΣ**»
Έδρα Θεσσαλονίκη - Έτος ιδρύσεως 1903
Μαντώ Μαυρογένους 23, Τ.Κ. 542 49, Θεσ/νίκη
Τηλ. 2310/323.839, κιν. 6936/950.188, φαξ 2310/326.108
Ηλεκτρ. δ/ση: www.panchalkidikos.gr
E-mail Συλλόγου: panchalkidikos@gmail.com
E-mail Προέδρου: ikotsanis@gmail.com

ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΣ - ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΣ - ΜΑΡΤΙΟΣ 2023

ISSN: 2585-3619

ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΕΚΔΟΣΗΣ

Αυγολούπης Σταύρος, Καθηγητής Αστρονομίας του ΑΠΘ
Καραμύχος Ιωάννης, Φιλολόγος
Καρτσιώτης Μιχαήλ, τ. Εκπαιδευτικός, Επίτιμος
Πρόεδρος του Παγχάλκιδικού Συλλόγου
Οικονόμου Τριαντάφυλλος, τ. Εκπαιδευτικός,
δρ. Επιστήμης της Αγωγής (συντονιστής)
Παπάγγελος Ιωακείμ, δρ. Αρχαιολόγος
Παυλούδης Χρήστος, Υποναύαρχος Π.Ν. ε.α.
Τσαμουρτζή Μαρία, Αρχιτέκτων
Τσίκουλας Ιωάννης, Καθηγητής Ιατρικής του ΑΠΘ
Ιδιοκτήτης: Παγχάλκιδικός Σύλλογος "Ο Αριστοτέλης"
Εκδότης - Διευθυντής: Ιωάννης Τ. Κοτσάνης, Πρόεδρος
του Διοικητικού Συμβουλίου του Συλλόγου

**Το περιοδικό εκδίδεται με χορηγίες συμπατριωτών,
φίλων και φορέων, και αποστέλλεται δωρεάν.**

Σελιδοποίηση, Εκτύπωση: GRAFIS
Νέα Ραιδεστός Θεσσαλονίκης, Τηλ. 2310/466.776

ΤΡΑΠΕΖΑ ΠΕΙΡΑΙΩΣ
IBAN: GR 80 0171 2330 0062 3304 0032 572
A.Φ.Μ.: 090145977 Δ.Ο.Υ.: Ζ' ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ

Χορηγός της έκδοσης του παρόντος 54^{ου} τεύχους
είναι η **ΠΡΟΕΔΡΙΑ της ΚΥΒΕΡΝΗΣΗΣ**
Γενική Γραμματεία Επικοινωνίας και Ενημέρωσης.

Εικόνα εξώφυλλου: Το εξώφυλλο του Τετραδίου-Λευκώματος
(Ο Καπετάν Χάψας και ο Εμμ. Παππάς)

Εικόνα οπισθόφυλλου: Το οπισθόφυλλο του Τετραδίου-Λευκώματος
(Ο Ιερός Ναός του Πρωτάτου στις Καρυές)

ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ

Πρόεδρος **Κοτσάνης Ιωάννης** (Αρναία)
Αντιπρόεδρος **Οικονόμου Τριαντάφυλλος** (Νικήτη)
Γεν. Γραμματέας **Λυρτζής Αστέριος** (Ταξιάρχης)
Ταμίας **Παπαδόπουλος Αβραάμ** (Βραστά)
Ειδ. Γραμματέας **Μπούφτας Νικόλαος** (Αρναία)
Μέλος **Κουτσιαντά-Ζαμπόκα Κοκόνη** (Αρναία)
Μέλος **Παυλούδης Χρήστος** (Ορμύλια)
Μέλος **Στρατής Απόστολος** (Κασσάνδρεια)
Εξελεγκτική Επιτροπή
Ταλέας Φώτιος (Νέα Ρόδα)
Μπουλάκη-Λυπηρίδη Μαρία (Πολύγυρος)
Λαθούρη-Πάργα Μαρία (Συκιά)

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

- Το τετράδιο-λευκώμα αφιέρωμα
στην Επανάσταση της Χαλκιδικής του 1821 1
- Στρατής Απόστολος,
**Το χρονικό των γεγονότων των Ιμίων
28-31 Ιανουαρίου 1996** 3
- † Ν. Κ. Μουτσόπουλος,
**Το Άγιον Όρος.
Τόπος προσευχής, υπακοής και μετανοίας** 8
- Αυγολούπης Σταύρος,
**Ένα τηλεσκόπιο στον Χολομόντα Χαλκιδικής
θα παρακολουθεί την "υγεία" των δορυφόρων** 10
- Καραμύχος Ιωάννης,
**Παράθεση ανθολογημένων αρχαίων γνωμικών
και παροιμιών, καθώς και παροιμιακών φράσεων
από τους μύθους του Αισώπου** 12
- Καραστέργιος Θ. Αστέριος,
Οι "παραμάννες" του Δεσπότη 14
- Κύρου Θ. Δημ.,
**Ο εμβολιασμός των μαθητών-μαθητριών
των Μαντεμοχωρίων στα 1894/1895** 16
- Μάντσιος Φ. Άγγελος,
**Καραβομαραγκοί. Ο γέρο-Άγγελος Σούφης
(1880-1972) και ο "ανεμοστρόφος"** 19
- Μπουλάκι-Λυπηρίδη Μαρία,
Η αποκρία τ'ς Μαργούδας 22
- Σαραφούδη Ειρήνη,
Θρησκεία και ελληνική παράδοση 24
- Συνοπτικά στοιχεία της ιστορίας του Παγχάλκιδικού
Συλλόγου "Ο Αριστοτέλης" 26
- Οι σελίδες του αφιερωματικού
τετραδίου-λευκώματος 27-34
- Καρτσιώτης Θεμ. Μιχαήλ,
**Άρθρα που αναφέρονται στην Επανάσταση
της Χαλκιδικής του 1821, δημοσιεύματα
σε τοπικά περιοδικά, έντυπα** 35
- Γουδήρας Β. Δημήτρης,
**Η ίδρυση και η προσφορά της αδελφότητας
"Ανάλασις" Λειβαδιού (Χαλκιδικής)** 41
- Τσίκουλας Γιάννης,
"Πάμε για ραδίκια" 44
- Αγιορείτικα νέα 46
- Έκθεση πεπραγμένων του Δ.Σ. έτους 2022 48
- Αυγολούπης Σταύρος,
**Αριστοτέλης - Κομφούκιος
Συμπόσιο για την ηθική κατά τον 21ο αιώνα** 51
- Η δράση του Συλλόγου μας 52
- Δράσεις άλλων φορέων 54
- Βιβλία και έντυπα που λάβαμε 55
- Νέα μέλη του Συλλόγου μας 56
- Πένθη 56
- Οι χορηγοί μας 57
- Πρόγραμμα εκδηλώσεων, εκδρομών Μαρτίου-Ιουνίου '23 58
- Η χορηγία 61

Φιλολογική επιμέλεια: Ιφιγένεια Κοτσάνη

Τα ενυπόγραφα άρθρα εκφράζουν τις απόψεις των συντακτών τους. Υπενθυμίζεται ότι αυτά δεν πρέπει να υπερβαίνουν τους 9.000 περίπου χαρακτήρες (χτυπήματα με τα κενά), κάτι που πρέπει να τηρείται πιστά. Όσα κείμενα δεν φέρουν υπογραφή, συντάσσονται από τον εκδότη.

ΤΟ ΤΕΤΡΑΔΙΟ-ΛΕΥΚΩΜΑ

ΑΦΙΕΡΩΜΑ ΣΤΗΝ ΕΠΑΝΑΣΤΑΣΗ ΤΗΣ ΧΑΛΚΙΔΙΚΗΣ ΤΟΥ 1821*

Τυπώθηκε σε 15.000 αντίτυπα και προσφέρεται σε όλους τους μαθητές Δημοτικών, Γυμνασίων και Λυκείων του Νομού Χαλκιδικής.
Σκοπός : Η ανάδειξη της αγνοημένης Επανάστασης της Χαλκιδικής του 1821

Σε λίγες μέρες θα γιορτάσουμε και πάλι τη μεγάλη επέτειο της Εθνικής Παλιγγενεσίας, της ηρωικής προσπάθειας των προγόνων μας για την αποτίναξη του τουρκικού ζυγού και την απελευθέρωση της Πατρίδας μας.

Το Δ.Σ. του Συλλόγου, ευαίσθητο σε θέματα που έχουν σχέση με την ιστορία της Πατρίδας μας και ιδιαίτερα του τόπου μας, κατά τον εορτασμό της 200ετηρίδας συμμετείχε ενεργά με ποικιλία πρωτοβουλιών και δράσεων:

1. Αφιέρωσε δύο τεύχη (47ο και 48ο) στην ΕΠΑΝΑΣΤΑΣΗ ΤΗΣ ΧΑΛΚΙΔΙΚΗΣ ΤΟΥ 1821, με σωρεία εξαίρετων άρθρων και εργασιών, κορυφαίων επιστημόνων, με εικόνες των μνημείων που έστησε η Χαλκιδική για τους ήρωές της, με δημοσίευση λόγων διακεκριμένων Ελλήνων, με ύμνους από τη λαϊκή παράδοση κ.ά., που συνέβαλαν στον αναστοχασμό και την ανάδειξη της μεγάλης συμβολής της Χαλκιδικής στην όλη έκβαση του απελευθερωτικού αγώνα του 1821.

Τα δύο αυτά τεύχη-ΑΦΙΕΡΩΜΑΤΑ τυπώθηκαν και κυκλοφόρησαν σε 5.000 αντίτυπα για να γίνει όσο το δυνατό ευρύτερα γνωστή η μεγάλη θυσία της Χαλκιδικής στην τελική έκβαση του αγώνα.

2. Προκήρυξε μαθητικό διαγωνισμό μετά από ειδική άδεια του Υπουργείου Παιδείας, μεταξύ των μαθητών/τριών της Στ τάξης των Δημοτικών Σχολείων, της Γ' Γυμνασίου και της Α' Λυκείου όλων των Σχολείων του Νομού με θέμα: *Η επανάσταση της Χαλκιδικής το 1821*, προκειμένου να βιώσουν τα παιδιά τη βαθύτερη σημασία του εορτασμού της 200ετηρίδας και να γνωρίσουν καλύτερα τη συμμετοχή των προγόνων τους Χαλκιδικιωτών στον εθνικό αγώνα. Επιτροπή από εξέχοντες εκπαιδευτικούς, με απολύτως αδιάβλητο τρόπο, αξιολόγησε τα γραπτά, έβγαλε τα αποτελέσματα, και σε ειδική τελετή στο Δημοτικό θέατρο Πολυγύρου επιδόθηκαν τα βραβεία. Οι εργασίες των πρωτευσάντων δημοσιεύθηκαν στον Παγχαλκιδικό Λόγο. Σημειώνεται ότι η δράση αυτή, που κοινοποιήθηκε ευρύτατα, είχε μεγάλη απήχηση μεταξύ των μαθητών, των εκπαιδευτικών, των γονέων και της κοινωνίας της Χαλκιδικής.

3. Παρουσίασε σε πρώτη προβολή, στη Θεσσαλονίκη (Πολεμικό Μουσείο) και στον Πολύγυρο (Δημοτικό Θέατρο) τις δυο εξαιρετες ταινίες, που δημιούργησε ο αντιστράτηγος ε.α. κ. Στυλιανός Κυρίμης, επίλεκτο μέλος του Συλλόγου μας, σε σκηνοθεσία του κ. Ιωάννη Κοροδήμου, υπεύθυνου του Κινηματογραφικού αρχείου του Πολεμικού Μουσείου Αθηνών, με τίτλο: α) **Η επανάσταση της**

Χαλκιδικής του 1821 (η ταινία προβλήθηκε επίσης στα Ν. Μουδανιά και στην Κασσάνδρα) και β) **Καπετάν Χάψας το Λιοντάρι της Χαλκιδικής**, (η ταινία προβλήθηκε στις 12/3 και στα Βασιλικά). Αντίγραφα των δύο ταινιών διανεμήθηκαν στους παρευρισκομένους στις προβολές και στάλθηκαν στα Σχολεία της Χαλκιδικής.

4. Το ΤΕΤΡΑΔΙΟ-ΛΕΥΚΩΜΑ. Για την ακόμα μεγαλύτερη ανάδειξη και την ευρύτερη διάδοση της αγνοημένης συμβολής της Χαλκιδικής

στον Αγώνα του 21, το Δ.Σ. προέβη σε μια πρωτότυπη ενέργεια. Κατάρτισε ένα έντυπο, σε σχήμα σχολικού τετραδίου, και το ονόμασε ΤΕΤΡΑΔΙΟ – ΛΕΥΚΩΜΑ, 1821-2021, 200 χρόνια από την Επανάσταση της Χαλκιδικής το 1821. Η συμβολή της στον απελευθερωτικό αγώνα. ΑΦΙΕΡΩΜΑ (βλ. εξώφυλλο). Έχει 36 έγχρωμες σελίδες, τυπώθηκε σε 15.000 αντίτυπα, με χορηγία της Περιφερειακής Ενότητας Χαλκιδικής και μοιράζεται αυτές τις μέρες, με έγκριση του Υπουργείου Παιδείας, σε όλους τους μαθητές/τριες των Δημοτικών, Γυμνασίων και Λυκείων της Χαλκιδικής, ως ΑΝΑΜΝΗΣΤΙΚΟ του Παγχαλκιδικού Συλλόγου για τον εορτασμό της 200ετηρίδας.

Πρόκειται για ένα κομψό-ελκυστικό Τετράδιο-Λεύκωμα, στο οποίο αναφέρονται σε συντομία τα σπουδαιότερα γεγονότα της Επανάστασης του 1821 στη Χαλκιδική, με εικόνες, ιστορικά κείμενα, δημοτικά τραγούδια και φωτογραφίες των μνημείων που έστησε διάσπαρτα η μικρή μας πατρίδα, για να αποτίσει φόρο τιμής και ευγνωμοσύνης στους γενναίους προγόνους μας και τα οποία στεφανώνει κάθε χρόνο!.

Το Τετράδιο-Λεύκωμα απευθύνεται στους μαθητές, να το μελετούν στο σχολείο και στο σπίτι μόνοι τους,

Το λάβαρο της Επανάστασης της Χαλκιδικής

με το δάσκαλό ή τους γονείς τους, όποτε αυτοί θέλουν. Δημιουργήθηκε δε με την προσδοκία ότι θα αποτελέσει κίνητρο για μια καλύτερη προσέγγιση της μεγαλειώδους εκείνης συμμετοχής της Χαλκιδικής στην Ελληνική Επανάσταση. Έχει καθαρά παιδευτικό χαρακτήρα και αποβλέπει στην ενίσχυση της Εθνικής αυτογνωσίας. Οι εκπαιδευτικοί μας μπορούν να συμβάλλουν στην κατάλληλη αξιοποίηση του τετραδίου, με τρόπους που αυτοί γνωρίζουν.

Το Τετράδιο-Λεύκωμα παρουσιάζεται σήμερα στις μεσαίες έγχρωμες σελίδες του παρόντος τεύχους στο σύνολό του, μικρό αντίδωρο προς τους Χαλκιδικιώτες αναγνώστες και όχι μόνο, φιλοδοξώντας να αποτελέσει στην καλύτερη ιστορική γνώση των γεγονότων εκείνης της περιόδου.

Το Τετράδιο-Λεύκωμα είναι αναρτημένο και στην ιστοσελίδα μας ranchalkidikos.gr, όπου αναρτούμε ανακοινώσεις, επιστολές, δελτία τύπου, εργασίες, εικόνες από εκδηλώσεις του Συλλόγου και άλλων φορέων κλπ. για πλήρη ενημέρωση. Εκεί είναι αναρτημένα και όλα τα τεύχη του περιοδικού ΠΑΓΧΑΛΚΙΔΙΚΟΣ ΛΟΓΟΣ από

την αρχή της εκδόσεώς του (τεύχος 1 του 2009) μέχρι σήμερα (τεύχος 54).

Με την ελπίδα ότι με τη κυκλοφορία του Τετραδίου-Λεύκωματος προσθέτουμε άλλο ένα λιθαράκι στην ΑΝΑΔΕΙΞΗ ΤΗΣ ΑΓΝΟΗΜΕΝΗΣ ΕΠΑΝΑΣΤΑΣΗΣ ΤΗΣ ΧΑΛΚΙΔΙΚΗΣ ΤΟΥ 1821 και με την υπόσχεση ότι δεν θα πάψουμε να αγωνιζόμαστε γι' αυτόν το σκοπό, ευχόμαστε προς όλους

**ΚΑΛΗ ΜΕΓΑΛΗ ΤΕΣΣΑΡΑΚΟΣΤΗ
ΚΑΙ ΚΑΛΟ ΠΑΣΧΑ.**

Το Δ.Σ.

**Το Τετράδιο-Λεύκωμα είχε ήδη ετοιμασθεί το 2021 ως συμμετοχή στον εορτασμό της 200ετηρίδας. Λόγω όμως των γραφειοκρατικών διαδικασιών για την έγκριση από το Υπουργείο Παιδείας και την εκταμίευση της πίστωσης από την Περιφέρεια διανέμεται με καθυστέρηση.*

ΥΓ. Τα δέματα με το Τετράδιο -Λεύκωμα προωθήθηκαν σε όλα ανεξαιρέτα τα Σχολεία. Αν σε όποιο τυχόν δεν έφθασε τηλεφωνήστε στον αντιπρόεδρο κ. Τριαντάφυλλο Οικονόμου 6973425944.

ΕΥΧΕΣ

**"Νύν πάντα πεπλήρωται φωτός,
οὐρανός τε καὶ γῆ καὶ τὰ καταχθόνια.
Ἑορταζέτω γοῦν πᾶσα κτίσις,
τὴν ἔγερσιν Χριστοῦ ἐν ᾗ ἔσπερέωται..."**

*(Τώρα όλα έχουν πλημμυρίσει από φως,
ο ουρανός και η γη και τα καταχθόνια.
Ὅλη η κτίσις ας εορτάσει την Ανάσταση του Χριστοῦ,
γιατί μέσα από την Ανάσταση ανακαινίστηκε...)*

**Το φως της Ανάστασης να μας πλημμυρίσει
από δύναμη, καρτερία κι ελπίδα και να μας δείξει
τον δρόμο της αλληλεγγύης
και της στήριξης όσων έχουν ανάγκη.**

ΚΑΛΟ ΠΑΣΧΑ!

ΕΙΣ ΜΝΗΜΗΝ

Ο πρόεδρος και τα μέλη του Δ.Σ. του Παγχαλκιδικού Συλλόγου εκφράζουν τα θερμά τους συλλυπητήρια και την βαθειά τους οδύνη στις οικογένειες και τους οικείους των αδικοχαμένων προσώπων τους, για το ανείπωτης τραγωδίας σιδηροδρομικό δυστύχημα στα Τέμπερη που βύθισε στο πένθος τη χώρα μας. Στους τραυματίες ευχόμαστε γρήγορη ανάρρωση.

Στις 28 του Φλεβάρη, τα μεσάνυχτα, ο χρόνος πάγωσε μέσα στην άμορφη μάζα των καμένων σιδηρικών. Ο Πηνιός στην ακατάπαυστη ροή του, πένθιμο σιγόντο, θρηνεί τα καφαλισμένα όνειρα των νεκρών παιδιών μας. Οι ψυχές μας μεσίστιες σμίγουν με τις δικές τους στο αιώνιο ταξίδι τους. Η «ενός λεπτού σιγή» των ζωντανών ας γίνει μόνιμη υπενθύμιση για τα τραγικά θύματα στην αιώνια σιωπή τους.

Ευχόμαστε να μην ξαναζήσουμε ανάλογο σκληρό φρίκης στο μέλλον. Εκφράζουμε θερμές ευχαριστίες και συγχαρητήρια σε όλους τους φορείς και άτομα που συνέβαλαν αποτελεσματικά στο υπεράνθρωπο έργο του απεγκλωβισμού και της περίθαλψης των τραυματιών.

Ο Θεός ας αναπαύσει τους κεκοιμημένους αδελφούς μας.

ΤΟ ΧΡΟΝΙΚΟ ΤΩΝ ΓΕΓΟΝΟΤΩΝ ΤΩΝ ΙΜΙΩΝ 28-31 ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΥ 1996 ΠΟΥ ΚΑΤΕΛΗΞΕ ΣΤΟ NO SHIPS... NO FLAGS... NO TROOPS...

ΑΠΟΣΤΟΛΟΣ ΣΤΡΑΤΗΣ

Αξιωματικός Π.Ν. ε.α. – Οικονομολόγος

Το άρθρο αυτό στο περιοδικό μας είναι ένα **μνημόσυνο στους τρεις Αξιωματικούς** του Πολεμικού μας Ναυτικού, πλήρωμα του ελικοπτέρου 21, οι οποίοι χάθηκαν στα νερά του Αιγαίου, εκτελώντας την αποστολή που τους ανέθεσε το Πολεμικό Ναυτικό τη νύχτα της 31ης Ιανουαρίου 1996.

Θ' αναφερθώ στα γεγονότα που σχετίζονται με την κρίση των Ιμιών, απαντώντας στα παρακάτω ερωτήματα:

- Επεδίωξε η Τουρκία να δημιουργήσει την κρίση και για ποιο λόγο;

- Όπως εξελίχθηκε και τελείωσε η κρίση, βγήκε κάποιος από τους δύο ωφελιμένας;

- Τα γεγονότα των Ιμιών ήταν ένα καμπανάκι για την ελληνική εξωτερική πολιτική και άμυνα;

- Θα υπάρξει συνέχεια με ανάλογα περιστατικά;

Η προετοιμασία και η δημιουργία της κρίσης από την Τουρκία – Ιστορικό

Η Τουρκία, αυξάνοντας συνεχώς τη στρατιωτική της ισχύ, άρχισε, από το 1973 και μετά, να αμφισβητεί το καθεστώς του Αιγαίου και του εναερίου χώρου μας, όπως σαφώς ορίζονται από τη συνθήκη της Λωζάνης της 24ης Ιουλίου 1923, τις Ιταλοτουρκικές συμφωνίες της 8ης Δεκεμβρίου 1932 και 4ης Ιανουαρίου 1933, την συνθήκη των Παρισίων της 10ης Φεβρουαρίου 1947 και τα δικαιώματά μας που απορρέουν από την σχετικά πρόσφατη -16 Νοεμβρίου 1994- σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών για το Δίκαιο της Θάλασσας.

Αποτέλεσμα αυτής της αμφισβήτησης είναι οι συχνότατες παραβιάσεις του F.I.R. Αθηνών, φθάνοντας σε αριθμό ρεκόρ -614- για το 1995 (το 2022 έφθασαν τις 2.286). Οι διαμαρτυρίες για καταπίεση της μουσουλμανικής μειονότητας στη Θράκη αυξάνονται συνεχώς, όπως και οι περιπολίες Τουρκικών σκαφών στα νησιά μας. Όλες αυτές οι κινήσεις σκοπό έχουν να μας σύρουν σε διαπραγματεύσεις για επαναπροσδιορισμό της ισχύουσας κατάστασης στην περιοχή. Η Τουρκία, ειδικότερα **σε ασταθείς πολιτικές περιόδους, επισείοντας τον**

κίνδυνο του πολέμου, κάνει βήματα στους αντικειμενικούς της σκοπούς έχοντας πάντα υπομονή και επιμονή στους στόχους της. Μία τέτοια χρονική στιγμή εκτίμησε ότι ήταν και ο Δεκέμβριος του 1995, με τον Πρωθυπουργό Ανδρέα Παπανδρέου να νοσηλεύεται στο Ωνάσειο και ν' αδυνατεί ν' ασκήσει τα καθήκοντά του, χωρίς να υπάρχει διάδοχη κατάσταση.

Έτσι, στις 26 Δεκεμβρίου 1995, ένα «τυχαίο» περιστατικό, η προσάραξη του Τουρκικού εμπορικού πλοίου «ΦΙΝΚΕΝΤ ΑΡΚΑΤ» στη βραχονησίδα Ίμια, έγινε αφορμή για αλυσιδωτές αντιδράσεις και προκλήσεις από την υπηρεσιακή πρωθυπουργό της Τουρκίας ΤΑΝΣΟΥ ΤΣΙΛΕΡ.

Στις 28 Δεκεμβρίου το Ελληνικό ρυμουλκό "ΜΑΤΣΑΣ ΣΤΑΡ" αποκολλά από τη βραχονησίδα το Τουρκικό πλοίο και το συνοδεύει στις απέναντι

ακτές, παρά τις αντιδράσεις του Τούρκου Κυβερνήτη, ο οποίος ζητούσε Τουρκικό ρυμουλκό καθώς όπως έλεγε: η Ίμια είναι τουρκικό νησί. Την επομένη, 29 Δεκεμβρίου, ο Έλληνας πρεσβευτής στην Άγκυρα Δ. ΝΕΖΕΡΙΤΗΣ προβαίνει σε διάβημα διαμαρτυρίας στο Τουρκικό Υπουργείο Εξωτερικών, όπου του παραδίδεται η εξής ρηματική διακοίνωση: «Η βραχονησίδα ΚΑΡΝΤΑΚ (Τουρκική ονομασία της ΙΜΙΑ) αποτελεί μέρος της Τουρκικής επικράτειας και βρίσκεται εγγεγραμμένη στο κτηματολόγιο της περιφέρειας Κουγκλά, της Νομαρχίας Μποντρούμ, στο χωριό ΚΑΡΑΚΑΓΙΑ».

Η Άγκυρα, αμφισβητώντας τις διεθνείς συνθήκες, προσπάθησε να οικειοποιηθεί τις δύο βραχονησίδες που έχουν έκταση, η Δυτική Ίμια 25 στρέμματα και η Ανατολική 14 στρέμματα, με βαθύτερο **στόχο ΤΗ ΜΕΤΑΤΟΠΙΣΗ ΤΗΣ ΟΡΙΟΓΡΑΜΜΗΣ ΔΥΤΙΚΟΤΕΡΑ ΣΕ ΒΑΡΟΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ.** Το ίδιο έπραξε το 1969 μετατρέποντας τη νήσο Τσοούκα σε νήσο Τοπάν, χωρίς καμία ελληνική αντίδραση "ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ" (Φεβρουάριος 1996). Στις 9 Ιανουαρίου

Χάρτης της περιοχής των επιχειρήσεων.
Σημειώνεται η θέση των Ιμιών και της Καλολήμνου.

1996 η Αθήνα απορρίπτει το Τουρκικό διάβημα με ρηματική διακοίνωση ότι το ζήτημα έχει κλείσει βάσει της Συμφωνίας των Παρισίων του 1947. Στις 16 Ιανουαρίου το Υπουργείο Εξωτερικών ενημερώνει το Υπουργείο Εθνικής Άμυνας, ζητώντας αυξημένα μέτρα επιτήρησης.

Παρατηρώντας τον χάρτη, είναι φανερό ότι η Τουρκία εκτίμησε ότι η ασθένεια του Πρωθυπουργού και η επερχόμενη ακυβερνησία εξυπηρετούσε την δεδομένη πρόθεσή της να μετατοπίσει την οριογραμμή δυτικότερα στο πεδίο, όπως το είχε κάνει αθόρυβα το 1969 με τη νήσο Τσούκα (τώρα Τοπάν) στην οποία έχει τοποθετήσει φάρο, ή στη χειρότερη περίπτωση να δημιουργήσει τις λεγόμενες «γκρίζες ζώνες». Σήμερα, βέβαια, έχει κάνει περισσότερα βήματα αμφισβητώντας την ελληνική κυριαρχία σε μία σειρά ελληνικών νησιών.

Το χρονικό των γεγονότων των Ιμίων στο πεδίο

Στις 17 Ιανουαρίου 1996 εκλέγεται νέος πρωθυπουργός ο Κωνσταντίνος Σημίτης από το κυβερνών κόμμα και στις 19 Ιανουαρίου το Γενικό Επιτελείο Εθνικής Άμυνας ζητάει από τους τρεις κλάδους αυξημένα μέτρα επιτήρησης και ελέγχου κάθε Τουρκικής δραστηριότητας. Στις 25 Ιανουαρίου η Τουρκική εφημερίδα "ΧΟΥΡΙΕΤ" φέρνει στη δημοσιότητα το περιστατικό της προσάραξης του Τουρκικού εμπορικού και της Τουρκικής αμφισβήτησης της Ελληνικότητας της βραχονησίδας Ίμια. Στις 13.30 της ίδιας μέρας ο Δήμαρχος Καλύμνου με άλλους δύο Καλύμνιους ψώνουν στην Ανατολική Ίμια, την Ελληνική σημαία. Δύο μέρες μετά, το Σάββατο 27 Ιανουαρίου στις 13.00 απογειώνεται από το αεροδρόμιο ANTAN MENTEPEΣ της Σμύρνης ιδιωτικό ελικόπτερο με δημοσιογράφους της "ΧΟΥΡΙΕΤ", οι οποίοι προσγειώνονται στις 14.10 στην Ανατολική Ίμια και κατεβάζουν την Ελληνική σημαία, αναρτώντας την Τουρκική.

Την Κυριακή 28 Ιανουαρίου το περιπολικό του Πολεμικού μας Ναυτικού «Παναγόπουλος» αναφέρει στις 8.00 την ανάρτηση της τουρκικής σημαίας. Ο Υπουργός Εθνικής Άμυνας ενημερώνει τον Πρωθυπουργό και τον Υπουργό Εξωτερικών και δίνει εντολή ν' αφαιρεθεί η Τουρκική σημαία. Στις 10.30 πλήρωμα του περιπολικού «Παναγόπουλος» αναρτά και πάλι την Ελληνική σημαία υπό την παρατήρηση τουρκικού περιπολικού.

Οι Ελληνικές ένοπλες δυνάμεις τίθενται σε ετοιμότητα και αυξημένα μέτρα επιφυλακής. Στις 16.00 τουρκική βάρκα πλησιάζει με ταχύτητα την Ίμια με πρόθεση ν' αποβιβάσει τους επιβαίνοντες σε αυτήν. Το Περιπολικό του Πολεμικού Ναυτικού «ΠΑΝΑΓΟΠΟΥΛΟΣ» την αποτρέπει ρίχνοντας προειδοποιητικές βολές. Με εντολή του Α/ΓΕΕΘΑ ναυάρχου Λυμπέρη, 2 ομάδες των 7 ατόμων της Μονάδος Υποβρυχίων Καταστροφών μεταφέρονται από τον Σκαρμαγκαά στην Κάλυμνο και η πρώτη ομάδα βατραχανθρώπων αποβιβάζεται στις 19.45 της 28ης Ιανουαρίου στην Ανατολική

Ίμια. Παραμένουν όλο το βράδυ και επιστρέφουν τη Δευτέρα 29 Ιανουαρίου στην κανονιοφόρο του Πολεμικού Ναυτικού "ΠΥΡΠΟΛΗΤΗΣ", που βρίσκεται ένα μίλι ανοιχτά. Τουρκικό ιδιωτικό ελικόπτερο επιχειρεί να πετάξει πάνω από την περιοχή, αλλά αναγνωρίζεται και αναχαιτίζεται από Ελληνικά μαχητικά F-4. Στις 8.00 αποβιβάζεται η δεύτερη ομάδα βατραχανθρώπων στην Ανατολική Ίμια ενώ στην περιοχή βρίσκονται από Ελληνικής πλευράς τα περιπολικά "Παναγόπουλος" και "Αντωνίου", ενώ από Τουρκικής δύο περιπολικά της Ακτοφυλακής. **Σε απάντηση της Αθήνας που ζητούσε να αποχωρήσουν από τα χωρικά μας ύδατα, η Άγκυρα ζητά έναρξη διμερούς διαλόγου για τη ρύθμιση των βραχονησίδων στο Ανατολικό Αιγαίο.**

Την Τρίτη 30 Ιανουαρίου 1996, λίγο μετά τα μεσάνυχτα, έρχονται αναφορές για κινητοποίηση του τουρκικού στόλου. Η Φρεγάτα ΥΔΡΑ που περιπολούσε στην ΑΔΡΙΑΤΙΚΗ διατάχθηκε να επιστρέψει και να κινηθεί στο ΑΙΓΑΙΟ. Στις 04.00 σημαίνει συναγερμός στο ΕΘΝΙΚΟ ΚΕΝΤΡΟ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ καθώς εντοπίζονται τουρκικά πολεμικά που βγαίνουν στο Αιγαίο. Στις 04.10 η ναυαρχίδα του Τουρκικού στόλου Φρεγάτα YAVUZ F-240, που παρέπλεε στα μικρασιατικά παράλια, εντοπίζεται στην περιοχή της Ίμια. Οι αεροπορικές δυνάμεις της χώρας τίθενται σε κλιμακωτή ετοιμότητα 15, 10, 5 και 2 λεπτών, ενώ πολεμικά πλοία αναδιατάσσονται στο Αιγαίο. Αποστέλλονται ομάδες βατραχανθρώπων σε βραχονησίδες γύρω από τα Ίμια όπως η ΚΑΛΟΛΗΜΝΟΣ. Στις 06.00 Ελληνικά και Τουρκικά πλοία βρίσκονται σε απόσταση αναπνοής, ενώ δίνεται εντολή για στενή παρακολούθηση των Τουρκικών.

Στην περιοχή από Τουρκικής πλευράς βρίσκεται η Φ/Γ YAVUZ, τρεις πυραυλάκατοι, δύο περιπολικά και μία Φ/Γ κλάσεως KNOX, που κατευθύνεται προς την περιοχή. Στις 08.00 ελικόπτερο απογειώνεται από την YAVUZ και πετά προκλητικά πάνω από την ανατολική Ίμια, ενώ στις 09.00 μία τουρκική βάρκα με 6-7 άνδρες προσπαθεί να προσεγγίσει την Ίμια, αλλά απωθείται από Ελληνικό περιπολικό. Το ίδιο πρωί, στην Άγκυρα, ο Έλληνας πρεσβευτής Δ. ΝΕΖΕΡΙΤΗΣ, σε συνάντηση που είχε με τον υφυπουργό Εξωτερικών της Τουρκίας ΟΝΟΥΡ ΟΙΜΕΝ, ζητεί να αποσυρθούν από την περιοχή τα τουρκικά πολεμικά, αλλά ο Τούρκος Υφυπουργός ανταπαντά ζητώντας την αποχώρηση των Ελληνικών και καλεί την Αθήνα σε διάλογο. Στις 11.00 της 30ής Ιανουαρίου δίνεται το σήμα για απόπλου του Ελληνικού στόλου στο Αιγαίο. Στα νησιά οι μονάδες του Στρατού βρίσκονται σε επιφυλακή καθώς και η Ελληνική Αστυνομία. Το Λιμενικό Σώμα αναπτύσσει το σύνολο σχεδόν των ταχυπλόων περιπολικών του στα Δωδεκάνησα. Σε σύσκεψη του Τουρκικού Εθνικού Συμβουλίου Εθνικής Ασφαλείας αποφασίζεται η μεταφορά δύο ομάδων βατραχανθρώπων από τον Βόσπορο στην Αλικαρνασσό. Στις 16.00 δύο Τουρκικά ελικο-

πτερα πετούν κοντά στις βραχονησίδες και το ένα από αυτά παραβιάζει τον Ελληνικό εναέριο χώρο, προσπαθώντας να εντοπίσει τις θέσεις των Ελληνικών πλοίων. Στις 18.00 μία τουρκική ελαστική λέμβος πλησιάζει σε απόσταση αναπνοής τη νησίδα, αλλά απωθείται και πάλι από ελληνικό περιπολικό.

Σύμφωνα με ανακοίνωση του Υφυπουργού Εθνικής Άμυνας Ν. ΚΟΥΡΗ, επτά πολεμικά πλοία διαφόρων τύπων βρίσκονται στην περιοχή. Τα αεροσκάφη μας σε 14 εξόδους αναχαίτισαν 17 τουρκικά μαχητικά F-16 και RF-4 και 2 ελικόπτερα. Δύο από τις αναχαίτισεις εξελίχθηκαν σε εμπλοκή ενώ πέντε από τα τουρκικά μαχητικά ήταν οπλισμένα. Η κατάσταση αρχίζει να οξύνεται ανεξέλεγκτα και στις 20.35 ο Αμερικανός Υπουργός Άμυνας κ. ΠΕΡΙ, επικοινωνεί με δική του πρωτοβουλία με τον ομόλογό του Υ.ΕΘ.Α. κ. ΑΡΣΕΝΗ. Στις 21.00 αλλάζει η ομάδα βατραχανθρώπων που βρίσκεται στην Ανατολική Ίμια. Στις 22.40 ο Αμερικανός Πρόεδρος BILL CLINTON επικοινωνεί με τον Έλληνα πρωθυπουργό κ. ΣΗΜΙΤΗ σε μία προσπάθεια αποκλιμάκωσης. Η ΤΑΝΣΟΥ ΤΣΙΛΕΡ εμφανίζεται αδιάλλακτη και, όπως έγραψε την επομένη η WASHINGTON POST, αρνείται να συνομιλήσει με τον Αμερικανό Πρόεδρο!! Την ίδια ώρα τρία μεγάλα τουρκικά πολεμικά περνούν τα στενά των Δαρδανελίων προς τη θερμή περιοχή. Στην ΚΥΠΡΟ, στο κατεχόμενο λιμάνι της Αμμοχώστου, τρία τουρκικά αρματαγωγά αποβιβάζουν άρματα μάχης και στρατιωτικά οχήματα.

Στις 00.30 της Τετάρτης 31 Ιανουαρίου 1996 ο Α/ΓΕΕΘΑ ναύαρχος Λυμπερης παρουσιάζει τη στρατιωτική κατάσταση της περιοχής στη διαρκή συνεδρία της «μικρής» κυβερνητικής επιτροπής και αποφασίζεται η αποστολή ατομικών φύλλων πρόσκλησης σε εφένδρους της Δωδεκανήσου. Στις 00.40 αρχίζουν διαπραγματεύσεις μεταξύ του Υπουργού Εξωτερικών κ. ΠΑΓΚΑΛΟΥ και του Αμερικανού υφυπουργού Εξωτερικών κ. ΧΟΛΜΠΡΟΥΚ, για εκτόνωση της κρίσης. Στις 01.30 δύο τουρκικά ελικόπτερα προσεγγίζουν τις βραχονησίδες. Τα ελληνικά πολεμικά «εγκλωβίζουν» τους στόχους με τα RADAR και παρακολουθούν τα ίχνη τους. Εκείνη την ώρα η Φρεγάτα YAVUZ προσεγγίζει τη Δυτική Ίμια καταδιωκόμενη από ελληνικό πολεμικό. Η τουρκική Φρεγάτα YAVUZ εκτελεί ελιγμό προσεγγίζοντας τη νοτιοδυτική πλευρά της Δυτικής Ίμιας με την πλώρη και καθελκύει δύο ελαστικές λέμβους με 12 βατραχανθρώπους, οι οποίοι αποβιβάζονται στη Δυτική Ίμια στις 01.35. **Στις 02.15 ο Τούρκος Υπουργός Εξωτερικών ανακοινώνει ότι οι τουρκικές**

δυνάμεις κατέλαβαν την Δυτική Ίμια. Το Γ.Ε.ΕΘ.Α. στέλνει κατεπείγον σήμα στο Γενικό Επιτελείο Εθνικής Φρουράς στην Κύπρο ενημερώνοντας ότι οι Ένοπλες Δυνάμεις έχουν τεθεί σε κατάσταση μεγίστης ετοιμότητας και ότι επίκειται επίθεση του εχθρού. Στις 03.00 αποπλέει η Φρεγάτα ΑΙΓΑΙΟ για τη «θερμή» περιοχή, η οποία βρισκόταν στη Δεξαμενή του Ναυστάθμου Σαλαμίνας για προγραμματισμένη επιθεώρηση. Στις 03.15 η Ελληνική πρεσβεία στην Άγκυρα επιβεβαιώνει την πληροφορία που λίγο νωρίτερα έδωσε η Εθνική Υπηρεσία Πληροφοριών για απόβαση Τούρκων στην Δυτική Ίμια. Από τις 03.45 το Τουρκικό τηλεοπτικό κανάλι «STAR» μεταδίδει εικόνες της απόβασης και δηλώσεις του Τούρκου Υπουργού Εσωτερικών. Η κυβέρνηση σε «μίνι» υπουργικό συμβούλιο μελετά εναλλακτικές λύσεις για την Ελληνική αντίδραση. Η

πρώτη ήταν να στείλουν ομάδα βατραχανθρώπων για ανακατάληψη της Δυτικής Ίμιας. Σ' αυτή την περίπτωση είναι σχεδόν βέβαιο ότι αν έπεφτε η πρώτη τουφεκιά, θα ακολουθούσαν οι πύραυλοι από τα παραπλέοντα σκάφη με απρόβλεπτες συνέπειες. Η δεύτερη λύση ήταν να γίνει βολή φωτιστικού βλήματος από πλοίο της περιοχής για έλεγχο, η οποία θα είχε αναμφίβολο αποτέλεσμα και θα ενείχε τον κίνδυνο της προηγούμενης περίπτωσης. Η τρίτη λύση ήταν τα παραπλέοντα περιπολικά να φωτίσουν με προβολέα το νησί, αλλά με περιορισμένα αποτελέσματα, λόγω μεγάλης δυνατότητας απόκρυψης των βατραχανθρώ-

*Το μοιραίο Ε/Π 21
τύπου Augusta-Bell AB 212*

πων. Η λύση που τελικώς επελέγη ήταν ο φωτισμός των Τούρκων κομάντος να γίνει από Ελικόπτερο του Π.Ν. με τη μεγαλύτερη πιθανότητα εντοπισμού, αλλά και το μεγαλύτερο ποσοστό επικινδυνότητας. Η Φρεγάτα NABAPINO έπλεε 200 γυάρδες γύρω από την ΚΑΛΟΛΗΜΝΟ όταν στις 03.55 δίνεται η εντολή για άμεση απονήωση του ελικοπτερου της. Μέσα σε 30 λεπτά το Ε/Π βγήκε από το Υπόστεγο του πλοίου, επιθεωρήθηκε και στις 04.26 βρισκόταν στον αέρα. Ο άνεμος τη στιγμή εκείνη ήταν 26 κόμβοι με ψιλή βροχή, βαθμιαία επιδεινούμενος. Ο κυβερνήτης του Ε/Π Υποπλοίαρχος Χ. ΚΑΡΑΘΑΝΑΣΗΣ ΠΝ, ο συγκυβερνήτης του Υποπλοίαρχος Π. ΒΛΑΧΑΚΟΣ ΠΝ και ο χειριστής συσκευών RADAR και SONAR Αρχικελευστής (ΗΝ/ΑΥ) Ε. ΓΙΑΛΟΨΟΣ αψήφησαν τις δυσμενείς καιρικές συνθήκες και με γνώμονα την εκτέλεση της αποστολής τους, έφυγαν για την τελευταία τους πτήση, την οποία ολοκλήρωσαν επιτυχώς. Δυστυχώς, όμως, όπως προαναφέρθηκε στις 04.59 «συνετρίβη», η επίσημη εκδοχή, στη θαλάσσια περιοχή 2 μίλια Β.Α. της

ΚΑΛΟΛΗΜΝΟΥ.

Το χρονικό των γεγονότων των Ιμίων στις κλειστές αίθουσες

Όταν συμβαίνουν τέτοια γεγονότα με την εικόνα ν' αλλάζει στο δευτερόλεπτο, η πολιτικοστρατιωτική ηγεσία πρέπει να βρίσκεται μαζί στο θάλαμο επιχειρήσεων του υπουργείου Εθνικής Άμυνας, ώστε να γίνεται εκτίμηση της κατάστασης και να δίνονται ταχύτατα οι εντολές. Αυτό δυστυχώς δεν συνέβη στην περίπτωση των Ιμίων. Ο μόλις εκλεγείς Πρωθυπουργός ήταν καχύποπτος με ανθρώπους, όπως ο ναύαρχος Λυμπέρης (Αρχηγός ΓΕΕΘΑ) ή ο ναύαρχος Λεωνίδας Βασιλικόπουλος (αρχηγός της ΕΥΠ), ή ακόμη και ο τότε υφυπουργός Εθνικής Άμυνας πτέραρχος Κουρής, που τους θεωρούσε ανθρώπους του Ανδρέα Παπανδρέου και ύποπτους να του στήσουν παγίδες τις κρίσιμες εκείνες ώρες. Αναφέρομαι παρακάτω σε μία στιχομυθία, όταν ο αρχηγός της ΕΥΠ, ήθελε να τον ενημερώσει για την πρόθεση των Τούρκων να καταλάβουν την Δυτική Ίμια και δεν τον δεχόταν στο γραφείο του στη Βουλή. **«Βασιλικόπουλος: Αντιλαμβάνεστε πως είμαι ο αρχηγός της ΕΥΠ και πρέπει να μιλήσω στον Πρωθυπουργό. Σημίτης: το θέμα το χειρίζεται ο κ. Πάγκαλος, μην κάνετε τίποτα, μην ασχοληθείτε άλλο».**

Παρακάτω χωρίς σχολιασμό αναφέρομαι στην ανταλλαγή μερικών άμεσων σημάτων μεταξύ του Γενικού Επιτελείου Ναυτικού και των εμπλεκόμενων Ελληνικών Πολεμικών πλοίων, κατά την διάρκεια των διαπραγματεύσεων της **Τετάρτης 31ης Ιανουαρίου 1996**, μεταξύ του Υπουργού Εξωτερικών κ. ΠΑΓΚΑΛΟΥ και του Αμερικανού υφυπουργού Εξωτερικών κ. ΧΟΛΜΠΡΟΥΚ, για εκτόνωση της κρίσης.

00.55 GEN προς Φ/Γ Ναυαρίνο: Δεν θα πατήσε Τούρκος στα νησιά. Να βληθούν προειδοποιητικές βολές και αν συνεχίσουν να καταρριφθούν. Να προστατευθούν τα Ίμια και το Φαρμακονήσι.

01.37 GEN προς Φ/Γ Ναυαρίνο: Εφόσον τα ελικόπτερα προσπαθήσουν να βγάλουν κόσμο, να ριφθεί μια φωτοβολίδα. Δεύτερον, να ριφθεί προειδοποιητική βολή, τρίτον να καταρριφθούν.

01.55 Φ/Γ Ναυαρίνο προς GEN: Τα ελικόπτερα είναι κοντά στη φρεγάτα. Η φρεγάτα είναι 500 γιάρδες από το νησί.

02.00 GEN προς Φ/Γ Ναυαρίνο: Εφιστάται η προσοχή σας μήπως η απομάκρυνση ελικοπτέρων είναι παραπλανητική για να κάνουν ενέργεια στο Φαρμακονήσι.

Στις 03.00 αρχίζουν να έρχονται οι πρώτες πληροφορίες πως οι Τούρκοι έχουν καταλάβει τα Δυτικά Ίμια. Δίνεται η εντολή ν' ανέβει η δεύτερη ομάδα βατραχανθρώπων αλλά η εκτέλεσή της καθυστερεί επειδή πέρασαν πρώτα από τα Ανατολικά Ίμια για να πάρουν φορτισμένες μπαταρίες ασυρμάτων. Για 45 λεπτά της ώρας Ελλάδα και Τουρκία βρέθηκαν πολύ κοντά

στο να έχουν βατραχανθρώπους πρόσωπο με πρόσωπο στα Δυτικά Ίμια.

03.15 GEN προς Φ/Γ Ναυαρίνο: Υπάρχουν πληροφορίες ότι ίσως κάτι γίνεται στη Δυτική Ίμια. Εξακριβώσατε και πείτε μου.

03.16 GEN προς Φ/Γ Ναυαρίνο: Διατάξτε Πολεμιστή (περιπολικό ναυτικού) να αποβιβάσει Μονάδα Υποβρυχίων Καταστροφών στη Δυτική Ίμια και να μου πείτε έναρξη και πέρας.

03.30 GEN προς Φ/Γ Ναυαρίνο: Υπάρχει πληροφορία ότι έχουν ανέβει 30 άτομα στο δυτικό νησί Ίμια. Να πάει ο Πολεμιστής να ελέγξει με προβολέα και στη συνέχεια να αποβιβάσει ΜΥΚ (βατραχανθρώπους).

03.36 Φ/Γ Ναυαρίνο προς GEN: Τώρα αποβιβάζονται ΜΥΚ στη βάρκα και εκτιμάται ότι η κίνηση θα περατωθεί σε 30 λεπτά.

03.38 GEN προς Φ/Γ Ναυαρίνο: Πείτε μου άμεσα αν υπάρχει κανένας Τούρκος κρατημένος δίπλα στο νησί. Με ενδιαφέρει άμεσα αν είναι κανένας πάνω στο νησί.

03.42 GEN προς Φ/Γ Ναυαρίνο: Απογειώσατε ελικόπτερο και ελέγξατε δυτικό νησί προ αποβιβάσεως ΜΥΚ.

04.08 GEN προς Φ/Γ Ναυαρίνο: Τονίζεται η απαίτηση πριν βγουν οι ΜΥΚ να είμαστε βέβαιοι ότι δεν υπάρχει άνθρωπος στη Δυτική Ίμια.

04.25 Φ/Γ Ναυαρίνο. προς GEN: Ελικόπτερο άνωθεν Δυτικής Νήσου, Αναμένω αποτελέσματα.

04.28 Φ/Γ Ναυαρίνο προς GEN: Βρέχει στην περιοχή. Ορατότητα χαμηλή. Προσπαθεί να εντοπίσει οτιδήποτε.

04.29 GEN προς Φ/Γ Ναυαρίνο: Περιμένω να μου πείτε για το ελικόπτερο και το αποτέλεσμα της έρευνας. Το αναμένει ο πρωθυπουργός.

04.47 Φ/Γ Ναυαρίνο προς GEN: Έχει περάσει τέσσερις φορές πάνω από το νησί. Αποτελέσματα αρνητικά. Πετάει σε ύψος 40-50 μέτρα και προσπαθεί.

04.50 Φ/Γ Ναυαρίνο προς GEN: Υπάρχουν μερικά άτομα πάνω στο νησί. Το ελικόπτερο αναφέρει πως πρόκειται για δέκα Τούρκους κομάντος πάνω στο δυτικό νησί.

05.02 GEN προς Φ/Γ Ναυαρίνο: Οι δικοί μας βατραχάνθρωποι να παραμείνουν στον Πολεμιστή και να γίνει συλλογή στοιχείων.

05.04 GEN προς Φ/Γ Ναυαρίνο: Το ελικόπτερο να επιστρέψει.

05.05 Φ/Γ Ναυαρίνο προς GEN: Έχω απώλεια επικοινωνίας με το ελικόπτερο. Η τελευταία του αναφορά EMERGENCY EMERGENCY βόρεια 1,5 μίλι από το σημείο του ενδιαφέροντος.

05.40 GEN προς ΠΠΚ Πυρπολητή: Θα εκτελεσθεί αποχώρηση φίλιων και εχθρικών μονάδων από την περιοχή.

05.58 GEN προς Φ/Γ Ναυαρίνο: Οι οδηγίες για τον Πυρπολητή είναι ότι από την περιοχή θα φύγει ένα

δικό τους και ένα δικό μας. Η διαταγή θα δίνεται από το ΓΕΝ. Ο Πυρπολητής θα φύγει τελευταίος αφού πάρει τους ΟΥΚ και τη σημαία. Εσείς παραμένετε για το ελικόπτερο. Θέλω τα ονόματα του πληρώματος.

07.12 ΓΕΝ προς ΠΠΚ Πυρπολητή: Να αρχίσετε να παίρνετε τη Σημαία και τον κόσμο. Να μου πείτε αν γίνεται το ίδιο και από τους άλλους.

Εκτιμώντας το σύνολο των γεγονότων, για ν' απαντηθεί το ερώτημα που έθεσα στην αρχή «βγήκε κάποιος από τους δύο ωφελημένος;», θα πρέπει να σταθμίσουμε δύο παράγοντες: Πρώτον αποφεύχθηκε μία πολεμική σύγκρουση, άγνωστης διάρκειας, αλλά σίγουρα φονικότατης, με την υπερσυγκέντρωση δυνάμεων στην περιοχή, αν και είναι αποδεκτό από όλους ότι τη δεδομένη στιγμή είχαμε τεράστιο τακτικό και στρατηγικό πλεονέκτημα απέναντι στις Τουρκικές δυνάμεις. Δεύτερον στο διπλωματικό πεδίο, η Τουρκία μπορεί να μην πέτυχε τον αντικειμενικό της σκοπό όπως το 1969, αλλά σίγουρα έβαλε στην ατζέντα την λέξη «γκρίζες ζώνες». Η Ελλάδα από την άλλη πλευρά, νομίζω συνειδητοποίησε την αναγκαιότητα της φύλαξης των νησιών με στρατιωτικά μέσα και δημιούργησε το δόγμα, ότι η εθνική κυριαρχία και ο έλεγχος στο σύνολο του εθνικού χώρου θέλει σχεδιασμό και θυσίες.

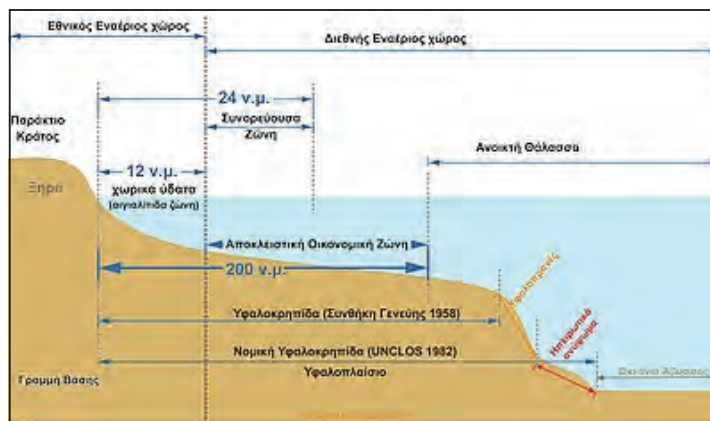
Απαντώντας στα δύο επόμενα τελευταία ερωτήματα συνολικά, εκτιμώ, ότι η κρίση των Ιμίων, μας έδωσε το έναυσμα να συνειδητοποιήσουμε ότι η εξωτερική μας πολιτική πρέπει να γίνει πιο επιθετική, ώστε να γνωρίσει ο κόσμος τις προθέσεις της Τουρκίας, που

όσο περνάει ο καιρός γίνονται ακόμη πιο ξεκάθαρες, αδιαφορώντας για τις ισχύουσες συνθήκες, το Διεθνές Δίκαιο και το Δίκαιο της Θάλασσας, ζητώντας συγκυριαρχία στο Αιγαίο και συνεκμετάλλευση των όποιων ορυκτών πόρων βρίσκονται στο βυθό του Αιγαίου και της Νοτιοανατολικής Μεσογείου, υιοθετώντας καθαρά την θέση, που δεν συνάδει με το Δίκαιο της Θάλασσας, ότι τα νησιά δεν έχουν υφαλοκρηπίδα και είναι προέκταση της Ανατολίας. Τέλος ανάλογες κρίσεις σαν αυτή των Ιμίων, η Τουρκία εάν και πάλι της παρουσιαστεί ευκαιρία, σίγουρα θα την επιδιώξει.

Η Ελλάδα παρά το μικρό της μέγεθος, ως ηπειρωτική χώρα διαθέτει μια από τις μεγαλύτερες ακτογραμμές στον κόσμο. Αυτό οφείλεται, στα πάρα πολλά νησιά της. Η ελληνική επικράτεια περιλαμβάνει 6.000 νησιά και νησίδες. Είναι διάσπαρτα στα πελάγη του

Αιγαίου και του Ιονίου. Εξ αυτών μόνο τα 227 είναι κατοικημένα. Πρόκειται για φαινόμενο μοναδικό στην ευρωπαϊκή ήπειρο και ανάμεσα σε ελάχιστα άλλα κράτη παγκοσμίως με τόσα νησιά. **Η Ελλάδα μαζί με την Κύπρο, είμαστε ένας ενιαίος χώρος, που ελέγχει μια χερσαία και θαλάσσια έκταση όση είναι η Γερμανία και η Αυστρία μαζί (450.000 τετραγων-**

κά χιλιόμετρα), αφού εκτεινόμαστε από την Αδριατική ως τις ακτές του Λιβάνου και από το τριεθνές στον Έβρο ως ανοιχτά της Λιβύης. Αυτή η τεράστια έκταση σήμερα μας ανήκει, γιατί η κατοχή της είναι σύμφωνη με την Σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών για το Δίκαιο της Θάλασσας (UNCLOS), την οποία έχουν επικυρώσει 168 χώρες από το 2016.

Χάρτης στο οποίο φαίνονται οι διάφορες ζώνες με βάση τους ορισμούς του Δικαίου της Θάλασσας (UNCLOS)

ΕΥΧΑΡΙΣΤΗΡΙΟ ΣΤΗΝ ΚΥΡΙΑ ΖΗΝΟΒΙΑ ΙΠΠ. ΠΑΧΤΑ

Το Δ.Σ. αισθάνεται την υποχρέωση να ευχαριστήσει εκ βαθέων την κυρία **ΖΗΝΟΒΙΑ ΙΠΠ. ΠΑΧΤΑ**, από την Αρναία, τακτικό μέλος μας, για την επί δέκα (10) περίπου έτη φροντίδα στην είσπραξη των συνδρομών των μελών του Συλλόγου, γεγονός που διευκόλυνε τους συμπατριώτες μας για την ταμειακή τους τακτοποίηση και συνέβαλε στον πορισμό των τόσο απαραίτητων εσόδων για το ταμείο μας, αφού οι συνδρομές είναι το μόνο σταθερό τακτικό έσοδό μας.

Η γνωστή σε όλους μας με το μικρό της όνομα **Ζηνοβία** εξετέλεσε αυτήν την αποστολή άψογα, με συνέπεια, σοβαρότητα και προπαντός με ευγένεια, και απέραντη καλοσύνη, πάντοτε διακριτική και με αφοπλιστικό χαμόγελο.

Αγαπητή μας **Ζηνοβία**, σε ευχαριστούμε για τις υπηρεσίες που πρόσφερε στον Παγχαλκιδικό και για την είσπραξη των συνδρομών επί δέκα ολόκληρα χρόνια, αλλά και για την συμμετοχή σου σε δυο θητείες στο Δ.Σ. (2011-2015) ως μέλος του και σου ευχόμαστε υγεία και ευτυχία στη ζωή σου

Ο Παγχαλκιδικός πάντα θα σε τιμά και θα θυμάται τις υπηρεσίες που του πρόσφερε.

Τὸ Ἅγιον Ὄρος

ΤΟΠΟΣ ΠΡΟΣΕΥΧΗΣ, ΥΠΑΚΟΗΣ ΚΑΙ ΜΕΤΑΝΟΙΑΣ

† Ν. Κ. ΜΟΥΤΣΟΠΟΥΛΟΣ

Καθηγητής Αρχιτεκτονικής
της Πολυτεχνικής Σχολής του Α.Π.Θ.

Πάντα όταν χρειαστεί να μιλήσω για το «Άγιον Όρος» βρίσκομαι σε μεγάλη αμηχανία, γιατί γνωρίζω πως και οι δυνάμεις δεν είναι αρκετές και οι γνώσεις μου είναι λίγες, αλλά και ο ανθρώπινος λόγος είναι κάποτε ανήμπορος να περιγράψει το μεγάλο θαύμα του ορθόδοξου μοναχισμού, που φώλιασε στις σπηλιές και τα βράχια του αγιώνυμου όρους χίλια τόσα χρόνια τώρα.

Ο τόπος που διάλεξαν οι πρώτοι μοναχοί είναι ορεινός, αλίμενος, δύσκολα προσπλάστος από τη θάλασσα και δασωμένος, προτερήματα μοναδικά για την απομόνωση που επεδίωκαν, για να μπορούν να μείνουν απερίσπαστοι και ασφαλείς στην προσευχή τους.

Στην απώτατη αρχαιότητα η βορειοανατολική χερσόνησος της Χαλκιδικής λεγόταν Ακτή και, όπως και οι άλλες, ήταν κατοικημένη. Στην χερσόνησο της Ακτής είχαν καταφύγει προελληνικά, Θρακοπελασγικά φύλλα και είχαν ιδρύσει πόλεις που βρίσκονταν γύρω στις θέσεις των αρχαιότερων μοναστηριών. Λογικό άλλωστε καθώς εκεί, στις θέσεις αυτές, υπήρχαν κάποιες προϋποθέσεις ζωής. Για την κοινωνική ζωή και την αρχιτεκτονική των πόλεων αυτών δεν γνωρίζουμε πολλά πράγματα, σχεδόν τίποτα. Δεν είναι γνωστό ούτε αν πριν την καταστροφή τους, πιθανότατα τον 6ο μ. Χ. αιώνα, είχε επικρατήσει ο χριστιανισμός, όπως σε τόσους άλλους οικισμούς του βορειοελλαδικού χώρου, που είχαν γνωρίσει άνθιση την παλαιохριστιανική εποχή.

Η φύση του Άθωνα είναι μοναδική. Σε όποιον έτυχε να πεζοπορήσει μέσα στα δάση, για να επισκεφτεί τα μοναστήρια και τις σκήτες, του μένουν αξέχαστες οι μνήμες από το μεγαλείο του παρθένου τοπίου, που ποτέ δε βόσκησαν κοπάδια. Απέραντα δάση καστανιάς που εναλλάσσονται με πευκοδάση, κάποια έλατα στα ψηλότερα μέρη, άγριες δρύες και αγριόκεδροι.

Η απουσία καλλιεργήσιμης γης και η απαγόρευση διατηρήσεως ζώων στον Άθω, από το ιδρυτικό του καταστατικό (από τον τράγο) περιόρισε τις δυνατότητες εκ-

μεταλλεύσεως μόνο στο δασικό πλούτο, που ανέκαθεν αποτελούσε τη μοναδική σχεδόν πηγή ζωής για τους μοναχούς.

Σύμφωνα με την προφορική παράδοση της Αθωνικής πολιτείας, μοναστική ζωή υπήρχε ανέκαθεν στο αγιώνυμο όρος, το αφιερωμένο στην αέναη δοξολογία της μητέρας του Θεού, γι' αυτό οι μοναχοί το ονομάζουν «Περιβό-

λι της Παναγίας» Αυτός άλλωστε είναι και ο λόγος υπάρξεως του «άβατου». Ο Άθωνας είναι μία κοινωνία αποκλειστικά με ανδρικό πληθυσμό γι' αυτό και η συνέχεια και η επιβίωση της δεν μπορεί να ερμηνευτούν αποκλειστικά με ανθρώπινες παραμέτρους.

Πρωτεύουσα της «Αθωνικής Πολιτείας» είναι οι Καρυές όπου βρίσκεται η Ιερά Επιστασία, η Διοίκηση του Αγίου Όρους και κάποιες υποτυπώδεις δημόσιες υπηρεσίες. Πρόσφατα συνδέθηκε το Όρος και με αυτόματο τηλέφωνο. Ο ηλεκτρισμός είναι άγνωστος στον Άθω. Όλες αυτές οι δραστηριότητες βρίσκονται συγκεντρωμένες γύρω από την ιστορική βασιλική του Πρωτάτου, κτίσμα του 10ου αιώνα, που αργότερα τοιχογραφήθηκε από τον φημισμένο

βυζαντινό αγιογράφο «Μανουήλ τον Πανσέληνο»

Το Άγιο Όρος δεν είναι μόνο η κιβωτός της Ορθοδοξίας, αλλά και το μοναδικό θησαυροφυλάκιο της βυζαντινής τέχνης. Εκτός από το μεγάλο πλήθος χρυσόβουλων, μολυβόβουλων και άλλων σπουδαίων σιγιλίων και χειρογράφων υπάρχουν στις βιβλιοθήκες και τα αθωνικά αρχεία, φημισμένα αγιολογικά χειρόγραφα κοσμημένα με σπουδαίες μικρογραφίες. Αλλά και οι τοιχογραφίες και οι εικόνες που στολίζουν τα καθολικά των μοναστηριών, από τα αρχαιότερα φρέσκα, που σώζονται στο κελί του Ραβδούχου, μέχρι τις τοιχογραφίες που σκεπάζουν τις επιφάνειες των τοίχων του παρεκκλησίου του Διονυσίου του Φουρνά των Αγράφων, στις Καρυές του Αγίου Όρους, είναι ένα αληθινό Μουσείο Βυζαντινής Αγιογραφίας και Τέχνης.

Στα σκευοφυλάκια των μοναστηριών έχουν σωθεί

άριστα δείγματα (ιερά σκεύη, σταυροί ευλογίας, άμφια, βασιλικά δώρα, χρυσοποίκιλτα και αργυρόδετα ευαγγέλια της βυζαντινής μεταλλοτεχνίας χυνευτικής, ξυλογλυπτικής και μικροτεχνίας.

Ένας σεβαστός αριθμός από τα έργα τέχνης που φυλάσσονται στα σκευοφυλάκια των αθωνικών μοναστηριών, αποτελούν «εργόχειρα» μοναστών του Άθω. Οι βιβλιοθήκες των μοναστηριών παρά τις τόσες πυρκαγιές, λεηλασίες και καταστροφές αποτελούν σήμερα τους σπουδαιότερους τόπους για τη μελέτη της ορθόδοξης Γραμματολογίας και Τέχνης και είναι μια πολύτιμη παρακαταθήκη για τον Χριστιανισμό.

Η διάδοση των πολύτιμων αυτών θησαυρών οφείλεται αποκλειστικά στη φροντίδα και τη στοργή των ίδιων των μοναχών. Πολλά σπάνια χειρόγραφα, είχαν σωθεί σε αντίγραφα που έγιναν στις φημισμένες σχολές του Άθω από μεγάλους καλλιγράφους και αντιγραφείς. Έτσι παρ' όλες τις καταστροφές, σώθηκαν μοναδικά έντυπα, όχι μόνο της εκκλησιαστικής γραμματείας, αλλά και της «Θύραθεν» σοφίας.

Η οργάνωση της μοναχικής ζωής κατά το κοινοβιακό σύστημα, από τους ιδρυτές της μοναστικής πολιτείας, αποτελεί ένα αυστηρό πρότυπο που εξασφαλίζει όλες τις προϋποθέσεις για την πραγμάτωση του μοναδικού σκοπού αυτών που εγκατέλειψαν τα εγκόσμια και αφιερώθηκαν στην καλλιέργεια της προσευχής για τη σωτηρία της ψυχής τους.

Ο τόπος αυτός είναι αγιασμένος από την αέναη προσευχή χιλιάδων μοναχών και ασκητών που ακατάπαυστα αποστέλλουν σαν θυμίαμα προς τον Θεό.

Η ζωή των μοναχών είναι σκληρή, όπως τη βλέπει ένας απροετοίμαστος επισκέπτης. Ατελείωτες ώρες αγρυπνίας, προσευχής, νηστείας και εργασίας που εναλλάσσονται σε τακτικά διαστήματα από απαράβατους κανόνες. Η τροφή των μοναχών είναι λιτή και καθορισμένη. Το κρέας απουσιάζει απόλυτα από την τράπεζα των αθωνικών μοναστηριών. Τα καθημερινά ωράρια ακολουθούν το βυζαντινό τυπικό και εναλλάσσονται οι ώρες εργασίας με αυτές της προσευχής. Η συνεχής και σαφή εναλλαγή των μοναχικών ενασχολήσεων ανάμεσα σε διακονήματα και προσευχή δημιουργούν το απαραίτητο κλίμα ώστε ο μοναχός να ζει σ' ένα κόσμο απροσδιόριστο και ένα αίσθημα γλυκιάς αγρυπνίας. Η συνεχής ανάγνωση πατερικών λόγων και των συναξαρίων τους γεμίζει εσωτερικά μ' ένα αίσθημα γόνιμης «χαρμολύπης». Ο αθωνίτης μοναχός αποτελεί υπόδειγμα τέλει ταπείνωσης και υποταγής, ο εαυτός του είναι το ανάλωμα και το παρανάλωμα θυσίας και αγάπης προς τον πλησίον. Είναι ο ίδιος ένα ολοκαύτωμα πίστεως και αυταπαρνήσεως για τη σωτηρία της ψυχής του και των συνανθρώπων του. Συνεχώς προσεύχεται για τη σωτηρία των Χριστιανών και «πάσης πόλεως και χώρας και των πίστει οικούντων εν αυταίς».

Αποκορύφωμα όμως των χριστιανικών αυτών αρετών αποτελούν οι αναχωρητές της αθωνικής ερήμου. Εκεί

μέσα σε σπηλιές και σε απομονωμένα βράχια που χρειάζεται να αναρριχηθείς με αλυσίδες και με σκάλες κατεστραμμένες από τις βροχές, ζουν οι γέροντες ασκητές, σε απόλυτη απομόνωση, νηστεία και προσευχή, με το βλέμμα τους στραμμένο μόνιμα στον ουρανό και το απέραντο πέλαγος. Είναι η προσευχή τους που στηρίζει όλους εμάς, τον κόσμο που ζει στην τύρβη των πόλεων, που αγωνίζονται για την επιβίωσή τους. Είναι η πίστη τους και η νοερά προσευχή, που στηρίζει κράτη και κοινωνία από την πλήρη καταστροφή και το δρόμο του θανάτου. Είναι η πίστη που έσωσε το ίδιο το Όρος από τις τόσες καταστροφές και το αναστήλωσε μετά από τόσες και τόσες επιδρομές και σφαγές. Είναι η πίστη όλων των μοναχών που θα μας σώζει πάντα.

Και όταν όλοι εμείς ανησυχούμε και τρομάζουμε, κάποτε όταν ο αριθμός των μοναχών μειώνεται υπερβολικά και βλέπουμε τα κτίσματα να ρημάζουν από την ολιγοπistία μας, αυτοί σταθερά αισιοδοξούν, για το μέλλον της Αθωνικής πολιτείας, γιατί η ζωή της δεν βρίσκεται στα χέρια των ανθρώπων, αλλά στη βούληση του Θεού.

Το Άγιο Όρος δεν είναι τόπος παράδοξος που υπάρχει για να κεντρίξει το ενδιαφέρον των ανυποψίαστων επισκεπτών. Είναι τόπος ιεράς, νοεράς προσευχής. Το Άγιο Όρος δεν συζητείται. Το Άγιο Όρος ή το δέχεσαι μοναδικά και απόλυτα, οπότε μπορείς να το κατανοήσεις και να το προσεγγίσεις και εκάστοτε να δεχθείς πολλά ψήγματα των μεγάλων ηθικών και πνευματικών του διδαγμάτων από τα βιούμενα αθλήματα των μοναστών του, ή δεν το δέχεσαι και το «απορρίπτεις οπότε δεν υπάρχει λόγος να το επισκεφτείς γιατί δεν είναι κάτι το αξιοπερίεργο.

Το Άγιο Όρος είναι τόπος «εκτός τόπου και χρόνου» είναι τόπος αγιασμένος από την προσευχή και τη θυσία των πατέρων που εβίωσαν και εκοιμήθηκαν στον τόπο της μετάνοιάς τους. Είναι ο τόπος όπου η συλλογική προσευχή είναι η νοερά χιλιόχρονη αλυσίδα που αποτελεί την συνεχή ικεσία προς το Θεό για έλεος και συγγνώμη, για τη σωτηρία των ανθρώπων, για την ειρήνη στον κόσμο και για παραμυθία στον ανθρώπινο πόνο.

Όποιος δεν είναι έτοιμος για μια τέτοια πνευματική αντιμετώπιση της ζωής δεν θα δει το Άγιο Όρος παρά την απατηλή εξωτερική του έκφραση που κάποτε μοιάζει με ερείπια, τοίχους γκρεμισμένους, σαθρωμένες στέγες και ετοιμόρροπα κελιά. Απροετοίμαστος δεν θα μπορέσει να προσεγγίσει τη θαυμαστή «στολή της ψυχής» του Αγίου Όρους.

Η χαρά και το αιώνιο φως, η ουράνια κτίση υπάρχει στις ψυχές και στο όραμα των μοναχών. Όταν απουσιάζει η δυνατότητα προσέγγισης και το χάρισμα της επικοινωνίας η επίσκεψη είναι μάταιη, όταν όμως υπάρχει η προετοιμασία για τη μυστική ομιλία τότε εκεί και ο λόγος εδώ έχει θέση.

Σ.Σ. Το κείμενο του αείμνηστου, διάσημου καθηγητή της Αρχιτεκτονικής του Α.Π.Θ., Ν. Κ. Μουτσόπουλου, μας έστειλε ο κ. Φαίδων Γιαγκιόζης, αρθρογράφος και φίλος του Παγγαλκιδικού. Ευχαριστούμε.

ΕΝΑ ΤΗΛΕΣΚΟΠΙΟ ΣΤΟΝ ΧΟΛΟΜΩΝΤΑ ΧΑΛΚΙΔΙΚΗΣ ΘΑ ΠΑΡΑΚΟΛΟΥΘΕΙ ΤΗΝ «ΥΓΕΙΑ» ΤΩΝ ΔΟΡΥΦΟΡΩΝ

ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ: ΣΤΑΥΡΟΣ ΑΥΓΟΛΟΥΠΗΣ

Ομότιμος Καθηγητής Αστρονομίας
του Τμήματος Φυσικής του Α.Π.Θ.

Το κείμενο που δημοσιεύτηκε από το ΑΘΗΝΑΪΚΟ ΚΑΙ ΜΑΚΕΔΟΝΙΚΟ Πρακτορείο Ειδήσεων στις 3/1/2023 και που δημοσιεύεται στη συνέχεια, αναφέρεται στην απόφαση του Πανεπιστημίου μας για να ιδρυθεί ένα σύγχρονο «**Αστρονομικό Παρατηρητήριο**» στην περιοχή του Χολομώντα, στον Ταξιάρχη Χαλκιδικής, με τη συνδρομή της Αντιπρυτανείας Έρευνας του ΑΠΘ. Το έργο αυτό, όπως είναι γνωστό από παλαιότερη ανακοίνωσή μου, εντάσσεται στην ευρύτερη προσπάθεια του Τομέα Αστροφυσικής, Αστρονομίας και Μηχανικής του Τμήματος Φυσικής του Αριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης, για αναβάθμιση των ερευνητικών του υποδομών και την ένταξή τους σε εθνικά και πανευρωπαϊκά ερευνητικά δίκτυα.

Ο αγαπητός συνάδελφος μου Κλεομένης Τσιγάνης και παλιός αξιόπαινος φοιτητής μου, υπεύθυνος τώρα του έργου αυτού, είναι ένας διεθνώς καταξιωμένος Αστρονόμος, ώστε η «Διεθνής Ένωση Αστρονόμων, IAU» έδωσε το όνομά του σε έναν Αστεροειδή τιμώντας την μεγάλη του διεθνή προσφορά στη μελέτη των Αστεροειδών, τονίζει σε ανακοίνωσή του ότι:

«Οι υπάρχουσες εγκαταστάσεις του ΑΠΘ στον Ταξιάρχη Χαλκιδικής που φιλοξενούν εδώ και χρόνια τον εκπαιδευτικό «**Αστρονομικό Σταθμό Χολομώντα**», και που είναι ένα σημαντικό έργο του αείμνηστου Καθηγητή Ι. Σειραδάκη και του Καθηγητή Σταύρου Αυγολούπη, η αγάπη των οποίων για την περιοχή μεταλαμπαδεύτηκε σε γενιές φοιτητών τους, αναμένεται να τεθεί σε κανονική λειτουργία το ερχόμενο καλοκαίρι.

Το έργο αυτό «**Αναβάθμιση του Αστρονομικού Σταθμού του ΑΠΘ στο Χολομώντα**», στοχεύει στην ενίσχυση της συμμετοχής μας σε διάφορες δράσεις της Ευρωπαϊκής Ένωσης και του Ευρωπαϊκού Οργανισμού Διαστήματος (European Space Agency, ESA), όπως αυτή της Ομάδας Βαρυτικών Κυμάτων του ΑΠΘ στην Διεθνή κοινοπραξία VIRGO.

Η συμμετοχή μας στο Πρόγραμμα αυτό απαιτεί την εγκατάσταση ζεύγους τηλεσκοπίων στο Παρατηρητήριο Χολομώντα: ένα τηλεσκόπιο παρακολούθησης

και ένα τηλεσκόπιο επισκόπησης ευρέως πεδίου. Και τα δύο όργανα θα πρέπει να αναρτηθούν σε ειδικού τύπου στηρίξεις και να εξοπλιστούν με ψηφιακές καταγραφικές κάμερες, υψηλής ανάλυσης. Σημειώνουμε ότι, για τις ανάγκες του έργου αυτού, ένας δεύτερος Σταθμός Παρατήρησης, μικρότερης δυναμικότητας, θα εγκατασταθεί και στη Θεσσαλονίκη (στο Αστεροσκοπείο του ΑΠΘ)».

(Το κείμενο που ακολουθεί δημοσιεύτηκε από το ΑΘΗΝΑΪΚΟ ΚΑΙ ΜΑΚΕΔΟΝΙΚΟ Πρακτορείο Ειδήσεων στις 3/1/2023 και αναδημοσιεύτηκε από τουλάχιστον 20 άλλα ΜΕΣΑ ΕΝΗΜΕΡΩΣΗΣ)

«Ένα τηλεσκόπιο στον Χολομώντα, σε σημείο ιδανικό, μακριά από τα φώτα των πόλεων, με

ελεύθερο τον νότιο ορίζοντα, χωρίς υψηλή υγρασία και μεγάλες διακυμάνσεις θερμοκρασίας, θα παρακολουθεί σε λίγο καιρό την «**υγεία**» των δορυφόρων.»

Σε συνεργασία με άλλα εργαστήρια στην Ελλάδα και το εξωτερικό, το τηλεσκόπιο αυτό θα παρακολουθεί ταυτόχρονα, μαζί με άλλα τηλεσκόπια, αν όλα λειτουργούν σωστά στους δορυφόρους ή αν υπάρχει κάποια βλάβη που θα πρέπει να αποκατασταθεί. Το να παρακολουθεί κάποιος τους δορυφόρους, άλλωστε, και να εκτιμά την «κατάσταση της υγείας τους», είναι απολύτως απαραίτητο καθώς, όπως εξηγεί στο ΑΠΕ-ΜΠΕ ο καθηγητής Δυναμικής αστρονομίας στο Τμήμα Φυσικής του ΑΠΘ **Κλεομένης Τσιγάνης**, δεν είναι δυνατόν χωρίς αυτό να υπάρχουν δορυφορικές επικοινωνίες.

«Είναι καθαρά σαν να ελέγχει κανείς την εναέρια κυκλοφορία μόνο που το κάνει για δορυφόρους», αναφέρει χαρακτηριστικά, επισημαίνοντας ότι αυτός είναι και ο λόγος που η Ευρωπαϊκή Ένωση χρηματοδοτεί τα μέλη της να στήνουν σταθμούς ώστε να υπάρχει διαρκής επικοινωνιακή κάλυψη. Ο ίδιος αναφέρει ότι τα δοκιμαστικά έχουν γίνει, ενώ το καλοκαίρι το τηλεσκόπιο αναμένεται να τεθεί σε πλήρη, κανονική λειτουργία.

Με αφορμή την πρόσφατη έγκριση, από την **Περιφέρεια Κεντρικής Μακεδονίας**, της δωρεάς του τηλεσκοπίου για τη λειτουργία του Αστεροσκοπείου στον

Χολομώντα Χαλκιδικής, ο κ. Τσιγάνης εξηγεί ότι «πρόκειται για ένα όργανο που εξυπηρετεί συγκεκριμένες επιχειρησιακές ανάγκες και στο πλαίσιο αυτό τη συμμετοχή του Αστρονομικού Σταθμού Χολομώντα μαζί με το Εθνικό Αστεροσκοπείο, το Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης, το Αστεροσκοπείο Κρήτης και το Πολυτεχνείο Αθηνών στο εθνικό σχέδιο ανάπτυξης της δυνατότητας παρακολούθησης δορυφορικών τροχιών».

Σε λίγα χρόνια τα laser θα αντικαταστήσουν την επικοινωνία με ραδιοφωνικά σήματα

Ο Αστρονομικός Σταθμός του Χολομώντα, όμως, θα συμμετέχει και σε ένα ακόμη εγχείρημα που σχετίζεται με τις οπτικές επικοινωνίες μέσω δορυφόρων, θεωρείται καινούριο σε ευρωπαϊκό επίπεδο και προωθείται με βοήθεια του Ευρωπαϊκού Οργανισμού Διαστήματος. «Τώρα, με το τηλεσκόπιο του Χολομώντα θα φτιαχτεί ένα δίκτυο τηλεσκοπίων που λειτουργούν ως πομποδέκτες και κάνουν επικοινωνία μέσω laser με δορυφόρους. Το δίκτυο αυτό, στο οποίο το ΑΠΘ συμμετέχει με το σταθμό του Χολομώντα, συμμετέχουν όλα τα τηλεσκόπια της χώρας στο πλαίσιο και του Ευρωπαϊκού Προγράμματος SkyLight του Ευρωπαϊκού Οργανισμού Διαστήματος, με χρηματοδότηση από το Ευρωπαϊκό πλαίσιο Horizon. Στόχος του είναι τα ραδιοφωνικά σήματα που στέλνουν σήμερα οι δορυφόροι να αντικατασταθούν σε όλες τις τηλεπικοινωνίες με επικοινωνία μέσω laser που έχει πολύ μεγαλύτερη χωρητικότητα, ακρίβεια και ασφάλεια» προσθέτει.

Πώς στήθηκε το πρώτο τηλεσκόπιο στον Χολομώντα το 2000

Η περιοχή του Χολομώντα, άλλωστε, είναι γνωστή εδώ και χρόνια στην αστρονομική κοινότητα της χώρας, αφού το 2000 ο αείμνηστος Καθηγητής αστρονομίας του ΑΠΘ **Γιάννης Σειραδάκης** και ο ομότιμος σήμερα Καθηγητής του Τμήματος Φυσικής της Σχολής Θετικών Επιστημών του ΑΠΘ, **Σταύρος Αυγολούπης** ξεκίνησαν εκεί την εγκατάσταση του πρώτου τηλεσκοπίου που στεγάστηκε σε ένα μικρό οικίσκο, κινούνταν σε σιδηροτροχιές και το χρησιμοποιούσαν φοιτητές. «Είδαμε τότε ότι στο συγκεκριμένο σημείο η διαταραχή της ατμόσφαιρας και η απορρόφηση του φωτός από την ατμόσφαιρα βρίσκονταν σε επίπεδα ιδανικά για αστρονομικές παρατηρήσεις», τονίζει στο ΑΠΕ-ΜΠΕ ο κ. Αυγολούπης.

Θυμάται, μάλιστα, χαρακτηριστικά εκείνο το βράδυ της Ανάστασης, πριν από 17 χρόνια, «όταν για πρώτη φορά ο Δημήτρης Σμυρλής (καθηγητής σήμερα

στην Αγγλία) παρατήρησε για πρώτη φορά εξωπλανήτη με γήινο τηλεσκόπιο. Αυτό ήταν τόσο σημαντικό, που τον πήρανε στα Κανάρια νησιά. Η παρατήρηση, άλλωστε, έγινε στον Χολομώντα, μέσα στο πανεπιστημιακό δάσος του ΑΠΘ, εκεί που οι φοιτητές δασολογίας κάνουν την πρακτική τους άσκηση και οι φοιτητές του τμήματος Φυσικής πήγαιναν για τις πρώτες τους παρατηρήσεις στο διάστημα...».

Υπό παρακολούθηση και οι αστεροειδείς

Ο κ. Αυγολούπης επισημαίνει ακόμη, μιλώντας στο ΑΠΕ-ΜΠΕ, ότι ένα κομμάτι της επιστημονικής έρευνας είναι και η παρατήρηση των αστεροειδών. «Πιστεύουμε ότι κινδυνεύουμε από αυτούς και πρέπει να παρατηρήσουμε όσους έρχονται, προτού όμως μπουν στο βαρυτικό πεδίο της γης, ώστε να μπορέσουμε να τους εκτρέψουμε. Ας μην ξεχνάμε ότι από μια τέτοια πτώση χάθηκαν και οι δεινόσαυροι πριν από 60 εκατ. χρόνια, όταν ο αστεροειδής, τον οποίο μάλιστα τον βρήκαμε στον κόλπο του Μεξικού, με την πτώση του προκάλεσε τόση σκόνη που μειώθηκε η ηλιακή ακτινοβολία που φτάνει στην επιφάνεια της γης, μειώθηκε η βλάστηση στη γη και δεν υπήρχε επαρκής τροφή για τα μεγάλα φυτοφάγα...».

Το αντίδωρο για τη Χαλκιδική

Στην πρόσφατη συνεδρίαση του Περιφερειακού Συμβουλίου Κεντρικής Μακεδονίας, ο αντιπεριφερειάρχης Χαλκιδικής **Γιάννης Γιώργος** είχε τονίσει ότι «η ανάπτυξη του αστρονομικού σταθμού στον Χολομώντα θα συμβάλει στην αύξηση της επισκεψιμότητας του τόπου» και είχε κάνει λόγο για την προοπτική διοργάνωσης σειράς δράσεων διάχυσης της επιστήμης, προς όφελος της τοπικής κοινωνίας και των επισκεπτών της περιοχής, με βραδιές αστροπαρατήρησης σε υπαίθριους χώρους, διοργάνωση δραστηριοτήτων, επισκέψεις σχολείων της περιοχής και πολλά ακόμη.

Ο κ. **Τσιγάνης** δηλώνει, από την πλευρά του, ότι με την πλήρη λειτουργία του τηλεσκοπίου, το μόνο σίγουρο είναι ότι η περιοχή θα έχει οπτικές ίνες ενώ σχεδιάζεται ακόμη η δημιουργία ενός επισκέψιμου χώρου για τους κατοίκους και τους επισκέπτες. «Ο Χολομώντας είναι ένα σημείο ιδανικό. Η Ελλάδα, από την πλευρά της, θεωρείται το μπαλκόνι της Ευρώπης για αυτά τα θέματα. Δεν είναι τυχαίο ότι εδώ λατρεύτηκε η Ουρανία, η θεά της Αστρονομίας...», καταλήγει ο κ. **Αυγολούπης**.

Π. Πούλτση

ΑΘΗΝΑΪΚΟ ΚΑΙ ΜΑΚΕΔΟΝΙΚΟ Πρακτορείο

Ειδήσεων (ΑΠΕ-ΜΠΕ)

ΔΩΡΕΑ ΕΙΣ ΜΝΗΜΗΝ

Εις μνήμην του **Μηνά Ιωαννίδη**, επίλεκτου μέλους του Συλλόγου μας (Α.Μ. 1492), η σύζυγός του Ελένη προσφέρει στον Παγχαλκιδικό Σύλλογο το ποσό των 100 ευρώ, οικονομική ενίσχυση για την έκδοση του Παγχαλκιδικού Λόγου.

Το Δ.Σ. την ευχαριστεί θερμά.

ΠΑΡΑΘΕΣΗ ΑΝΘΟΛΟΓΗΜΕΝΩΝ ΑΡΧΑΙΩΝ ΓΝΩΜΙΚΩΝ ΚΑΙ ΠΑΡΟΙΜΙΩΝ ΚΑΘΩΣ ΚΑΙ ΠΑΡΟΙΜΙΑΚΩΝ ΦΡΑΣΕΩΝ ΑΠΟ ΤΟΥΣ ΜΥΘΟΥΣ ΤΟΥ ΑΙΣΩΠΟΥ

ΙΩΑΝΝΗΣ ΚΑΡΑΜΙΧΟΣ

Φιλολόγος -Ποιητής

Ένα μεγάλο μέρος του νεοελληνικού πνευματικού και γλωσσικού μας θησαυρού προκύπτει ως επιβίωση της μακρινής αρχαιότητας. Είναι πραγματικά ενδιαφέρον να αναβιώνουμε λέξεις ή φράσεις που παραμένουν ζωντανές από το παρελθόν δια στόματος του λαού. Αυτό διευρύνει τους πνευματικούς μας ορίζοντες, καλλιεργεί το συναισθηματικό μας κόσμο με τις αιώνιες αλήθειες που εκφράζουν, για να καταλήξουμε στη διαπίστωση πως οι άνθρωποι ήταν πάντοτε οι ίδιοι, με τις ίδιες αδυναμίες, τα ίδια προβλήματα και την ίδια φιλοσοφική στάση ζωής.

Αυτό και την πείρα μας ενισχύει και μας καθιστά πιο προσεκτικούς στη ζωή μας. Η διαιώνιση αυτής της γλωσσικής κληρονομιάς που διασώθηκε αποσπασματικά αποδεικνύει πως η γλώσσα, ως μέσο ανθρώπινης επικοινωνίας, είναι το πιο ισχυρό και μόνιμο στοιχείο της εθνικής μας ταυτότητας.

Από τα σπαράγματα αυτού του γλωσσικού ορυχείου έχουμε επιβιώσεις από τη μυθολογία μας, από επώνυμα πρόσωπα της αρχαιότητας, τους στίχους μεγάλων επικών και λυρικών ποιητών μας και κυρίως από γνωμικά και διαλεχτούς στίχους της Ιλιάδας και της Οδύσσειας του Ομήρου. Επίσης λόγιες επιρρηματικές φράσεις και επιρρήματα. Πολλές τέτοιες λέξεις και φράσεις έχουν ενσωματωθεί στο νεοελληνικό λόγο και τις χρησιμοποιούμε άλλοτε επιτυχώς και άλλοτε ανεπιτυχώς.

Παρακάτω, ως μια ελάχιστη πρόγευση αυτής της αλήθειας, ακολουθεί εντελώς επιλεκτικά η παράθεση ανθολογημένων αρχαίων γνωμικών και παροιμιών, καθώς και παροιμιακών φράσεων από τους μύθους του Αισώπου, με κύριο κριτήριο το βαθμό επαλήθευσης τους στη σημερινή κοινωνική πραγματικότητα. Για το μέσο μάλιστα αναγνώστη αποφεύγονται οι όποιες δυσκολίες κατανόησης τους στην αρχαϊστική λόγια διατύπωσή τους.

Τα λήμματα μπαίνουν σε αλφαβητική σειρά με βάση το εναρκτήριο γράμμα κάθε λήμματος.

Δίπλα σε κάθε λήμμα παρατίθεται η ελεύθερη σημασιολογική τους απόδοση στη νεοελληνική γλώσσα, καθώς και η διδακτική και μεταφορική σημασία των παροιμιών.

Α. ΠΑΡΟΙΜΙΕΣ – ΓΝΩΜΙΚΑ

Αγών πρόφασιν ου δέχεται: Το ζήτημα δεν επιδέχεται δικαιολογίες και υπεκφυγές

Απ'όνων εφ'ίππους: Από τα γαϊδουράκια πάνω στα άλογα. Για απότομη κοινωνική ή οικονομική άνοδο. (Από

δήμαρχος κλητήρας, λέμε σήμερα)

Άρκτου παρούσης τα ίχνη ζητείς: Η αρκούδα είναι μπροστά σου κι εσύ ψάχνεις να βρεις τις πατημασιές της. Για πράγματα ολοφάνερα.

Γέρων γέροντι γλώτταν ηδίστην έχει: Ο ηλικιωμένος έχει εξίσου ευχάριστη επικοινωνία με έναν συνομήλικό του.

Δις παις ο γέρων: Ο γέρος είναι δυο φορές παιδί.

Ει χολώ παροικήσεις, υποσκάζεις μαθήσει: Αν συγκατοικήσεις με κουτσό, θα μάθεις να κουτσαίνεις. Η κακή επίδραση.

Εξ όνυχος τον λέοντα: Από το νύχι καταλαβαίνουμε το λιοντάρι. Από μια μικρή ένδειξη διακρίνουμε το χαρακτήρα ή την αξία του ανθρώπου.

Έπληγος τον ένοικον εκδιώκει: Ο ξένος, ο μπουσαφίρης διώχνει τον νοικοκύρη. Ήρθαν τα άγρια να διώξουν τα ήμερα.

Ισότης φιλότητα απεργάζεται: Η ισότητα καλλιεργεί την αγάπη

Καρπόν ων έσπειρας θερίζεις: Θερίζεις τον καρπό των όσων έσπειρες. «Ό,τι σπείρεις θα θερίσεις».

Κομίζουν γλαύκα εις Αθήνας: Στην Αττική υπήρχαν πάρα πολλές κουκουβάγιες και ήταν επομένως κάτι πολύ γνωστό. Η φράση λέγεται για εκείνους που λένε πασίγνωστα πράγματα σα να ακούγονται πρώτη φορά.

Κόρος ύβριν τίττει: Ο κορεσμός γεννά αλαζονεία. Όταν κάποιος τα χορτάσει όλα, γίνεται αλαζόνας (Ανέβηκε η ψείρα στο γιακά).

Λίαν φίλων σεαυτόν ουκ άξιος φίλου: Αν αγαπάς υπερβολικά τον εαυτό σου, δεν σου αξίζει να έχεις φίλο.

Μη κίνει ευ κείμενον: Ό,τι είναι σωστό μην το αλλάξεις.

Οι αυτοί περι των αυτών τοις αυτοίς τα αυτά: Οι ίδιοι άνθρωποι μιλούν για τα ίδια θέματα στα ίδια πρόσωπα και λένε όλο τα ίδια. Λέγεται για ανιαρή και κουραστική επανάληψη.

Ου με πείσεις καν με πείσεις: Δεν πρόκειται να με κάνεις να αλλάξω γνώμη, ακόμα κι αν μου αποδείξεις ότι έχεις δίκιο. Λέγεται για τους ισχυρογνώμονες (Αριστοφάνης).

Ου παντός πλειν εις Κόρινθον: Το ταξίδι στην Κόρινθο δεν είναι για τον καθένα. Λέγεται για πράγματα που δεν είναι ικανός ο καθένας να πραγματοποιήσει.

Πάσσαλος πασσάλω εκκρούεται: Ο ένας πάσσαλος

ξεριζώνεται με άλλον πάσσαλο. Ένα κακό απωθείται, αποκρούεται με άλλο κακό (Η ομοιοπαθητική της Ιατρικής Επιστήμης).

Πόνος ευκλείας πατήρ: Ο κόπος είναι ο πατέρας του καλού (το αναφέρει ο Ευριπίδης).

Προφάσεως δείται μόνον η πονηρία: Μόνο οι κακές σκέψεις και πράξεις χρειάζονται δικαιολογίες.

Σπύδε βραδέως: Να ενεργείς γρήγορα, αλλά προσεκτικά.

Τον καπνόν φεύγων εις το πυρ ενέπεσεν: Προσπαθώντας να αποφύγει τον καπνό έπεσε στη φωτιά. Για να γλιτώσει από κάποιο κακό, έπεσε σε άλλο χειρότερο.

Υπέρ τα εσκαμμένα πηδάν: Για τους άλτες που με απλό άλμα ξεπερνούσαν το σκάμμα στο Στάδιο. Μεταφορικά αναφέρεται σε αυτόν που ξεπερνά τα όρια, το παράκανε.

Ωδινεν όρος και έτεκεν μυν: Κοιλοπονούσε ένα βουνό από τις ωδίνες της γέννας και γέννησε ποντίκι. Ύστερα από τυμπανοκρουσίες το αποτέλεσμα ήταν ένα τίποτε.

Β. ΠΑΡΟΙΜΙΑΚΕΣ ΦΡΑΣΕΙΣ ΑΠΟ ΤΟΥΣ ΜΥΘΟΥΣ ΤΟΥ ΑΙΣΩΠΟΥ

Ανθρώπων έκαστος δύο πήρας φέρει (Πήραι δύο): Ο κάθε άνθρωπος έχει κρεμασμένα πάνω του δυο σακούλια. Ο μύθος αναφέρεται στους ανθρώπους που συνήθως βλέπουν τα ελαττώματα των άλλων, που περιέχονται στον μπροστινό σάκο και δεν βλέπουν τα δικά τους επειδή αυτά είναι μέσα στο σάκο που κρέμεται στην πλάτη τους.

Δια τροφής γλυκύτητα σωτηρίας στερίσκομαι (Κίχλη): Για ένα γλυκό φαγητό χάνω τη ζωή μου. Μια τσίχλα πιάστηκε στην ξώβεργα καθώς ξεχάστηκε βοσκώντας σε ένα δασάκι από μυρσίνες με το γλυκό καρπό. Λέγεται για εκείνους που καταστρέφουν τη ζωή τους δοσμένοι στις ηδονές.

Δίκαια πάσχω τον πονηρόν οικτείρας (Γεωργός και όφης): Καλά τα παθαίνω, αφού σπλαχνίστηκα τον κακοποιό. Έτσι σκεφτόταν τη στιγμή που ξεψυχούσε ένας γεωργός που είχε ζεστάνει στον κόρφο του ένα φίδι, κι αυτό, μόλις συνήλθε, τον δάγκωσε με μοιραία κατάληξη για αυτόν. Οι κακοί δεν αλλάζουν όσο κι αν τους ευεργετήσεις. Λέμε σήμερα «Τι φίδι ζέσταινα στον κόρφο μου».

Ει θέρους ώρας ηύλεις, χειμώνας ορχού (Τέτιξ και μύρμηκες): Αφού τραγουδούσες το καλοκαίρι, χόρευε το χειμώνα. Αυτήν την απάντηση έδωσαν τα μυρμήγκια στο τζίτζικι, που τους ζήτησε το χειμώνα να του δώσουν τροφή. Όποιος προτιμάει το γλέντι και δεν προνοεί για τις ανάγκες του, έρχεται ώρα που τιμωρείται.

Ένα αλλά λέοντα (Λέαινα και αλώπηξ): Ένα, αλλά λιοντάρι. Ήταν η απάντηση μιας λέαινας στην αλεπού που πείραζε τη λέαινα. Σημαίνει ότι η αξία μετρίεται με την ποιότητα και όχι με την ποσότητα.

Εστί και παρά μυσί χάρις (Λέων και μύς): Και τα ποντίκια νιώθουν ευγνωμοσύνη. Το ποντικάκι με τα δόντια του έφαγε σιγά σιγά το χοντρό σχοινί, που με αυτό ήταν δεμένο το λιοντάρι και το ελευθέρωσε, επειδή κάποτε το

λιοντάρι που είχε πιάσει το ποντικάκι, το λυπήθηκε και δεν το έφαγε. Και οι πολύ ισχυροί έρχεται στιγμή που έχουν ανάγκη των μικρών και αδύνατων.

Κώνωψ επί κέρατος βοός (Κώνωψ και ταύρος): Κουνούπι πάνω στο κέρατο βοδιού. Ούτε όταν ήρθες το αντιλήφθηκα ούτε αν φύγεις θα το καταλάβω, απάντησε ο ταύρος στο κουνούπι που τον ρώτησε αν θα τον πείραζε να πετάξει. Λέγεται για ανθρώπους τελείως ασήμαντους, που περνούν απαρατήρητοι, που ούτε η παρουσία τους ούτε η απουσία τους γίνεται αντιληπτή. Αυτό ισχύει και για γεγονότα που καμιά επίδραση, καλή ή κακή μπορούν να ασκήσουν.

Οίκος φίλος, οίκος άριστος (Ζευς και χελώνη): Το καλύτερο σπίτι για τον καθένα είναι το δικό του. Έτσι απάντησε η χελώνα στο Δία που την κάλεσε στο γάμο του κι αυτή δεν πήγε. Λέγεται για εκείνους που προτιμούν την ησυχία του σπιτιού τους από οποιαδήποτε πλούσια διασκέδαση.

Ου συ με λοιδωρείς, αλλ' ο τόπος (Εριφος και λύκος): Δε με χλευάζεις εσύ, αλλά ο τόπος. Το κατσικάκι ανεβασμένο σε ψηλό και δύσβατο σημείο, έβριζε και κορόιδευε το λύκο εκ του ασφαλούς και ο λύκος του απάντησε με αυτά τα λόγια. Λέγεται για ανθρώπους ανίσχυρους που μιλώντας από θέση ισχύος φέρονται ιταμά σε πρόσωπα σημαντικά που δεν μπορούν να αντιμιλήσουν από φόβο για τις συνέπειες.

Τηλικούτος ων τηλικαύτα βοάς ; (Λέων και βάτραχος): Ένα τόσο δα πραγματάκι χαλάς τον κόσμο με τη φωνάρα σου; Απόρησε το λιοντάρι βλέποντας ένα βάτραχο που κόαζε, γιατί φαντάστηκε πως κάποιο μεγάλο ζώο ήταν εκεί και εβγαζε τόσο δυνατή φωνή. Λέγεται για κενόδοξους ανθρώπους που δεν αξίζουν πολλά πράγματα, που κάνουν θόρυβο γύρω από το όνομά τους και ξεγελούν τους αφελείς, που τους θαυμάζουν για σπουδαίους.

Τοιούτοις μη συνοδοιπορείν φίλοις, οι εν κινδύνοις ου παραμένουσιν (Οδοιπόροι και άρκτος): Να μην οδοιπορείς μαζί με τέτοιους φίλους, που σε εγκαταλείπουν την ώρα του κινδύνου. Ο ένας απ' τους δυο συνοδοιπόρους ανέβηκε σ' ένα δέντρο για να σωθεί, αφήνοντας το σύντροφό του στο έλεος της αρκούδας. Οι αληθινοί φίλοι δείχνουν τα αισθήματά τους σε ώρες κινδύνου και συμφοράς.

Των οικειών υμών εμπιμπραμένων αυτοί άδετε; (Κοχλίοι): Τα σπίτια σας καίγονται κι εσείς τραγουδάτε; Την ερώτηση έκανε ένα αγροτόπαιδο στα σαλιγκάρια, που τσιτσίριζαν καθώς τα έψηνε. Λέγεται για ανθρώπους που καρφί δεν τους καίγεται κι ας χάνεται ο κόσμος γύρω τους, σα να μην έχουν συναίσθηση του τι συμβαίνει. Σημαίνει ακόμη ότι το καθετί πρέπει να γίνεται στην ώρα του.

Σημείωση: Οι μύθοι του Αισώπου μεταδίδονταν από στόμα σε στόμα προφορικά από γενιά σε γενιά και μόλις τον 6ο αιώνα καταγράφηκαν. Ο καθένας περιέχει ένα διδάγμα χρήσιμο για τη ζωή και στο σύνολό τους μπορούν να χαρακτηρισθούν ως η απαρχή της πρακτικής φιλοσοφίας.

ΟΙ «ΠΑΡΑΜΑΝΝΕΣ» ΤΟΥ ΔΕΣΠΟΤΗ

(Με αφορμή ένα... "Μπακαλοτέφτερο", που βρέθηκε τυχαία)

ΑΣΤΕΡΙΟΣ Θ. ΚΑΡΑΣΤΕΡΓΙΟΣ

τ. Δήμαρχος Αρναίας

Πριν ξεκινήσουμε ας εξηγήσουμε την λέξη «Μπακαλοτέφτερο», γιατί φοβάμαι, ότι οι νέοι μας πιθανόν να αγνοούν την έννοια της.

Το «μπακαλοτέφτερο» μέχρι την δεκαετία του 1960 ήταν το «βιβλίο πιστώσεων» που τηρούσε ο κάθε παντοπώλης (μπακάλης) για την πελατεία του. Σ' αυτό έγραφε τα ψώνια που έκανε η κάθε οικογένεια (πελάτης του), καθώς και τις αντίστοιχες κατά καιρούς πληρωμές.

Συνηθίζονταν οι εξοφλήσεις να γίνονται με την πώληση του «μαξουλιού», δηλαδή της ετήσιας παραγωγής του κάθε νοικοκυριού. Αν ήταν γεωργοί, της γεωργικής παραγωγής, αν ήταν κτηνοτρόφοι, της κτηνοτροφικής, αν ήταν οικοτέχνες, της οικοτεχνικής (δέρματα, παπούτσια, υφαντά κ.λπ.)

Αν όμως ο «πιστούχος», ήταν Δεσπότης, σε πió «μαξούλι» γινόταν η πίστωση; (προφανώς στο ποίμνιο του).

Αυτό το τελευταίο, δηλ. το «βερεσέ», η πίστωση στον πρώτο θεωρητικά πολίτη του τόπου και η καταγραφή του ονόματος του στα κατάστιχα του «μπακαλοτέφτερου», ήταν και η αφορμή που γράφεται το άρθρο αυτό.

Εντελώς συμπτωματικά, βρέθηκε στα χέρια μας το επίσημο βιβλίο πιστώσεων-«μπακαλοτέφτερο», του παντοπώλη **ΙΩΑΝΝΟΥ ΕΥΘ. ΤΣΑΠΡΑΖΗ** (1872-1937). Το «πιστωτικό αυτό ίδρυμα» της εποχής βρισκόταν στα ψηλώματα του οικισμού, στην γειτονιά που ήταν γνωστή ως «του Γκέκα η βρύση(η)», ή «τ' Τσαπραζλή τα καζάνια», καθώς το μπακάλικο ήταν πολυκατάστημα! («Καζαναριό» –άμβυκας για εξαγωγή τσίπουρου, μουντουβίνας και κερριού από τις κηρήθρες των μελισσιών, ουζερί, φαρμακείο, πεταλωτήριο κ.λπ.

Πρόκειται για επίσημα θεωρημένο και φυλλομετρημένο από το Ειρηνοδικείο Αρναίας βιβλίο, όπου από τις σελίδες του μπορεί κανείς να αντλήσει, πλήθος πολύτιμων πληροφοριών. Βλέπει κανείς ονόματα οικογενειών που υπήρχαν και έχουν πια χαθεί, διατροφικές συνήθειες και επιλογές, ήθη και έθιμα, τρόπους συνδιλλαγής, υγειονομικές συνθήκες, που επικρατούν κ.ά.

Ξεφυλλίζοντας λοιπόν το «μπακαλοτέφτερο» αυτό, κάπου στη μέση βλέπω την καταγραφή **Μητροπολίτης Σωκράτης**.

Ξαφνιάστηκα! Αγοράζουν και οι Δεσποτάδες «βερεσέ», αναρωτήθηκα!

Ναι, μας λένε περίτρανα τα γεγονότα! Από εδώ και πέρα αρχίζει η ουσία της καταγραφής!

Στις **29 Απρ. 1922**, στέλνει ο Δεσπότης κάποιον Κώστα να του αγοράσει πέντε **(5) παραμάννες, που κόστιζαν μισή (0.5) δραχμή**, και του λέει: «**Γράψ'τα**»!

Η αγορά ολοκληρώνεται με μια οκά φασόλια, ένα (1) δράμι **κινίνο** δύο «κουσές» (για τον αγοραστή) και το... τεράστιο ποσό των 22 δραχμών, εξοφλείται ύστερα από έναν ολόκληρο χρόνο!

Στα επόμενα χρόνια 1923, 1924, 1925, με κυρίαρχη αγορά το **κινίνο**, λίγο **ξύδι**, λίγα **σκόρδα**, «**λίγα δράμια κρασί**», λίγη **ζάχαρι**, δύο (2) τσίγκινα πιάτα και ένα καλό κασκέτο (για τον αγοραστή), που ολοχρονής δεν ξεπερνούν τις **50 δρχ.** και εξοφλούνται ύστερα από ένα χρόνο!

Ειπώθηκαν και γράφηκαν πολλά για τη μορφή, τη μόρφωση, το ηθικό ανάστημα και το έργο αυτού του Μητροπολίτη, του μακαριστού

Ο Μητροπολίτης Σωκράτης

Σωκράτη.

Πέθανε πάμφτωχος και νηστικός, διότι μοίραζε ό, τι είχε και δεν είχε σ' αυτούς που τύχαινε να έχουν μεγαλύτερη ανάγκη. Είναι γνωστό ότι μοίραζε τον μισθό του και ό, τι άλλα έσοδα και τυχερά είχε σε άπορες οικογένειες και ορφανά.

Όμως, η σελίδα αυτή στο «μπακαλοτέφτερο», ήταν γροθιά στο στομάχι και αδιάψευστο ιστορικό ντοκουμέντο, που έρχεται να επιβεβαιώσει το ποίον αυτού του Δεσπότη!

Το 1922 -σύμφωνα με επίσημα στοιχεία της Ελληνικής στατιστικής υπηρεσίας- ο μισθός του ήταν 1200 δραχμές. Ο ίδιος ήταν γόνος εύπορης οικογένειας, η οποία τον συνέδραμε και τον βοηθούσε και οικονομικά. Όμως, ο ανάργυρος αυτός Δεσπότης δεν κρατούσε τίποτα για τον εαυτό του. Μοίραζε τα πάντα, ακόμα και τα τρόφιμα που του πήγαιναν ως δώρο κάποιοι

ιερείς και φίλοι, στους «πεινώντας και διψώντας» συνανθρώπους του.

Ήταν ο πρώτος Επίσκοπος, που ήρθε στη Μητρόπολη μας (1911), λίγο πριν την απελευθέρωση της περιοχής από τους Τούρκους, ύστερα από 400 και πλέον χρόνια σκλαβιάς.

Έζησε με τον ερχομό του τον οριμαγδό των Βαλκανικών πολέμων (1912-1913). Νεκροί, τραυματίες, χήρες και ορφανά, έρχονται να προστεθούν στην φτώχεια και στη μιζέρια του τόπου του.

Βίωσε τα γεγονότα του αδελφοκτόνου Εθνικού Διχασμού βενιζελικών- βασιλικών (1916-1917), που τόσο έντονα σημάδεψε τον τόπον του.

Έζησε την είσοδο της χώρας στον Α' Παγκόσμιο πόλεμο (1916-1918) με τη φτώχεια, τους νεκρούς, τους τραυματίες, τις χήρες και τα ορφανά, που κληροδότησε τη Μητρόπολή του.

Οραματίζεται την ίδρυση και ανέγερση νοσοκομείου στη Λιαρίγκοβη, έδρα της τότε Επαρχίας και έρχεται αντίθετος Αυτός, ο ιερωμένος, με την συντριπτική πλειοψηφία της τοπικής κοινωνία, που επέλεξαν εκκλησία (Αγίους Αναργύρους Αρναίας), αντί νοσοκομείου για την περίθαλψη του ανθρώπινου πόνου! Επανάδρυσε τον μουσικογυμναστικό όμιλο ΑΠΟΛΛΩΝ Αρναίας το 1916. Αγόρασε με δικά του χρήματα, τα πρώτα όργανα της Φιλαρμονικής της Αρναίας. Για την ανάπτυξη των γυναικών και την προστασία του παιδιού ίδρυσε στην έδρα του το σωματείο γυναικών «Η ΑΓΙΑ ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ». Οργάνωσε, τόνωσε και αναβάθμισε την γυναικεία λαϊκή υφαντική και την παραγωγή μεταξίου που αναζωογόνησαν την τοπική οικονομία.

Η εκστρατεία της Ελλάδας στην Μικρά Ασία και η Μικρασιατική καταστροφή, τον προικίζουν με χίλια μύρια προβλήματα στην Μητρόπολή του!

Πέρα από τους νεκρούς, τις χήρες και τα ορφανά του πολέμου η Μητρόπολή Του δέχεται ένα μεγάλο μεταναστευτικό κύμα από τους ξεριζωμένους, τους πρόσφυγες της Μικρασίας, οι οποίοι ψάχνουν να βρουν τρόπο να επουλώσουν τις πληγές τους και να κάνουν μιά καινούργια αρχή στην ζωή τους. Δημιουργούνται νέοι οικισμοί προσφύγων στην **Ουρανούπολη**, στο **Ξηροποτάμι**, στον **Πρόβλακα** (Νέα Ρόδα) και στην **Αμμουλιανή**. Παράλληλα οι ξεριζωμένοι μαστίζονται και πεθαίνουν από την ελονοσία. Συμπαραστάση, αρωγή και φροντίδα για τους άστεγους, τα ορφανά, τις χήρες. Σχολεία και εκκλησιές στους νέους οικισμούς είναι μερικά από τα ζητούμενα της Μητροπόλεως και του Μητροπολίτη Σωκράτη.

Η αλλαγή του «παλαιού» με το νέο ημερολόγιο (1924), με πάθη, μίσση, διχόνοια και πολύ άσχημα παρατράγουδα για το ποίμνιό του γεγονότα, δοκιμάζουν τις αντοχές του.

Τύχη αγαθή κερδίζει στο λαχείο 500.000 δραχμές,

που μαζί με άλλες οικονομίες του τις καταθέτει στην Τράπεζα με αποκλειστικό σκοπό από τα χρήματα αυτά να προικίζονται άπορα κορίτσια της Μητροπόλης του, προκειμένου να παντρευτούν, όπως το ήθελε η παράδοση και τα ήθη της περιοχής.

Οργανώνει και στελεχώνει τα σχολεία της Μητροπόλης του, ενώ διδάσκει και ο ίδιος στην Αστική σχολή της τότε Λιαρίγκοβης (σημερινής Αρναίας).

Είναι ο ηθικός αυτουργός και ο νονός της μετονομασίας το 1928, της Λιαρίγκοβης σε ΑΡΝΑΙΑ, από το ΑΡΝ των αρχαίων Αρνών και το -ΑΙΑ από την αρχαία πόλη ΑΥΤΑΙΑ, που σύμφωνα με αρχαιολογικές έρευνες υπήρχαν στην περιοχή.

Ο καταστρεπτικός σεισμός της Ιερισσού το 1932 αφανίζει από τον χάρτη τρία χωριά (Ιερισσό, Στρατώνι και Γομάτι) ενώ σπέρνει τον όλεθρο και την καταστροφή σχεδόν σε όλη την επαρχία Του. Ο Δεσπότης προσπαθεί να κλείσει πληγές, ζητάει βοήθεια από την πολιτεία, ανοίγει πόρτες, οργανώνει πρόχειρα παρηγήματα για στέγαση των αστέγων, στήνει εκκλησιές σε πρόχειρα ξύλινα κτίρια, οργανώνει συσσίτια, φροντίζει και περιθάλπει τα ορφανά. Με την βοήθεια και συμπαραστάση του Δήμου Θεσσαλονίκης οργανώνει πλήρες εξοπλισμένο νοσοκομείο για περίθαλψη των σεισμοπαθών. Έστειλε με δικά του χρήματα 15 και πλέον κορίτσια να σπουδάσουν στην Αθήνα.

Αρνείται να δεχθεί να καταργηθεί η Μητρόπολη του και ο ίδιος να έχει ως αντιστάθμισμα πολύ υψηλότερες οικονομικές απολαβές (1,5 του μισθού του εφ' όρου ζωής), σύμφωνα με Νόμο που είχε ψηφισθεί για Αρχιερείς, που θα συναινούσαν οικιοθελώς σε κάτι τέτοιο.

Ένας ακόμη πόλεμος, ο Β' Παγκόσμιος πόλεμος, τον βρίσκει στο τιμόνι της Μητροπόλεως. Η ιστορία επαναλαμβάνεται. Νέοι νεκροί, τραυματίες, χήρες, ορφανά και ο Δεσπότης «ο ερημίτης του Χολομώντα», πρωταγωνιστής, βοηθός, αρωγός και συμπαραστάτης του δοκιμαζόμενου ποιμνίου του.

Το 1941 σώζει την έδρα της Μητροπόλεως του από βέβαιη καταστροφή από τους Βουλγάρους που μπήκαν στο χωριό με σκοπό να το πυρπολήσουν.

Ο μεγάλος αυτός ιεράρχης πέθανε τελικά στις 16 Σεπτεμβρίου του 1944 στην Αρναία, όπου και τάφηκε, έπειτα από 33 συναπτά έτη αρχιερατείας, αφήνοντας στον τόπο ανεξίτηλα τα χνάρια του και μια βαριά παρακαταθήκη και ηθική κληρονομιά, η οποία θα παραμείνει άσβεστη στους αιώνες.

Σε μένα τον ελάχιστο έμελλε ψάχνοντας το «μπακαλοτέφτερο» του Τσαπραζλ, να ανακαλύψω μιά απρόσμενη γραπτή μαρτυρία για το ηθικό ανάστημα και μέγεθος του Ανδρός.

Έζησε και έφυγε ανάργυρος! Ανάλωσε την δική του ζωή, για να καλυτερεύσει την ζωή του ποιμνίου του! ΑΙΩΝΙΑ Η ΜΝΗΜΗ ΤΟΥ.

Ο ΕΜΒΟΛΙΑΣΜΟΣ ΤΩΝ ΜΑΘΗΤΩΝ-ΜΑΘΗΤΡΙΩΝ ΤΩΝ ΜΑΝΤΕΜΟΧΩΡΙΩΝ ΣΤΑ 1894/1895

ΔΗΜ. Θ. ΚΥΡΟΥ
Θεολόγος - Φιλολόγος

Στα μέσα του 1894 αποφασίστηκε από την Οθωμανική Κυβέρνηση ο εμβολιασμός των μαθητών και μαθητριών των Δημόσιων και Ιδιωτικών σχολείων του Κράτους κατά της ασθένειας της ευλογιάς (ευφλογιάς-ευλογιάς). Για την υπόθεση αυτή συντάχθηκε Κανονισμός περί εμβολιασμού, ο οποίος εγκρίθηκε και επικυρώθηκε από τον Σουλτάνο και στάλθηκε σε αντίγραφο στους Διοικητές (καϊμακάμηδες) των καζάδων, για να σταλεί στους Μουχτάρηδες και στα Κοινοτικά Συμβούλια των χωριών. Τέτοιος Κατάλογος στάλθηκε και στον καζά Κασσάνδρας και συγκεκριμένα στον Διοικητή του στον Πολύγυρο. Ο Διοικητής Κασσάνδρας με διαβιβαστικό του Έγγραφο έστειλε στις 26 Νοεμβρίου 1894 τον Κανονισμό στις Κοινότητες των Μαντεμοχωριών, σημειώνοντας ότι με υψηλή Διαταγή «θα τεθή από τούδε εις εφαρμογήν» και διατάσσοντας να κρατηθεί αντίγραφο και να συμμορφωθούν «συμφώνως προς τας διατάξεις αυτού», διότι ο παραβάτης θα ευθύνεται σύμφωνα με τον Νόμο, και να σφραγίσουν το διαβιβαστικό στο κάτω μέρος, ενέργεια που δηλώνει ότι έλαβαν γνώση του Κανονισμού.

Ο Κανονισμός εκδόθηκε στις 9 Ιουλίου του 1894 και έχει 25 άρθρα. Αυτούσιο το Έγγραφο, που περιλαμβάνει ενιαία το Διαβιβαστικό Έγγραφο και τον Κανονισμό, έχει ως εξής, με τον αναγκαίο υπομνηματισμό:

«Προς τους Μοχτάρηδες¹ κ(αι) τα Ιχτιάρ Μεζλήσια² των χωριών του τμήματος των Μαδενίων³.

Σας πέμπομεν έγκλειστον κανονισμόν, περί εμβολιασμού, ο οποίος καθ' υψηλήν Διαταγήν θα τεθή από τούδε εις εφαρμογήν, κ(αι) σας διατάττομεν να κρατήσετε αντίγραφον και να συμμορφωθήτε συμφώνως προς τας διατάξεις αυτού.-

Ο παραβάτης θα ευθύνεται συμφώνως τω Νόμω ότι δε ελάβατε γνώσιν αυτού θα σφραγίζητε κάτωθι της παρούσης. τη 26η Νοεμβρίου 1894.- ο Διοικητής Κασσάνδρας

Τ.Υ. και Σ.

Μετάφρασις του περί εμβολιασμού Κανονισμού εγκριθείς κ(αι) επικυρωθείς υπό της Α.Α. Μεγαλειότητος.-

Τ.Σ.

1. Μοχτάρηδες (ή ορθότερο Μουχτάρηδες, από την τουρκική λέξη muhtar) ήσαν οι Πρόεδροι των Κοινοτήτων, οι Κοινοτάρχες, οι οποίοι ήσαν Έλληνες.
2. Ιχτιάρ Μεζλίσι (τουρκιστί İhtiyar mezlisi) ονομαζόταν το Κοινοτικό Συμβούλιο ή δημογεροντία, το Συμβούλιο των Γερόντων, οι οποίοι ονομαζόνταν και αζάδες Έλληνες και αυτοί.
3. Τα Μαδένια ή Μαντένια ή Μαδεμοχώρια είναι η ομάδα των χωριών της Βόρειας Χαλκιδικής, τα οποία είχαν την εκμετάλλευση των Μεταλλείων Κασσάνδρας, δηλαδή των Σιδηροκαυ-

Άρθρον 1ον. Οι τοις Δημοσίοις ή ιδιωτικοίς σχολείοις ευρισκόμενοι οί τε μαθηταί και μαθήτριά, εκτός όσοι φέρουσι δείγματα επί του σώματός των ότι διήλθον την ευφλογίαν, πρέπει να ώσιν εμβολιασμένοι. Ο μαθητής ο θέλων να εισέλθη εις οποιονδήποτε σχολείον πρέπει να έχη έγγραφον δηλωτικόν ότι είνε εμβολιασμένος κ(αι) ότι ο εμβολιασμός επενήργησε. οι μη έχοντες τοιαύτα μαρτυρικά δεν θα γίνωνται δεκτοί.

Άρθρον 2ον. Τα εν τω ανωτέρω άρθρω αναφερόμενα δηλωτικά περί εμβολιασμού έγγραφα θα τακτοποιούνται εις σελίδας εντύπους εκ μέρους του ιατροσυμβουλίου της Κυβερνήσεως. Εις αυτάς δε τας εντύπους σελίδας θα γράφωσι οι εμβολιασταί οι διοριζόμενοι εκ μέρους της Σ. Κυβερνήσεως ή οι διπλωματούχοι ιατροί ή χειρουργοί οι επισήμως διοριζόμενοι εκ μέρους του ιατροσυμβουλίου τα ονόματα των εμβολιασμένων παιδιών θα σφραγίζωσι δε κ(αι) θα υπογράψωσι κάτωθι αυτής την οποίαν θα δίδωσι εις τα εμβολιαζόμενα παιδιά. Αν δε οι ρηθέντες εμβολιασταί δεν έχωσι μεθ' εαυτών εντύπους σελίδας, θα γράψωσι τα δέοντα επί κοινού χάρτου κ(αι) αφ' ου υπογράψωσι θα γίνηται παραδεκτός.

Άρθρον 3ον. Αν οι διευθυνταί διδάσκαλοι ή οι επόπται των επισήμων ή ιδιωτικών σχολείων παραδεχθώσι μαθητάς άνευ δηλωτικού περί εμβολιασμού εγγράφου συμφώνως του 254ου άρθρου του Ποινικού Νόμου θα υπόκεινται εις πρόστιμον.

Άρθρον 4ον. Οι πρώτην φοράν διωριζόμενοι κ(αι) εισερχόμενοι εις τα Δημόσια γραφεία κ(αι) βασιλικάς υπηρεσίας και οι κατατασσόμενοι εις την στρατιωτικήν τάξιν ή εις την τάξιν των Ζαπτιέδων⁴ ή αστυνόμων πρέπει να ώσιν εμβολιασμένοι. οι μη όντες εμβολιασμένοι στρατιώται, Ζαπτιέδες ή Αστυνόμοι πρέπει να εμβολιάζωνται από τους ιατρούς ή χειρουργούς του οικείου τάγματος και να δίδηται μαρτυρικόν.

Άρθρον 5ον. Οι κατά σειράν επίτηδες επιτετραμμένοι ιατροί ή χειρουργοί ή εμβολιασταί των εντός της Αυτοκρατορικής Ιατρικής Σχολής ευρισκομένων ειδικών θεραπευτηρίων της Κωνσταντινουπόλεως και των προα-

σιών (Σιδηρόλακκα-Μαντέμ Λάκκου) και της Ολυμπίδας και όχι της Κασσάνδρας, διότι μετά την Απελευθέρωση τα Μαντεμοχώρια ανήκουν στον Νομό Χαλκιδικής και όχι στον καζά Κασσάνδρας, η οποία αρχικά ήταν η έδρα του Καζά (δηλ. της υποδιοίκησης) στην κωμόπολη Βάλτα (τώρα Κασσάνδρεια) και αργότερα στον Πολύγυρο.

4. Ζαπτιέδες (από την τουρκική λέξη zapit) ονομαζόνταν οι επιφορτισμένοι με την ασφάλεια μιας περιοχής, οι αστυφύλακες, οι οθωμανοί αξιωματικοί με αστυνομικά καθήκοντα.

στείων, θα εκτελώσι δωρεάν τον εμβολιασμόν. Και κατ' ανάγκην δύο ή τρεις φορές του έτους έκαστον Δημαρχιακόν τμήμα θα στέλλη ιδιαίτέρως προσωρινούς εμβολιαστές και τους μη εμβολιασθέντας θα τους εμβολιάζωσι δωρεάν κ(αι)' χωρίς ανταμοιβήν θα τους δίδονται τα δηλωτικά έγγραφα. Αν είς το εξωτερικόν εις τινα εθνικότητα του κράτους δεν υπάρχη ιατρός θα διορίζηται τοιούτος εκ μέρους του ιατροσυμβουλίου κ(αι)' θα στέλληται εκείσε. Ο Ιατρός ή εμβολιαστής το αρχήθεν βούπυον (βατσίνα)⁵ θα το λαμβάνωσιν εις πεπληρωμένα καλέμια⁶ από τα επί τούτου αρμόδια μέρη.

Άρθρον 6ον. Τα διά τον εμβολιασμόν δηλωτικά, τα οποία θα δίδωσιν οι υπάλληλοι εις μικρούς κ(αι)' μεγάλους, τους οποίους θα εμβολιάζωσι θα λαμβάνωσι το όνομά των, τον πολιτικόν αριθμόν και την ημερομηνίαν του εμβολιασμού. κ(αι)' διά τους μη εμβολιασμένους εκ προηγούμενης εποχής ότι ο εμβολιασμός επενήργησεν (δηλ. οι φέροντες το δείγμα του εμβολιασμού). Εις τοιαύτα μαρτυρικά θα δίδονται δωρεάν.

Άρθρον 7ον. Διά να εξετάσωσιν αν εις την Κων/πολιν ή Νομούς επιτελήται επιμελώς κ(αι)' ειλικρινώς συμφώνως των διατάξεων του παρόντος Κανονισμού θα εξαρτάται από τους Αυτοκρατορικούς ιατρούς.

Άρθρον 9ον. Αν εις τινα Νομόν ή Επαρχίαν ή Ναχιγιέ⁷ τα τέκνα δεν εμβολιασθώσιν ο Διοικητής υπάλληλος του τόπου εκείνου θα ήνε ο υπεύθυνος.

Άρθρον 11ον. Όλων των κατοίκων τα τέκνα μετά την γέννησιν των εντός έξ μηνών πρέπει να εμβολιασθώσιν.

Άρθρον 12ον. Αν εις τινα πόλιν, επαρχίαν, ναχιγιέ ή χωρίον εξ απροσεξίας των Νοφούζ Μεμούριδων⁸, μείνωσιν άγραφα μικρά τινα οι διοικητικοί υπάλληλοι των μερών εκείνων να ειδοποιώσιν εις το Ιδαρέ Μεζλήσιον⁹ εις το οποίον υπάγονται κ(αι)' να στέλληται εκ μέρους του Ιδαρέ Μεζλήσιου υπάλληλος διά να εμβολιάζωνται όλοι.

Άρθρον 13ον. Εντός της Επαρχίας κ(αι)' εντός του Δημαρχιακού τμήματος οι ιατροί, χειρουργοί κ(αι)' οι εμβολιασταί είνε υποχρεωμένοι να εμβολιάζωσι δωρεάν.

Άρθρον 14ον. Αν ο εμβολιασμός δεν επενεργήση πρώ-

την φοράν γίνηται κ(αι)' δευτέρα και τρίτη φορά.

Άρθρον 15ον. Τα εμβολιαζόμενα τέκνα μετά μίαν εβδομάδα θα επιθεωρούνται πάλιν και αν ο εμβολιασμός επενήργησε θα εγγραφη εις το έντυπον δηλωτικόν τα δέοντα το δε διπλότυπον (κοτζάνι)¹⁰ θα σφραγίζεται εκ συμφώνου εκ μέρους του Μεμούρη¹¹, Μουχτάρη ή Ιμάμη¹².

Άρθρον 16ον. Τα διπλότυπα των δηλωτικών εγγράφων των παιδιών, τα οποία εμβολίασαν, θα παραδίδωσιν οι Μεμούρηδες εις τα εκεί Ιδαρέ Μεζλήσια διά τα οποία θα τους διδηται επικυρωμένος Μπαζματάς¹³.

Άρθρον 17ον. Τα κοτζάνια των δηλωτικών εγγράφων εκ μέρους των Χουκιματίων¹⁴ κ(αι)' οι επικυρωμένοι Μπαζματάδες εκ μέρους των Μεμούριδων κ(αι)' ιατρών των πελεδιέδων¹⁵ θα στέλλωνται εις το ιατροσυμβούλιον.

Άρθρον 18ον. Τα εν τω ανωτέρω άρθρω σημειούμενα δηλωτικά έγγραφα και κοτζάνια εκ μέρους του ιατροσυμβουλίου θα υποβάλλωνται εις τον εξελεγκτήν του εμβολιασμού (Μουφετίσην)¹⁶ και εκεί αφ' ου αντιπαραβληθώσι θα συντάττωσιν άπαξ του έτους στατιστικήν κ(αι)' συμφώνως εκείνων θα συντάττωσι κ(αι)' οι Μουφετίσηδες.

Άρθρον 19ον. Τα Ιδαρέ Μεζλήσια θα συντάττωσι κατάστιχον, εις το οποίον θα εγγραφώσι τα ονόματα των εμβολιασθέντων εντός ενός έτους, κ(αι)' όσοι εξ απροσεξίας, ή ασθενείας ή μη επενεργήσεως του εμβολιασμού μείνωσιν ανεμβολίαστοι και τα ονόματα των ερχομένων εξ άλλης Επαρχίας ή χωρίου, οι οποίοι δεν θα ήνε εμβολιασμένοι τούτο δε το κατάστιχον θα το στείλωσιν εις τους Κυβερνητικούς Ιατρούς.

Άρθρον 20όν. Ο εμβολιασμός κατά πενταετίαν θα γίνηται πάλιν.

Άρθρον 21ον. Εις τους εμβολιαστές τους διοριζόμενους εις έκαστον σαντζάκ¹⁷ θα τους δίδηται μηνιαίον ανά γρόσια τετρακόσια. Διά να μεταβαίνωσι δε εις τους Ναχιγιέδες και χωρία θα πληρώνονται δι' οδοιπορικά έξοδα εκάστην ώραν ανά πέντε γρόσια. Ταύτα δε θα πληρώνωνται εκ των εσόδων των εκείσε Δημαρχείων.

Άρθρον 22ον. Αν τινος τα τέκνα μείνωσιν ανεμβολίαστα αφ' ου περάση εκείθεν ο εμβολιασμός διά μέσου της

5. Βούπυον (βατσίνα) είναι ο όρος εμβολιασμού κατά της ευλογίας, το εμβόλιο της ευλογίας. (Υποθέτω ότι το **βούπυον** προέρχεται από τις λέξεις **βους**=βόδι, **αγελάδα** και **πύον**=παθολογικό υγρό εξίδρωμα, που σχηματίζεται στα σημεία φλεγμονής και αποτελείται από υπολείμματα λευκών αιμοσφαιρίων και μικροβίων (βλ. Πάπυρος-Λαρούς, **Επίτομον πλήρες εγκυκλοπαιδικών και ερμηνευτικών Λεξικών της Ελληνικής Γλώσσας**, σ. 885)

6. Τα καλέμια (τουρκ. kalem) είναι γραφίδες, πέννες, που χρησιμοποιούνταν για τον εμβολιασμό της ευλογίας.

7. Ναχιγιέ (τουρκ. nahiyе)=επαρχία, περιφέρεια, κοινότητα.

8. Nofus μεμούρηδες (nofus memur=Ταυτότητα+υπάλληλος) ήταν οι υπάλληλοι οι υπεύθυνοι για την έκδοση ταυτοτήτων. Μόνη της τη λέξη memur βλ. στη Σημ. 11

9. Ιδαρέ Μεσλίσιον (τουρκ. idare mezlisi)= Διοικητήριο – Διοίκηση – Διεύθυνση.

10. Διπλότυπο (κοτζάνι ή κοτσάνι). Πρόκειται για το αντίγρα-

φο του διπλοτύπου. Προφανώς από τη λέξη κοτζάνι ή κοτσάνι προέρχεται το επώνυμο Κοτσάνης, το οποίο στα χρόνια της οθωμανοκρατίας γραφόταν και προφερόταν και Κοτζάνης.

11. Μεμούρης (λέξη τουρκική:memur) ήταν ο υπάλληλος, κοινός ή δημόσιος.

12. Ιμάμης ο θρησκευτικός ηγέτης των μουσουλμάνων μιας περιοχής.

13. Μπαζματάς, ελληνοποιημένη τουρκική λέξη mazbata, που σημαίνει, πρακτικό, δικόγραφο, πρωτόκολλο, έκθεση ανακριτή.

14. Το χουκιάτι (στην τουρκική γλώσσα hukumet) ήταν η Διοίκηση, κυρίως καζά.

15. Οι πελεδιέδες (τουρκιστί bebediye) ήταν τα δημαρχεία, οι δήμοι.

16. Μουφετίσης (από την τουρκική λέξη mufettis) λεγόταν ο επιθεωρητής, εξεταστής, επόπτης.

17. Το σαντζάκι (τουρκ. sancak), που μεταφράζεται λάβαρο, ήταν μια μεγάλη διοικητική περιοχή (π.χ. το σαντζάκι Θεσσαλονίκης).

18. Βλ. Σημ. 5

Αρχής θα λαμβάνηται παρ' αυτού πρόστιμον γρόσια εκατόν πενήκοντα.

Άρθρον 23ον. Αν τις πάρη πύον (όπγιον)¹⁸ από τα σπειρία των εμπεσόντων εις την ασθένειαν της ευλογίας κ(αι)' εμβολίαση άλλους θα υπόκηται εις πρόστιμον από γρόσια διακόσια μέχρι χίλια κ(αι)' εξ αυτής της επιδράσεως προκύψη βλάβη, ο τολμητίας θα παραδίδηται εις το Δικαστήριο των μερών εκείνων διά να τιμωρηθεί συμφώνως τω Νόμω.

Άρθρον 24ον. Οι Κυβερνητικοί υπάλληλοι υποχρεούνται να χορηγώσι πάσαν βοήθειαν εις τους εμβολιαστές.

Άρθρον 25ον. Το Υπουργείον των εσωτερικών είνε επιτετραμμένον να εκτελέση τας διατάξεις του παρόντος Κανονισμού.

Εξεδόθη τη 17η μηνός Μουχαρέμ¹⁹ εν έτει Εγείρας²⁰ 312ω και τη 9η Ιουλίου 1894».

Στις 8 Απριλίου 1895 ο Διοικητής της Κασσάνδρας Εμίν Πασιάς «ένεκα σπουδαίου ζητήματος» καλεί με Έγγραφο του τον γιατρό Γρηγόριο Σαραφιανό²¹ να παραβρεθεί την προσεχή Δευτέρα στο Ιδαρέ Μεζλίσι χωρίς αναβολή παίρνοντας μαζί του και το δίπλωμά του.

Οι Μοχταρογεροντίες των Μαδεμοχωρίων, ως αποτελούμενες από Έλληνες!, έγραψαν στα παλιά τους τα τσαρούχια τη διαταγή του Διοικητή Κασσάνδρας για τον εμβολιασμό των μαθητών! Γι' αυτό ο Διοικητής με νέο Έγγραφο (στις 10 Απριλίου 1895) απευθύνει διαταγή σ' αυτές, στην οποία, αφού επικρίνει την αμέλειά τους για την εφαρμογή του Κανονισμού εμβολιασμού και αναφέρει τις επανειλημμένες υπομνήσεις του Νομάρχη Θεσσαλονίκης για τη διενέργεια του εμβολιασμού, δίνει την εντολή σ' αυτές, με την αποστολή και άφιξη του γιατρού Γρηγορίου Σαραφιανού στο χωριό τους, να προβούν στον εμβολιασμό των παιδιών, με την απειλή επιβολής προστίμου 150 γροσίων στους γονείς, που δεν θα τα εμβολιάσουν, και να χορηγήσουν κάθε βοήθεια, στον εμβολιαστή γιατρό, δίδοντας και ως σωματοφύλακά του τον κουρουτζή²² του χωριού.

19. Μουχαρέμ (muharrem) ονομαζόταν ο πρώτος μήνας του σεληνιακού ημερολογίου, που ήταν σε χρήση από τους μουσουλμάνους.

20. Εγίρα ή Εγείρα (από την αραβική λέξη χίτζρα=μετανάστευση) είναι η κατά το 622 μ.Χ. αναγκαστική «μετανάστευση» του Μωάμεθ από τη Μέκκα στη Μεδίνα εξαιτίας της δίωξης, που αντιμετώπισε από τους συμπατριώτες του για τη διδασκαλία της καινούργιας θρησκείας, της οποίας ήταν ιδρυτής. Αργότερα η χρονολογία αυτή (622 μ.Χ.) καθιερώθηκε ως αρχή για την μουσουλμανική χρονολογία.

21. Ο Γρηγόριος Αναστασίου Σαραφιανός (1865-1837) ήταν για-

Αυτούσιο το Έγγραφο έχει ως εξής:

«Προς τους Μοχτάριδας και τα Ιχτιάρ Μεζλήσια των Μαδεμοχωρίων.

Με υπό ημερομηνίαν 26 Νοεμβρίου π.ε. διαταγήν, σας είχομεν στείλει έγκλειστον κανονισμόν περί εμβολιασμού όστις καθ' υψηλήν διαταγήν να τεθή εις εφαρμογήν, κ(αι)' σας είχομεν διατάξει να κρατήσητε κ(αι)' το αντίγραφόν του. μέχρι σήμερα ουδείς εξ υμών προέβη εις εφαρμογήν των διατάξεων αυτού:

Επανελημμένως ο Νομάρχης Θεσσαλονίκης μάς διαβιβάζει ότι έπρεπε πολύ εγκαίρως να τεθή εις ενέργειαν ο εμβολιασμός. ως εκ τούτου αποστέλλεται εις τα χωρία σας ο ιατρός κ. Γρηγόριος Σαραφιανού κ(αι)' άμα τη άφίξει του μαζί με τον μοχτάρην του χωρίου να προβήτε εις εμβολιασμόν των τέκνων κ(αι)' όσοι δεν είναι εμβολιασμένοι, συνωδά του πρώτου άρθρου, να εμβολιασθώσιν άνευ αναβολής. Αν δε τις απειθών δεν εμβολίαση τα εαυτού τέκνα θα υπόκειται εις πρόστιμον 150 γροσίων κατά το 22ον άρθρον του ρηθέντος κανονισμού.

Διατάσσεται εκάστη μοχταροδημογεροντία να χορηγή ό,τι βοήθεια ζητήσει ο ρηθείς εμβολιαστής, προσέτι δε προς συνοδιαν αυτού να δίδητε ως σωματοφύλακα τον κουρουτζήν του χωρίου σας. Ο μικράν τινα αντίστασιν παρυσιάζων θα ευθύνεται αυστηρώς.

τη 10η Απριλίου 1895

Ο Διοικητής
Κασσάνδρας
(υπογραφή) Εμίν Πασιάς»

Μετά την πραγματοποίηση του εμβολιασμού (και ο Έλληνας φοβέρα θέλει!) ο Διοικητής Κασσάνδρας με Έγγραφο του συνιστά στον γιατρό Γρηγόριο Σαραφιανό να συντάξει ένα κατάστιχο για όσους έχουν εμβολιασθεί και να το στείλει «όσον το δυνατόν τάχιον» στον Πολύγυρο, για να σταλεί στη συνέχεια μαζί με τα άλλα «διά του προσεχούς ταχυδρομείου» στη Θεσσαλονίκη, και τον ενημερώνει (με υστερόγραφο) ότι του στέλνει «δέκα καλέμια δαμαλίτιδος» με την παράκληση να τον ενημερώσει για την παραλαβή τους.

τρός στο επάγγελμα και χρημάτισε βουλευτής Θεσσαλονίκης (που τότε περιλάμβανε σχεδόν ολόκληρη την Κεντρική Μακεδονία) το 1915 και το 1920. [Περισσότερα και ενδεικτικά γι' αυτόν βλ. Δημ. Θ. Κύρου, **1. Ο γιατρός και βουλευτής Γρηγόριος Αναστασίου Σαραφιανός (1865-1937). Βιογραφικά**, ΑΡΝΑΙΑ, τχ. 93/Οκτ.-Δεκ. 2011, σ.7, και **2. Ο Εθνικός Διχασμός (Βασιλικοί-Βενιζελικοί) και τα τραγικά γεγονότα της Λιαρίγκοβης (Αρναίας) (1916-1917)**, Αρναία 2021, σσ. 123-198 (κυρίως)].

22. Κουρουτζής (ή κουρουτζής) είναι ο αγροφύλακας, δασοφύλακας (στα τουρκικά: Kogucu).

ΠΑΡΑΙΤΗΣΗ ΜΕΛΟΥΣ ΤΟΥ Δ.Σ.

Το Μέλος του Διοικητικού Συμβουλίου κ. **Αστέριος Βαγγλής** από την Πορταριά, που εκλέχτηκε στις τελευταίες εκλογές (Ιανουάριος 2022), παραιτήθηκε αρχές Ιανουαρίου 2023 για προσωπικούς λόγους. Ο κ. Βαγγλής είχε την επιμέλεια κειμένων του 50ού, 51ου και 52ου τεύχους του Παγχαλκιδικού Λόγου.

Το Δ.Σ. τον ευχαριστεί για τις υπηρεσίες του.

ΚΑΡΑΒΟΜΑΡΑΓΚΟΙ

Ο γέρο- Άγγελος Σούφης (1880 – 1972) και ο «ανεμοστρόφος»

ΑΓΓΕΛΟΣ ΜΑΝΤΣΙΟΣ

Υπομηχανικός

Η ζωή του μοιραζόταν ανάμεσα σε στεριά και θάλασσα. Δημιουργούσε ακριβώς πάνω στη διαχωριστική γραμμή, στην ακροθαλασσιά, εκεί που σκάει το κύμα και γλείφει αέναα τις σχάρες και τα φαλάγγια, στους ταρσανάδες και στα καρνάγια.

Γέρο - Άγγελο τον αποκαλούσαμε για πολλά χρόνια. Για μεγάλο χρονικό διάστημα, παρ' ότι σε μεγάλη ηλικία, ήταν παρατεταμένα ακμαίος, δραστήριος και δημιουργικός, ήταν πάντα στο προσκήνιο. Εμείς μεγάλο τον θυμηθήκαμε, μεγάλο τον γνωρίσαμε.

Από την Πραβίτα του Χολομώντα είχε την καταγωγή του ο προπάππος του ο Δελή - Άγγελος, που ήρθε και εγκαταστάθηκε μόνιμα στη Νικήτη, προφανώς για καλύτερη τύχη.

Στη Νικήτη γεννήθηκε ο Άγγελος, το 1880 και εδώ μεγάλωσε. Όμορφο, ψηλό παλικάρι, σε ηλικία 23 χρονών, ξεκίνησε από τη Νικήτη για την Κάλυμνο, να μαθητεύσει εκεί τη ναυπηγική τέχνη, πλάι σε ονομαστό Καλύμνιο ξυλοναυπηγό, με τη μεσολάβηση του Δεσπότη μας, του Ιωάννου, που μόλις ανέλαβε, 8 Αυγούστου 1903, τη Μητρόπολη Κασσανδρείας, προερχόμενος από τη Μητρόπολη Λέρου και Καλύμνου.

Με μια χρυσή λίρα στην τσέπη του, για τα ναύλα και τις πρώτες ανάγκες και με εφόδια την φιλομάθειά του και το κοφτερό μυαλό του, κατάφερε σύντομα να γίνει ένας άριστος ξυλοναυπηγός.

Εργατικότητας, - δούλευε αδιάκοπα και κοιμόταν μέσα στο ναυπηγείο - απλός, λιτός, υπάκουος, σεμνός, ωραίος, εντυπωσιακός, δεν άργησε να κερδίσει την εκτίμηση του δασκάλου του και την καρδιά της όμορφης, νεαρής κόρης του, που τον γλυκοκοίταζε και τον γυρόφερνε. Τον ήθελαν και οι δυο κοντά τους για πάντα. Η πίεση ήταν μεγάλη, η πρότασή τους δελεαστική. Ο Άγγελος, όμως, είχε τα όνειρά του στη Νικήτη, στα χώματα της γενέτειράς του, στα χώματα τα δικά του, στα δικά του νερά.

Κατάφερε και γύρισε μετά από τρία χρόνια στο χωριό του, στη Νικήτη. Έμεινε και έγινε ο πρωτοστάτης, ο

κορυφαίος της ξυλοναυπηγικής μας παράδοσης.

Περνούσα, ένα ανοιξιάτικο πρωινό, πασχαλινές διακοπές του 1957 ήταν, μαθητής στην Δ' του Γυμνασίου ήμουν, έξω από το σπίτι του Μίμη Ζαφειρούδη, στην Παραλία του χωριού μας, τότε που ο γέρο - Άγγελος μετέτρεψε την ευρύχωρη αυλή αυτού του σπιτιού σε υπαίθριο ναυπηγείο και «έχτιζε» εκεί, πλάι στο κύμα, το καμάρι τους, το καϊκι τους, την εντυπωσιακή μεγάλη «ΣΙΘΩΝΙΑ», κατά παραγγελία του Μίμη, του αδελφού του, του Θανάση, και του πατέρα τους, του Γιώργη του «Κάτσουλα»..

- Έλα δω βρε μαθητάκο, ξεύρεις άλγεβρα; Με φώναξε ο γέρο - Άγγελος και με το θάρρος της στενής φιλίας που είχε με τον παππού μου, τον γέρο - Άγγελάκη.

- Ναι και άλγεβρα ξεύρω και Γεωμετρία.

- Ε, λοιπόν, έλα να σε δείξω.

Με πήρε από το χέρι, μπήκαμε στο καρνάγιο. Σχεδόν τελειωμένος ο σκελετός της με-

γάλης «ΣΙΘΩΝΙΑΣ» κυριαρχούσε στο χώρο και στα μικρά μου τα μάτια, σαν της Κιβωτού του Νώε φάνταζε. Θεοσεβούμενος ο γέρο - Σούφης, είχε φροντίσει να' χει η «ΣΙΘΩΝΙΑ» προσανατολισμό Ανατολής - Δύσης και στο «ποδόσταμο» το πλωριό, ψηλά στο «κοράκι», γερά στερεωμένο έναν αρκετά μεγάλο, ξύλινο Σταυρό.

Περπατήσαμε στο πασπαλισμένο με ροκανίδια, πελέκια και πριονίδια δάπεδο, πήγαμε λιγάκι παράμερα, άνοιξε το κασόνι που φύλαγε τα εργαλεία του κι έβγαλε από μέσα ένα συμπαγές προσομοίωμα καϊκιού (μικρογραφία), το «μοντέλο όπως στα καλά ελληνικά μας το λέμε», (η σκωπτική αυτή διατύπωση ανήκει στον ομότιμο καθηγητή του Εθνικού Μετσοβίου Πολυτεχνίου, συγγραφέα, αρθρογράφο και, κατά τη γνώμη πολλών, έναν από τους ελάχιστους εν ζωή φιλοσόφους, Θεοδόση Τάσιο), από σκληρό ξύλο, μήκους περίπου 40 εκατοστών. Το μοντέλο αυτό, έτσι το έλεγε και ο γέρο - Άγγελος, ήταν κομμένο, σε φέτες, κάθετα στον άξονα πλώρης - πρύμνης.

- Το βλέπεις αυτό; Εδώ χρειάζεται η Άλγεβρα. Μετρώ το μικρό καϊκι φέτα - φέτα κι έτσι, σιγά - σιγά κι

* Το ναύαγιο έγινε τον Απρίλιο του 1923. Στα τραγικά θύματα και ο γιός του Άγγελου, ο Μαυρουδής 12 ετών (ο πρώτος) κι ο αδελφός του Άγγελου, ο, Αθανάσιος 28 ετών (άγαμος). Την πληροφορία αυτή έχω από την Νομικό - Συμβολαιογράφο Καίτη Αποστολίδου, εγγονή του γέρο- Άγγελου Σούφη.

αναλογικά, με κλίμακα, που λένε, φτιάχνω το μεγάλο.

Κι ήταν όμορφα, φτιαγμένα με περισσή τέχνη και το μικρό και το μεγάλο, όταν τέλειωσε, γιατί τα 'φτιαξε και τα δυο, με τέχνη και μεράκι ο γέρο - Άγγελος.

Όλα τα Νικητιανά καϊκια και τα μεγάλα και τα μικρά και τα τρεχαντήρια και οι τράτες και οι ψαρόβαρκες έχουν τη σφραγίδα του Άγγελου Σούφη. Και είναι όλα τους καλλίγραμμα, γερά, καλοτάξιδα, γιατί βάλανε την τέχνη τους και το μεράκι τους ο Άγγελος, ο πρώτος διδάξας, και οι άξιοι μαθητές του, που σε λίγο τον πλαισίωσαν.

Η φήμη του έφτασε γρήγορα και στο Άγιον Όρος και εκεί πήγε, στην καλή του ηλικία, άντρας πια, και ναυπήγησε βάρκες πολλές, μεγάλες, με πανιά και κουπιά, καϊκια, για τις ανάγκες των Μοναστηριών. Σ' αυτήν του τη συνεργασία είχε και μια οδυνηρή, τραυματική, τραγική εμπειρία.

Μόλις που τέλειωσε μια παραγγελία της Ιεράς Μονής Κωνσταντινίου, ένα όμορφο, καλλίγραμμα σκαρί, μια μεγάλη, γερή βάρκα, ένα καϊκι ουσιαστικά, με πανιά και κουπιά, ένα «Λατίνι», τους έστειλε μήνυμα, να 'ρθουν κάτω στον Ταρσανά, που βρίσκεται πίσω απ' αυτά τα χαρακτηριστικά, σταχτόχρωμα βράχια, όμοια μ' εκείνα που στις αγιογραφίες του Φώτη Κόντογλου απεικονίζονται, μοναδικά της γύρω περιοχής, που αναδύονται, θαρρείς, μέσα από την αμμούδα και τη θάλασσα κι αποτελούν στέρεο ανάχωμα στην μανιά των κυμάτων, να κάνουν τον καθιερωμένο αγιασμό.

Κατέβηκαν νωρίς το πρωί, αντιπροσωπεία της Μονής, με επικεφαλής τον Ηγούμενο. Τους υποδέχτηκαν ο Ταρσανάρης και ο Άγγελος. Τοποθέτησαν, ο Ταρσανάρης και το καλογεροπαίδι, το μικρό ξύλινο τραπέζι μεταξύ των Πατέρων και της πλώρης, έστρωσαν το ασπροκέντητο τραπεζομάντηλο, έβαλαν στο μέσον την πλουμιστή, πορσελάνινη σουπιέρα, γεμάτη με το «προς αγιασμόν ύδωρ», ακούμπησαν οι Πατέρες δίπλα της ευλαβικά τον αργυρόδετο, μικρό, ξυλόγλυπτο Σταυρό και την αγιαστούρα από φρεσκοκομμένο, ευωδιαστό βασιλικό, άναψαν τα κεριά, ετοίμασαν τα θυμιατά, έβγαλαν τα βιβλία, τ' άνοιξαν στον σελιδοδείκτη, στο κεφάλαιο «Επί εγκαινίοις πλοίου», έβγαλαν τα καλυμμαύκια, φόρεσαν τα πετραχήλια... Έβαλε «ευλογητός» ο ιερέυς, έψαλλαν οι ψάλτες το κοντάκιο του Αγίου Νικολάου.

«Αγιε Νικόλαε, σε προστάτην πάντες έχομεν, την ευρύχωρον οι πλέοντες θάλασσαν, υμών τα έργα και τον βίον εν πάσιν ευλόγησον...»

Διάβασε ο γεροντότερος τον Απόστολο.

«Πράξεων των Αποστόλων. Εν ταις ημέραις εκείναις επιβάντες πλοίω Αρδαμυττηνών μέλλοντες πλέειν τους κατά την Ασίαν τόπους ανήχθημεν...»

Έψαλλε ο καλλίφωνος Διάκος το κατά Λουκάν Ευαγγέλιο.

«Τω καιρώ εκείνω εγένετο εν τω τον όχλον επικεί-

σθαι τω Ιησού του ακούειν τον λόγον του Θεού και Αυτός ην εστώς παρά την λίμνην Γεννησαρέτ και είδε δύο πλοία εστώτα παρά την λίμνην...»

Ακολούθησαν τα «ειρηνικά» πάλι με τον Διάκονο.

- «Υπέρ του αγιασθήναι το ύδωρ τούτο τη δυνάμει...»

- «Υπέρ του διαφυλάττεσθαι την ναυν ταύτην...»

- «Υπέρ των εν θαλάσση καλώς πλεόντων...»

Στη συνέχεια ο Ηγούμενος διάβασε την ευχή:

- «Μέγας ει Κύριε... Αυτός και νυν Δέσποτα, αγίασον το ύδωρ τούτο...». Συγχρόνως τελούσε και τον Αγιασμό «δια της εμβαπτίσεως του Σταυρού με τον βασιλικόν εντός του ύδατος», κάμνοντας και το σημείο του σταυρού τρεις φορές.

Πριν το τέλος της τελετής του αγιασμού, πριν την «απόλυση», πήρε ο Ηγούμενος τον Σταυρό και την αγιαστούρα με τον βασιλικό, ανέβηκε επάνω στην νεότευκτη και τη ράντισε προσεκτικά, από την πλώρη μέχρι την πρύμνη, ψάλλοντας σε ήχον πρώτον και ύφος πανηγυρικών...

«Σώσον Κύριε τον λαόν σου και ευλόγησον την κληρονομίαν σου...»,

κατέβηκε, μπήκαν στη σειρά όλοι οι παρευρισκόμενοι, μαζί τους και οι δικοί του Άγγελου, σταυροκοπήθηκαν, ασπάστηκαν τον Σταυρό, φίλησαν και «την δεξιάν» του Ηγουμένου κι αυτός τους ράντισε, χτυπώντας με τον βασιλικό και δροσίζοντάς τους, στο μέτωπο. Έγινε η απόλυση, κεράστηκαν Συριανό λουκούμι, μυρωδάτο, με ροδόσταμου άρωμα ή μέντας και ρακί Αγιορείτικο, αντάλλαξαν μεταξύ τους ευχές, να 'ναι καλοτάξιδη, αβύθιστη κι όταν όλα τελείωσαν, ξεκίνησαν την καθέλκυση.

Έλυσαν τα «παλαμάρια», έβγαλαν ένα - ένα τα «μπουντέλια» και τους τάκους, ακούμπησαν οι του Άγγελου τις παλάμες τους επάνω της, την κράτησαν δεξιά και αριστερά, τη στήριξαν «σότροπα», έβγαλαν και τα «νταϊάκια», τη χάιδεψαν την αγαπημένη τους και με εντολή του την έσπρωξαν ελαφρά από την πλώρη. Γλίστρησε εκείνη προς τα πίσω, σαστισμένη, τρεμάμενη, πρωτάρα, στ' αλειμμένα με «αξούγκι» «φαλάγγια» κι ύστερα έπεσε στην αγκαλιά της μάνας της, της θάλασσας.

Είπαν να κάνουν και τη δοκιμαστική βόλτα, να δείξει ο Άγγελος στον Ταρσανάρη και στους Πατέρες το επίτευγμά του και τις επιδόσεις του «εν πλω». Μαζί και οι δικοί του Άγγελου, να χαρούν κι αυτοί.

Ο καιρός ήταν ιδανικός. Ένας ελαφρύς Γρέγος φούσκωνε όπως έπρεπε τα πανιά και η μεγάλη βάρκα, το καϊκι, το λατίνι, έσκιζε γρήγορα τα γαλανά νερά κι έβγαζε ασπροπρόσωπο τον Άγγελο. Συνεπαρμένοι, ούτε που κατάλαβαν πως έφτασαν μεσοπέλαγα. Καλοφουσκωμένος ο φλόκος μπροστά, σαν θυμωμένου διάνου πρόλοβος, ανασήκωνε περήφανη την πλώρη, τεντωμένο και δεμένο γερά το «μαντάρι», ψηλά η

«αντένα», τεζαρισμένη η «σκότα», ούτε ζάρα στο ολοκαίνουργιο, μεγάλο πανί.

Όλα ρολόι, όλοι ευχαριστημένοι κι ο Άγγελος όρθιος στη «μπαγκάτσα» της πρύμνης με το «δοιάκι» ανάμεσα στα πόδια του, υπερήφανος και χαρούμενος κι αυτός.

Τι σου είναι όμως αυτή η μοίρα, η ειμαρμένη, το πεπρωμένο, το γραφτό, το ριζικό, το «τυχερό»... πες το όπως το θες. Η μοίρα η κακιά τον παραμόνευε τον Άγγελο, του είχε στήσει καρτέρι κι ήρθε και φάνηκε μπροστά του, να τον δοκιμάσει.

Άξαφνα, άρχισαν να μαζεύονται απ' όλα τα γύρω κορφοβούνια, μαυροφορεμένα και παραφουσκωμένα τα σύννεφα. Σαν μαύρα, βαρβάτα, καλοταϊσμένα άτια, καράδες, και μαύρες φοράδες ετοιμόγεννες, όλα με τις πλούσιες χαίτες τους ολόρθες, «αρτσιωμένες», και τις νουρές τους τις φουντωτές ανασηκωμένες, αφηνιασμένα χλιμίντριζαν και κάλπαζαν προς το μέρος του. Άλλα από μακριά, από τον Χολομώντα ήρθαν, άλλα από τον δικό μας, τον Τραγουντέλη έφτασαν, άλλα από τον Κάκβο και τ' άλλα, τα ταχύτερα, τα ατίθασα, τα αψιά, από τον Άθωνα, το Όρος το Άγιον, ξεκίνησαν. Αντάμωσαν καταμεσιού στο πέλαγος, ψηλά πάνω απ' το κεφάλι του κι άρχισαν να κυνηγούν, φρουμάζοντας, γύρω - τριγύρω το 'να το άλλο. Παιχνίδι ήταν; πόλεμος ήταν; χορός τρεχαλητός ήταν; τελικά τον έστησαν τον ανεμοστρόβιλο,

τα λυσσασμένα και τον ξαπόστειλαν κατά πάνω του, κατεβατό, ίσια πάνω στην πρωτοτάξιδη.

Ούτε «μιάνα πανιά» πρόλαβε να φωνάξει ο Άγγελος. Κι αυτός ο ανεμοστρόβιλος, ο «ανεμοστρόφος» όπως τον λέμε, η τρόμπα, η τουλούμπα που τον λένε οι ναυτικοί μας, ο στριφογυριστός, ο άγαρμπος, ο ρουφήχτρας, ο μαυροσατανάς, τη ρούφηξε μέσα του, την άμοιρη, τη σήκωσε, τη στριφογύρισε καμπόσο κι ύστερα την πέταξε με μανία, ανάποδα, στα κύματα να την αποτελειώσει.

Γέμισε η θάλασσα με σανίδια, σχοινιά, σχισμένα πανιά. Αλλού τα κουπιά, αλλού οι «καστανιόλες», αλλού οι «σαλαμάστρες», αλλού το δοιάκι, αλλού το άλμπουρο, αλλού το «μαντάρι», αλλού η αντένα. Γέμισε η θάλασσα με κορμιά, ρούχα, κασκέτα, ράσα, σκούφους, καλυμμαύκια. Στη φουρτούνα και στο «ντουρλάπι» που ακολούθησαν ο Ταρσανάρης χάθηκε στα μαύρα τα νερά και ο Άγγελος έχασε, λένε, δυο αγαπημένα, συγγενικά, δικά του, πρόσωπα*. Ούτε που ήθελε ο ίδιος να το συζητάει. Με τη βοήθεια του Πανάγαθου και τη συνδρομή του πανδαμάτορα, ξεπέρασε, όπως μπόρεσε, ο Άγγελος αυτήν του την τραγωδία, που έμεινε έτσι σαν θρύλος, που, όμως, κι εκείνος σιγά - σιγά ξεθώριασε. Σαν θρύλο και με την άδεια της γραφής, το 'γραψα. Ο Μεγάθυμος και ο γέρο - Άγγελος ας με συγχωρέσουν.

ΜΙΚΡΟ ΛΕΞΙΛΟΓΙΟ

(Σ' αρκετές λέξεις και ναυτικούς όρους οι ερμηνείες και επεξηγήσεις δίνονται σύμφωνα μ' αυτές που ισχύουν στην περιοχή μας, στην Νικήτη).

αζούγκι (το): ζύγκι, λίπος (στην περίπτωσή μας, τραγίσιο)

αντένα (η): για το σκάφος τύπου «Λατίνα» είναι ένα γερό, μακρύ κοντάρι, το οποίο τοποθετείται λοξά σχετικά με το άλμπουρο, πάνω στο οποίο δένεται η μία πλευρά του πανιού «Λατίνα» και που σταθεροποιείται καλά, με ένα γερό σχοινί (το μαντάρι).

αρτσιωμένες (οι): σηκωμένες ολόρθες, τεντωμένες, τσιτωμένες. Συνεκδοχικά, «αρτσιωμένος»: αυτός που είναι αγριεμένος, με τις τρίχες της κεφαλής του ολόρθες, έτοιμος για καυγά.

δοιάκι (το): η οριζόντια ξύλινη λαβή του τιμονιού του πλεούμενου (οιάκας).

Καρνάγιο (το): καρενάγιο, χώρος που επισκευάζεται η καρίνα και οι εξωτερικές πλευρές μικρών πλοίων,

κοράκι (το): η άκρη του ποδόσταμου του πλωριού, που εξέχει πάνω από την κουπαστή του καϊκιού.

λατίνα (το): τύπος τριγωνικού πανιού και συνεκδοχικά τύπος πλεούμενου, που έχει πανί λατίνα.

μιάνα: ναυτικό πρόσταγμα για λασκάρισμα, κατέβασμα

μαντάρι (το): για το πανί τύπου «λατίνα», είναι το γερό σχοινί, το οποίο, με τροχαλία (μακαράς), ανεβάζει και σταθεροποιεί την αντένα.

μπαγκάτσα (η): πάγκος πλώρης ή πρύμνης

μπουντέλια (τα): χοντροί πάσσαλοι, χοντρά στηρίγματα.

νταϊάκια (τα): ξύλινα στηρίγματα, σε σχήμα δέλτα, που κρατούν δεξιά κι αριστερά το υπό κατασκευή ή επισκευή σκάφος

ντουρλάπι (το): δρόλαπι, δρόλαπας: βροχή μαζί με σφοδρό αέρα, καταιγίδα, λαίλαπα (υδρολαίλαπα) παλαμάρι (το): χοντρό σχοινί με το οποίο δένεται το σκάφος

ποδόσταμο το πλωριό (το): το επιβλητικό, το καμαρωτό, το καμπυλωτό πρόσθιο τμήμα της πλώρης από γερό στραβόξυλο που αρχίζει από κάτω, από την καρίνα του σκάφους και φτάνει ψηλά μέχρι την κουπαστή και λίγο ακόμα ψηλότερα, απολήγοντας στο "κοράκι". Στο ποδόσταμο στερεώνονται τα πλευρικά κυρτά τοιχώματα του σκάφους. Τα στραβόξυλα αυτά είναι από πευκίσσιους στραβοκορμούς, μετά από επεξεργασία και πρέπει να 'χουν τις ίνες του το δυνατόν «παράλληλες» με το σχήμα του ποδόσταμου, για μεγαλύτερη, υπερδεκαπλάσια, λένε, αντοχή.

σαλαμάστρες (οι): πολλά, λεπτά σχοινιά, πλεγμένα μεταξύ τους, με πλέξιμο «κοσιδάς» (κοτσίδας), βουτηγμένα σε λιωμένο αζούγκι τράγου, γιατί το τραγίσιο, εκτός που σχεδόν μηδενίζει τις τριβές και την θερμότητα εξ αιτίας τους, ρευστοποιείται σε σχετικά μεγάλες θερμοκρασίες κι έτσι είναι ανθεκτικό στο λιοπύρι του κατακαλόκαιρου. Αγκαλιάζουν κουπιά (από οξιά του Χολομώντα) και σκαρμούς και συγκρατούν τα κουπιά πάνω στις καστανιόλες.

σκαρμοί (οι): πύροι από γερό, σκληρό ξύλο (πρινάρι), στερεωμένοι γερά (μπηγμένοι) στις καστανιόλες (=βάσεις από επίσης πρινάριστο ξύλο).

σκότα (η): το σχοινί, που είναι δεμένο στην άκρη του πανιού. Η αυξομείωση του μήκους της βοηθά στη ρύθμιση του πανιού, αναλόγως της διεύθυνσης και της ταχύτητας του ανέμου

σότροπα: ισότροπα, κατά ίσιο τρόπο (επίρρημα).

ταρσανάς (ο): ναυπηγείο για μικρά σκάφη, μικρός ναύσταθμος.

φαλάγγια (τα): χοντρά, τετραγωνισμένα ξύλα, που έχουν στο μέσο τους βαθουλωτή, καμπυλωτή εγκοπή - υποδοχή, συνήθως αλειμμένη με γράσο ή αζούγκι, πάνω στα οποία γλιστρά η καρίνα του σκάφους.

φρουμάζοντας: ξεφυσώντας δυνατά με τα ρουθούνια από ανυπομονησία, από οργή. Αναφέρεται, κυρίως, για ζώα, για τα άλογα.

Η ΑΠΟΚΡΙΑ Τ'Σ ΜΑΡΓΟΥΔΑΣ

ΜΑΡΙΑ ΜΠΟΥΛΑΚΗ – ΛΥΠΗΡΙΔΗ

Βράδυ τρελό καρναβαλιού / κάτω απ'τους ήχους
του βιολιού / της τζαζ και της ροκάνας,
δύο χείλη μου 'παν σ'αγαπώ / στον ωραιότερο σκοπό
που πάντοτε θα νοσταλγώ.
(Εξαλλο τραγούδι της εποχής μου)

Τις ημέρες της Αποκριάς τις μοιράζονται, ανα-
λόγως με την ημερομηνία της γιορτής του Πάσχα, «η
Κουτσουφλέβαρους» με «τον Παλαβουμάρτ'» Δύο
εβδομάδες γιορτής πριν από την αρχή της Μεγάλης Σα-
ρακοστής.

Η γιορτή αυτή, πάντοτε έδινε την ευκαιρία στους
ανθρώπους να βγούν από «του μαχμουρλίκ'», τη νάρκη
του χειμώνα και να ξεχυθούν σε ξέφρενα γλέντια.

Όμως υπήρξε ένα διάστημα υποχρεωτικής διακοπής
των πάντων, λόγω του πολέμου, της φτώχειας και του
πένθους, που κρατούσαν τον κόσμο κλεισμένο, μουνδια-
σμένο, αδιάφορο για γιορτές και γλέντια.

Σιγά – σιγά όμως ολ' αυτά ξεπεράστηκαν και ο κό-
σμος άρχισε να ξαναβρίσκει το βηματισμό του. Περασμέ-
να, όμως τόσο δυνατά, για να μην είναι ποτέ ξεχασμέ-
να. Η ζωή ποτέ δεν σταματά και ξαναπήρε το δρόμο της.

Στον Πολύγυρο, οι κάτοικοι, κυρίως, ασχολούνταν
με την κτηνοτροφία και την ελαιοκαλλιέργεια.

Οι δικές μου, νεανικές αναμνήσεις αναφέρονται στα
έτη 1955 και μετά. Σ' ένα έτος με καλή ελαιοκαρπία, γέ-
μιζαν τα πιθάκια «τίγκα»* και περίσσευε για διασκέδαση.

Οι Πολυγυρινοί, ήταν συνηθισμένοι να ζούν σ' έναν
τόπο με πλούσια πολιτιστικά δρώμενα και τώρα που η
ζωή ξαναβρήκε το δρόμο της, με την ευκαιρία της Απο-
κριάς, ο κόσμος ξαναβγήκε «κεφλής» στους δρόμους,
να τραγουδήσει και να χορέψει, σε μια γιορτή που ανέ-
καθεν θεωρούνταν «ξεδώματος και κρεπάλης», όπου ο
καθ' ένας τολμούσε να κάνει ότι ποτέ δεν είχε διανοηθεί
τον άλλο καιρό. Ακούγονταν άσεμνα τραγούδια, χειρο-
νομίες, οι γύφτοι με τους ζουρνάδες και τα νταούλια,
φούντωναν τα κέφια, συνόδευαν τη χαρά τους και ξε-
σήκωναν ακόμη και τους πιο βαριεστημένους.

Αλλά, θ'άφήσω «τ'θεία μ' τ' Μαργούδα» να μας πε-
ριγράψει «με τι θάμαξαι» τι είδε και έζησε την τελευταία
Κυριακή της Αποκριάς, που ενώ όλοι είχαν χορτάσει να
τρώνε κρέατα, λουκάνικα, πίτες, κρασί, με παράπονο
και θλίψη τραγουδούσαν τον ερχομό της Σαρακοστια-
νής νηστείας.

Τα' ακούτε τι παράγγειλε η Καθαρή Δευτέρα;
Πέθαν' ο κρέας, πέθανε, ψυχομαχάει ο τύρος
Σηκώνει ο πράσος την ουρά
Κι ο κρέμμυδος τα γένια...

Η Μαργούδα ήταν νύφη στον Πολύγυρο. Η μητέ-

ρα της την θεωρούσε ξενιτεμένη, αν και καταγόταν όχι
από πολύ μακρινό χωριό. Ο γαμπρός ήταν ορφανός,
ανεπιός της γιαγιάς μου, γι' αυτό η μητέρα της την πα-
ρέδωσε με τα λόγια «Να εχ' κι αυτό ιδώ στα ξένα μια μα-
νούδα να λέει τα παράπουνα τ'».

Κι απ' ότι κρυφάκουγα, γιατί πάντα μ' έστελναν να
παίξω, όταν έρχονταν, ήταν πολλά τα παράπονά της.

«Καλά μ' ίλιγι η μάνα μ', όταν την είπα θα παντρευ-
τώ. Τι τουν θέλ'ς μαρί κουρίτσιμ' αυτόν του τσικ'νιάρ*;
από πού κρατάει η σκούφια τ'; Ιγώ τ'ν είπα, εχ' ουραία
γαλανά μάτια. Τι μαρί μάτια θα φάτι, είνι φτουχός, μόν'
μι τ' πλάτ'. Ας' τη να τ' πάρου θα ζήσ' κύρα καμαρου-
μέν'ικι που θα τ' πάου, είπε αυτός. Κι πώς να μημ' αφήκ'
η δόλια, που είχα τα κ'κια (κουκιά) φαγουμένα κι φού-
σκουνα. Τώρα ας είναι καλά τα πιδουδια μ', πέντε τον
αριθμό. Έχει ο Θεός, γερά να είναι.»

Αλλά ας ακούσουμε τα σημερινά, αποκριάτικο, πα-
ράπονό της.

Αχ! Θεία, καλά μου έλεγες να μην πουλήσουμε το
λάδι από τα μεροκάματα, μέρες αποκριές, τα λεφτά
φεύγουν χωρίς σκοπό. Μα τι να κάνουμε «η κυρ' Θα-
νάη'ς» μας παράγγελλε «αράδα»* τι θα γίνει με το χρέ-
ος ; «τ' ψ'χή μ' παίρν'», όταν τον ανταμώσω». Γι' αυτό
κι «η Παν'ς» λούστηκε, ντύθηκε, πήρε τα λεφτά στην
τσέπη και ξεκίνησε να πάει να εξοφλήσει τον κυρ' Θα-
νάσ' και να κάνει και καμιά βόλτα «σιαπέρα» βραδιά
που ήταν. Καλά, εγώ θα σφάξω μια κότα, θα τη βράσω
και θα γυρίσει «ν'απουκρέψουμι» κι εμείς. Έφυγε, ταί-
ριασα τα παιδιά και τα έβαλα για ύπνο. Τράβηξα και φω-
τιά και έβαλα και την κότα να βράζει. Καρτερώ – καρτε-
ρώ, μια ώρα δυο, τίποτε. Βγαίνω έξω «προς νιρούμ'»*. Τι
ν' ακούσω! Βούιζε ο τόπος, φώτα, κακό «σιαπέρα»*. Θα
παω κι εγώ λέω. Θα τον βρώ και θα γυρίσουμε μαζί. Μό-
λις «ξιμύτσα»* από πάνω στην εκκλησιά, τι ήταν αυτό.
Φώτα, κόσμος, βουή, ένα πολύχρωμο, παρδαλό πανη-
γύρι. Οι ζουρνάδες, τα νταούλια μπροστά και πίσω μια
παρέα πάνω από είκοσι, άλλος με «μουτζούνα» άλλος
με το ένα μανίκι στο σακάκι, άλλος αναμαλλιασμένος,
με το μπουκάλι στο χέρι, φαρδοπατούσε. Πίσω «λουσά-
τες» οι κυρίες τους ντυμένες καρναβάλια, με ωραία κα-
πέλα, με φρου-φρού και ροκάνες, πολύχρωμες σερπα-
ντίνες και κομφετί, ανακατεύονταν και μπερδεύονταν
στα πόδια, δένοντας τον έναν με τον άλλον.

Όλοι, νέοι, γέροι, μασκαρεμένοι. Ένας αρκουδιάρης
με την αρκούδα. Άνδρες μεταμφιεσμένοι σε γυναίκες
με ψεύτικα στήθια και πάνω στις ψηλοτάκουνες γόβες,
μη μπορώντας να ισορροπήσουν «απ' το μεθύσι έπε-
φταν κάτω και απ' τα πασαλειμμένα με κοκκινάδι χείλη
έβγαιναν τσιριχτές φωνές και «γιουχαίσματα». Το κρασί

ξεχείλιζε από το στόμα τους. Ανεπιτήδευτα λογίων-λογίων μασκαρέματα. Ένα κοπάδι «χηνάρια» ολόασπρα με κίτρινες μύτες, φωνοκοπούσαν πι – πι – πα – πα – χι – χι και ο βοσκός με την κάπα και το καλάμι το κατεύθυνε, να ορμήσει τότε στη μια και τότε στην άλλη παρέα. Μεγάλη τρέλα. Κάθισα στα πεζούλια της εκκλησίας. Είχε κι άλλες πολλές γυναίκες, που αύριο θα κυκλοφορούσαν την εφημερίδα με τα «καθέκαστα» τρώγοντας τα σαρακοστιανά. Να! λέει μια. Αυτή η παρέα είναι γυμνασιοπαιδα. Βιάζονται κι αυτοί να κάνουν το μεγάλο σάλτο στην ενήλικη ζωή και απόψε βρήκαν ευκαιρία. Μασκαρεμένοι, σε σοφιστικές προσωπικότητες, σε κοπελούδες ξεσπάθωναν με φαντασιώσεις για μεγάλη ζωή, περιπετειώδη νυχτοπερπατήματα, σε ντουμανιασμένα καφε-νεία, όπου όλα απόψε θα μπορούσαν να συμβούν. Να θολώσουν κι αυτοί απ' το αλκοόλ, να ζήσουν το όνειρο σκορπίζοντας απ' τη νεανική χαρά τους.

Τα σπόρια που αγόρασα τέλειωσαν «κι η Πιάν'ς» δεν φάνηκε πουθενά. Θα πάω ν' αγναντέψω κατά τα καφε-νεία, λέω, άκουσα να λένε ότι γίνεται χαμός. Πλησιάζω «στον Διαμαντή», μήλο να έριχνες δεν έπεφτε, δεν ήταν. Στο διπλανό, δεν ήταν. Στου «Παντελή» θα είναι, λέω. Πάω εκεί προσεχτικά. Να τος! Γλεντούσε ο άνθρωπος! Οι άλλοι με τις γυναίκες τους κι αυτός μονάχος. Εγώ αγνάντευα απο μια χαραματιά, να μη με δει και κανένας. Βλέπω, είχε ξεχάσει και «τον κύρ' Θανασ' κι τα χρέη». Ένας χόρευε «ζέϊμπέκικο» όλος τσακίσματα. Άλλοι φώναζαν τις παραγγελίες και κολούσαν το χρήμα. Γέλια, χειροκρότηματα, ενθάρρυναν τους μουσικούς που έβλεπαν τον παρα να πέφτει και η «ντιζέζ» τους ξεσάλωνε με τα γέλια και τα φιλιό και να! τα τάληρα στον κόρφο. Κάνει «κι ι θ'κος μ'» χαρούμενα νοήματα, στέκεται καλά στα πόδια του, πλησιάζει στη ντιζέζ δίνει, «όλον τον παρά » και την «παραγγελιά» Τον ακολουθεί η παρέα του στο χορό. Το «πιπέρι» φωνάζουν όλοι μαζί.

Πώς το τρίβουν το πιπέρι οι σαράντα καλόγεροι

Το τρίβουν με τα πόδια, έτριβαν τα πόδια

Το τρίβουν με τα χέρια, έτριβαν τα χέρια Το τρίβουν με την μύτη, έπесαν όλοι κάτω και έδειχναν πώς!

Έγινε χαμός. Παλαμάκια. Απ' το μεθύσι δεν μπορούσαν να σηκωθούν και κατρακυλούσαν μέσα στις σερπαντίνες και την κομφετί. Πήγα να φύγω. Κάποιος μασκαρεμένος με πλησίασε και μου λέει «Μαργούδα, ξερ'ς ότι έχουμι απουκουπριές;»

«Οχ! φεύγα σιαπέρα γιατί ξέρου ότι μυρίεις κατουρλές» Φοβήθηκα. Με πήραν τα κλάματα. Ο κόσμος χαιρείται κι εγώ έξω απ' την πόρτα αγνατεύω τη χαρά τους. Μόνη, γιατί! Εκεί που περπατούσα κάτι μου μύρισε ωραία. Περνούσαν δίπλα «η Δήμητράκ'ς μι τ' Μαίρη,

ουραία ντυμέν' πάνεαν στουν ιπίσημου χουρό που γεν' νταν στου Λούξ».

Ήταν αργά. Τόσοι μεθυσμένοι κυκλοφορούν, σκέφτηκα «να μι γιουρ' ντίς* κανένας να μι καμ' τ' ονα τ' άλλου!». Έφτασα στο σπίτι πονεμένη κι έρημη. Παντρεμένη με πέντε παιδιά και κατάμονη. Ας ήμουν κι εγώ και ας τρώγαμε «ούλουν τουν παρά ». Το κλάμα με ηρέμησε. Που θα πάει θα ρθει, είπα «θα τ'ς του βγάλου απ' τ' μύτ' ».

Εντωμεταξύ, η κότα έβρασε και μοσχομύρισε. Τα παιδιά τα μύρισε, σηκώθηκαν «τ' ζιτζιτζέριασάν* τ' ν έφαγαν κι απομ' νι μό του ζιμί, κι ξανά κ' μη'θ καν»

Ξαφνικά ο σκύλος γαύγισε και αραιοπατήματα ακούστηκαν στην αυλή. Είπα, να τουν «καταπιαστώ» μα θυμήθηκα τον πατέρα μου που έλεγε «το βραδυνό θυμό κράτα τουν για του πρωί» Βγήκα έξω. Δεν με περίμενε. Το φεγγάρι έχυνε απλόχερα το ασήμι του στην αυλή. Τον έβλεπα καθαρά. Όρθωσε με προσπάθεια το κορμί του και στάθηκε στα πόδια του. Τον πλησίασα, βρωμούσε κρασίλα. Τρικλίζοντας μου έδωσε το χέρι του για να κρατηθεί. Ταλαντεύονταν, τον λυπήθηκα. Ό,τι και να του έλεγα σ' αυτή την κατάσταση «στου κουφού την πόρτα» θα ήταν. Μου έσφιγγε το χέρι «Μαργούδα, ισύ, ίσι;» «Καλά π'μι θ'μιθ'κ'ς» έλα να σε βάλω να κοιμηθείς. Έτσι «ζαβλακουμένους*» όπως ήταν έπεσε στο κρεβάτι και άρχισε να ροχαλίζει.

Έβγαλα έναν βαθύ αναστεναγμό, σαν να τον κρατούσα χρόνια μέσα μου. Το μεγάλο παιδί μ' άκουσε και ξύπνησε. Τι έχεις μαμά; Τίποτα παιδί μου, απλά δεν άκουσα την μάνα μου, εσύ να μ' ακούς, τώρα κοιμήσου.

Έκανα το σταυρό μου και είπα «τάχα ήταν απουκρίες για τ' ισένα Μαργούδα; Αντί Θέμ'. Καλή Σαρακουστή»

Έλα τώρα, μην παραπονιέσαι, άκουσα να της λέει η γιαγιά, δεν γίνεται αυτό κάθε μέρα, απόκρια ήταν πέρασε. Γιατί εγώ ψυχή δεν έχω, γιατί δεν πήρε κι έμενα; Α! πονηρή, της λέει, δεν κλαίς γιατί ξόδεψε τα λεφτά, αλλά γιατί δεν ήσουν κι εσύ. Νέοι είστε, έχετε χρόνια, ου! Πόσα γλέντια θα κάνετε, θα παντρεύετε τα παιδιά!!

Ε! με με κοροΐδεβ'ς, θεία, ζήσε Μάη να φάς τριφύλ'. Αυτά ακόμα «εινι μικρούτσ' κα». Ας είναι γερά.

Έτσι ήταν. Έτσι ζούσαν. Με τη ψυχή. Τώρα ο χρόνος δεν έχει πια χρώματα. Δεν αφήνει στη μνήμη μεγάλες, ζωηρές πλούσιες εντυπώσεις. Ό,τι χθες και σήμερα. Ό,τι μας δώσουν, παίρνουμε. Όλα τα θαυμάσια πράγματα, αν και επαναλαμβάνονται, περνούν αδιάφορα, δεν γεμίζουν τη ψυχή. Πόσο ριζικά αλλαγμένος ο κόσμος! Νομίζω πως πρέπει να είμαστε με συνείδηση περισσότερο άγρυπνη, απέναντι στην απειλή της ξέφρενης τεχνολογίας του καιρού μας. Καλή Μεγάλη Σαρακουστή. Μη-στεία και προσευχή. Να μην τα ξεχνάμε όλα.

Μαχμουρλίκ' = χαλάρωση
Τίγκα = γεμάτος μέχρι επάνω
Τσικνιάρ'ς = αυτός που θυμώ-
νει ευκολα

αράδα = συνέχεια
σαπέρα = μακριά (στην αγορά)
προς νιρούμ' = στην τουαλέτα
ξιμύτσα = ξεπρόβαλα

δ'κος' μ' = δικός μου
γιουρ'ντώ = ορμώ
τα' ζιτζιτζέριασαν = την έβγα-
λαν απο την κατσαρόλα

ζ'μί = ζουμί
ξαβλακουμένους = ζαλισμένους

ΘΡΗΣΚΕΙΑ ΚΑΙ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΠΑΡΑΔΟΣΗ

ΕΙΡΗΝΗ ΣΑΡΑΦΟΥΔΗ

Θεολόγος

Η θρησκεία είναι το πιο σημαντικό κομμάτι της πνευματικής και κοινωνικής ζωής του ανθρώπου. Κυριαρχεί στην ιστορία και στον πολιτισμό της ανθρωπότητας από τη στιγμή της εμφάνισής του ανθρώπου στον κόσμο. Τη συναντάμε σε όλες τις εποχές και σε όλα τα γεωγραφικά μήκη και πλάτη. Ο άνθρωπος όλων των κοινωνιών, από τις πιο αρχαϊκές ως τις πιο αναπτυγμένες, αισθάνεται ανέκαθεν την παρουσία και την αποκάλυψη του ιερού και του αγίου. Η θρησκεία, λοιπόν, είναι μια λειτουργία βαθύτατα υπαρξιακή και εμφανίζεται όταν βιώνεται η σχέση του ανθρώπου με το θείο.

Η παράδοση και ο πολιτισμός είναι τα βασικά στοιχεία με τα οποία συντίθεται η κοινωνία, οι θεμελιώδεις πράξεις της ανθρώπινης ζωής (αναπαραγωγή, εργασία, διατροφή, πολιτική, οικονομία κ.α.) που ακολουθούν μια εξελικτική πορεία στο βάθος του χρόνου και έχουν κάποια βασικά χαρακτηριστικά. Έτσι στην κοινωνία διαμορφώνεται μια δομή και δημιουργείται κάποιος τρόπος λειτουργίας.

Στον αρχαίο ελληνικό κόσμο του 5ου π.χ. αιώνα, ο πολιτισμός θεωρείται ως δωρεά του θεϊκού κόσμου στο ανθρώπινο γένος. Τονίζεται η προτεραιότητα της τήρησης του νόμου και δίνουν μεγάλη σημασία στους άγραφους νόμους (έθος) και στις διατάξεις της γραπτής κρατικής νομοθεσίας που είναι αποτέλεσμα κάποιου νομοθέτη. Η θρησκεία θεωρείται ως πολιτιστικό αγαθό.

Μια νέα εποχή αρχίζει όταν ο χριστιανισμός έρχεται στην Ελλάδα. Εκεί έχουμε τη μεγάλη συνάντηση της θρησκείας με την παράδοση. Ο αρχαίος κόσμος αναγεννήθηκε και μεταμορφώθηκε. Η όλη εσωτερική ζωή του ανθρώπου έπρεπε να υποστεί αποφασιστική αλλαγή. Ένας νέος πολιτισμός πλέον ξεπροβάλλει που άρχισε να διαμορφώνει και να επηρεάζει τους ανθρώπους και τον όλο βίο τους. Ο νέος άνθρωπος αρχίζει να οικοδομείται με την απόλυτη αφοσίωση του στο Θεό. Τα γράμματα και οι τέχνες, όπως η αρχιτεκτονική, η ζωγραφική, η γλυπτική αρχίζουν να παίρνουν νέα μορφή. Ο συνδυασμός της θρησκείας με τον πολιτισμό γεννάει κάτι καινούριο. Μια βαθιά σχέση αλληλεπίδρασης και αλληλοπεριχώρησης που ξεκίνησε τότε, φτάνει ως τις ημέρες μας.

Αυτή η ουσιαστική, με γερές πλέον ρίζες, σχέση θρησκείας και παράδοσης εμφανίζεται σε μεγάλο βαθμό την εποχή της Τουρκοκρατίας. Οι Έλληνες ήρθαν και συνδέθηκαν περισσότερο με την Εκκλησία. Αυτή η συμπόρευση των δύο τους και το λεγόμενο πάντρεμα που έγινε, περνάει σιγά-σιγά στη συνείδηση του λαού μας. Εκεί ήταν το σημείο αναφοράς τους. Μη έχοντας οι υπόδουλοι άλλη δυνατότητα, αναζητούν το χώρο έκφρασης τους μέσα στην εκκλησία. Τότε, άρχισαν να δη-

μιουργούνται κάποια σχολεία και να πραγματοποιείται σε πρώτο στάδιο η διδασκαλία της γλώσσας τους. Η Εκκλησία συμβάλει στην πνευματική και ηθική ανάπτυξη των ανθρώπων. Έτσι αρχίζουμε να βλέπουμε να διαμορφώνονται την εποχή εκείνη πολλά τραγούδια, ήθη, έθιμα, παραδόσεις όπως τα ξέρουμε μέχρι και σήμερα. Πολλά τραγούδια αναφέρονται σε διάφορα εκκλησιαστικά και ιστορικά γεγονότα καθώς και στην ευλάβεια και στην τιμή που είχαν οι άνθρωποι αυτοί προς το πρόσωπο της Παναγίας και των αγίων. Όπου της μιλούν και της ζητούν μέσα από τα τραγούδια συμπαράσταση στις δύσκολες ώρες του έθνους μας, αλλά και διστιχα που την επικαλούνται για προσωπική βοήθεια. Επιπλέον, εμφανίζονται και διάφοροι χοροί, οι οποίοι χορεύονταν σε συγκεκριμένες εορτές. Τα δε έθιμα είχαν όλα σχεδόν αναφορά στο εκκλησιαστικό εορτολόγιο.

Πολλά στοιχεία για την παράδοση, το ήθος των ανθρώπων του τόπου μας αλλά και το πώς διαμορφώθηκαν οι συνειδήσεις του λαού μας μέσα από την συνάντησή και συνύπαρξη θρησκείας –παράδοσης συναντούμε στα έργα του Παπαδιαμάντη. Στα διηγήματά του προχωρεί σε μια θεολογική ανατομία της πνευματικής ζωής του ορθόδοξου ελληνικού χώρου και αποτυπώνει με μοναδικό τρόπο τη λειτουργική παράδοση και το ήθος του λαού μας, μέσα από την απλοϊκή ευλάβεια των ταπεινών ηρώων του.

Η παράδοση παραλαμβάνεται και παραδίδεται όχι ως νεκρός και στατικός τύπος, αλλά ως πάντοτε ανανεωμένη και εξελισσόμενη ουσία και ζωή. Αυτό είχαν στο μυαλό τους και οι Έλληνες όταν ήρθε η ώρα να αφήσουν τις πατρίδες τους και να πάρουν τον δρόμο της προσφυγιάς. Έπρεπε, αλλά και θεώρησαν ως ιερό χρέος τους προς τα παιδιά τους και τις επόμενες γενιές, να φέρουν μαζί τους την παράδοση και τον πολιτισμό τους. Γι' αυτό λοιπόν τα πρώτα πράγματα που σκέφτηκαν να πάρουν μαζί τους εκείνες τις δύσκολες ώρες ήταν οι εικόνες από τα σπίτια τους και τις εκκλησίες, τα θρησκευτικά και λειτουργικά σκεύη και βιβλία και τα λείψανα των αγίων.

Ήξεραν ότι αυτά είναι ο πολιτισμός τους, τα ήθη τους, ο βίος τους ολόκληρος. Οι πρόσφυγες ήρθαν ρακένδυτοι, ξεκινώντας την ζωή τους από το μηδέν. Όμως παρά τις κακουχίες, την φτώχεια, την πείνα και τις στερήσεις από τα πρώτα πράγματα τα οποία φρόντισαν να κάνουν με αγάπη, υπομονή και πολλή δουλειά ήταν να χτίσουν ξανά εδώ στον ελλαδικό χώρο τις εκκλησιές τους.

Η συνάντηση θρησκείας και ελληνικής παράδοσης που ξεκίνησε αιώνες πριν συνεχίζεται και θα μπορού-

σαμε να πούμε ότι βρίσκεται πλέον στο απόγειο της. Γι' αυτούς τους ανθρώπους, πρόσφυγες και ντόπιους, όπου έχει γίνει η δύσκολη αλλά και άλλο τόσο εποικοδομητική συμβίωση, ο εκκλησιασμός, η λειτουργική ζωή, η τιμή σε κάποιον άγιο γίνεται κομμάτι της καθημερινότητας τους. Η εκκλησία, εκτός από τόπος αγιασμού και πνευματικότητας είναι πλέον και χώρος κοινωνικοποίησης- κοινωνία ανθρώπων. Εκεί θα συναντηθούν, εκεί θα μιλήσουν, εκεί θα συζητήσουν για διάφορα θέματα, εκεί θα φάνε όλοι μαζί. Ακόμη εκεί θα φύγει ο καημός και η στεναχώρια καθώς αλληλεπιδρούν με τον συνάνθρωπο. Εκεί μπορούμε να διακρίνουμε ότι ο όλος άνθρωπος και ο βίος του είναι ένα με την λειτουργική παράδοση της εκκλησίας. Εκεί βιώνονται σε μεγάλο βαθμό διάφορα ήθη, έθιμα, παραδόσεις.

Κορύφωση αυτής της στενής σχέσης ορθοδοξίας με την ελληνική παράδοση στο κοντινό μας παρελθόν αποτελεί το πανηγύρι - η τιμή και η ευλάβεια στον άγιο του χωριού. Σε αυτές τις δύο μέρες που διαρκούσε το πανηγύρι όλα σχεδόν ήταν συνυφασμένα με παράδοση, εμπειρία, μνήμες. Παραμονή της ημέρας, οι γυναίκες μαζεύονταν στα σπίτια να φτιάξουν γλυκά για να κεραστούν μετά τον εσπερινό. Εκεί λοιπόν συνήθως «έπιαναν» ένα τραγούδι όλες μαζί. Το τραγούδι δηλαδή αποτελούσε μέρος της ζωής των ανθρώπων, στις χαρές αλλά και στις λύπες. Ήταν η έκφραση της ψυχής τους. Οι άνδρες είχαν συνήθως την αποκλειστική ευθύνη για το «κουρμπάνι», το γεύμα που θα μοιραζόταν σε όλους την ημέρα της εορτής. Πολλά μπορούν να ειπωθούν γι' αυτό το έθιμο. Η όλη πράξη ήταν η ευκαιρία να βρεθούν οι άνδρες μεταξύ τους, γιατί συνήθως έλειπαν αρκετές ώρες στις αγροτικές - κτηνοτροφικές δουλειές και έτσι να πουν τα δικά τους. Ήταν θα λέγαμε η ευνοϊκή συγκυρία για λίγη κουβέντα, χαλάρωμα και κοινωνικοποίηση. Τα παιδιά και οι νεαρές κοπέλες είχαν και αυτοί τις αρμοδιότητές τους. Συνήθως τα έστελναν στους αγρούς να μαζέψουν λουλούδια για το στόλισμα της εικόνας του αγίου στην περιφορά. Και με την ευκαιρία αυτή να μαζευτούν σε παρέες και να παίξουν. Το παιχνίδι αποτελούσε άλλο μεγάλο μέσον κοινωνικοποίησης. Οι νεαρές κοπέλες βοηθούσαν στον καθαρισμό και την επιμέλεια του ναού. Το θεωρούσαν μεγάλη τιμή και ευλογία ώστε ο άγιος να τους δώσει τη χάρη του και να βρουν το ταίρι τους στο άμεσο μέλλον. Μετά την περιφορά, τον εσπερινό, την αρτοκλασία και τα διάφορα κεράσμα-

τα που μοίραζαν οι γυναίκες ακολουθούσαν τα νυχτέρια. Μαζεύονταν παρέες για κουβέντες και μouxαμπέτια, όπως συνηθίζουμε να λέμε. Φυσικά δεν έλειπε το τραγούδι. Την επόμενη ημέρα ξυπνούσαν πρωί, έβαζαν τα καλά τους ρούχα και κοσμήματα και πήγαιναν στην Θεία Λειτουργία. Βλέπουμε ότι και το ένδυμα έχει τον ρόλο του μέσα σε όλο αυτό. Μετά το τέλος του εκκλησιασμού ακολουθούσε το τραπέζι - γεύμα για όλους. Συνοδευόταν πάντα από μουσική, τραγούδια και χορό. Κανείς δεν έλειπε, ήταν όλοι εκεί να γιορτάσουν τον άγιο τους, να πάρουν την ευλογία του αλλά και να συναντήσουν τα πρόσωπα των συγχωριανών τους, όπως συνηθίζουμε να λέμε στην εκκλησία. Υπάρχουν μαρτυρίες ότι εκεί στον τρανό χορό που γινόταν οι νεαροί και οι νεαρές ερωτευόντουσαν και ξεκινούσαν τα προξενιά. Μεγάλο λαογραφικό θέμα για το οποίο έχουν γραφτεί πολλές σελίδες και βιβλία. Πολλά θα μπορούσαμε να πούμε γενικότερα για το πανηγύρι, από τα τραγούδια που τραγουδούσαν, τα ποιήματα που έλεγαν, τους χορούς που χόρευαν, μέχρι και τα «δώρα» που πήγαιναν στον άγιο. Η σύντομη αναφορά έγινε για να τονιστεί και να επισημανθεί πως ο όλος βίος τους ήταν μια διαρκής συνάντηση θρησκείας και πολιτισμού. Τα αποτελέσματα της φαίνονται στον χαρακτήρα και στο ήθος των ανθρώπων αυτών. Άνθρωποι φτωχοί, με πολλές δυσκολίες και κακουχίες, πολλές φορές και αγράμματοι, που όταν όμως τους συναντούσες είχαν ένα πλατύ χαμόγελο και έναν καλό λόγο να σου πουν. Άνθρωποι αυθεντικοί και ζεστοί. Ήθελες να μείνεις δίπλα τους και να ακούς για ώρες να σου λένε από εκείνες τις στιγμές που έζησαν και πέρασαν ανεπιστρεπτί.

Αυτοί είναι οι πρόγονοι μας, μέσα μας κουβαλάμε κάτι από τα βιώματά τους, τον δικό τους τρόπο ζωής. Τα ίδια τραγούδια τραγουδάμε, τους ίδιους χορούς χορεύουμε, τις ίδιες ανάγκες κοινωνικοποίησης έχουμε. Ας θυμηθούμε τα λόγια του Γεώργιου Σεφέρη «Σβήνοντας ένα κομμάτι από το παρελθόν είναι σαν να σβήνεις ένα αντίστοιχο κομμάτι από το μέλλον.» και ας προσπαθήσουμε με όποιον τρόπο μπορούμε να πλησιάσουμε την παράδοση. Παράδοση είναι και ένα κέντημα, είναι και ένας πίνακας ζωγραφικής, ακόμη και η ψαλτική και η ξυλογλυπτική. Η δυναμική που έχει η παράδοση μπορεί να μας κάνει να δούμε με άλλη οπτική την καθημερινότητα μας και ίσως έτσι βρούμε τα ξεχασμένα πατήματα μας για ένα σίγουρο και σταθερό μέλλον.

ΕΚΔΗΛΩΣΗ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΠΑΝΑΣΤΑΣΗ ΤΟΥ 1821 ΣΤΑ ΒΑΣΙΛΙΚΑ

Με επιτυχία πραγματοποιήθηκε την Κυριακή 12/3 στα Βασιλικά η Εκδήλωση για την Επανάσταση της Χαλκιδικής του 1821. Προβλήθηκε η ταινία μικρού μήκους "ΚΑΠΕΤΑΝ ΧΑΨΑΣ ΤΟ ΛΙΟΝΤΑΡΙ ΤΗΣ ΧΑΛΚΙΔΙΚΗΣ" που δημιούργησε ο αντιστράτηγος ε.α κ. Στυλιανός Κυρίμης από τον Αγ. Μάμα, επίλεκτο μέλος του Συλλόγου μας, σε σκηνοθεσία του κ. Ιωάννη Κοροδήμου, Διευθυντού και υπευθύνου του Πολεμικού Μουσείου Αθηνών.

Η εκδήλωση οργανώθηκε από τον Δήμο Θέρμης την Κοινότητα Βασιλικών και τον Παγχαλκιδικό Σύλλογο. Αναλυτικό ρεπορτάζ της εκδήλωσης και φωτογραφίες στο επόμενο τεύχος του Παγχαλκιδικού Λόγου.

ΣΥΝΟΠΤΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΤΗΣ ΙΣΤΟΡΙΑΣ ΤΟΥ ΠΑΓΧΑΛΚΙΔΙΚΟΥ ΣΥΛΛΟΓΟΥ «Ο ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΗΣ»

Ο Παγχάλκιδικός Σύλλογος ιδρύθηκε το 1903 στη Θεσσαλονίκη. Είναι ο αρχαιότερος Σύλλογος της πόλης. Αρχικός σκοπός του ήταν να βοηθήσει τον Μακεδονικό Αγώνα και, ταυτόχρονα, να συνενώσει τους Χαλκιδικιώτες, ώστε να τους προσφέρει στήριξη, προστασία, ηθική αρωγή και υλική ανακούφιση στις στερήσεις και στα ατυχήματα, τα δύσκολα εκείνα χρόνια. Από τότε αποτελεί ένα ζωντανό σωματείο, με χιλιάδες μέλη, που υπηρετεί την Ιστορία, την Παράδοση, τον Πολιτισμό της Χαλκιδικής, της Μακεδονίας και γενικά της Πατρίδας μας.

Σήμερα, 122 χρόνια μετά, ο Παγχάλκιδικός Σύλλογος συνεχίζει την έντονη παρουσία του στη Θεσσαλονίκη και στη Χαλκιδική. Έχει ιδιόκτητα γραφεία, διαθέτει βιβλιοθήκη, τμήματα γυναικών, νεολαίας, φιλαναγνωσίας, χορωδίας, εκδρομικό, χορευτικά. Οργανώνει εκθέσεις εικαστικών, παρουσιάσεις βιβλίων, φιλολογικά βραδινά, μουσικές βραδιές, φεστιβάλ χορωδιών και χορευτικών, εξορμήσεις σε φιλανθρωπικά ιδρύματα κ.ά. Επίσης, οργανώνει εθνικές εκδηλώσεις, με την ευκαιρία εορτασμού εθνικών επετείων, ημερίδες με θέματα υγείας αλλά και σύγχρονου προβληματισμού, στη Θεσσαλονίκη, σε κωμοπόλεις και σε χωριά της Χαλκιδικής. Γενικά, είναι ένας Σύλλογος με περισσή ζωντάνια και παρουσία, στην Θεσσαλονίκη και τη Χαλκιδική.

Στο πλαίσιο της πολύπλευρης δράσης του, εκδίδει – εδώ και 12 χρόνια – ανελλιπώς το έγκριτο τριμηνιαίο περιοδικό ΠΑΓΧΑΛΚΙΔΙΚΟΣ ΛΟΓΟΣ, για την προβολή και ανάδειξη της Ιστορίας, της Παράδοσης και του Πολιτισμού της Χαλκιδικής, της Θεσσαλονίκης και γενικά της Βόρειας Ελλάδας. Το Περιοδικό εκδίδεται σε 2.500 αντίτυπα και αποστέλλεται δωρεάν πέραν από τα μέλη του, σε συλλόγους, στους φορείς του Δημοσίου, στους Ο.Τ.Α., στα Σχολεία όλων των βαθμίδων της Χαλκιδικής, στις βιβλιοθήκες της χώρας κ.α. Το έτος 2021 αφιέρωσε εξ' ολοκλήρου δύο τεύχη του (τ.47 και 48) στην Επανάσταση της Χαλκιδικής του 1821, με ποικίλα άρθρα και φωτογραφικό υλικό.

Για τον εορτασμό των 200 χρόνων από την έναρξη της Επανάστασης του 1821, πέραν των διαφόρων εκδηλώσεων, που προγραμματίισε και πραγματοποίησε, προκήρυξε – με άδεια του Υπουργείου Παιδείας – Παγχάλκιδικό Μαθητικό Διαγωνισμό, με θέμα: «Η ΕΠΑΝΑΣΤΑΣΗ ΣΤΗ ΧΑΛΚΙΔΙΚΗ, ΤΟ 1821». Σκοπός του διαγωνισμού ήταν η εμπλοκή και η ενασχόληση των μαθητών και μαθητριών του Νομού Χαλκιδικής με την Ιστορία του τόπου μας και η εξοικείωσή τους με τη μεθοδολογία της ιστορικής έρευνας, την αξιολόγηση της ιστορικής πληροφόρησης, όπως επίσης και την αξιοποίηση της τοπικής συλλογικής μνήμης στην κατεύθυνση

της ιστορικής γνώσης. Με τον διαγωνισμό, επίσης, έγινε περισσότερο γνωστή η Επανάσταση της Χαλκιδικής του 1821 και η συμβολή της στην έκβαση του απελευθερωτικού Αγώνα.

Μετά την ολοκλήρωση του Διαγωνισμού και την αξιολόγηση των εργασιών, ο Σύλλογος σε συνεργασία με τις Δ/νσεις Εκπαίδευσης Νομού Χαλκιδικής και υπό την αιγίδα του Δήμου Πλυγύρου, σε ειδική επίσημη τελετή που πραγματοποιήθηκε στο Δημοτικό Θέατρο Πλυγύρου, στις 23/3/2022, βράβευσε τους μαθητές και μαθήτριες, που έλαβαν μέρος στο Διαγωνισμό.

Πέρα από τον κοινωνικό, εθνικό, πολιτιστικό και μορφωτικό χαρακτήρα του, ο Παγχάλκιδικός Σύλλογος έχει προσφέρει δωρεάν στη Χαλκιδική, στη Θεσσαλονίκη, στην Ελλάδα γενικότερα, τρία μεγάλα έργα, τα οποία κατασκευάστηκαν, με δική του πρωτοβουλία και δαπάνη, κυρίως από συνδρομές και χορηγίες των μελών του.

1. Ανήγειρε (έτος 1997), με βοήθεια και του Υπουργείου Οικονομικών, στον χώρο της Μονής της Αγίας Αναστασίας, η οποία παραχώρησε το οικόπεδο, μεγαλοπρεπές μνημείο με τον ανδριάντα του ήρωα της Επανάστασης της Χαλκιδικής, Καπετάν Χάψα, και αναπαράσταση της μάχης των Βασιλικών, της 10ης Ιουνίου 1821 (δαπάνη 40.000.000 δρχ.). Ανέστησε έτσι την άγνωστη ιστορία του τόπου μας και τη συμβολή της Χαλκιδικής στην Επανάσταση του 1821 (βλ. σελίδα 25). Δυστυχώς, το καλοκαίρι του 2019, το μνημείο βεβηλώθηκε από αγνώστους, που έκλεψαν την ορειχάλκινη αναπαράσταση της μάχης. Ο Δήμος Πλυγύρου, στον οποίο παραχωρήθηκε το μνημείο από τον Παγχάλκιδικό Σύλλογο, φροντίζει ήδη για την αποκατάστασή του.

2. Έστησε (έτος 2006) την ορειχάλκινη προτομή του ίδιου ήρωα, του Καπετάν Χάψα, στην ανατολική είσοδο της Θεσσαλονίκης, στο τέρμα της οδού Βούλγαρη (δαπάνη 25.000 ευρώ). Η πλατεία, με απόφαση του Δημοτικού Συμβουλίου Θεσσαλονίκης, ονομάστηκε πλατεία ΚΑΠΕΤΑΝ ΧΑΨΑ. (βλ. σελ. 14 του τετραδίου)

3. Ανήγειρε (έτος 2010) τον ορειχάλκινο ανδριάντα του πανεπιστήμονα της αρχαιότητας ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΗ του Σταγειρίτη, ύψους 5,20 μ., στον αύλειο χώρο του Αριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης, γεγονός που χαιρετίστηκε με ιδιαίτερη ικανοποίηση από το σύνολο των μελών της ακαδημαϊκής κοινότητας, γιατί ήταν κάτι που έλειπε από το ΑΠΘ και, επιτέλους, αποκτήθηκε (δαπάνη 130.000 ευρώ).

Και η δραστηριότητα συνεχίζεται με έντονους ρυθμούς, παρά την πανδημία.

Σ.Σ. Το παραπάνω κείμενο είναι δημοσιευμένο στις σελίδες 31-32 του Τετραδίου-Λευκώματος.

ΟΙ ΣΕΛΙΔΕΣ ΤΟΥ ΑΦΙΕΡΩΜΑΤΙΚΟΥ ΤΕΤΡΑΔΙΟΥ-ΛΕΥΚΩΜΑΤΟΣ

Το Μνημείο του Ηρώα καπετάν Χάσια και των συμπολεμιτών του, στην Ιερά Μονή της Αγίας Αναστασίας, που ανηγέρθη το 1998 από τον Παγκυπικό Σύλλογο. Με λευκό μάρμαρο αριστερά η πρώτη αναθηματική στήλη που στήθηκε το 1960 με δαπάνη της Κοινότητας Σκυδίας, προς τιμή των 63 παλικαριών της που έπεσαν στο πεδίο της μάχης μαζί με τον Καπετάνιο τους.

Το Διοικητικό Συμβούλιο του
ΠΑΓΧΑΛΚΙΑΚΟΥ ΣΥΛΛΟΓΟΥ «Ο ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΗΣ»

Πρόεδρος: Ιωάννης Κοιάνης (Αρνάια)
Αντιπρόεδρος: Τριαντάφυλλος Οικονόμου (Νίκητη)
Γεν. Γραμματέας: Αντώνιος Λυριζής (Τυδώρη)
Ταμίας: Αβραάμ Παπαδόπουλος (Βράσιμα)
Εκδ. Γραμματέας: Νικόλαος Μισοφύρας (Αρνάια)
Μέλος: Απόστολος Βαγγέλης (Πορταριά)
Μέλος: Κωνσταντίνος Ζαμπάνος (Αρνάια)
Μέλος: Χρήστος Πασιούδης (Ορνάια)
Μέλος: Απόστολος Σιζιράκης (Κασσάνδρα)

Εικόνα εξωφύλλου: Ο Καπετάν Χάσιας - Ο Ερμανούηλ Παπάς

Εκτύπωση: GRAPIS, Νέα Ραιδεύς Θεσσαλονίκης, Τηλ. 2310.466.776
Σελδοποίηση - Φωτοσύνθεση: Σουλτάνα (Τάνια) Καλοϊδής, Μαρία Χατζηκορίτσου
Εκδόση-Επιμέλεια: Δ.Σ. του Παγκυπικού Συλλόγου. Τα αναμνηστικά κείμενα συντάχθηκαν από τον εκδότη.

ΧΑΙΡΕΤΙΣΜΟΣ ΤΟΥ ΑΝΤΙΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΡΧΗ ΧΑΛΚΙΔΙΚΗΣ

Αγαπητές μοιήτριες, αγαπητοί μοιήτες

Συμπληρώθηκαν 200 χρόνια από την έναρξη του Απελευθερωτικού Αγώνα του 1821 για την ελευθερία της Πατρίδας μας. Πονηγυρίζουμε την ένδοξη Επανάσταση, που θέριψε από το λίκνο της πίστης μας στα ιδανικά της Ελευθερίας, της Δημοκρατίας, του Ανθρωπισμού, και απέδειξε σε όλους τους λαούς της γης ότι όταν οι Έλληνες αγωνίζονται με ομοψυχία, οι μάκες οδηγούν πάντα σε εθνική επιτυχία.

Η Χαλκιδική μας, πρωτοστάτης των αγώνων, σε όλες τις εθνικές κρίσεις, συνέβαλε αποφασιστικά στην επιτυχία του Αγώνα. Ήταν η πρώτη περιοχή της Βόρειας Ελλάδας, που επαναστάτησε και, επί έξι μήνες, καθυστέρησε με το αίμα της τα τουρκικά στρατεύματα να κατέβουν στον Νότο, για να καταπιέσουν τις εξεγέρσεις στην Πελοπόννησο και τη Στερεά Ελλάδα. Η Χαλκιδική μας έδωσε το πρώτο Ολοκαύτωμα στην Ιστορία του Αγώνα, το Ολοκαύτωμα της Κασσάνδρας, και θυσίασε δεκάδες χιλιάδες, που κατακρίθηκαν, και κηλίδες πατριώτες και πατριώτισσες, που βιάστηκαν, βασανίστηκαν, αιχμαλωτίστηκαν και δολοφονήθηκαν.

Σήμερα, 200 χρόνια μετά, οι σύγχρονοι Χαλκιδικιώτες και Χαλκιδικιώτισσες διατηρούμε ζωντανή την εθνική συνείδηση και την ιστορική μνήμη, τηρούμε τους αγώνες των προγόνων μας και απολαμβάνουμε τους καρπούς της θυσίας εκείνων, που προσέφεραν τις ζωές τους, για να ζούμε εμείς με ελευθερία.

Η Περιφερειακή Ενότητα Χαλκιδικής, θέλοντας να σας θυμίσει τη σημαντική συμβολή της Χαλκιδικής στην επιτυχία της Επανάστασης, αλλά και να σας προτρέψει για συμμετοχή σε κάθε προσπάθεια διαμόρφωσης ενός σύγχρονου και δίκαιου κράτους, που, με λογική, ρεαλισμό και αλήθεια, θα δίνει ευκαιρίες για πρόοδο και ευμάρεια, σε καθέναν και καθένα από εσάς, ανέλαβε με τιμή και κορά την έκδοση του παρόντος επετειακού τετραδίου.

Γιατί, όταν θυμώμαστε και παραβεγματοποιούμε από το παρελθόν μας, ρίχνουμε τα θεμέλια του μέλλοντός μας!

Ιωάννης Γιώργος
Αντιπεριφερειάρχης Περιφ. Ενότητας Χαλκιδικής

Το Τετράδιο - Ανθώμα εκδόθηκε με χορηγία της Περιφερειακής Ενότητας Χαλκιδικής και υποστηρίχθηκε διαρκώς σε ρυθμικές και μαθητικές Πρωτοβουλίες και Διοργανώσεις Εκπαίδευσης Νομού Χαλκιδικής.

1

ΧΑΙΡΕΤΙΣΜΟΣ ΤΟΥ ΠΡΟΕΔΡΟΥ ΤΟΥ ΠΑΓΧΑΛΚΙΑΚΟΥ ΣΥΛΛΟΓΟΥ «Ο ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΗΣ»

Ο Παγκυπικός Σύλλογος, στο πλαίσιο μιας γενικευμένης προσπάθειας, για την ανάδειξη της συμβολής της Χαλκιδικής στην Επανάσταση του 1821, προχώρησε στην έκδοση του παρόντος «ΤΕΤΡΑΔΙΟΥ-ΛΕΥΚΩΜΑΤΟΣ».

Το πόνημα αυτό, που υλοποιήθηκε με την πολύτιμη χορηγία της Περιφερειακής Ενότητας Χαλκιδικής, προσφέρεται ευγενικά σε όλους τους μοιήτες και τις μοιήτριες της Πρωτοβάθμιας και Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης του Νομού Χαλκιδικής και εντάσσεται στο επετειακό κλίμα, για τα 200 χρόνια από την έναρξη της Μεγάλης Ελληνικής Επανάστασης.

Την ιδέα είχε ο επίτιμος Πρόεδρος του Παγκυπικού, κ. Μιχαήλ Καρσιώτης, που, στη διάρκεια της πολυετούς θητείας του -μαζί με τα εκάστοτε διοικητικά συμβούλια-, είχε βασικό μέλημα την ανάδειξη της Ιστορίας και της Παράδοσης της Χαλκιδικής. Πάγια έγνια τους ήταν να καταστεί γνωστή η θυσιαστική συμμετοχή της Χαλκιδικής στον απελευθερωτικό Αγώνα του 1821, καθώς και η συμβολή της στην τελική έκβαση του. Αυτός, εξάλλου, είναι και ένας βασικός προσανατολισμός του περιοδικού «ΠΑΓΧΑΛΚΙΑΚΟΣ ΛΟΓΟΣ», που, στα δώδεκα τελευταία χρόνια, εκδίδεται ανελλιπώς, κάθε τρίμηνο, από τον Σύλλογο.

Ο Παγκυπικός, σήμερα, αξιολογεί ως αυτονομία την παρούσα δράση, και ευχαριστεί θερμά, όσους συνέβαλαν σ' αυτήν. Όμως, η ουσία βρίσκεται εδραιωμένη στο παρελθόν. Στα μαύρα εκείνα χρόνια της υποδούλωσης, όπου οι τότε ισχυρούς κοινωνικοοικονομικές και εκπαιδευτικές συνθήκες καμιά -απόλυτα καμιά- σχέση δεν είχαν με το σύνολο του υπόλοιπου πολιτισμένου κόσμου. Κάτω απ' αυτές τις καταστάσεις, γεννήθηκε και φτερούγισε, κι έγινε γεγονός η Ελληνική Επανάσταση.

Το Τετράδιο δημιουργήθηκε με την προσδοκία, ότι θ' αποτελέσει το έναυσμα για μια καλύτερη προσέγγιση της μεγαλειώδους εκείνης συμμετοχής της Χαλκιδικής στην Ελληνική Επανάσταση. Έχει καθαρά παιδευτικό χαρακτήρα και αποβλέπει στην ενίσχυση της Εθνικής αυτογνωσίας όλων μας.

Από καρδιάς εύχομαι να έχει απήχηση στους μοιήτες και στις μοιήτριες των Σχολείων του Νομού μας.

Καλή συνέχεια της σχολικής χρονιάς, με υγεία και πρόοδο σ' όλα τα παιδιά και σ' όλους τους εκπαιδευτικούς μας.

Ιωάννης Κουσιάνης
Πρόεδρος Δ.Σ. Παγκυπικού Συλλόγου
«Ο ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΗΣ»

2

Η ΧΑΛΚΙΔΙΚΗ ΣΤΙΣ ΦΛΟΓΕΣ ΤΟΥ 1821

Σύντομη αναφορά στα κυριότερα γεγονότα της Επανάστασης της Χαλκιδικής, το 1821, με την ευκαιρία του εορτασμού της επετείου των 200 χρόνων.

Η Πατρίδα μας, η Ελλάδα, γιόρτασε το 2021 με υπερηφάνεια την επέτειο των 200 χρόνων από τη Μεγάλη Ελληνική Επανάσταση του 1821. Γιόρτασε τον γενικό ξεσηκωμό των προγόνων μας, οι οποίοι, την άνοιξη του 1821, ύστερα από 400 χρόνια αλσάβας, άρπαξαν τα όπλα και, με το σύνθημα «Ελευθερία ή Θάνατος», έφεραν την ακροβληρωμένη με ποταμία αίματος και δάκρυα ΕΛΕΥΘΕΡΙΑ. Η θυσία εκείνη των προγόνων μας γέννησε το νέο ελληνικό κράτος, μέσα στο οποίο σήμερα απολαμβάνουμε ελευθερία, δημοκρατία, ασφάλεια, δικαιοσύνη, παιδεία και πολιτισμό.

Η εξέγερση των Ελλήνων του 1821 υπήρξε καθολική. Όλη η Ελλάδα έδωσε το βροντηρό «παρών» και στη στεριά και στη θάλασσα. Η Φιλκή Εταιρεία, η μυστική Οργάνωση, την οποία ίδρυσαν τρεις Έλληνες έμποροι, με αρχική έδρα την Οδησό, ο Ξάνθος, ο Τσακόφης και ο Σκουρής, είχε κάνει καλή προετοιμασία. Όταν, στις 23 Μαρτίου του 1821, οι Πελοποννήσιοι, με τον Πετρόμπεη Μαυρομικηλή, τον Κολοκοτρώνη και άλλους οπλαρχηγούς, άρπασαν να κυριεύσουν την Καλαμάτα, την ίδια μέρα, 23 Μαρτίου 1821, ο Ερμανούηλ Παπάς, ο μεγάλος πλοίαρχος Μακεδόνας πατριώτης, από τις Σέρρες, «πρωτοστάτης» και ο ίδιος, αποβήσθηκε στα Άγιοι Όρος, στη Μονή του Εσφιγμένου, με ένα πλοίο κατάφορτο από όπλα και πυρομαχικά και με μικρή ομάδα συντρόφων, με σκοπό να κηρύξει την Επανάσταση στη Μακεδονία, εξουσιοδοτημένος από τον Γενικό Αρχηγό, Αλέξανδρο Υψηλάντη, ξεκινώντας από τη Χαλκιδική.

Στο Άγιο Όρος, ο Παπάς έγινε δεκτός με ενθουσιασμό. Ήρθε σε επαφή με τους ηγούμενους όλων των μοναστηριών, με τους

«φιλικούς» της Χαλκιδικής, κυρίως των Μαντεμακίων, όπου λειτουργούσε το «Κονό του Μαντεμίου» (Ομοσπονδία των Μαντεμακίων), με τους τοπικούς αρχιερείς και τους παρόντες των χωριών, και κατάφερε να προετοιμάσει όλη τη Χαλκιδική, η οποία περίμενε τη σπύλα, για να εκραγεί η Επανάσταση. Συγκροτήθηκε, επίσης, δύναμη κρούσεως 3.000 περίπου ανδρών, από τους οποίους 1.000 ήταν καλόγεροι.

Το στρατιωτικό σκέλος της εξέγερσης θα αναλάμβανε ο γενναίος οπλαρχηγός Ιωάννης Φορμάκης. Όμως, ο Φορμάκης ποτέ δεν έφτασε, γιατί είχε εκμυστηθεί, τον Φεβρουάριο του 1821, στην επανάσταση στη Μακεδονία, με τον Αλέξανδρο Υψηλάντη, είχε συλληφθεί από τους Τούρκους, και εκτελέστηκε με φρικτό τρόπο στην Κωνσταντινούπολη, το γεγονός δεν περιμένα.

Η έναρξη της Επανάστασης στη Χαλκιδική

Στις 17 Μαΐου 1821, επαναστάτησε ο Πολύμυρος. Οι Πολύμυρνοι εξόντωσαν την τοπική τουρκική αρχή, καθώς και δύο τουρκικά σώματα, που ήλθαν εναντίον τους. Οι πρώτες νίκες έδωσαν «αέρα» στη φωτιά, που ήδη εκεί ανάφει ταυτόχρονα σε όλη τη Χαλκιδική. Οι Κασσάνδριοι ήδη είχαν σκώσει τα Λόφρα, στις 8 Μαΐου, με πρωτεργάτη τον Ιωάννη Χατζηκρατιτοδούλου (Μεγάλο Γιαννό) και άλλους τοπικούς οπλαρχηγούς. Ταυτόχρονα, ο Ερμανούηλ Παπάς, σε πανηγυρική θεία Λειτουργία, στο Πρωτάτο των Καριών του Αγ. Όρους, κηρύξε επισημα την Επανάσταση, και ανακηρύχθηκε ως Αρχηγός και Προστάτης της Μακεδονίας. Σε ακολουθή η Χαλκιδική έγινε ενθουσιώδης επαναστατικός άνεμος.

Στο Άγιο Όρος, ο Παπάς έγινε δεκτός με ενθουσιασμό. Ήρθε σε επαφή με τους ηγούμενους όλων των μοναστηριών, με τους

3

ΟΙ ΣΕΛΙΔΕΣ ΤΟΥ ΑΦΙΕΡΩΜΑΤΙΚΟΥ ΤΕΤΡΑΔΙΟΥ-ΛΕΥΚΩΜΑΤΟΣ

Η προέλαση

Ο Παπάς κώρσε το στρατό του σε δυο τμήματα, τα οποία εξόρμησαν με αντικειμενικό στόχο την απελευθέρωση της Χαλκιδικής και την πορεία προς τη Θεσσαλονίκη.

Η μάχη της Ρεντίνας

Το ένα τμήμα, με επικεφαλής τον ίδιο τον Παπά, απελευθέρωσε την Ιερισσό και τα άλλα χωριά, που ανήκουν στην πορεία του, και παρατάθηκε στην περιοχή, από τα στενά της Ρεντίνας μέχρι την Απολλωνία. Εκεί συγκρούστηκε με μεγάλη στρατιά, που έφτασε από τη Δράμα, για να υποστηρίξει την τουρκική φρουρά της Θεσσαλονίκης. Το ελληνικό στρατιωτικό τμήμα, απεραπόλεμο και κακώς οπλισμένο, διαλύθηκε. Ο ίδιος ο Παπάς, με τμήμα αγωνιστών, κατέφυγε στον Πολύγυρο και από εκεί στην Κασσάνδρα.

Η μάχη των Βασιλικών, 10-13 Ιουνίου 1821

Στο άλλο τμήμα, ο Παπάς όρισε επικεφαλής τον καπετάν Χάφα, έναν γενναίο οπλαρχηγό, από τα Παζάρκια (Κρισηγή) της Κασσάνδρας, που νυμφεύτηκε και έζησε στη Σκιά της Σιδωνίας. Ο Χάφας, που την εποχή εκείνη υπηρετούσε ως κοσμοδρόμο (φυλάκας) του Αγίου Όρους, είχε πολλά προσόντα, σωματική ρώμη, ευφυία, γενναίότητα, αλλά εσπερίτο πολέμικης πείρας. Το τμήμα του, μετά από μια κικηρόρα πορεία, μέσω Χολομώντα, Γαλάττας και Βασιλικών, έφθασε μέχρι το Σέδες (Θέρμη), για να υποχωρήσει και να αναμετρηθεί, τελικά, με τον οθωμανικό στρατό, έξω από τα Βασιλικά.

Εκεί, κάτω από το Μοναστήρι της Αγ. Αναστασίας, ο καπετάν Χάφας και τα παλικάρια του έδωσαν με γενναϊότητα μια μεγάλη μάχη απέναντι σε πολλαπλάσιους εχθρούς, που διέθεταν ιππικό. Ο αγώνας ήταν άπιστος. Έπεσαν όλοι στο πεδίο της τιμής, και τελευταίος έπεσε ο καπετάνιος, γράφοντας ιστορία απαράμιλλου ηρωισμού και θυσίας. Ανάμεσα στους νεκρούς μετρήθηκαν και 63

Σκωύτες, φίλοι και συμπατριώτες του ηρωικού καπετάνιου, γνωστοί στην τοπική ιστορία ως «Σκουτάκια».

Από εκείνη τη στιγμή, η καταστροφική μανία των Τούρκων ερήμωσε ολόκληρη τη Χαλκιδική. Κάηκαν και ισοπεδώθηκαν τα πάντα. Φυγάς, μακαίρι και στάχτη παντού. Ο τόπος μας ερήμωσε.

Το πρώτο ολοκαύτωμα του Αγώνα, 11 Νοεμβρίου 1821

Όμως, δεν είναι καμεί όλα. Είχε μείνει ένα κάστρο απορτο. Ένας άφορκος και προσιμενός από τον Θεό τόπος και ένας πανίριος λαός, που ήταν ακόμα ορθός, και πολεμιστές. Ήταν η Κασσάνδρα, που, το καλοκαίρι του 1821, έγινε καταφυγή των κατατρεγμένων Χαλκιδικιωτών, οι οποίοι έτρεξαν εκεί, για να σωθούν.

Εκεί, στον Ισθμό, με την αρχηγία του Ειμμανουήλ Παπά, οι Χαλκιδικιώτες, με πρώτους τους Κασσανδρινούς, αντιστάθηκαν για ένα ολόκληρο τετράμηνο ενάντια πολυαριθμίων Τούρκων, που πίεζαν, για να εσβάλουν στη κεσόνη. Εκεί, ύστερα από λυσσώδη αγώνα, γράφτηκε η τελευταία πράξη της Επανάστασης της Χαλκιδικής, της γεμάτης αίματα και θυσίες. Η μάχη κρίθηκε. Οι βαρβαροί πέρασαν και ακολούθησε το ΠΡΩΤΟ ΟΛΟΚΑΥΤΩΜΑ ΤΟΥ ΑΓΩΝΑ ΤΟΥ 1821, ο ΧΑΛΑΣΜΟΣ, για να ακούγονται μέχρι σήμερα, πίσω από τα σκοτεινά παρακείμενα της Ιστορίας, οι αλεκαγιοί των Οθωμανών, μαζί με τις σφαγές των λαβωμένων, τις βιηρητικές φωνές των γυναικών και των παιδιών, μαζί με τους εμπρησμούς, τους βασμούς, τις δυνάσεις και τα επαχθή εγκλήματα, που ακολούθησαν ως εκδίκαση, γιατί οι σκληροί άδρασαν τα όπλα και πολέμησαν για τη λευτεριά τους!

Σφαγές αθών

Αλλά το δράμα της Χαλκιδικής δεν είχε μόνο ενοπλές συγκρούσεις. Είχε και μοιχικές σφαγές αθών, οσπών, Χαλκιδικιωτών, που

διέπραξε η μανία των Οθωμανών.

• Στη λίμνη Βολβή οι Τούρκοι, ως αντίποινα, έπνιξαν εκατοντάδες αθώους από την Απολλωνία.

• Από μακαίρι πέρασαν και 400 Ιερισσιώτες, στο Μαύρο Αλών, αφού πρώτα τους ανάγκασαν να περάσουν κάτω από "αψίδα" με σπαθιά.

Το τέλος

Με την πτώση και τον Χαλασμό της Κασσάνδρας έληξε η Επανάσταση της Χαλκιδικής με τον πιο τραγικό τρόπο. Εξήντα ένα χωριά και πενήντα οκτώ μετόικα κηληών, και οι κάτοικοι τους θανατώθηκαν, αιματωτίστηκαν, διασκορπίστηκαν. Η Χαλκιδική ερήμωσε.

Ο Ειμμανουήλ Παπάς, συντετριμένος από την έκβαση του αγώνα, στον οποίο θυσίασε την οικογένεια και όλη του την περιουσία, μετά την πτώση της Κασσάνδρας, έφυγε για το Άγιον Όρος και από εκεί, με πλοίο, ξεκίνησε για την Ύδρα, για τη συνέχιση του αγώνα. Όμως, στο ταξίδι η καρδιά του, που τόσο είχε ταλαιπωρηθεί, δεν άντεξε, και ο ήρωας απεβίωσε. Η σορός του μεταφέρθηκε στην Ύδρα, όπου θάφτηκε, με τιμές Αρχιστρατήγου. Ο τόπος του παραμένει εκεί, μέχρι σήμερα.

Η αποτίμηση

Η Εξέγερση της Χαλκιδικής, την άνοιξη του 1821, είχε ως αποτέλεσμα να καθυστερήσουν, επί έξι μήνες, οι μεγάλες οθωμανικές στρατίες, που πορεύονταν προς τον Νότο, για να καταπιέζουν την Επανάσταση στην Πελοπόννησο. Λεπτούργια, δηλαδή, ως αντεπιρροισμός, για να πέσει η Τριπολιτσά (Σεπτέμβριος 1821) και να στερηθεί η Επανάσταση. Όμως, η σημασία της Εξέγερσης της Χαλκιδικής, για τη συνολική έκβαση της Ελληνικής Επανάστασης, δεν εκτιμήθηκε δεόντως από την ιστοριογραφία.

Δεν είναι ευρέως γνωστό ότι η Χαλκιδική πρώτη επαναστάτησε στη Βόρεια Ελλάδα.

τον Μάιο του 1821, και έδωσε πρώτη στη Μακεδονία σκληρές φωνικές μάκες, ενάντια σε μεγάλες οθωμανικές στρατίες, με εκατοντάδες νεκρών, με σφαγές, με αιματωτικές σφαγών και εξονδρωποδισμούς, και με κορυφαίο γεγονός το ολοκαύτωμα της Κασσάνδρας, που αποτελεί το πρώτο ολοκαύτωμα του Αγώνα του 1821.

Ος περήφανο Χαλκιδικιώτες, είχαμε κλάος να βγάλουμε από την σφάνια τον Χαλασμό της Κασσάνδρας, την εξέγερση του Πολυγύρου και του Αγίου Όρους, τη σφαγή των Ιερισσιωτών, τον πνιγμό των κατοίκων της Απολλωνίας. Να αναδείξουμε την τεράστια συμβολή του πλοίου του τραπεζίτη των Σερρών, Ειμμανουήλ Παπά, που θυσίασε πλούτη και οικογένεια στην υπόθεση του Αγώνα. Να προβάλλουμε με κάθε μέσον τη μεγάλη αυτοθελήθη θυσία του καπετάν Χάφα και των συντρόφων του, στα Βασιλικά.

Την προσπάθεια αυτή υπηρετεί το παρόν «Τετράδιο - Λεύκωμα», που αφιερώναται στους αγώνες και στο αίμα των προγόνων μας, και προσφέρεται ΔΩΡΕΑΝ στους μοιητές και στις μεθήτερες των Σχολείων της Χαλκιδικής.

Και δεν πρέπει να ξεχνούμε τη μεγάλη αλήθεια, την οποία επαναβεβαιώσαμε, στις 14-11-2016, στον Ισθμό της Κασσάνδρας, ο τότε Προεδρος της Ελληνικής Δημοκρατίας, Πρόεδρος Παυλοπούλου: «Χαίρει τη Χαλκιδική, με την Επανάστασή της και το Ολοκαύτωμα της Κασσάνδρας, δεν θα ήταν δυνατόν να έχει αυτήν την έκβαση ο αγώνας της εθνεγερσίας στον Νότο. Γιατί δόθηκε καρός, όπως είναι γνωστό, στους αγωνιστές της Στερεάς Ελλάδας και της Πελοποννήσου να οργανώσουν καλύτερα την εθνεγερσία, και είχαμε το αποτέλεσμα το οποίο είχαμε». (βλ. σελ. 25)

Το Δ.Σ.

**Η ΘΥΣΙΑ ΔΥΟ ΓΕΝΝΑΙΩΝ
ΠΑΠΑΦΛΕΣΣΑΣ**

20 Μαΐου 1825. ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ ΔΙΚΑΙΟΣ (Παπαφλέσσας), Πελοπόννησος (Μανιάκι)

Να πώς περιγράφει ο ιστορικός Αμβρόσιος Φραντζής, στα Απομνημονεύματά του (τόμος Β, σελ. 199), τον ηρωικό θάνατο του γενναίου άνδρα:

«... Εν τωσούτω την στιγμήν εκείνην της γενικής ορμής του πολυαριθμού εκχθρού, κα' ολίγων Ελλήνων, οι Αρσάδες εφρονέοντο σωρηδόν, σφαζόμενοι παρά των Ελλήνων ανηλικώς και όμως έτρεχαν εις τον θάνατον με θυμωμένον να αποδοκιμαρήσων, φονευόμενοι άλλως παρά των ιδίων των αξιωματικών των, ώστε βεβαιομένοι έπεσαν εκ των άσπιν εν εις τους προμακύναν των Ελλήνων, ότε και οι Έλληνες αφέντες πλέον τον πυροβολισμόν όσοι εξ αυτών είκον σποδια ή γαταγόνα κατάσφαζον τους εκχθρούς και έπεσαν ο Αρχιμανδρίτης Γρηγόριος Δίκαιος με την σπάθην εις τας κείρας σφαζών εκχθρούς και έπεσαν ενδόξως υπέρ πατρίδος ο ασέμνητος ως Ήρως γενναίος...»

Το σημείωμα αυτό δεν είναι για κρίσεις και συγκρίσεις. Σε τέτοιες υπέρτατες θυσίες δεν υπάρχουν τέτοια περιθώρια. Μια είναι η στάση μετά την ανάγνωση. Η σιωπή και ο θαυμασμός!

**ΠΑΡΑΛΛΗΛΟΙ ΗΡΩΙΣΜΟΙ
ΚΑΠΙΤΑΝ ΧΑΨΑΣ**

13 Ιουνίου 1821. ΚΑΠΙΤΑΝ ΧΑΨΑΣ, Χαλκιδική (Βασιλικά)

Να πώς περιγράφει ο ιστορικός Ι. Βασδραβέλλης στο βιβλίο του «Οι Μακεδόνες εις τους υπέρ της ανεξαρτησίας αγώνες», σελ. 107 -110, τον ηρωικό θάνατο του καπετάν Χάφα, στη μάχη των Βασιλικών (10-06-1821):

«... Εντός ολίγου όμως κατέφθασαν το κύριον σώμα του Μπαϊράμ Πασά και επανήρκατο ο αγών σφοδρότατος. Ο Χάφας εμάχετο όρθιος ως λέων και δια κραγών και ύβρεων απέκρουε τους εκχθρούς. Αλλ' ο αγών δυστυχώς ήτο άπιστος, οι εκχθροί ήσαν δεκαπλάσιοι και άπαντες του τακτικού στρατού. Τα παλικάρια του Χάφα έπιπτον εν οι κατόπιν του άλλου και τελικώς ο ηρωικός αρχηγός τεθείς επικεφαλής των υπολοίπων και των εκ Βάρδου οπλαρχηγών Χαλάτη, Τουρλάκη, Καραγιάννη και του εκ Βασιλικών Καραφίλιππου, αφού ανέσπασε την μάχισαν, ερίφθη εις το μέσον του εκχθρικού στρατού και μετά λυσσώδη και φρικαλέον αγώνα έπεσαν ενδόξως επί του πεδίου της τιμής μαζί με όλα του τα παλικάρια της Σκιάς και τους οπλαρχηγούς του Βάρδου και των Βασιλικών...»

Και το παρόνιο της Χαλκιδικής: Αν ρυτίσεις τους περισσότερους Έλληνες για τον Παπαφλέσσα, είναι βέβαιο πως όλοι τον γνωρίζουν. Πόσο γνωρίζουν όμως τον Καπίταν Χάφα;

ΟΙ ΣΕΛΙΔΕΣ ΤΟΥ ΑΦΙΕΡΩΜΑΤΙΚΟΥ ΤΕΤΡΑΔΙΟΥ-ΛΕΥΚΩΜΑΤΟΣ

Η ΕΝΝΟΙΑ ΤΗΣ ΘΥΣΙΑΣ ΤΟΥ ΚΑΠΕΤΑΝ ΧΑΨΑ

Αληθινά θαυμαστή ήταν –και είναι– η αυτοθυσία του καπετάν ΧαΨά και των παλικαριών του, εφάμιλλη εκείνων του Διάκου στην Αλαμάνη και του Παπαφλέσσα στο Μανιάκι, και υπέρτερη, από άποψη ηθικού περιεχομένου κι όχι ακτινοβολίας, εκείνης των Τριακοσίων του Λεωνίδα.

Γιατί έφραξαν κι αυτοί, όπως κι εκείνοι, τις δικές τους “Θερμοπόλες”, τις πύλες της Χαλκοδικής, και θυσιάστηκαν κι αυτοί, όπως κι εκείνοι, στον ίδιο βωμό, στον βωμό της Πατρίδας. Αλλά εκείνοι, οι Τριακοσίοι, δεν είχαν δικαίωμα επιλογής. Ο σκληρός νόμος της Σπάρτης δεν επέτρεπε εγκατάλειψη μάχης. Η ευχή της Σπαρτιάτισσας μάνας, στον στρατιώτη για της, ήταν αυστηρά ορισμένη: «Η ταν ή επί ταρ!». Τρίτη λύση δεν χωρούσε. Έμειναν, λοιπόν, οι Τριακοσίοι του Λεωνίδα στις Θερμοπόλες, και έπεσαν «τοις κείνων ρήμασι πειθόμενοι». Δεν είχαν περιθώρια εκλογής ούτε δικαιώμα φυγής. Αν εγκατέλειπαν το πεδίο της μάχης, το όνειδος του «ριψόμποδο» θα τους συνόδευε δια βίου.

Αντίθετα, ο ΧαΨάς και τα παλικάρια του μπορούσαν να διαφύγουν και εύκολα να σωθούν. Ο «Βούζαρη», ο υπερκείμενος του πεδίου της μάχης απότομος λόφος, απέχει μόλις λίγα μέτρα από τον τόπο της θυσίας. Άνετα, λοιπόν, οι «ωκύποδες»⁽¹⁾ μαχητές του ΧαΨά μπορούσαν να καταφύγουν σ’ αυτόν, και να σωθούν. Γιατί, ασφαλώς, εκεί δεν μπορούσαν να τους καταδιώξουν και να τους φτάσουν οι «απαχήδες» του Μπαϊράμ πασά. Άλλωστε, κανένας νόμος της Πατρίδας δεν τους απαγόρευε τη διαφυγή για τη σωτηρία. Ποιος Πατρίδας, άλλωστε, αφού δεν υπήρχε καν Πατρίδα-Κράτος! Δεν άφγαν, όμως. Ευάρθμοι! αυτοί. Δεν δίστασαν να συγκρουστούν με τους πολυαριθμούς και καλά εξοπλισμένους εχθρούς, για να δώσουν χρόνο διαφυγής και σωτηρίας στα γυναίκοπούδα των γύρω χωριών. Έμειναν και έπεσαν, για να φύγουν και να σωθούν οι άλλοι. Αντάλλαξαν τη σωτηρία των άλλων με τον δικό τους θάνατο. Κι αυτό είναι που κάνει την αυτοθυσία τους ακόμα πιο τρανή. Η πτώση τους δεν ήταν άφευκτος θάνατος. Ήταν εθελούσια θυσία γενναίων μαχητών, που μορτυρέι, από τη μια μεριά, την περιφρόνησή τους προς τον θάνατο και, απ’ την άλλη, το υψηλό τους φρόνημα και την αγάπη τους για την πατρίδα και τον άνθρωπο.

- (1) Ριψόσσης. Ο ανάνδρος, ο λιποτάκτης.
(2) Ωκύποτες. Ταχύπους, γρήγορος στα πόδια.
(3) Ευάρθμοι. Αυτοί που μετρούνται εύκολα, λίγοι.

Σημείωση: Το κείμενο είναι από τα φυλλάδια με τίτλο «Το Μνημείο του Καπετάν ΧαΨά», που εκδόθηκε από τον Παγκληδικό Σύλλογο.

8

Το Μνημείο - Ηρώο του Χαλαροπού της Κασσανδράς στην Ποτιδαία.

9

Το Μνημείο προς τιμήν των αγωνιστών και εις μνήμην του Ολοκαυτώματος του 1821, στα Βασιλικά.

10

Το Μνημείο προς τιμήν του Καπετάν ΧαΨά και των παλικαριών του, στη Σοκιά.

11

ΟΙ ΣΕΛΙΔΕΣ ΤΟΥ ΑΦΙΕΡΩΜΑΤΙΚΟΥ ΤΕΤΡΑΔΙΟΥ-ΛΕΥΚΩΜΑΤΟΣ

Το Μνημείο του Ολοκαυτώματος του 1821, στα Πετροκίτσα.

12

1. Το Μνημείο του πνιγμού των κατοίκων (πάνω από 300) της Απολλωνίας, το 1821.
2. Το Μνημείο των 400 Ιερισσιωτών, που σφαγιάσθηκαν, το 1821, στο Μάφρο Αλώνι, περνώντας κάτω από τα σπαθιά και χορεύοντας τον Καγκλεντίο χορό.

13

1. Η προτομή του Καπετάν Χάφα, στην ομώνυμη πλατεία, στην ανατολική είσοδο της Θεσσαλονίκης, την οποία έστησε ο Παγκυπικός Σύνλογος, το 2006.
2. Η προτομή του Κόρκου Παπαγεωργάκη (Προέδρου του Πολυγύρου και μέλους της Φιλικής Εταιρείας), στην κεντρική πλατεία του Πολυγύρου.

14

Ο ΕΜΜΑΝΟΥΗΛ ΠΑΠΑΣ. Ο ΑΡΧΗΓΟΣ ΚΑΙ ΠΡΟΣΤΑΤΗΣ ΤΗΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ ΣΤΗΝ ΕΠΑΝΑΣΤΑΣΗ ΤΟΥ 1821

Ο **Εμμανουήλ Παπάς** καταγόταν από τη Δοβρίτσα των Σερρών (σημερινός Εμμ. Παπάς). Μεγαλέμπορος και τραπεζίτης, απέκτησε τεράστια περιουσία και μια θαυμάσια πολυμελής οικογένεια (είχε 8 γιους και 3 θυγατέρες, βλ. σελ. 20). Θερμός πατριώτης και ακραϊκής Έλληνος, διέθεσε όλη του την περιουσία (υπολογίζεται σε 2.500.000 γρόσια) και θύσισε την οικογένειά του στον εθνικό αγώνα του 1821.

Ορίστηκε από τη Φιλική Εταιρεία ΑΡΧΗΓΟΣ ΚΑΙ ΠΡΟΣΤΑΤΗΣ ΤΗΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ. Κήρυξε την Επανάσταση στο Άγιο Όρος και στη Χαλκιδική. Πολέμησε ως Αρχιστράτηγος των δυνάμεων της Χαλκιδικής, στις μάχες της Ρεντίνας και της Κασσάνδρας.

Μετά την καταστροφή της εξέγερσης, κατευνήθηκε με πλοίο προς Νότο, για τη συνέχιση του Αγώνα, όμως πέθανε, επί του πλοίου, και ετάφη στην Υδρα, με τιμές Αρχιστράτηγου.

Η Πατρίδα και η Ιστορία τον κατέταξε στους μεγάλους ήρωες του 1821.

Εμμανουήλ Παπάς

Ο ΚΑΠΕΤΑΝ ΧΑΨΑΣ. Ο ΘΥΡΥΛΙΚΟΣ ΗΡΩΑΣ ΤΗΣ ΧΑΛΚΙΔΙΚΗΣ ΣΤΗΝ ΕΠΑΝΑΣΤΑΣΗ ΤΟΥ 1821

Ο **καπετάν Στάμος Χάψας** καταγόταν από τα Παζαράκια της Κασσάνδρας (σημερινή Κρουσηγή). Το πραγματικό του όνομα ήταν Σταμάτης Κάψας, αλλά τον φώναζαν Χάψας, επειδή έτρωγε (ακότιωνε) τους Τούρκους. Ο Στάμος παντρεύτηκε στη Σκιά της Χαλκιδικής, όπου και διέμενε.

Όταν ήρθε ο Εμμ. Παπάς στο Άγιο Όρος, ο Στάμος εργαζόταν εκεί ως «σερδάρης» (φύλακας). Ο Παπάς εκτίμησε τα πατριωτικά αισθήματα και τη σωματική του δύναμη και του ανέθεσε την αρχηγία της Νότιας φάλαγγας των Επαναστατών, στην εκστρατεία εναντίον της Θεσσαλονίκης.

Ο Καπετάνιος έπεσε ηρωικά στη φονική μάχη των Βασιλικών, τον Ιούνιο του 1821, μαζί με 63 συμπατριώτες του Σκιάδας και άλλους οπλαρχηγούς και αγωνιστές.

Η ανδρεία του στη μάχη εκείνη και ο ηρωικός θάνατός του συγκλονίζει ακόμα και σήμερα. Τον απαθανάτισαν οι τοπικοί πνευματικοί συμπατριώτες μας, τον ύμνησε η λαϊκή μούσα με τραγούδια, που έγιναν χοροί λευτεριάς, τον τίμησε η Χαλκιδική, με μεγαλοπρεπές μνημείο, με τον ανδριάντα του και προτομές του.

Ο καπετάνιος έγινε ΘΥΡΥΛΟΣ. (βλ. εσωτ. σελ. εξωφύλλου και σελ. 7, 11 και 14).

Καπετάν Στάμος Χάψας

15

ΟΙ ΣΕΛΙΔΕΣ ΤΟΥ ΑΦΙΕΡΩΜΑΤΙΚΟΥ ΤΕΤΡΑΔΙΟΥ-ΛΕΥΚΩΜΑΤΟΣ

Η Παναγία η Οδηγήτρια, με τις μαχαίριές, στα Πετροκέρασα
Σώθηκε από τη φωτιά, κατά την πυρπόληση του Ναού του προφήτη Ηλία, του χωριού, το
1821. Φέρει επτά μαχαίριές το πρόσωπό της και ένδεκα το πρόσωπο του μικρού Χριστού.
Ατράνταχτο ντοκουμέντο της μανίας των Οθωμανών. Η πινακίδα του 1924, στη βάση της
εικόνας, διηγείται τα γεγονότα.

16

ΤΟ ΛΑΒΑΡΟ ΤΗΣ ΕΠΑΝΑΣΤΑΣΗΣ ΤΗΣ ΧΑΛΚΙΔΙΚΗΣ

ΣΥΜΒΟΛΙΣΜΟΙ ΛΑΒΑΡΟΥ

1. Το υπόβαθρο (φόντο) του λαβάρου είναι χρώματος βαθύ γαλάζιο, που υποδηλώνει το γαλάζιο του ουρανού της Ελλάδας και το βαθύ μπλε των θαλασσών της.
2. Το περίγραμμά του είναι χρώματος βυσσινί, με πάχος 5 εκατοστά, που υπονοεί το ποτισμένο με ποταμούς αίματος χώμα της πατρίδας.
3. Στο μέσον απεικονίζεται ένας σταυρός, με βάση μια ανεστραμμένη ημισέληνο, σε λευκό χρώμα, που συμβολίζουν αντίστοιχα τον κόσμο της Χριστιανοσύνης και τη νίκη του εναγνίου του Ισλάμ (ανεστραμμένη ημισέληνο), με τη βοήθεια του Θεού.
4. Αριστερά του σταυρού επί της ημισελήνου, με γωνία 30 μοιρών, εκτείνεται μια όρθια, ναυτική άγκυρα και γύρω από τον άξονά της τυλίγεται ναυτικό σχοινί, ελεύθερο στην άκρη του, σε λευκό χρώμα και τα δύο, που συμβολίζουν την ελπίδα για ελευθερία, τη σταθερότητα του αγώνα (άγκυρα) και το σπασίμο των δεσμών από τη σκλαβιά (σχοινί).
5. Δεξιά του σταυρού, επί της ημισελήνου, με γωνία 30 μοιρών, εκτείνεται με ισόμια κόκκινη σημαία, με δύο λευκά άστρα, μικρού μεγέθους, το λάβαρο του Εμμανουήλ Παπά, αρχηγού της Επανάστασης στη Μακεδονία, στο ίδιο ύψος με την άγκυρα. Το κόκκινο χρώμα του λαβάρου παραπέμπει στην επανάσταση, στον πόλεμο, ενώ τα άστρα, σύμβολο του φωτός, αναγγέλλουν το ελπιδοφόρο μέλλον της ελευθερίας.
6. Στην κάτω αριστερή γωνία, σε κίτρινο χρώμα, υπάρχει ένας κόκορας, με λείρι και έντονα ανασχηματισμένη την ουρά του, που στενίζει τον σταυρό και συμβολίζει την αφύπνιση του Έθνους, στον επικείμενο αγώνα του για την ελευθερία.

Απόστολος Στρατής

Σημείωση: Το ΕΘΝΙΚΟ ΙΣΤΟΡΙΚΟ ΜΟΥΣΕΙΟ, μετά από αίτηση, την οποία υπέβαλε ο Δήμος Κασσάνδρας, με βάση την τεκμηρίωση, που είχε καταθέσει ο κ. Στρατής Απόστολος, Αξιωματικός Πολεμικού Ναυτικού ε.α., συμπεριέλαβε τη συγκεκριμένη σημαία στις σημαίες της Επανάστασης. (Απόφαση του με Α.Π. 44-20.1.2021)

Ιερά Μονή Αγίας Αναστασίας

Τον Ιούνιο του 1821 στο Μοναστήρι της Αγίας Αναστασίας κατέφυγαν έντορες μονάδες με τα μικρά στην αγκαλιά, καθώς και αρκετά γυναικόπαιδα, εγκαταλείποντας τα σπίτια τους στα Βασιλικά και στα γύρω χωριά που η καταστροφική μανία των Οθωμανών τα παρέδωσε στη φωτιά. Η παραμονή τους όριος ήταν σύντομη, γιατί οι αιμοδιψείς Οθωμανοί, μετά τη θανατηφόρα αντίσταση και τη θυσία του Καπετάν Χάψα και των παλικαριών του στις παρυφές του Μοναστηριού, εισέβαλαν με σπουδή στο Ιερό Καθίδρομο, κατέσφαξαν τον Ηγούμενο Μακάριο με όλους τους Μοναχούς, σήλησαν τους πολύτιμους θησαυρούς του και το παρέδωσαν στην πυρά.

18

Ιερά Μονή Εοφτημένου Αγίου Όρους

Εδώ, στις 23 Μαρτίου 1821, αποβίβαστηκε ο Ερμανουήλ Παπάς, με ένα μεγάλο πλοίο, γεμάτο με όπλα και πολεμοφόδια, για την Επανάσταση.

19

ΟΙ ΣΕΛΙΔΕΣ ΤΟΥ ΑΦΙΕΡΩΜΑΤΙΚΟΥ ΤΕΤΡΑΔΙΟΥ-ΛΕΥΚΩΜΑΤΟΣ

Η ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑ ΤΟΥ ΕΜΜΑΝΟΥΗΛ ΠΑΠΑ

(Είχε οκτώ γιους και τρεις θυγατέρες)

Ο Εμμ. Παπός, ο πλούσιος τραπεζίτης των Σερρών, που, στη συνέχεια, έγινε ο μεγάλος πρωταγωνιστής και ήρωας της Επανάστασης της Χαλκιδικής του 1821, είχε μεγάλη οικογένεια. Με τη γυναίκα του Φαίδρα (Αφέντρα), που κι αυτή καταγόταν από αριστοκρατική οικογένεια, απέκτησε έντεκα παιδιά, οκτώ αγόρια και τρία κορίτσια (δίπλα οι ηλικίες τους κατά το 1821). Όλα τα ενήλικα αγόρια του πολέμησαν και τα τρία έπεσαν, πολεμώντας για την απελευθέρωση της Πατρίδας.

1. **Αθανάσιος, 27 ετών**, αιχμαλωτίστηκε και κρεμάστηκε στη Χαλκίδα το 1821.
2. **Αναστάσιος, 25 ετών**, πολέμησε σε πολλά πεδία μαχών αλλά επέζησε και είδε την πατρίδα του ελεύθερη (χωρίς απογόνους).
3. **Ιωάννης, 23 ετών**, πολέμησε και έπεσε με τον Παπαφλέσσα στο Μανιάκι το 1825.
4. **Νεραντζής, 20 ετών**, παντρεύτηκε αργότερα και άφησε απογόνους.
5. **Νικόλαος, 18 ετών**, έπεσε στο Καματερό πολεμώντας στο πλευρό του Καραϊσκάκη το 1827.
6. **Μιχαήλ, 16 ετών**
7. **Γεώργιος, 14 ετών**
8. **Ελένη, 12 ετών**
9. **Αλέξανδρος, 10 ετών**
10. **Ευφροσύνη** (είχε πεθάνει πριν το 1821).
11. **Κων/ντίνος, 5 ετών**

Πλην των τεσσάρων ενηλίκων γιων, που, όπως γράφουμε, πολέμησαν, και οι τρεις έπεσαν ηρωικά στα πεδία των μαχών, όλα τα άλλα ανήλικα παιδιά του και η γυναίκα του Φαίδρα, φυλακίστηκαν για πολλά χρόνια, βασανίστηκαν, οι αρκοντικοί τους στις Σέρρες πυρπολήθηκε, η περιουσία τους δημεύτηκε και πέθαναν πάντρωτα.

Ο ίδιος ο Εμμ. Παπός πέθανε τον Νοέμβριο του 1821, πάνω στο πλοίο, με το οποίο πήγαινε προς τη Νότια Ελλάδα, για τη συνέχιση του Αγώνα.

Το δημοτικό τραγούδι, που συνέθεσε η λαϊκή μούσα, «...έδωσε πλούτη και παιδιά γυναίκα κι ευτυχία, κι άνοιξε πρώτος τη φωτιά μας στη Μακεδονία» εκφράζει με απλότητα αλλά και παρορμητικότητα την προσφορά του μεγάλου άνδρα.

20

14 Νοεμβρίου 1821, Εάλω η Κασσάνδρα, εάλω...

«...κρατάει ως θάνατος η πεθυμία της λευτεριάς...»

Φουριζέκο το μίσος του οκτρού, που ξεβρόσθηκε στο στενό της Ποτιδαιας, τον Νοέμβριο του '21. Τούρκοι του Λουμπουτ πασά, με βοηθούς Εβραίους της Σαλονίκης, ορμήσαν να βρυσματίσουν τον νιογέννητο Αγώνα. Έλληνες αγωνιστές, μια φούκα, φτιαχτές μοναδικές, θροπούσαν τις πύλες της Χερσονήσου, φορτώνοντας στους ώμους τους το δίκαιο του Αγώνα, το ασηκωτό, και την ελπίδα για το ύψιστο αγαθό.

Στα παλιά τεύχη του Ισθμού, ακροβατούσε αγέρωχη η αντεπίστασή τους, που έκαμε τον ένδοξο θάνατο αγιόκλημα, γύρω από την επιθυμία της λευτεριάς. Αλυσθήκανε τα τεκιά, άγρια και ανελέητα. Δαιμόνες τρομεροί και ολαλόζοντες συρθηκαν στα σοκάκια της Χερσονήσου, ξεπέτρισαν τα χωριά της και τα λαμπόδιασαν, σκορπίσανε όλεθρο, μοίρασαν απελπισία. Οργίλα τα γιατάγνια τους, στραγγίζανε ζωές χιλιάδες, και το μακρόσυρτο ουρλιαχτό, που διασέρασε τη φύση, κείνη τη μέρα, άφησε την Κασσάνδρα τόπο αλάλο...

Τη μνήμη τούτου του Χαλασμού ποτέ να μην τη ναυουρίσουμε, ποτέ! Και όσο ανάσες παίρνουμε, θυρώντας το γαλανόλευκο πανί, κάθε Νοέμβρη, μαζί με του Σολωμού τους εθνικούς στίχους, περήφανα ας λέμε: «...Ο, εσύ, ακριβή μας λευτεριά, την πρώτη δόξη από το στεφάνι σου από τα αμυντήρια του Ισθμού την έλαβες... κι εκείνο το πρώτο βήμα, στη ροδαυγή του Ιερού Αγώνα, σ' αλήθεια, το 'καμες θαρρέτο πα' στην Κασσάνδρα την καμένη γη...».

Μίνα Καϊάφα - Σαραπούλου

21

ΚΟΙΝΟΤΙΚΕΣ ΚΑΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΕΣ ΣΥΣΣΩΜΑΤΩΣΕΙΣ
ΣΤΗ ΧΑΛΚΙΔΙΚΗ ΠΟΥ ΕΠΙΞΕΛΕΣΑΝ ΣΗΜΑΝΤΙΚΟ ΡΟΛΟ
ΣΤΗΝ ΕΞΕΤΕΡΕΣΗ ΤΟ 1821

• **Η ομάδα των Χάσιων χωριών** Πολύμυρος, Σικιά, Παρθενώνας, Νικήτη, Ορμύλια, Άγιος Μάγος, Επανομή, Ζουμπάτες (Τρίλοφος), Κίλιαλη (Προφήτης), Σποτική (Ριζά), Τοπλίκα (Γεροπλάτανος), Καπατζίκι (Παλαιόκαστρο), Παλαιόκωρι, Λαγκαδάς και Καραμπουρνάκι.

(Τα «Χασιοκώρια» ήταν στη δικαιοδοσία αξιωματικών του σουλτάνου, και απολάμβαναν φορολογικές ελαφρύνσεις και άλλα προνόμια.)

• **Το «Κονάτο του Μακεδονίου» (Μαντεροκώρια):** Είχε 12 χωριά: Γαλάτιστα, Βάβδος, Ρεβνά (Πετροκίραση), Στανός, Βορβόρα, Λαορίκοβη (Αρναία), Νοβοσίλο (Νεοκώρι), Μακράς (Στάγερ), Ισθμός (Στρατινική), Χωρούδα (δεν υφίσταται σήμερα), Ρεβένια (Μεγ. Παναγία), Ικρίσας.

(Τα Μαντεροκώρια είχαν την εκμετάλλευση των μεταλλίων της βόρειας Χαλκιδικής (μεταλλείας Κασσάνδρας), και απολάμβαναν ενόχια προνόμια και αρκετές ελευθερίες. Σημειώνεται ότι είχαν δική τους διοίκηση, με έδρα τον Ισθμό.)

• **Η Κοινότητα της Κασσάνδρας:** Βάλτα, Αβυτός, Παζαράκια (Κρυοπηγή), Χανιώτη, Πολύχρονα, Καψόκωρο (Πευκοκώρι), Παλιούρι, Αγ. Παρασκευή, Τσεπράνι (Ν. Σκιάνη), Κασσάνδρινα, Φούρκα, Κασσάνδρα.

• **Τα χωριά της Καλαμαριάς,** χωρίς να αποτελούν οργανωμένη ομάδα, συνέπραξαν αποτελεσματικά με τους τοπικούς αξιωματικούς και τους επικεφαλής των άλλων κοινωνικών συσσωματώσεων.

ΠΟΛΕΜΙΚΕΣ ΔΙΔΑΓΜΕΣ ΤΩΝ ΑΓΩΝΙΣΤΩΝ ΤΗΣ ΧΑΛΚΙΔΙΚΗΣ
ΣΤΟΝ ΕΠΑΝΑΣΤΑΤΗΜΕΝΟ ΧΩΡΟ

«Μετά από την καταστροφή του επαναστατικού κινήματος στη Χαλκιδική, οι αγωνιστές της δεν κατέβηκαν στα όπλα. Οι περισσότεροι από αυτούς κατέφυγαν στα νησιά των Βορείων Σποράδων και, έχοντας ως βάση αυτά, συνέχισαν να πολεμούν τους Οθωμανούς, συμμετέχοντας σε διάφορες εκστρατείες, που όριζε η εκάστοτε Διοίκηση. Έτσι, τους βλέπουμε να δίνουν το παρόν:

- το 1822, στην πολιορκία της Νάουσας και στο Κομνίσι Σουλίου
- το 1823, στην επίθεση του οθωμανικού στόλου, στη Σκιάθρο
- το 1824, στα Ψαρά
- το 1825, στη Μεσσηνία και στους Μύλους του Ναυπλίου, εναντίον του Ιμπραήμ
- το 1826, σε Χαϊδάρη, Αράχθα και Αταλάντη
- το 1827, σε Αττική, Αταλάντη και Χίο
- το 1828, στην κατάληψη της Θάσου
- το 1829, στην Κρήτη, όπου αρχηγός του ιππικού ήταν ο Βασιλέας Αθανάσιος, από τα Ριζά της Χαλκιδικής.

Σημειώση: Από τις εισηγήσεις των κ.κ. Νικ. Παπακωνσταντίνου και Κων. Χιώτη, στο συνέδριο της Εταιρείας Μακεδονικών Σπουδών, της 12/14/2021, με θέμα: Η Μακεδονία στην Επανάσταση του 1821.

22

Η Θυσία

Ι. Χ. ΚΑΡΑΜΙΧΟΣ
Φιλόλογος - Ποιητής

Μετρούσε με τις χαρακίες του προσώπου του τα πέτρινα χρόνια της υποδούλωσης ο αθωνίτης σεράδης, μέχρι που το σκοτεινό κελί της ψυχής του τον έφτασε Καπετάνιο.

Ύψωσε τη σφεντόνα του Δαβίδ κι ο Γολιθ της έπαρσης κλώσισε.

Οι θειαστές της γης, σύντροφοί του στο μόχθο, άδισαν τα θηκάκια του πολέμου και έσπεραν τον τρόμο του ολέθρου.

Στόμισαν από το καλσμά το καριόφιλο και οι φονικές κάρμες των σπαθιών.

Εκατοντάδες οι νεκροί του Χάρφα έβρισαν στο κόκκινο την Ιστορία.

Δέλησε εσπερινή οι ψυχές τους έσμιζαν με το θυμωμένο ήλιο.

Λερναία Ύδρα η φρεσφοφόρος στρατιά.

Στο αγιοσμένο σγκωνάρι, στο ματωμένο αλώνι του Χάρου

άφησε την ύστερη πνοή του ο Καπετάνιος.

Γαλήνιος, κλόμος σαν το φεγγάρι και Έλληνας.

Τα πουλιά σείησαν και μονακό η κουκουβάγια στα καλσμάτα

άρχισε το θρήνο του καμού.

Ανός πηνιμένος στο θυμίαμα της Αγίας Αναστασίας

το θλιβερό ισοκράτη των Μοναχών.

Ο καπνισμένος λόφος του Βουζιάρη⁽¹⁾

σε βαθιά υπόκληση έγειρε προς τα εμπρός.

Ο Ανθεμυόντας⁽²⁾ «εστράφη εις τα οπίσω».

Η ψυχή του ήρωα, άλλη ποταρούνα, καυτή ανάσα, σκόρπισε στον αέρα λέξεις ξεκασμένες στο χρόνο:

Έκσταση
Λήθη
Εμπαιγμός
Υπέρβαση
Θάνατος
Εγκατάλειψη
Ρωμιούση
Ισότητα
Αδελφοσύνη.
Έγιναν οργή και μνήμη
στη σμίλη του γλύπτη.

(1) ο υπερκεκλιμένος του πεδίου μάχης λόφος. (2) ο παρακεκλιμένος ποταμός

Το ποίημα αφιερώνεται στη μνήμη του Καπετάν Χάρφα και των παλικαριών του, καθώς και στο ολοκαύτωμα της Ιεράς Μονής της Αγίας Αναστασίας, τον Ιούνιο του 1821. Είναι ελάχιστος φόρος τιμής στους νεκρούς του ξεσηκωμού της Χαλκιδικής, το 1821, με αφορμή τα 200 χρόνια από την εθνεγερσία.

23

ΟΙ ΣΕΛΙΔΕΣ ΤΟΥ ΑΦΙΕΡΩΜΑΤΙΚΟΥ ΤΕΤΡΑΔΙΟΥ-ΛΕΥΚΩΜΑΤΟΣ

Η ΑΝΑΦΟΡΑ ΤΟΥ ΔΕΙΜΝΗΣΤΟΥ ΥΠΟΥΡΓΟΥ ΕΘΝΙΚΗΣ ΑΝΥΨΗΣ ΚΑΙ τ. ΠΡΩΘΥΠΟΥΡΓΟΥ ΠΑΝΑΓΙΩΤΗ ΚΑΝΕΛΟΠΟΥΛΟΥ.

Πολύγυρος, 1854

«...Αν εις σας, τους κατοίκους της Χαλκιδικής, είναι γνωστά τα γεγονότα των Ηρώων σας του 1821 και 1954, εις τους πολλούς, όμως, είναι άγνωστα. Δεν είναι γνωστά εις όλην την Ελλάδα αι μαρτυρικοί σελίδες και αι δοκιμασίες της Β. Ελλάδος και ειδικότερον της Χαλκιδικής, της οποίας τιμώντες σήμερον την ένδοξον και με αίμα ηρώων και μαρτύρων συνυφασμένην ιστορίαν.

Είναι ανάγκη, όθεν, όπως η διδασκαμένη εις τα σχολεία ιστορία συμπληρωθή, διά να γνωρίσει και ο Νότος την ιστορίαν του Βορρά.»

(Απόσπασμα από την πρόοδόν του, στο επίσημο γεύμα, κατά τον εθνικό εορτασμό, στον Πολύγυρο, το 1954, 100 χρόνια από την Επανάστασιν στη Χαλκιδική, το 1854, με τον Τάσση Καρατάσο. Στη φωτο: ο Παναγιώτης Κανελοπούλας καταθέτει στεφάνι στο Ηρώον του Πολυγύρου).

24

Η ΔΗΛΩΣΗ ΤΟΥ τ. ΠΡΟΕΔΡΟΥ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ ΠΡΟΚΟΠΗ ΠΑΥΛΟΠΟΥΛΟΥ.

Ποτίδια Κασσάνδρας, 2016

«Χωρίς την Χαλκιδική, με την Επανάστασή της και το Ολοκαύτωμα της Κασσάνδρας, δεν θα ήταν δυνατόν να έχει αυτήν την έκβαση ο αγώνας της εθνεγερσίας στο Νότο. Γιατί δόθηκε καρός, όπως είναι γνωστό, στους αγωνιστές της Στερεάς Ελλάδας και της Πελοποννήσου να οργανώσουν καλύτερα την εθνεγερσία, και είχαμε το αποτέλεσμα το οποίο είχαμε».

(Απόσπασμα από τον κορεσισμό του, στο επίσημο γεύμα (βλ. φωτο) κατά τον εορτασμό της 195ης επετείου του Ολοκαυτώματος (Χαλασμού) της Κασσάνδρας, Ποτίδια, 14-11-2016).

25

Ερμαννούηλ Παππάς

Ήρωα και ανθρωπιστή
Καμάρι των Σερραίων
[Αίτητες αγωνιστή
Γενναίε των γενναίων] x 2

Κασσάνδρα και Χαλκιδική
Πρόβλακα κι Αγιον Όρος
[Ξεσήκωσές τα με ορμή
Κι ο ιερός ο χώρος] x 2

Έδωσες τράπεζες, παιδιά
Γυναικα κι ευτυχία
[Κι άναψες πρώτος τη φωτιά
Μεσ' τη Μακεδονία] x 2

Ζούσε η Ελλάδα στη πρωτιά
Απ' τη δική σου ορτίστια
[Ό ου Ερμαννούηλ Παππά
Απ' την τρανή Δοβίστια.] x 2

26

Ερμαννούηλ Παππάς

Καταγραφή:
Σύλβος Λαοεπίστασης

Παραδοσιακά

1. Η - ρο - α - κει - αν - θρω - τι - στη - Κα - μα - ρι - πον - Σερ - ραί - ων
2. Κατ - ού - αν - η - ρο - α - κει - αν - θρω - τι - στη - Προ - βλα - κα - κελ - γαν - Ο - ρος
3. Ε - δω - σες - τρα - πιά - κι - ε - δω - σες - Γυ - ναι - κα - κελ - γαν - Ο - ρος
4. Ζού - σης - Ελ - λα - δα - στη - τρα - νή - Απ' - τη - δι - κή - σου - ορ - τί - στια - Απ' - την - τρα - νή - Δο - βί - στια

Α - ηρ - τη - τι - α - γα - νι - στη - Γεν - ναι - ι - τας - τεν - ναι - αν -
Ξι - στή - κει - τις - ται - μη - κει - μη - Κι - ο - ι - ρος - ο - γα - ρος
Κα - να - υς - τρα - πιά - στη - σου - τα - Μερ - τη - Μα - κα - δα - να - α -
Ο - ου - Ερ - μα - νού - ηλ - Παπ - πα - Απ' - την - τρα - νή - Δο - βί - στια

Α - ηρ - τη - τι - α - γα - νι - στη - Γεν - ναι - ι - τας - τεν - ναι - αν -
Ξι - στή - κει - τις - ται - μη - κει - μη - Κι - ο - ι - ρος - ο - γα - ρος
Κα - να - υς - τρα - πιά - στη - σου - τα - Μερ - τη - Μα - κα - δα - να - α -
Ο - ου - Ερ - μα - νού - ηλ - Παπ - πα - Απ' - την - τρα - νή - Δο - βί - στια

27

ΟΙ ΣΕΛΙΔΕΣ ΤΟΥ ΑΦΙΕΡΩΜΑΤΙΚΟΥ ΤΕΤΡΑΔΙΟΥ-ΛΕΥΚΩΜΑΤΟΣ

Καράβια
(Του Χάφα το τραγούδι)

Καράβια, που 'στε (ν) όμορφα
[Και είστε αραγμένα] x 2
Μες της Κασσάνδρας τα χωριά
Που είναι ευλογημένα.

Κάθισαν και τραγούδησαν
Γυναίκες άνδρες και παιδιά
Του Χάφα το τραγούδι.

Καράβια, όταν πλεύσετε
Βάλτε τα πανιά σας

Να πάτε χαρετίσματα
[Του καπετάν του Χάφα] x2
Και να του πείτε γρήγορα
Την λευτεριά να φέρε.

Καράβια
Του Χάφα το τραγούδι

Καταγραφή:
Σωτήρ Δημητρίου

Παραδοσιακό

1. Κα - ρά - βια που... 'στε (ν) ό - μορ - φα... Και εί - στε α - ραγ - μέ - να... Και εί - στε α - ραγ - μέ - να...
2. Κα - ρά - βια που... 'στε (ν) ό - μορ - φα... Και εί - στε α - ραγ - μέ - να... Και εί - στε α - ραγ - μέ - να...
3. Κα - ρά - βια που... 'στε (ν) ό - μορ - φα... Και εί - στε α - ραγ - μέ - να... Και εί - στε α - ραγ - μέ - να...
4. Κα - ρά - βια που... 'στε (ν) ό - μορ - φα... Και εί - στε α - ραγ - μέ - να... Και εί - στε α - ραγ - μέ - να...

Η ΣΥΜΒΟΛΗ ΤΗΣ ΕΠΑΝΑΣΤΑΣΕΩΣ ΤΗΣ ΧΑΛΚΙΔΙΚΗΣ ΤΟΥ 1821 ΣΤΟΝ ΕΘΝΙΚΟ ΑΠΕΛΕΥΘΕΡΩΤΙΚΟ ΑΓΩΝΑ

Η Επανάσταση της Χαλκίδης, που ξεκίνησε στις 17 Μαΐου 1821, στον Παλιόγυρο, με τις θεοματικές αρχικά επιτυχίες της, κατατρόμαξε τις τουρκικές Αρχές και δημιούργησε σοβαρά προβλήματα στην Υψηλή Πύλη, που υποχρεώθηκε να διαθέσει, για την αντιμετώπιση της, μεγάλες, ακμαίες και αξιόμαχες στρατιωτικές δυνάμεις, που προορίζονταν για την καταστολή της Επανάστασης στη Νότια Ελλάδα.

Εδώ ακριβώς είναι το μέγα καλό, που προέκυψε: Η Επανάσταση της Χαλκίδης, η οποία πλήρωσε με πολύ αίμα και γενική καταστροφή και ερήμωση του τόπου την εξέγερση εκείνη, αποσκόλησε, για ένα ολόκληρο εξάμηνο (Μάιος - Νοέμβριος 1821), τα τουρκικά στρατεύματα, τα έφθειρε, τα αποδεκάτισε, ώστε να μην φτάσουν σχεδόν ποτέ στα επαναστατικά μέτωπα της Στερεάς Ελλάδας και της Πελοποννήσου. Έτσι, ο εκεί διεξαγόμενος αγώνας θέρμεψε και εδραιώθηκε, και ο Κολοκοτρώνης, που παλιοκούσε ασφυκτικά την Τρίπολη, τελικά την κυρίεψε και την απελευθέρωσε, τον Σεπτέμβριο του 1821.

Τη μεγάλη συμβολή της εξέγερσης της Χαλκίδης, το 1821, ομολόγησε, άλλωστε, –για άλλη μια φορά– ο τ. Πρόεδρος της Δημοκρατίας, Προκόπης Παυλάπουλος (βλ. σελ.25).

Σήμερα, η εξέγερση εκείνη των προγόνων μας, με τους ποταμούς του αίματος και τη γενική καταστροφή και ερήμωση του τόπου μας, περιμένει την εθνική ιστοριογραφία να της δώσει την ισότιμη θέση, που της αξίζει, και τους αρμοδίους να την εντάξουν στην ύλη των σχολικών βιβλίων, ισάση με τις θυσίες των άλλων τόπων, στο πρώτο κρίσιμο εξάμηνο του πρώτου έτους της Επανάστασης, για λόγους ιστορικής και εθνικής δικαιοσύνης.

ΕΠΙΛΟΓΟΣ

Μέσα στην ογκώδη δεξαμενή των μεγάλων ιστορικών γεγονότων της χώρας μας, παρούσα είναι λοιπόν και η Χαλκιδική, με ένα σημαντικό αξιοσημείωτο μερτικό, που γράφτηκε με αίμα πολύ από τους δικούς μας προγόνους, και που, δυστυχώς, δεν φαίνεται να έχει αξιολογηθεί, όσο θα έπρεπε.

Είναι μεγάλη η χαρά μας, που, σε εποχές με ατέλειωτες πληροφορίες και λιγοστές γνώσεις, διαθέσεις το δικό σου πολύτιμο χρόνο, για να διαβάσεις αυτά τα Τετράδια. Σε παρακαλούμε, μη ξεχνάς πως ό,τι κάνετε από την ιστορία μας, γίνεται και από την πατρίδα μας.

Στη δική σου γενιά επενδύουμε την ελπίδα, προκειμένου η συμβολή της Χαλκιδικής μας στην Επανάσταση του 1821 να λάβει, στον εθνικό ιστορικό χάρτη, τη θέση που της αναλογεί, αντίστοιχη του αίματος και των θυσιών που πρόσφερε στον υπέρτατο εκείνον αγώνα της ανεξαρτησίας.

Το Δ.Σ.

Ο χάρτης με τις διαδοχικές επεκτάσεις του Ελληνικού κράτους έως σήμερα.

Σημείωση: Το τετράδιο-Λευκώμα κυκλοφορεί στα Σχολεία του Νομού Χαλκίδης με έγκριση του Υπουργείου Παιδείας και Θρησκευμάτων, Διεύθυνση Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης Χαλκιδικής (αρ.πρωτ. φ.15/4932/29.6.2022) και Διεύθυνση Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης Χαλκιδικής (αρ.πρωτ. 6459/8.9.2022)

ΑΡΘΡΑ ΠΟΥ ΑΝΑΦΕΡΟΝΤΑΙ ΣΤΗΝ ΕΠΑΝΑΣΤΑΣΗ ΤΗΣ ΧΑΛΚΙΔΙΚΗΣ ΤΟΥ 1821 ΔΗΜΟΣΙΕΥΜΕΝΑ ΣΕ ΤΟΠΙΚΑ ΠΕΡΙΟΔΙΚΑ ΕΝΤΥΠΙΑ (Χρηστική αποδελτίωση)

Επιμέλεια: ΜΙΧΑΗΛ ΘΕΜ. ΚΑΡΤΣΙΩΤΗΣ

τ. Εκπαιδευτικός, Επίτιμος

Πρόεδρος Παγχαλκδικού Συλλόγου

Στο σημείωμα αυτό αποδελτιώθηκαν τα άρθρα που δημοσιεύτηκαν τα τελευταία χρόνια σε περιοδικά έντυπα τοπικών πολιτιστικών φορέων κυρίως, και αναφέρονται στην Επανάσταση της Χαλκιδικής του 1821, τα οποία αναλύουν, συμπληρώνουν, πλουτίζουν τις γνώσεις μας και φωτίζουν όλες τις πτυχές του τιτάνιου εκείνου αγώνα των προγόνων μας, ο οποίος είχε αιματηρό και τραγικό τέλος. Όμως οι θυσίες τους δεν πήγαν χαμένες. Το διακήρυξε με σεντόρεια φωνή, ο ίδιος ο πρόεδρος της Ελληνικής Δημοκρατίας Προκόπης Παυλόπουλος, κατά τον εορτασμό της 195ης επετείου του ολοκαυτώματος της Κασσάνδρας, στην Ποτίδαια, 14-11-2016: «Χωρίς τη Χαλκιδική, με την Επανάστασή της και το ολοκαύτωμα της Κασσάνδρας δεν θα είχε αυτήν την έκβαση ο αγώνας της εθνεγερσίας στο νότο. Γιατί δόθηκε καιρός, όπως είναι γνωστό, στους αγωνιστές της Στερεάς Ελλάδας και της Πελοποννήσου, να οργανώσουν καλύτερα την εθνεγερσία και είχαμε το αποτέλεσμα το οποίο είχαμε».

Ο σκοπός του σημειώματος αυτού είναι προφανής. Επιθυμούμε να διευκολύνουμε τον κάθε ενδιαφερόμενο, που θέλει να ενδιατρίψει στα γεγονότα της εποχής εκείνης, ώστε η πρόσβασή του στις πηγές πληροφόρησης να είναι εύκολη, χωρίς άσκοπες περιπλανήσεις, με τη βοήθεια φυσικά που προσφέρει και η σύγχρονη τεχνολογία. Για τον λόγο αυτόν αναγράφονται οι ηλεκτρονικές διευθύνσεις των εντύπων, που είναι ψηφιοποιημένα. Για τα λοιπά καταχωρούνται τα τηλέφωνα των εκδοτών ή των υπευθύνων.

Επιθυμούμε κυρίως να παροτρύνουμε και να διευκολύνουμε τους εκπαιδευτικούς μας, ώστε να βρίσκουν εύκολα στοιχεία και μάλιστα έγκυρα, για τη διδασκαλία της τοπικής μας ιστορίας, που είναι και μεγάλη και ένδοξη, αλλά και για να διευκολύνονται στην σύνταξη των πανηγυρικών λόγων, στις ετήσιες επετείου της Εθνικής εορτής της 25ης Μαρτίου και όχι μόνο, ώστε να μην υμνούνται, όπως συνήθως συμβαίνει, τα κατορθώματα μόνο των νοτιοελλαδικών αγωνιστών, ενώ αγνοούνται οι δικοί μας πολέμαρχοι και οι δικές μας θυσίες, με πρόσχημα την έλλειψη πηγών!

Με την προσφερόμενη ύλη με τα άρθρα και την βιβλιογραφία, που ήδη δημοσιεύσαμε στο τ. 50/2022 και ξαναδημοσιεύουμε σήμερα στο τέλος αυτού του σημειώματος, αλλά και με το ΤΕΤΡΑΔΙΟ-ΛΕΥΚΩΜΑ: Αφιέρωμα στα 200 χρόνια από την Επανάσταση της Χαλκιδικής του 1821, που καταρτίστηκε με επιμέλεια του Δ.Σ., τυπώθηκε σε 15.000 αντίτυπα, με χορηγία της Περιφερειακής Ενότητας Χαλκιδικής και αυτές τις μέρες μοιράζεται σε όλους τους μαθητές και τους εκπαιδευτικούς των Δημοτικών, Γυμνασίων και Λυκείων, φρονούμε ότι η διευκόλυνση για άντληση πληροφοριών σχετικών με την Επανάσταση της Χαλκιδικής του 1821 εγγίζει πλέον την πληρότητα.

Παραθέτουμε αμέσως πιο κάτω τα άρθρα που αναφέρονται στην Επανάσταση της Χαλκιδικής του 1821 και βρίσκονται δημοσιευμένα στα τοπικά περιοδικά έντυπα και στο τέλος αναφέρονται ενδεικτικά κυκλοφορούντα σχετικά βιβλία δοκίμων συγγραφέων:

• Στο περιοδικό ΠΑΓΧΑΛΚΙΔΙΚΟΣ ΛΟΓΟΣ, που εκδίδει ο Παγχαλκδικός Σύλλογος «Ο Αριστοτέλης» με έδρα την Θεσσαλονίκη, έτος ιδρύσεως 1903, και υπεύθυνο συντονιστή τον αντιπρόεδρο Τριαντάφυλλο Οικονόμου 6973425944. (ιστοσελίδα www.panchalkidikos.gr)

ΑΡΘΡΟΓΡΑΦΟΣ	ΤΙΤΛΟΣ ΑΡΘΡΟΥ	ΤΕΥΧΟΣ / ΣΕΛΙΔΑ
Αικατερινάρης Γιάννης	Η επανάσταση της Χαλκιδικής το 1821. Ένα κορυφαίο αλλά άγνωστο ιστορικό γεγονός.	48 / 22
Αικατερινάρης Γιάννης	Η Χαλκιδική στην ιστοριογραφία της επανάστασης του 1821	23 / 5
Αποστολίδης Ιωάννης	Το Μαύρο αλόνι και ο Καγκελευτός χορός της Ιερισσού	3 / 7
Αυγολούπης Σταύρος	Η επανάσταση της Χαλκιδικής το 1821 (ποίημα)	48 / 11
Δαλαμάγκας Γεώργιος	Ο Χαλασμός της Κασσάνδρας	49 / 19

Διοικητικό Συμβούλιο	Καπετάν Χάψας: Ο θρυλικός ήρωας της Χαλκιδικής και η σημασία της θυσίας του στη μάχη των Βασιλικών	47 /15
Διοικητικό Συμβούλιο	Κύριο άρθρο. Μνήμη του Χαλασμού της ηρωικής Κασσάνδρας (κύριο άρθρο)	5 /1
Διοικητικό Συμβούλιο	Για τον εορτασμό της διακοσιετηρίδας του 1821(κύριο άρθρο)	42 /1
Διοικητικό Συμβούλιο	Η Χαλκιδική στις φλόγες του 1821 (κύριο άρθρο). Αναφορά στα κυριότερα γεγονότα	48 /1
Διοικητικό Συμβούλιο	Τρεις δράσεις του Παγγλακδικού για την ανάδειξη της επανάστασης της Χαλκιδικής του 1821 (κύριο άρθρο)	49 /1
Ζέλιου Ερατώ	Χαλκιδεείς που πολέμησαν στην υπόλοιπη Ελλάδα μετά το χαλασμό της Κασσάνδρας	1 /19
Ζέλιου Ερατώ	Επισκοπή – Αρχιεπισκοπή Κασσάνδρας έως την επανάσταση του 1821	5 /8
Ζέλιου Ερατώ	Η επανάσταση του 1821 στη Χαλκιδική, μέσα από κείμενα της εποχής	3 /3
Ζέλιου Ερατώ	Το κρυφό Σχολείο	10 /9
Ζωγραφάκης Γεώργιος	Ο Εμμανουήλ Παπάς στον Αγώνα (ποίημα)	3 /9
Ζωγραφάκης Γεώργιος	Το δίλημμα του Χάψα (ποίημα)	3 /8
Ζωγραφάκης Γεώργιος	Η Επανάσταση της Χαλ/κής το 1821	18 /32
Ζωγραφάκης Γεώργιος	Ο Εμμ. Παπάς στον Αγώνα (ποίημα)	26 /5
Ζωγραφάκης Γεώργιος	17 Μαΐου 1821: Ανάβει η θρυαλίδα της Επανάστασης στον Πολύγυρο	47 /8
Ζωγραφάκης Γεώργιος	Το δίλημμα του Χάψα (ποίημα)	26 /1
Θεόκλητος, Μητροπολίτης Ιερισσού, Αγ. Όρους,Αρναίας	1821-2021:200 χρόνια ελεύθερου βίου. Η συμμετοχή της Εκκλησίας στον απελευθερωτικό αγώνα	47 /5
Καϊάφα Μίνα	Χαλκιδική Επανάσταση – Κασσάνδρας Ολοκαύτωμα	29 /1
Καϊάφας Βασ. Γεώργιος	Ο χαλασμός της Κασσάνδρας και η συμβολή του στον Αγώνα του 1821 (λόγος πανηγυρικός)	5 /6
Καϊάφα-Σαροπούλου Μίνα	Η επανάσταση της Χαλκιδικής το 1821(σε θέση κυρίου άρθρου του αφιερωματικού τεύχους)	47 /1
Κακούρη Γλυκερία	Της ελευθερίας το στεφάνι (ποίημα)	47 /9
Κανατάς Γιάννης	Εκατονταετηρίδες των επαναστάσεων 1821 και 1854	47 /37
Κανατάς Γιάννης	Η αφήγηση μιας Πολυγυρινής που έζησε τα γεγονότα του 1821	48 /25
Καράβατος Γιάννης	Από την επανάσταση της Χαλκιδικής του 1821	3 /10
Καραθανάσης Αθανάσιος	Το χρονικό της επανάστασης στη Χαλκιδική 1821	38 /2
Καραμύχος Γιάννης	Καπετάν Χάψας (ιστορικό – λογοτεχνικό)	19 /15
Καραμύχος Γιάννης	Ελεύθεροι πολιορκημένοι (επετειακό) Ι	10 /7
Καραμύχος Γιάννης	Η θυσία (ποίημα αφιερωμένο στον καπετάν Χάψα)	47 /19
Καραμύχος Γιάννης	Ελεύθεροι πολιορκημένοι ΙΙ	22 /4
Καραμύχος Γιάννης	Η επανάσταση της Χαλκιδικής το 1821. Η ηθική σημασία της εξέγερσης.	48 /3
Καραντάλης Μιχαήλ	Η επανάσταση του 1821 στη Χαλκιδική και το ολοκαύτωμα των Βασιλικών	31 /12
Κάρτσιος Βασίλης	Ο Εμμανουήλ Παπάς πρωτεργάτης της επανάστασης του 1821	48 /12
Καρτσιώτης Μιχαήλ	Έγραψαν για την επανάσταση της Χαλκιδικής του 1821 (μικρό, χρηστικό ανθολόγημα).	50 /20
Καρτσιώτης Μιχαήλ	Πικρές μνήμες από το Χαλασμό των Πετροκεράσων (πρώην Ραβνών) το 1821	48 /19
Καρτσιώτης Μιχαήλ	Ο Εμμανουήλ Παπάς. Ο πλούσιος τραπεζίτης των Σερρών, δοξασμένος ήρωας του 1821	47 /10
Καρτσιώτης Μιχαήλ	Η θυσία δύο γενναίων: Χάψας-Παπαφλέσσας	23 /3
Κέκερης Ιωάννης	Η θυσία των κατοίκων της Παζαρουδας (Απολλωνιάς) στην επανάσταση της Χαλκιδικής του 1821	47 /35
Κλειδαράς Σταύρος	Η συμβολή των Γοματιανών στην επανάσταση της Χαλκιδικής του 1821	6 /33
Κλειδαράς Σταύρος	Ο ταγματάρχης Αποστολάρας εκ Γοματίου	3 /14
Κοντογιαννόπουλος Κων/νος	Η σημαία των επαναστατών του 1821	3 /5
Κοσμάς μοναχός Σμυωνοπετρίτης	Άγιον Όρος και επανάσταση του 1821 στην Χαλκιδική: Νέα μαρτυρολόγια.	48 /5
Κυρίμις Στυλιανός	Η επανάσταση της Χαλκιδικής του 1821. Χρήσιμοι σχολιασμοί από την εκδήλωση παρουσίασης DVD	41 /43
Κύρου Δημήτριος	Η συμμετοχή της Αρναίας και της Β. Χαλκιδικής στην επανάσταση του 1821	3 /23

Κύρου Δημήτριος	Η Επανάσταση του 1821 στη Χαλκιδική, όπως την καταγράφει ο ηπειρώτης δάσκαλος Νικ. Βουλγαρελίδης.	11 /7
Κύρου Δημήτριος	Το ολοκαύτωμα της Ιεράς Μονής της Αγ. Αναστασίας κατά την εθνεγερσία του 1821	49 /15
Μακρογιάννης Τιμολέων	Ο Χαλασμός της Κασσάνδρας τον Νοέμβριο του 1821	45 /17
Μακρογιάννης Τιμολέων	Παραλειπόμενα του Χαλασμού της Κασσάνδρας το 1821	47 /25
Μακρογιάννης Τιμολέων	Το φιρμάνι αμνηστίας των Κασσανδρινών το 1821	32 /10
Μακρογιάννης Τιμολέων	Προσωπογραφία Κασσανδρινού μαχητή στο Χαλασμό της Κασσάνδρας το 1821	41 /10
Μακρογιάννης Τιμολέων	14 Νοεμβρίου – Χαλασμός της Κασσάνδρας	33 /3
Μερτζιμέκης Νίκος	«...Και τώρα είναι καιρός να φανώμεν άξιοι Μακεδόνες». (Επιστολή της Συκιάς προς τον Εμ. Παπά)	47 /14
Μάτσιος Αστέριος	Τα Ζερβοχώρια στην επανάσταση του 1821	47 /20
Παπάγγελος Ιωακείμ	Η άφιξη της σημαίας των επαναστατών της Χαλκιδικής το 1821	3 /17
Παπαϊκονόμου Νικόλαος	Προσωπογραφία αγωνιστών της Χαλκιδικής	3 /12
Παπαϊκονόμου Νικόλαος	Ο Συκιώτης οπλαρχηγός του 1821 Άγγελος Τζίτζιος	43 /39
Παπαϊκονόμου Νικόλαος	Οι Χαλκιδικιώτες πρόσφυγες στη Φθιώτιδα το 1821	20 /8
Παπαϊκονόμου Νικόλαος	Ο οπλαρχηγός του 1821 Αθανάσιος Σαραφινός από τη Βάλτα της Κασσάνδρας	39 /8
Παπαϊκονόμου Νικόλαος	Ένας Πολυγυρινός αγωνιστής του 1821 διηγείται...	50 /10
Παπαϊκονόμου Νικόλαος	Αναστάσιος Χιμεντός. Μια άγνωστη μορφή του 1821 από την Κασσάνδρα	38 /6
Πιπινίκια-Δημητρούλα	Η καταστροφή των Βασιλικών, η ομώνυμη φονική μάχη και ο ηρωικός θάνατος του καπετάν Χάψα	47 /17
Σμάγας Δημήτριος	Ο Άγιος Νικόλαος Χαλκιδικής κατά της περιόδου της τουρκοκρατίας και της Επανάστασης του 1821	47 /40
Στούμπου-Κατσαμούρη Ελένη	Η Ανθή της Κασσάνδρας, μια γυναίκα οπλαρχηγός στην επανάσταση της Χαλκιδικής του 1821	47 /31
Στρατής Απόστολος	Η σημαία-λάβρο των επαναστατών της Κασσάνδρας κατά τον αγώνα τους στις Πόρτες (Ποτίδαια) το 1821	45 /19
Συνιώρα Αναστασία μαθήτρια	Η επανάσταση στη Χαλκιδική. Μάιος-Νοέμβριος 1821 (Α΄ βραβείο μαθητικού διαγωνισμού Γυμνασίων).	50 /12
Σχοινάς Μαργαρίτης	Το άλλο άγνωστο 1821 του Έθνους (ομιλία που δημοσιεύθηκε ως κύριο άρθρο του περιοδικού)	29 /1
Τσαμουρτζής Αθανάσιος	Η επανάσταση της Χαλκιδικής του 1821	23 /5
Τσολάκη Ιωάννα μαθήτρια	Η επανάσταση στη Χαλκιδική, Μάιος-Νοέμβριος 1821. (Α΄ βραβείο μαθητικού διαγωνισμού Δημ.Σχολείων).	49 /10
Χαλιαμπάκα Μαρία	Ο Καγκελευτός χορός της Ιερισσού	47 /33
Χιούτης Κωνσταντίνος	Η εγκατάσταση Χαλκιδικιωτών χωρικών στο Άγιον Όρος το 1821	48 /9

• Στο περιοδικό ΧΡΟΝΙΚΑ ΤΗΣ ΧΑΛΚΙΔΙΚΗΣ, που εκδίδει η Ιστορική και Λαογραφική Εταιρεία Χαλκιδικής, με υπεύθυνο τον πρόεδρό της Βασίλειο Πάππα 6932583250. (ιστοσελίδα www.ilechalkidiki.gr)

ΑΡΘΡΟΓΡΑΦΟΣ	ΤΙΤΛΟΣ ΑΡΘΡΟΥ	ΤΕΥΧΟΣ / ΣΕΛΙΔΑ
Αποστολίδης Ιωάννης	Από τις εξεγέρσεις της Χαλκιδικής	2/200
Αποστολίδης Ιωάννης	Ένας από τους Χαλκιδικιώτες αγωνιστές του 1821...	31-32/63
Βακαλόπουλος Απόστολος	Νέα ιστορικά στοιχεία για τις Επανάστασεις 1821, 1854	1/31
Βαμβακούδης Αχιλλεύς	Τα Βασιλικά στην Επανάσταση του 1821	9-10/259
Βασιλικού Βασίλειος	Από την Επανάσταση της Χαλκιδικής του 1821	1/18
Ζέλλιον - Μαστορ. Ερατώ	Η Χαλκιδική στην Επανάσταση του 1821	42-43/3
Ζέλλιον - Μαστορ. Ερατώ	Η Κασσάνδρα στην Επανάσταση του 1821	46-47/5
Κοσμάς Κήρυκος	Από την Επανάσταση του 1821 (αφήγηση)	4/203
Μαμαλάκης Ιωάννης	Η Επανάσταση στη Χαλκιδική το 1821 (I)	1/37
Μαμαλάκης Ιωάννης	Η Επανάσταση στη Χαλκιδική το 1821 (II)	2/144
Μαμαλάκης Ιωάννης	Η Επανάσταση στη Χαλκιδική το 1821 (III)	3/3
Παπανικολάου Γ. (Σκωτ)	Ιστορική ανασκόπηση του ρόλου της Χαλκιδικής κατά την Επανάσταση του 1821 κλπ.	3/46
Στάμος Παναγιώτης	Ο Εμμανουήλ Παπάς εις τον Πολύγυρον	5/62

Χιονίδης Γεώργιος	Κατάλογος ναυτικών που πήραν μέρος στις ναυμαχίες στην επαναστατημένη Χαλκιδική (1821-1824)	33-34/3
-------------------	---	---------

• Στο περιοδικό **ΑΡΝΑΙΑ**, που εκδίδει και διευθύνει ο φιλόλογος και θεολόγος Δημήτριος Κύρου 6943441419.

ΑΡΘΡΟΓΡΑΦΟΣ	ΤΙΤΛΟΣ ΑΡΘΡΟΥ	ΤΕΥΧΟΣ / ΣΕΛΙΔΑ
Κύρου Δημήτριος	Η Λιαρίγκοβη στα 1821 (Από ανέκδοτες σημειώσεις της Αθηνάς Γαϊτάνου-Γιαννίου γραμμένες το 1930)	4/9
Κύρου Δημήτριος	Ένας απόγονος Λιαριγκοβινών, που διασκορπίστηκαν το 1821, καταθέτει ιστορικά στοιχεία για τον τόπο μας.	30/13
Κύρου Δημήτριος	Ιστορικά και Λαογραφικά Σημειώματα. Η προσφορά της Χαλκιδικής στον ξεσηκωμό του Έθνους...	31/5
Κύρου Δημήτριος	Οι Λιαριγκοβινοί αγωνιστές του 1821 Αγαπητός, Κολοκύθας και Τσαπρασλής	95/19
Κύρου Δημήτριος	Επικήδειος λόγος σε έναν Λιαριγκοβινό αγωνιστή του 1821 και αξιωματούχο (1796-1886)	97/11
Κύρου Δημήτριος	Η 25η Μαρτίου του 1821	130/3
Κύρου Δημήτριος	Η Λιαρίγκοβη κατά την επανάσταση του 1821. (Από τις ανέκδοτες σημειώσεις της Αθηνάς Γαϊτάνου-Γιαννίου)	130/34
Κύρου Δημήτριος	Δύο άγνωστοι και ανώνυμοι Χαλκιδικιώτες Νεομάρτυρες κατά την εθνεγερσία του 1821	131/30
Κύρου Δημήτριος	Μια ανέκδοτη άποψη για τον χρόνο του θανάτου του Εμμανουήλ Παπά, πριν αυτός τεκμηριωθεί οριστικά	134/25
Κύρου Δημήτριος	Η εξέγερση του 1821 στη Χαλκιδική	134/33
Κύρου Δημήτριος	Η Συμβολή της Τοπικής Εκκλησίας Ιερισσού, Αγίου Όρους και Αρδαμερίου στον ξεσηκωμό του '21	134/21
Θεόκλητος, Μητροπολίτης Ιερισσού, Αγ. Όρους, Αρναίας	1821-2021: 200 χρόνια ελεύθερου βίου	130/31
Παπαϊκονόμου Νικόλαος	Η συμμετοχή των Λιαριγκοβινών στην Επανάσταση του 1821 και στη συγκρότηση του πρώτου τακτικού στρατού του ελληνικού κράτους	87/26
Παπαϊκονόμου Νικόλαος	Μαργαρίτης Δημητρίου, ένας αγωνιστής του 1821 από την Αρναία	90/15
Παπαϊκονόμου Νικόλαος	Ελευθέριος Ιωάννου. Ένας ξεχασμένος ήρωας του 1821 από τη Λιαρίγκοβη	98/20
Παπαϊκονόμου Νικόλαος	Ένας τυμπανιστής από τη Λιαρίγκοβη στο πολεμικό ναυτικό του Καποδίστρια	100/29
Παπαϊκονόμου Νικόλαος	Ένας Λιαριγκοβινός πρόσφυγας του 1821 στην Αταλάντη Φθιώτιδος το 1837	102/25
Παπαϊκονόμου Νικόλαος	Νέα στοιχεία για τον αγωνιστή του 1821 από την Αρναία Ελευθέριο Ιωάννου	110/26

• Στο περιοδικό **ΠΟΛΥΓΥΡΟΣ**, που εξέδιδε ο Λαογραφικός Όμιλος Πολυγύρου με διευθυντή τον Γιάννη Κανατά τηλ. 6945387959. (σ.σ. το περιοδικό προς το παρόν έχει αναστείλει την έκδοσή του). Ιστοσελίδα ppoligiros.blogspot.com

ΑΡΘΡΟΓΡΑΦΟΣ	ΤΙΤΛΟΣ ΑΡΘΡΟΥ	ΤΕΥΧΟΣ / ΣΕΛΙΔΑ
Αικατερινάρης Κ. Ιωάννης	1821: Χαλκιδικιώτες πρόσφυγες στη νότιο Ελλάδα	3/15
Βασιλάκης Ιωάννης	Ιστορικά τεκμήρια του Πολυγύρου	76/5
Γενατάς Συνέσιος	Προεπαναστατικά έγγραφα του Πολυγύρου	68/6
Γενατάς Συνέσιος	Προεπαναστατικά έγγραφα του Πολυγύρου Γ'	79/21
Γενατάς Συνέσιος	Προεπαναστατικά έγγραφα του Πολυγύρου Δ'	85/18
Δέλλιος Φ. Αθανάσιος	Περί του εορτασμού της επετείου της επανάστασης στη Χαλκιδική το 1821	28/14
Ζέλιου-Μαστροκώστα Ερατώ	Η Επανάσταση του 1821	9/8
Ζέλιου-Μαστροκώστα Ερατώ	Ο Πολύγυρος το 1821	15/8
Ζωγραφάκης Γεώργιος	Τι λέει ένας επίσημος Τούρκος για τις αγριότητες στη Θεσ/νίκη, ως αντίποινα για την επανάσταση της Χαλ/κής	44/4
Κανατάς Δ. Ιωάννης	Μητροπολίτες Κασσανδρείας 1791-1907	70/3
Κανατάς Δ. Ιωάννης	Ανατροπή στα ιστορικά δεδομένα περί την επανάσταση της Χαλκιδικής του 1821	74/6
Κανατάς Δ. Ιωάννης	Η αφήγηση μιας Πολυγυρινής που έζησε τα γεγονότα του 1821	76/8
Κανατάς Δ. Ιωάννης	Η Χαλκιδική κατά τη δεκαετία της επανάστασης του 1821 – Το χρονικό της Ορμύλιας	87/3

Κοντογιαννόπουλος Κων/νος	Η σημαία των Ελλήνων επαναστατών της Χαλκιδικής κατά την Επανάσταση του 1821	39/9
Μοδικός Αθ. Μαυρουδής	Η ιστορία του 1821 στον Πολύγυρο... (απομαγνητοφωνημένη συνέντευξη του 1998)	1/15
Παπάγγελος Αθ. Ιωακείμ	Οι Βαλανάδες	27/16
Παπάγγελος Αθ. Ιωακείμ	Γιατί όχι και οι Χαλκιδικιώτες	29/20
Παπαγιάννης Χρήστος	Η συμβολή των εμπειρικών γιατρών στον αγώνα του 1821 και ο Πολυγυρινός γιατρός Χρήστος Νικολαΐδης	56/18
Παπανικολάου Ν. Γεώργιος	Μια ιστορική ανασκόπησης του ρόλου τον οποίον έπαιξε η Χαλκιδική κατά την επανάστασιν του 1821	27/5
Παπαϊκονόμου Νικόλαος	Οι Χαλκιδικιώτες αγωνιστές του 1821 στο στρατό του Καποδίστρια	55/6
Παπαϊκονόμου Νικόλαος	Η συμμετοχή των Πολυγυρινών στην Επανάσταση του 1821 και στη συγκρότηση του πρώτου τακτικού στρατού	63/3
Παπαϊκονόμου Νικόλαος	Νέα στοιχεία για την παρουσία των Πολυγυρινών προσφύγων του 1821 στις Σποράδες	69/25
Παπαϊκονόμου Νικόλαος	Αθανάσιος Αργύρη: Ένας ξεχασμένος αγωνιστής του 1821 από τον Πολύγυρο	73/8
Παπαϊκονόμου Νικόλαος	Ηρώιδα Εθνομάρτυρας ή Αγία Νεομάρτυρας	77/3
Παπαϊκονόμου Νικόλαος	Ο Πολυγυρινός ιατροχειρουργός της επανάστασης του 1821 Χρήστος Νικολαΐδης	79/10
Παπαϊκονόμου Νικόλαος	Νέα στοιχεία για τον Πολυγυρινό ιατροχειρουργό της επανάστασης του 1821 Χρήστο Νικολαΐδη	89/14
Χιούτης Κων/νος	Έγγραφα ενός Πολυγυρινού αγωνιστή του 1821	51/4

• Στο περιοδικό **ΚΥΤΤΑΡΟ ΙΕΡΙΣΣΟΥ** που εκδίδει η Πολιτισμική Ομάδα «Κύτταρο Ιερισσοῦ» με υπεύθυνο τον Χρήστο Καραστέργιο 6972421541. (ιστοσελίδα www.kyttaro.eu)

ΑΡΘΡΟΓΡΑΦΟΣ	ΤΙΤΛΟΣ ΑΡΘΡΟΥ	ΤΕΥΧΟΣ / ΣΕΛΙΔΑ
Καραστέργιος Μ. Χρήστος	Άγνωστοι Ιερισιώτες αγωνιστές κατά την επανάσταση του 1821	1/4
Καραστέργιος Μ. Χρήστος	Ένας Ιερισιώτης αγωνιστής του 1821 αφηγείται	5/18
Καραστέργιος Μ. Χρήστος	Το τραγούδι του Μάλαμα	11/1
Καραστέργιος Μ. Χρήστος	Γεώργιος Χριστοδούλου Γραφίδης, ένας Ιερισιώτης ήρωας του 1821	18/44
Κατσανεβάκη Αθηνά	Το τραγούδι της Ιερισσοῦ «Μια προσταγή μεγάλη» και ο επαναστατικός του συμβολισμός στον Θούριο του Ρήγα Φεραίου	17/1
Κύρου Θ. Δημήτριος	Ο αγωνιστής του 1821 Απόστολος (ή Αποστολάρας) Βασιλείου και οι σχετιζόμενοι με την Ιερισσό συναγωνιστές του	5/20
Μαρίνος Π. Γιάννης	«Μαύρο Αλώνι»	1/8

• Στην εφημερίδα **ΧΑΛΚΙΔΙΚΙΩΤΙΚΑ ΝΕΑ** που εκδίδει ο Παγχαλκιδικιώτικος Σύλλογος Αθηνών «Ο Αριστοτέλης» Εκδότης Γ. Σουλινάρης 6979799312, επιμελητής της λίστας Χρ. Ρανταβέλλας: 6944505017

ΑΡΘΡΟΓΡΑΦΟΣ	ΤΙΤΛΟΣ ΑΡΘΡΟΥ	ΦΥΛΛΟΥ / ΣΕΛΙΔΑ
Αικατερινάρης Γιάννης	Ο εορτασμός των 200 χρόνων από την επανάσταση του '21 και οι θεσμικοί φορείς	177/3
Βλαχάβας Γιώργος	Χαιρετισμός του κατά την παρουσίαση του βιβλίου του Ν. Παπαϊκονόμου στην Αταλάντη	159/4
Βουρλιώτης Μανώλης	Ομιλία του κατά την παρουσίαση του βιβλίου του Κ. Χιούτη στην Αθήνα	180/5
Δημακοπούλου Χαρίκλεια	Η Χαλκιδική στους εθνικούς αγώνες (1821 – 1913)	180 / 7
Δημακοπούλου Χαρίκλεια	Πρόλογός της κατά την παρουσίαση του βιβλίου του Κ. Χιούτη στην Αθήνα	180 / 3
Καράβατος Ιωάννης	Εκδήλωση μνήμης του Αρχιστρατήγου των Ελλήνων Επαναστατών της Χαλκιδικής (1821) Εμμανουήλ Παπά	83/3-4
Κατσανεβάκη Αθηνά	Το τραγούδι της Ιερισσοῦ «Μια προσταγή μεγάλη» και ο συμβολισμός του στον Θούριο του Ρήγα Φεραίου	165/1 & 174/3
Κοτζαγεώργης Φωκίωνας	Ομιλία του κατά την παρουσίαση του βιβλίου του Κ. Χιούτη στην Αθήνα	180/ 4
Κούνδουρος Ανδρέας	Χαιρετισμός του κατά την παρουσίαση του βιβλίου του Κ. Χιούτη στην Αθήνα	180/2
Κύρου Δημήτριος	Μια σημαντική ιστορική ενθύμηση για την επανάσταση του 1821 στη Χαλκιδική	149/3
Μοναχός Συνέσιος Γενατάς	Μια άγνωστη πτυχή της προεπαναστατικής ιστορίας του Πολυγύρου Χαλκιδικής	143/2
Παπαϊκονόμου Νίκος	Νέα στοιχεία για την επανάσταση της Κασσάνδρας το 1821	143/3
Παπαϊκονόμου Νίκος	Ομιλία κατά την παρουσίαση του βιβλίου του στην Αταλάντη	159/4
Παπαϊκονόμου Νίκος	Ομιλία στην Ποτίδαια Χαλκιδικής για τον εορτασμό του Χαλασμού της Κασσάνδρας	176/7

Πατεράκης Μανώλης	Χαιρετισμός του κατά την παρουσίαση του βιβλίου του Κ. Χιούτη στην Αθήνα	180/2
Ρανταβέλλας Χρήστος	Η Επανάσταση της Χαλκιδικής το 1821	133/3
Ρανταβέλλας Χρήστος	Επίσκοπος Αρδαμερίου Ιγνάτιος (1769-1839)	141/4
Ρανταβέλλας Χρήστος	Το ξέσπασμα της επανάστασης στη Χαλκιδική το 1821	149/2
Ρανταβέλλας Χρήστος	Ομιλία κατά την παρουσίαση του βιβλίου του Νίκου Παπαοικονόμου στην Αταλάντη	159/6
Ρανταβέλλας Χρήστος	Η διήγηση του Γεωργίου Πιπινίκα όπως δημοσιεύτηκε στο περιοδικό «Τσεκούρα του Βελόνη» το 1925	170/3
Σουλινάρης Γεώργιος	Χαιρετισμός κατά την παρουσίαση του βιβλίου του Ν. Παπαοικονόμου στην Αταλάντη	159/4
Σουλινάρης Γεώργιος	Χαιρετισμός του κατά την παρουσίαση του βιβλίου του Κ. Χιούτη στην Αθήνα	180 / 2
Στρέπκος Γεώργιος	Η Επανάσταση της Χαλκιδικής του 1821. Επιστολή του Διευθυντή του 3 ^{ου} Δ.Σ. Πολύγυρου Γεωργίου Στρέπκου	82/ 1-2
Τσάπαλη Ελένη	Ομιλία σχετική με την εγκατάσταση των Μακεδόνων αγωνιστών του 1821 στην Αταλάντη	159/ 5
Τσίγκας Αργύρης	Η συμμετοχή της Χαλκιδικής στον Αγώνα του 1821	19 & 20 & 22 / 4 & 4
Χιούτης Κωνσταντίνος	Βιογραφώντας τον Χαλκιδικιώτη Αγωνιστή του 1821 Βασίλειο Αθανασίου	173/3
Χιούτης Κωνσταντίνος	Η διάσωση των Αγιορείτικων κειμηλίων κατά την ελληνική επανάσταση	176/2
Χιούτης Κωνσταντίνος	Ομιλία του κατά την παρουσίαση του βιβλίου του στην Αθήνα	180/6

Βιβλία και μελέτες

Την επανάσταση της Χαλκιδικής αναφέρουν όλοι σχεδόν οι μεγάλοι ιστορικοί του 19ου και του 20ού αι., Κων. Παπαρρηγόπουλος, Σπυρίδων Τρικούπης (23 Μαρτίου 1975 Φωνή της Χαλκιδικής), ο Κόκκινος, ο Καραϊτζής, ο Απ. Βακαλόπουλος και πολλοί άλλοι, στα ογκώδη βιβλία τους που είναι μάλλον απρόσιτα στο ευρύ κοινό. Οι περισσότεροι κάνουν απλές αναφορές στην εξέγερση της Χαλκιδικής με αποκλίσεις ο ένας από τον άλλο, αλλά όλοι τους εν πάσει περιπτώσει την εντάσσουν, με το δικό τους ο καθένας τρόπο, στο γενικό σκηνικό του πρώτου έτους της επαναστάσεως, πλην του Σιατιστινίου Νικολάου Κασομούλη, που στα «Στρατιωτικά του ενθυμήματα της Επανάστασης των Ελλήνων 1821-1833», δίνει πολλές και χρήσιμες πληροφορίες για την Επανάσταση στη Χαλκιδική και τη Μακεδονία.

Σήμερα ο μελετητής μπορεί να ανατρέξει και να αναζητήσει πληροφορίες και περιγραφές των γεγονότων του 1821, που έλαβαν χώρα στη Χαλκιδική, και σε πλήθος βιβλίων και μελετών.

Ενδεικτικά αναφέρονται:

Ιωάννη Βασδραβέλλη, «Οι Μακεδόνες εις τους υπέρ της ανεξαρτησίας τους αγώνες 1769-1832, Θεσσαλονίκη 1940 και «Οι Μακεδόνες κατά την Επανάσταση του 1821». Θεσσαλονίκη 1967.

Δημητρίου Ζάγκλη, «Χαλκιδική. Ιστορία-Γεωγραφία, από αρχαιοτάτων χρόνων μέχρι το 1912», Θεσσαλονίκη 1956.

Απόστολου Βακαλόπουλου, «Ιστορία της Μακεδονίας, 1354 - 1833», Θεσσαλονίκη 1988.

Παναγιώτη Στάμου, «Η ηρωική Κασσάνδρα ανά τους αιώνες», Θεσσαλονίκη 1961.

Ιωάννη Μαμαλάκη, «Η επανάσταση στη Χαλκιδική το 1821», Χρονικά της Χαλκιδικής τ. 2/1962.

Ερατώ Ζέλιου-Μαστροκώστα, «Η Ιστορία της Χαλκιδικής, κεφ. Γ'», Έκδοση της Νομαρχίας Χαλκιδικής, Θεσσαλονίκη 1998.

Γιώργου Ζωγραφάκη, «Σαν παραμύθι... Η Επανάσταση του 1821 στον Πολύγυρο και σε ολόκληρη τη Χαλκιδική», (1) Πολύγυρος 1999 και (2) Πολύγυρος 2005.

Νικολάου Εμμ. Παπαοικονόμου, «Προσωπογραφία αγωνιστών του 1821 από τη Χαλκιδική και τη Θεσσαλονίκη», Θεσσαλονίκη 2016.

Χαράλαμπος Παπαστάθης, «Το χρονικό της Ορμύλιας», Θεσσαλονίκη 2004.

Αθανασίου Βελώνη, «Από την επανάστασιν της Χαλκιδικής του 1821», Χρονικά της Χαλκιδικής τ.1/ 1961.

Στέφανου Κότσιανου, «Πολύγυρος, Άγνωστοι σελίδες της ιστορίας του», Θεσσαλονίκη 1961.

Γεωργίου Χιονίδη, «Οι εις τα μητρώα των αγωνιστών του 1821 αναγραφόμενοι Μακεδόνες», Μακεδονικά τ. 12, 1972.

Κωνσταντίνου Χιούτη, «Βασίλειος Αθανασίου, ένας Χαλκιδικιώτης αγωνιστής του 1821 με επαναστατική δράση σε Μολδοβλαχία, Ρούμελη και Κρήτη», Έκδοση του Παγχαλκιδικιώτικου Συλλόγου Αθηνών, 2021, κ.ά.

Αποστόλου Στρατή, «Οι αγώνες της Κασσάνδρας για την ελευθερία. Η συμμετοχή της Κασσάνδρας στα γεγονότα του εθνικοαπελευθερωτικού αγώνα του 1821». Θεσσαλονίκη 2022.

ΤΟ ΕΠΟΜΕΝΟ ΤΕΥΧΟΣ ΑΦΙΕΡΩΜΑ

Το επόμενο **55ο** τεύχος του περιοδικού μας, που θα κυκλοφορήσει τέλος Ιουνίου 2023, θα είναι αφιέρωμα στα **120 χρόνια από την ίδρυση του Παγχαλκιδικού (1903-2023)**. Παρακαλούνται όσοι έχουν στοιχεία για την ιστορία και τη δράση του Συλλόγου προς δημοσίευση, να τα αποστείλουν έγκαιρα (μέχρι 10 Μαΐου).

ΤΟ Δ.Σ.

Η ΙΔΡΥΣΗ ΚΑΙ Η ΠΡΟΣΦΟΡΑ ΤΗΣ ΑΔΕΛΦΟΤΗΤΑΣ «ΑΝΑΠΛΑΣΙΣ» ΛΕΙΒΑΔΙΟΥ (ΧΑΛΚΙΔΙΚΗΣ)

ΔΗΜΗΤΡΗΣ Β. ΓΟΥΔΗΡΑΣ

Ομ. Καθηγητής Ψυχοπαιδαγωγικής ΠΑ.ΜΑΚ.

1. Το ιστορικό της ίδρυσης της Αδελφότητας η «Ανάπλασις» Λειβαδίου.

Η Αδελφότης «Ανάπλασις» Λειβαδίου ιδρύθηκε την 1η Νοεμβρίου 1904 στο Λειβάδι Χαλκιδικής (τότε) από μια ομάδα φερέλπιδων νέων, ως παράρτημα της εφορείας του σχολείου. Ως σχολείο θα πρέπει να εννοήσουμε την Αστική Σχολή Λειβαδίου, όπως προκύπτει από τα υπάρχοντα γραπτά δεδομένα.

Στο πρακτικό του πρώτου ιδρυτικού συμβουλίου της Αδελφότητας αναγράφονται μεταξύ άλλων με καλλιγραφικά ισούψη γράμματα, με πένα και μελάνι και τα εξής:

«.... γενομένης μουσικής ψηφοφορίας προς εκλογήν της αντιπροσωπείας, εξελέξαμεν ως τούτην τους κ. Ιωάννην Στυλιανού ως γραμματέα, τον αιδεσιμότατον παπα Οικονόμου ως πρόεδρον του σωματείου, και ως συμβούλους τους κ.κ. Νικόλαον Χρυσάφη, Αστέριον Κούτρη, Πασχάλην Ρογκούτη, και Διογένην Κ. Ζαχαριάδου, συνεγχωρίους ημών, άνδρας τιμίους, και ευύποληπτους, όπως εν φόβω θεού και αδελφική αγάπη ευσυνειδήτως, εργάζονται υπέρ του ιερού τούτου και φιλανθρωποτάτου σκοπού. Ως προκαταβολή εφ' άπαξ ωρίσθη πέντε γροσάκια και μηνιαία δόσις ανά εν γροσάκι.

Εν Λιβαδίω τη 1η Νοεμβρίου 1904».

(Ο γραμματέας της Αδελφότητας)

Σημασία έχουν τα κριτήρια της εκλογής των μελών του πρώτου διοικητικού συμβουλίου της Αδελφότητας. Εντύπωση προκαλεί το γεγονός, που διαπιστώνεται στα κείμενα του πρακτικού, ότι τα περισσότερα μέλη του διοικητικού συμβουλίου της Αδελφότητας γνωρίζουν πολύ καλά την αρχαίζουσα ελληνική γλώσσα, τη λεγόμενη καθαρεύουσα, η οποία διδασκόταν προφανώς στα σχολεία της εποχής εκείνης.

Πρόεδρος της Αδελφότητας υπήρξε κατ' αρχήν ο ιερέας της ενορίας παπά Οικονόμου, αλλά παραιτήθηκε σύντομα και από τον Φεβρουάριο του 1905 εκλέχθηκε πρόεδρος ο Νικόλαος Χρυσάφης. Επίτιμος πρόεδρος ήταν ο επίσκοπος Αρδαμερίου κ.κ. Δωρόθεος (Μοσχίδης, 1901-1911).

Η Αδελφότητα είχε κυκλική σφραγίδα, η οποία έφερε περιμετρικά με κεφαλαία γράμματα την ονομασία «ΑΔΕΛΦΟΤΗΣ ΛΙΒΑΔΙΟΥ «ΑΝΑΠΛΑΣΙΣ» 1904. Στο μέσο της σφραγίδας υπήρχε το σύμβολο του Σταυρού πλαισιωμένο με άνθη, όπως είναι περίπου ο Σταυρός των Εξαπτεράγων.

1.1. Ο Κανονισμός της Αδελφότητας

«Κανονισμός της εν Λιβαδίω (Χαλκιδικής) Αδελφότητος η «Ανάπλασις».

Εγκρίσει της Αυτού Πανιερότητος του επισκόπου Αρδαμερίου Κυρίου Κ. Δωροθέου».

Σκοπός της Αδελφότητας

«Η εν Λιβαδίω αδελφότης «Ανάπλασις» ιδρυθείσα τη 1η Νοεμβρίου 1904, σκοπόν έχει αποκλειστικώς το μεν την πρόοδον της εν Λιβαδίω σχολής, το δε την ανακούφισιν παντός αποδεδειγμένου απόρου, δια παροχής χρημάτων ή άλλων βοηθημάτων, αναλόγως των πόρων αυτής.

Ο σκοπός δ' ούτος επιδιώκεται ως εξής:

α' Δια της ηθικής και υλικής υποστηρίξεως των Εκπαιδευτηρίων Λιβαδίου αναλόγως των πόρων αυτής.

β' Δια της συστάσεως βιβλιο-

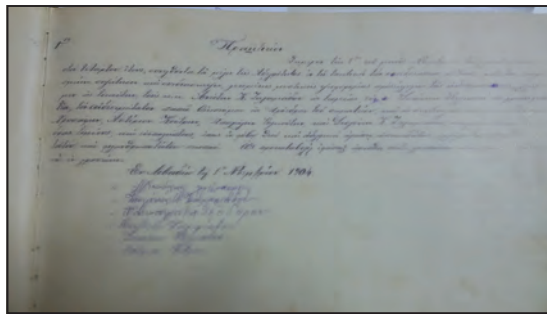
θήκης και αναγνωστηρίων.

γ' Δια της διανομής βιβλίων εις τους απόρους μαθητάς και μαθητρίας».

Στην αναλυτική αυτή περιγραφή του σκοπού της Αδελφότητας διατυπώνεται ρητά ότι αυτή ιδρύθηκε κυρίως για να υποστηρίξει ηθικά και υλικά τα εκπαιδευτήρια του Λειβαδίου, τα οποία ήταν τότε η Αστική Σχολή και το Γραμματοδιδασκαλείο.

Στο Ιστορικό Αρχείο Μακεδονίας, φυλάσσεται ο κώδικας 7. της Επισκοπής Αρδαμερίου. Σε αυτόν υπάρχει πίνακας απογραφής της κατάστασης της εκπαίδευσης της επισκοπής Αρδαμερίου με ημερομηνία 28-7-1909. Στον πίνακα είναι καταχωρισμένες οι πληροφορίες ότι στο Λειβάδι λειτουργούσαν το έτος 1904 εξατάξια Αστική Σχολή και 2 τάξεις Γυμνασίου με 4 διδασκάλους. Η ανάγκη υποστήριξης της εκπαίδευσης του Λειβαδίου στην αρχή του 20ού αιώνα είναι προφανής, καθόσον τότε φοιτούσαν στην Αστική Σχολή 152 άρρενες και 78 θήλεις (συνολικά 230), ενώ η ετήσια δαπάνη της Σχολής ανερχόταν σε 95-100 γρόσια (λίρες 75). Ήταν η πολυπληθέστερη Αστική Σχολή της Επισκοπής Αρδαμερίου, όπως αυτό αποτυπώνεται στους καταλόγους της επισκοπής, ενώ στην Αστική Σχολή της γειτονικής Γαλάτιστας, στην οποία ήταν η έδρα της Επισκοπής, αναγράφονται 142 άρρενες και 45 θήλεις μαθητές (Μπίσμπος, 2016).

Η Αστική Σχολή Λειβαδίου συνέχισε να λειτουργεί μέχρι το σχολικό έτος 1912-13, μέχρι την απελευθέρωση της Μα-

Κείμενο από το πρακτικό της Αδελφότητας

κεδονίας από τον τουρκικό ζυγό, όπως αυτό φαίνεται στον Γενικό Έλεγχο της Σχολής. Έκτοτε συνέχισε να λειτουργεί ανελλιπώς ως Δημοτικό Σχολείο Λειβαδίου μέχρι το σχολικό έτος 1994-95, οπότε έκλεισε, λόγω αισθητής μείωσης των μαθητών.

1.2. Καθήκοντα, υποχρεώσεις και αρμοδιότητες των μελών της Αδελφότητας

Στο άρθρο 2. τα μέλη της Αδελφότητας διακρίνονται σε τακτικά, έκτακτα, επίτιμα, μεγάλους ευεργέτες, ευεργέτες και δωρητές. Ο εκάστοτε Επίσκοπος Αρδαμερίου θεωρείται επίτιμος πρόεδρος της Αδελφότητας (άρθρο 8.).

Στο άρθρο 31. των Γενικών Διατάξεων της Αδελφότητας ορίζεται ότι απαγορευόταν αυστηρότατα κάθε συζήτηση για πολιτικές υποθέσεις, για κοινοτικά ή θρησκευτικά ζητήματα και γενικά κάθε συζήτηση που δεν είχε σχέση με τον σκοπό της Αδελφότητας.

Τα μέλη του Συμβουλίου όφειλαν να επισκέπτονται όσο το δυνατόν συχνότερα τα Εκπαιδευτήρια της κωμόπολης, τουλάχιστον δυο φορές τον μήνα, να πληροφορούνται για τη λειτουργία των σχολείων και να αποφασίζουν για τις αναγκαίες ενέργειες. (Άρθρο 32). Η πρώτη Κυριακή μετά την εορτή του Αγίου Αθανασίου (18 Ιανουαρίου), πολιούχου της Κοινότητας, ορίζεται ως η επέτειος εορτή της Αδελφότητας. Σε αυτή προβλέπεται να τελείται μνημόσυνο και να μνημονεύονται τα ονόματα των μεγάλων ευεργετών, ευεργετών και δωρητών της Αδελφότητας, ενώ θα εκφωνείται και κατάλληλη πανηγυρική ομιλία (άρθρ. 33 και 34).

1.3. Οι σημαντικότερες δραστηριότητες της Αδελφότητας

Οι δραστηριότητες της Αδελφότητας δεν περιορίζονταν μόνο στην εκπαίδευση, αλλά εκτεινόταν και στον κοινωνικό τομέα, όπως όριζε ο κανονισμός.

Στη συνεδρίαση της 30ής Ιουνίου 1905 τα μέλη της Αδελφότητας αποφάσισαν να δημιουργήσουν δική τους τράπεζα δανεισμού χρημάτων στα αδύναμα μέλη που είχαν οικονομικές ανάγκες, αντί να καταθέσουν τα έσοδα του σωματείου σε κάποια τράπεζα. Αργότερα, όμως, όταν τα οικονομικά της Αδελφότητας αυξήθηκαν, κατέθεσαν τα οικονομικά αποθέματα στην τράπεζα Μυτιλήνη με επιτόκιο 4% στο όνομα του επισκόπου Αρδαμερίου κ.κ. Δωροθέου. Η απόφαση αυτή δείχνει την εμπιστοσύνη που είχαν τα μέλη στον προκαθήμενο της Επισκοπής. Στην αμέσως επόμενη συνεδρίαση (της 14ης Σεπτεμβρίου 1905), αποφάσισαν να ενισχύσουν οικονομικά την εφορεία της Σχολής με το ποσό της μιας τουρκικής λίρας, προκειμένου να αγοράσουν βιβλία για τους άπορους μαθητές. Στη συνεδρίαση της 22ας Δεκεμβρίου 1905 αποφάσισαν να διανείμουν την παραμονή των Χριστουγέννων βοήθεια στους άπορους της κωμόπολης.

Μεγάλη ήταν όμως και η εμπιστοσύνη των μελών προς το διοικητικό συμβούλιο της Αδελφότητας, όπως αυτή τεκμηριώνεται με τη δωρεάν παραχώρηση σε αυτή της οικίας του μέλους Παναγιώτη Λιόλιου. Την οικία αυτή δημοπράτησε η Αδελφότητα και εισέπραξε το ποσό των 4 λιρών και δέκα γροσιών (Πρακτικόν 7ον. 1η Ιουνίου 1906).

Την 15η Φεβρουαρίου 1907 τα μέλη της Αδελφότητας αποφάσισαν (Πρακτικόν 4ον.) να διαθέσουν το απαιτούμενο χρηματικό ποσό για να επισκευάσουν με δικές τους δαπάνες την οδό Λειβαδίου – Θεσσαλονίκης. Έχοντας ως δεδομένο το γεγονός ότι η συγκοινωνία Λειβαδίου – Θεσσαλονίκης με λεωφορείο άρχισε το έτος 1931, η επισκευή αυτή αφορούσε οδό κατάλληλη για άμαξες και κάρρα.

Άξια μνείας είναι, επίσης, η κοινή απόφαση της Αδελφότητας, των επιτροπών των σχολείων και της Εκκλησίας να κατασκευάσουν στην πλατεία του Λειβαδίου κτίριο, το οποίο θα λειτουργούσε ως ξενοδοχείο και καφενείο με σκοπό να αυξήσουν τους οικονομικούς πόρους των σχολείων της κωμόπολης (Πρακτικόν της 28ης Ιουλίου 1907). Επισημαίνουμε ότι το κτίριο αυτό κτίστηκε με πέτρα μαρμάρου, ανήκει στην Κοινότητα και λειτουργεί μέχρι σήμερα ως καφενείο και εστιατόριο.

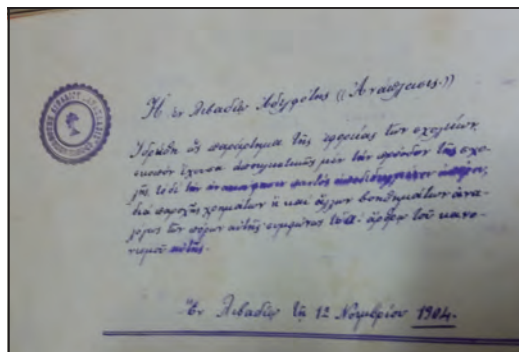
Το τελευταίο πρακτικό της Αδελφότητας έχει ημερομηνία 15 Νοεμβρίου 1909. Αφορά την παράδοση του ταμείου από τον απερχόμενο ταμία Κωνσταντίνο Φασλά στον νέο ταμία Γεώργιο Μολίβα.

2. Η Αδελφότης των Νέων Λειβαδίου

Μετά το έτος 1909 δεν καταχωρίζεται καμία απόφαση στο πρακτικό της Αδελφότητας. Διαπιστώνουμε, όμως, ότι με την υπ' αριθμ. 424 απόφαση του Πρωτοδικείου Θεσσαλονίκης της 17ης Μαρτίου 1927 εγκρίθηκε το καταστατικό νέου σωματείου με την ονομασία «Αδελφότης των Νέων Λειβαδίου». Ο σκοπός της νέας αδελφότητας ορίζεται στο άρθρο 1 του καταστατικού (7 Ιανουαρίου 1930) ως εξής:

«Η εν Λειβαδίω της Χαλκιδικής Αδελφότης των Νέων, Λειβαδίου, ιδρυθείσα τη 1η Ιανουαρίου του 1927 σκοπόν έχει αφ' ενός με την πρόοδον των εν Λειβαδίω αναγκαίων ιδρυμάτων, αφετέρου δε την ανακούφισιν παντός μέλους απόρου δια παροχής χρημάτων ή και άλλων βοηθημάτων, αναλόγως των πόρων αυτής.»

Στη συνεδρίαση της 30ής Ιουνίου 1931 τα μέλη της Αδελφότητας αποφάσισαν να συνδράμουν στην κατασκευή της οδού Βασιλικών – Λειβαδίου προσφέροντας 100 ημερομίσθια, προκειμένου να επιτευχθεί η προσωρινή συγκοινωνία. Η κατασκευή της οδού άρχισε την 6η Ιουλίου 1931 και έκτοτε το Λειβάδι συνδέθηκε με την πόλη της Θεσσαλονίκης με λεωφορείο της εποχής εκείνης. Στη συνεδρίαση των μελών της 19ης Φεβρουαρίου 1932 αποφάσισαν να διεξάγουν έρανο για την οικονομική ενίσχυση των αδύναμων

Έγγραφο με τη σφραγίδα της Αδελφότητας

μελών, που είχαν ανάγκη και στη συνέχεια η Αδελφότητα διέθεσε διάφορα χρηματικά ποσά με τη μορφή δανείου σε πολλά μέλη της. Κατά ανάλογο τρόπο λειτούργησε η Αδελφότητα μέχρι τις αρχές του 1937. Στο διάστημα αυτό συνέχισε το υποστηρικτικό και κοινωνικό της έργο, όπως φαίνεται στα πρακτικά των επόμενων αποφάσεών της.

Στην αρχή του έτους 1937 η Αδελφότητα εμφανίζεται στο βιβλίο πρακτικών της παλαιάς Αδελφότητας *Ανάπλασις*, αλλά με το όνομα «Αδελφότης των Νέων Λειβαδίου» (το Λειβάδι με ει και όχι με ι, όπως γραφόταν παλαιότερα). Σε αυτό είναι καταχωρισμένες όλες οι μετέπειτα αποφάσεις της Αδελφότητας. Στη συνεδρίαση της 7ης Ιανουαρίου 1937 εξελέγη νέο διοικητικό συμβούλιο αποτελούμενο από τους εξής νέους τότε στην ηλικία: Κων/ντίνο Κουτσό, πρόεδρο, Βαρσαμά Αδραμερινά, αντιπρόεδρο, Στέφανο Στυλιανού, ταμία και συμβούλους τους Αθανάσιο Μάντζιο, Μιλτιάδη Πολυμερά και Ζαχαρία Κώστα. Εξελέγη εισπράκτωρ ο Αθανάσιος Παπανικολάου και εξελεγκτική επιτροπή αποτελούμενη από τον Λεωνίδα Παπανικολάου, Κλεομένη Καραθανάση και Χαρίλαο Μολίβα.

Στη συνεδρίαση της 7ης Ιανουαρίου 1937 έγινε ο οικονομικός απολογισμός της Αδελφότητας και κατέθεσαν σε αυτή τα ποσά που διαχειρίστηκαν στο παρελθόν συνολικά πέντε ταμίες. Οι οικονομίες της Αδελφότητος ανέρχονταν τότε στο ποσό των 3.317,5 δραχμών.

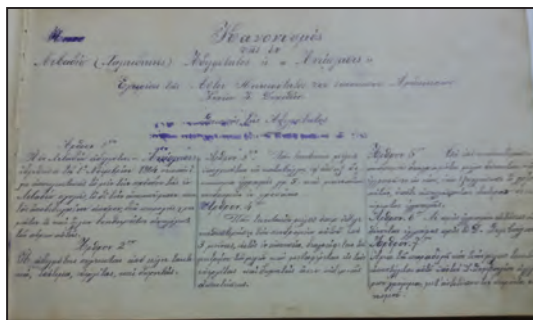
Το πρακτικό της 11ης Ιανουαρίου 1937 αφορά την έγκριση της αίτησης μέλους της Αδελφότητας, με την οποία ζητούσε δάνειο 300 δραχμών από την Αδελφότητα με σκοπό να μεταβεί σε νοσοκομείο της Θεσσαλονίκης προς θεραπεία. Το ΔΣ αποφάσισε να χορηγήσει τις 300 δραχμές ως δωρεά και όχι ως δάνειο, αφού εξέτασε την κατάσταση του αιτούντα.

Πρακτικά του έτους 1938 δεν υπάρχουν. Στο μεταξύ, άλλαξε το ΔΣ και ως πρόεδρος υπογράφει στο πρακτικό της 11ης του μηνός Απριλίου 1939 ο Βαρσαμάς Αδραμερινάς, από την οικογένεια του οποίου λάβαμε το βιβλίο των Πράξεων και του Μητρώου των μελών της Αδελφότητας. Στο πρακτικό αυτό καταγράφεται η απόφαση του Διοικητικού Συμβουλίου να χορηγήσει βοήθεια σε απόρους της Αδελφότητας ύψους 750 δραχμών. Με την πράξη αυτή το ΔΣ ενέκρινε μεταξύ άλλων τη χορήγηση 100 δραχμών σε κάποιο μέλος της Αδελφότητας ως βοήθεια ασθένειας με παράλληλη προσκόμιση απόδειξης με ημερομηνία 14-09-1936. Το γεγονός αυτό δείχνει έμμεσα ότι η Αδελφότητα υπήρχε και πριν το έτος 1937.

2.2. Το άδοξο τέλος της Αδελφότητας των Νέων Λειβαδίου

Η Αδελφότητα θα διατηρηθεί, όμως, για λίγον χρόνο ακόμη, μέχρι τον Μάρτιο του έτους 1940. Το πολιτικό καθεστώς και η δικτατορία που επέβαλε ο Ιωάννης Μεταξάς στην Ελλάδα το 1936 οδήγησαν την Αδελφότητα στην αναγκαστική αναστολή των δραστηριοτήτων της. Στη συνεδρίαση της 17ης Σεπτεμβρίου 1939 η Αδελφότητα ενέκρινε το ποσό των 350 δραχμών για τη μετάβαση στη Θεσσαλονίκη του προέδρου της Αδελφότητας Βαρσαμά Αδραμερινά για να λογοδοτήσει στο δικαστήριο για «τη μη εκπλήρωση του προορισμού του Σωματείου», με βάση την υπ' αριθ. 9586 ε.σ. πρόσκληση του εισαγγελέα Πρωτοδικών Θεσσαλονίκης. Με τις μεθοδεύσεις αυτές υποχρεώθηκε, τελικά, η Αδελφότητα να διακόψει τις εργασίες της και να καταθέσει τις οικονομίες της υπέρ του «Ασύλου των Αλητοπαίδων Καλαμαριάς»*, σύμφωνα με την υπ' αριθ. 2449 ε.ε. απόφαση του Πρωτοδικείου Θεσσαλονίκης. Η τελευταία συνεδρίαση των μελών της Αδελφότητας, με την οποία αποφάσισαν την παύση των δραστηριοτήτων της, έγινε τον Μάρτιο του 1940.

Αυτό ήταν το απογοητευτικό τέλος της λειτουργίας και προσφοράς επί 35 χρόνια περίπου της αδελφότητας «Ανάπλασις» του Λειβαδίου, μιας αδελφότητας

Έγγραφο του κανονισμού της Αδελφότητας

που είχε ως κύριο σκοπό την ηθική και υλική υποστήριξη των σχολείων και των κατοίκων του Λειβαδίου. Το απολυταρχικό καθεστώς επιδίωξε να θέσει τέλος στις αγαθοεργές δραστηριότητες του σωματείου, χωρίς να διαφαίνεται κάποιος αποχρών λόγος!

Βιβλιογραφικές αναφορές: Βιβλίο Πρακτικών Αδελφότητος Ανάπλασις Λιβαδίου (1904 – 1940). • Βιβλίο Πρακτικών Συνεδριάσεων Αδελφότητος Ανάπλασις των Νέων Λιβαδίου (1927-1936). • Βιβλίο του Κανονισμού και των Μελών της Αδελφότητος Ανάπλασις Λιβαδίου (1904) • Χειρόγραφα σε φύλλα: Πρακτικά της Αδελφότητας (1927-1937). • Βιβλίο Εσόδων και Εξόδων της Αδελφότητας Ανάπλασις Λιβαδίου (1904). • Βιβλίο Μεγάλων Ευεργετών, Ευεργετών και Δωρητών της Αδελφότητας Ανάπλασις Λιβαδίου (1904). • Βιβλίο Εισπράξεων, Εγγραφών και Συνδρομών Μελών Αδελφότητος των Νέων Λιβαδίου από το έτος 1927 έως το έτος 1929. • Γουδήρας Δημήτριος, Β. (2016). Το Λειβάδι. Θέρμη: Δήμος θέρμης. • Δημητριάδης Β. περιοδ. Μακεδονικά, τεύχος 20, 1980, σ. 419-430. • Εφημερίδα Θεσσαλονίκης Ανατολικός Αστήρ (φ.29/16-4-1886, σ. 230-1.) • Εφημερίδα Θεσσαλονίκης, Ερμής (1878). • Εφημερίδα Θεσσαλονίκης Φάρος της Μακεδονίας (φ.861/25-7-1884, σ. 1-2). • Αστέρης Καραμπατάκης (2003). Το Αρχείο της Επισκοπής Αρδαμερίου, Θεσσαλονίκη: University Studio Press A.E. • Μπίσιμος Γεώργιος (2016). Η επισκοπή Αρδαμερίου στα τέλη του 19ου – στις αρχές 20ου αιώνα βάσει ανέκδοτου κώδικα του ΙΑΜ, Μεταπτυχιακή εργασία, Τμήμα Θεολογίας του ΑΠΘ, Θεσσαλονίκη. • Παπαοικονόμου Νίκος, Εμμ. (2016). Προσωπογραφία Αγωνιστών του 1821 από τη Χαλκιδική και τη Θεσσαλονίκη, Θεσσαλονίκη: Εταιρεία Μακεδονικών Σπουδών. • Πρακτικών παραλαβής και Παραδόσεως Εισπραχθέντων Χρηματικών Ποσών από το έτος 1927 έως 1937.

* Πρόκειται για το ορφανοτροφείο "Αριστοτέλης", το οποίο ιδρύθηκε το έτος 1926 στον χώρο όπου στεγάζεται και σήμερα το ομώνυμο ίδρυμα στην Καλαμαριά, για να περιθάλψει τα ορφανά προσφυγόπουλα που έρχονταν στην Ελλάδα μετά τη μικρασιατική καταστροφή.

«ΠΑΜΕ ΓΙΑ ΡΑΔΙΚΙΑ»

ΓΙΑΝΝΗΣ ΤΣΙΚΟΥΛΑΣ

Ομ. Καθηγητής Παιδιατρικής Α.Π.Θ.

Τα ραδίκια! Αποτελούν ένα μεγάλο, ένα πολύ σημαντικό κεφάλαιο της παιδικής μου ηλικίας και πιστεύω το ίδιο ισχύει για όλους όσους έζησαν στην ελληνική ύπαιθρο στα μέσα του περασμένου αιώνα. Το κεφάλαιο αυτό επαυξημένο και εμπλουτισμένο εξακολουθεί να μου είναι μεγάλο και πολύ σημαντικό μέχρι σήμερα.

Για μένα η συλλογή ραδικιών ήταν πρωταρχικά η αφορμή να βγω έξω στα λιβάδια και τα χωράφια, που ήταν γύρω από τον Πολύγυρο. Ήταν η μεγάλη μου απόλαυση. Λάτρευα την εξοχή εκείνων των χρόνων κατά την άνοιξη και το φθινόπωρο, εποχές, που φύτευαν τα ραδίκια, εποχές που η φύση ήταν «μάγεμα κι όνειρο στην ομορφιά και χάρη» και την ένιωθα «με χίλιες γλώσσες να χύνεται, με χίλιες γλώσσες να κρένεται!». Ευφραίνονταν εκεί στην εξοχή όλες οι αισθήσεις. Ευφραίνονταν πρώτα- πρώτα η όραση από τα χρώματα των λουλουδιών και η όσφρηση από την ευωδιά τους. Ευφραίνονταν η ακοή από το κελάηδημα των πουλιών, το βέλασμα και τον ήχο των κουδουνιών των κοπαδιών και το κελάρισμα των νερών των ρυακιών. Ευφραίνονταν η αφή από το άγγιγμα της χλόης και των φυτών. Τέλος, δεν παραλείπαμε να ευφραίνουμε και τη γεύση μας μασουλώντας συνεχώς τα πλούσια ελέη της φύσης (ξυνίθρες, καστανίτσες, βατόμουρα, προύνα κλπ. κλπ.)

Ήταν μια μέθη η εξοχή γύρω από τον Πολύγυρο εκείνα τα χρόνια. Έτσι όταν η μάνα μου έλεγε «σήμερα θα πάμε για ραδίκια» ήμουν πάντα έτοιμος και πρόθυμος να την ακολουθήσω. Θυμάμαι όντως την μάνα μου πολύ συχνά την εποχή των ραδικιών, άνοιξη και φθινόπωρο, να λέει «σήμερα θα πάμε για ραδίκια». Ήταν μέσα στα καθηκόντα των νοικοκυρών εκείνα τα χρόνια η συλλογή ραδικιών, που αποτελούσε ένα σημαντικό κομμάτι της διατροφής της οικογένειας. Συνήθως με παρέα κάποιας φίλης ξεκινούσε η μάνα μου κρατώντας ένα καλάθι κι ένα μαχαίρι για να μαζεύει ραδίκια. Στο καλάθι αυτό είχε πάντα λίγο ψωμί, τυρί και νερό, γιατί η εξοχή άνοιγε την όρεξη και ένα μπουκαλάκι λάδι, κεριά και σπέρτα για να ανάψει τα καντήλια κάποιου εξωκλησιού, που τυχόν θα βρισκόταν στη διαδρομή της. Εγώ βέβαια, την ώρα που η μάνα μου μαζευε ραδίκια, έτρεχα εδώ και εκεί απολαμβάνοντας τις ομορφιές της φύσης.

Μεγαλώνοντας, όταν έφθασα στις τελευταίες τάξεις του Δημοτικού, άρχισα να πηγαίνω για ραδίκια όχι με την μάνα μου, αλλά με παρέα συνομηλίκων μου. Οι σύντροφοί μου στις εξορμήσεις αυτές ήταν πάντα ο Τάκης, η Ελένη και η Άννα, γείτονες και συμμαθητές μου. Έτσι όταν λαμβανόταν η απόφαση να «πάμε για ραδίκια» ξεκινούσε η τετράδα με χαρά και έξαψη κρατώντας ο καθένας ένα καλάθι και ένα μαχαίρι. Ήταν μια μαγική απόδραση. Την περιμέ-

ναμε πώς και πώς. Αλίμονο όμως. Η απόδραση αυτή τελείωνε πάντα τελείως άδοξα! Και ιδού ο λόγος. Φθάναμε, όπως είπα, χαρούμενοι και αγαπημένοι στο μέρος του ραδικομαζώματος και αρχίζαμε να τα μαζεύουμε. Δεν περνούσε όμως λίγη ώρα και πάντα, μα πάντα εξελισσόταν η ίδια σκηνή. Ένας από την τετράδα σταματούσε το μάζεμα. Έδειχνε ένα κομμάτι γης και με στεντόρεια φωνή και εις άπταιστόν Πολυγυρινήν διεκήρυσσε: «Αυτό το μέρος είναι θ' κομ! Μόني ιγώ θα μαζώνω ραδίκια από αυτό το μέρος. Κανένας άλλος». Και τότε όλοι κάναμε το ίδιο. Χωρίζαμε το λιβάδι ή το χωράφι με άυλες γραμμές σε 4 μέρη και στο εξής ο καθένας θα έπρεπε να μαζεύει ραδίκια μόνο από «το θ' κομ το μέρος»! Σε λίγο όμως, όπως ήταν αναμενόμενο, καταπατούσαμε ο ένας τα σύνορα του άλλου και γινόμασταν μαλλιά κουβάρια. Χωρίζαμε πάντα μαλωμένοι γιατί δεν μπορούσαμε να μοιράσουμε δίκαια τον ραδικότοπο! Σε λίγες μέρες βέβαια ξεχνούσαμε τις διαφορές μας και στο σύνθημα «πάμε για ραδίκια» ξεκινούσαμε ενωμένοι και χαρούμενοι για νέο μάζεμα, για νέες μοιρασίες και για νέα μαλώματα. «Ουδέν καινόν υπό τον ήλιον».

Στον Πολύγυρο όταν λέγαμε ραδίκια εννοούσαμε όλα τα εδώδιμα άγρια χόρτα. Ραδίκια όμως ονομάζονται κυρίως τα πικροραδίκια ή πικραλίδες ή πικρακόλλες (καθ' όσον είχαν υπόπικρη γεύση κα όταν κόβονταν, το στέλεχος τους έβγαζε ένα κολλώδες γαλακτόμορφο υγρό) και τα οποία ήταν τα αφθονότερα στην περιοχή και έτσι έδιναν το όνομά τους σε όλα τα εδώδιμα άγρια χόρτα (το μέρος αντί του όλου)! Τα άλλα εδώδιμα άγρια χόρτα, που ήταν σπανιότερα, είχαν τα δικά τους ονόματα: ζοχιά, βρούβες, πηρουνίθρες, ρεπανίθρες, γαλαστρούδια, βοδόγλωσσες, γρουνακόλλες, μινώνια, τρέβλα, καυκαλίθρες κλπ κλπ.

Στον Πολύγυρο, όπως είπα, τα άγρια χόρτα που τρώγαμε τα λέγαμε γενικά ραδίκια. Σε άλλα μέρη της Χαλκιδικής τα λέγανε λάχανα. Και έτσι πορευόμασταν ειρηνικά και χωρίς ιδιαίτερα σχόλια για τη μικροδιαφορά στην ονομασία, ώσπου μια μέρα κάποια Σαλονικιά κυρία, που έμενε στην γειτονιά μας, είπε στις γειτόνισσες ότι της άρεζαν πολύ τα «χόρτα» και εκείνο το μεσημέρι ήταν χαρούμενη γιατί θα μαγείρευε και θα έτρωγε «χόρτα»! Έγινε σεισμός μεταξύ των γυναικών. Θα έτρωγε χόρτα η Σαλονικιά κυρία; Αν είναι δυνατόν! Την έκπληξη όλων την εξέφρασε απόλυτα η θειά η Ναστασιά, που όταν το άκουσε αυτό είπε: «Τι μαρή αλαφράδης λέει αυτήν(ι) η Σαλουν(ι) κιά. Λέει ότι θα φάει χόρτα. Αγελάδα είναι κι θα φάει χόρτα; Μη χειρότερα. Θα μας χαλάσ(ι) η θιός». Δυσκολεύτηκαν να καταλάβουν οι Πολυγυρινές κυρίες ότι η Σαλονικιά κυρία όταν έλεγε χόρτα εννοούσε τα ραδίκια, τα οποία η Σαλονικιοί τα ονόμαζαν χόρτα. Γενικά, κοροϊδεύ-

αμε τους Σαλονικιούς που έλεγαν τα ραδίκια χόρτα!

Όπως είπα, πρωταρχικός λόγος της αγάπης μου για τα ραδίκια ήταν η ηδονή της συλλογής τους από τους αγρούς και η απόλαυση της ανοιξιότικης και της φθινοπωρινής εξοχής, που ήταν οι εποχές των ραδικιών. Μεγάλη όμως ήταν και η απόλαυση της κατανάλωσης των ραδικιών, που άρχιζε με τη μοσχοβολιά, που γέμιζε το σπίτι όταν έβραζαν τα ραδίκια. Ήταν μια ευωδιά ευχάριστη, ζεστή, που καθώς έβγαине από την κοχλάζουσα χύτρα με έκανε να νιώθω μια περιέουσα θαλπωρή, μια μέθη «μια τέτοια μέθη, που και τώρα, που γράφω έπειτα από τόσα χρόνια, μεθώ ξανά»² και ξαναβρίσκω ένα από τους παράδεισους των παιδικών μου χρόνων. Και μετά ζεστά όπως ήταν με λίγο λάδι και ξύδι ή λεμόνι αποτελούσαν μια υπέροχη σαλάτα, που μπορούσε να συνοδεύει κάθε φαγητό³.

Βέβαια, ο κύριος τρόπος κατανάλωσης των ραδικιών είναι να χρησιμοποιούνται ως σαλάτα συνοδό των κυρίων πιάτων λέει η γαστρονομία. Αμ δε! Ποιος ήξερε εκείνα τα χρόνια από κανόνες γαστρονομίας, αλλά και ακόμα και αν τους ήξερε, πώς να τους εφάρμοζε. Πράγματι, τα ραδίκια για πολλά νοικοκυριά δεν χρησιμοποιούνταν ως σαλάτα, αλλά ως κύριο και μοναδικό πιάτο καθ' όσον αποτελούσαν το βασικό στοιχείο της διατροφής τους. Αυτό το εξέφραζε πολύ καλά πάλι η γειτόνισσά μας, η θειά η Ναστασιά, της οποίας η διατροφή στηριζόταν κατά πολύ στα ραδίκια, η οποία έλεγε «όταν έχ(ι) η γης ραδίκια κολαί⁴, έχουμι μι τι να γιουμίσουμι του τσουκάλ(ι) κι να πουρέψουμι⁵, όταν όμως δεν έχ(ι) ραδίκια, τότε μι τι να του γιουμίσουμι του έρμου»; Πράγματι, τα ραδίκια υπήρξαν σωτήρια κατά τα χρόνια της κατοχής, του εμφυλίου

και τα δύσκολα χρόνια που επακολούθησαν.

Η μάνα μου μας έλεγε ότι πρέπει να τρώμε πολλά ραδίκια για να γίνουμε δυνατοί, γιατί είχε ακούσει να λένε οι γραμματιζόμενοι πώς τα ραδίκια είναι «γεμάτα αίμα». Εγώ ψιλοαηδίαζα όταν άκουγα ότι τα ραδίκια ήταν γεμάτα αίμα. Δεν το πολυπίστευα όμως και τα έτρωγα επειδή μου άρεζαν. Την δυσπιστία μου τη στηρίζα στο γεγονός ότι τα ραδίκια είναι πράσινα, ενώ το αίμα είναι κόκκινο!

Κάποια εποχή θυμάμαι να έρχονται από γειτονικά χωριά άνθρωποι και να φέρνουν και να πωλούν ραδίκια, τσουβάλια ολόκληρα. Φυσικά φρόντιζαν να φέρνουν ραδίκια, διαλεχτά και μεγάλα. Έτσι όμως αντιμετώπιζαν την επιφύλαξη των νοικοκυρών του Πολυγύρου. Υποπτεύονταν οι νοικοκυρές ότι τα ραδίκια αυτά τα μάζευαν από νεκροταφεία γιαυτό ήταν τόσο διαλεχτά και μεγάλα και δεν τα αγόραζαν! Εκφραστής της επιφύλαξης αυτής ήταν πάλι η θειά η Ναστασιά, που έχοντας μεγάλη εμπειρία από ραδίκια έλεγε και ξανάλεγε: «Ούμπας, Ούμπας⁶. Καλύτερα να μη φάου ντιπ ραδίκια παρά να πάρου αυτά τα ραδίκια, που τα μαζών' απ' τ'σ'πιθαμέν(ι). Αυτά τα ραδίκια, πιδάκι μ' είνι μιγάλα γιατί ρφουν τα ζ'μια απ'τ'σ'πιθαμέν(ι). Ούμπας, ούμπας»!

Οι διαιτολόγοι σήμερα λένε ότι τα ραδίκια, ιδίως τα πικροραδίκια (οι πικραλίδες ή πικρακόλλες) περιέχουν ανεκτίμητες ουσίες για τη διατροφή του ανθρώπου (βιταμίνες, ιχνοστοιχεία, άλατα, ίνες κλπ. κλπ.), που ή μάνα μου το εξέφραζε απλοϊκά ότι είναι γεμάτα αίμα! Έτσι σήμερα και αν δεν μπορούμε να πούμε «πάμε για ραδίκια» ως φροντίσουμε να τρώμε όσο μπορούμε περισσότερα ραδίκια, έστω κι αν δεν τα μαζεύουμε εμείς οι ίδιοι.

1. «Ελεύθεροι πολιορκημένοι» Δ.Σολωμός

2. «Μια νύχτα». Κ. Καβάφης

3. Τα ζεστά ραδίκια είναι πραγματική απόλαυση. Θυμώνω πολύ όταν στα εστιατόρια τα φέρνουν κρύα ή παγωμένα από το ψυγείο. Χάνουν όλη τη γοητεία τους.

4. Κουλαί: λέξη χρησιμοποιούμενη όταν κάτι πηγαίνει καλά,

όπως θέλουμε να πάει (από το τούρκικο kolay, που σημαίνει ευκολία).

5. Πουρέψου ή πουρεύουμι: τα βολεύω, τα βγάζω πέρα, τα καταφέρνω

6. Ούμπας: επιφώνημα, που δείχνει αποτροπιασμό, αηδία, δυσάρεστο ξάφνιασμα.

ΕΥΧΑΡΙΣΤΗΡΙΑ ΕΠΙΣΤΟΛΗ κ. ΜΙΧΑΗΛ ΚΟΥΤΣΟΥ*

Θέλω να σας ευχαριστήσω για την τιμή που μου κάνετε σήμερα. Νιώθω ιδιαίτερα ευτυχής, διότι ένα προσωπικό μου όραμα έγινε πραγματικότητα: το μπάσκει στη Χαλκιδική. Ξεκίνησε τη δεκαετία του 80 και από τότε μετράει έναν σημαντικό αριθμό αθλητικών δραστηριοτήτων και σπουδαιών διοργανώσεων. Πέρα από την εκπλήρωση του στόχου αυτού, εκείνο που με γέμισε ικανοποίηση όλα αυτά τα χρόνια, ήταν η πορεία, η συνεχής ενασχόληση και η συνεργασία μου με εξαιρετικούς ανθρώπους της διοίκησης αθλητές και προπονητές. Μια πορεία γεμάτη από συγκινήσεις και ηθικές ανταμοιβές.

Πιστεύω ότι ένας θεσμός δεν μπορεί να προχωρήσει χωρίς τη συμμετοχή και την αλληλεπίδραση θετικών και εργατικών ανθρώπων, ωστόσο για να επιβιώσει στο χρόνο, θα πρέπει να πλαισιωθεί από νέους ανθρώπους. Από το βήμα αυτής της εκδήλωσης, θέλω να προτείνω στα μέλη του Συλλόγου, τη δημιουργία ομάδας μπάσκει Παγχαλκιδικού.

Τέλος, θέλω να ευχαριστήσω όλους του παρευρισκόμενους, κυρίως όμως τους ανθρώπους με τους οποίους συνεργάστηκα όλα αυτά τα χρόνια, καθώς η παρουσία τους εδώ, σήμερα, με συγκινεί ιδιαίτερα. Σας ευχαριστώ.

(*Σχετικό ρεπορτάζ σελίδα 52)

Αγιορείτικα νέα

Στο Αγιολόγο της Ορθόδοξης Εκκλησίας ο μοναχός Γεράσιμος Μικραγιαννανίτης.

Γιορτάζεται στις 7 Δεκεμβρίου

Στο Αγιολόγο της Ορθόδοξης Εκκλησίας αποφάσισε να εγγράψει η Ιερά Σύνοδος του Οικουμενικού Πατριαρχείου τον μοναχό Γεράσιμο Μικραγιαννανίτη, ορίζοντας να εορτάζεται στις 7 Δεκεμβρίου.

Ο μοναχός Γεράσιμος Μικραγιαννανίτης, ο οποίος είχε γεννηθεί στις 5 Σεπτεμβρίου 1905 και είχε αφήσει την τελευταία του πνοή στις 7 Δεκεμβρίου 1991, ήταν υμνογράφος που έζησε στο Άγιον Όρος.

Ο νέος Άγιος της Ορθόδοξης Εκκλησίας γεννήθηκε στην Δρόβιανη της επαρχίας Δέλβινου Βορείου Ηπείρου. Έμαθε τα πρώτα του γράμματα στο δημοτικό σχολείο της γενέτειράς του. Με το τέλος του δημοτικού σχολείου, εγκατέλειψε το χωριό του, όπου ζούσε η μητέρα του και ο μικρότερος αδελφός του. Ήδη ο πατέρας του είχε εγκατασταθεί στον Πειραιά, όπου εργαζόταν.

Αρχικά εγκαταστάθηκε στον Πειραιά, κοντά στον πατέρα και την θεία του. Στην συνέχεια μετακόμισαν στην Αθήνα, όπου και φοίτησε στο γυμνάσιο. Μετά το γυμνάσιο συνέχισε τις σπουδές του σε ανώτερη σχολή. Εκκλησιαζόταν τακτικά και όπως ο ίδιος ανέφερε αργότερα, η ενορία του ήταν ο Άγιος Διονύσιος ο Αρεοπαγίτης, ενώ συνήθως πήγαιναν στον Άγιο Γεώργιο της Ριζαρείου, στη Βασιλίσσης Σοφίας. «Εκεί κατ' επανάληψη λειτούργησε και ο Πενταπόλεως Νεκτάριος.

Στην Αθήνα καλλιέργησε την σκέψη να γίνει μοναχός. Στο Άγιο Όρος έφτασε στις 15 Αυγούστου 1923.

Στο Άγιο Όρος εγκαταβίωσε ως δόκιμος στη Μικρά Αγία Άννα, στο κελλί του Τιμίου Προδρόμου, έχοντας ως γέροντα τον Μικρασιάτη ιερομόναχο Μελέτιο Ιωαννίδη. Στις 20 Οκτωβρίου του 1924 κατά την διάρκεια της αργυπνίας στη μνήμη του αγίου Γερασίμου Κεφαλληνίας έγινε η μοναχική κουρά του παίρνοντας

το όνομα του αγίου.

Ο μοναχός Γεράσιμος, προσαρμοσμένος πλήρως στη νέα του ζωή, αποτέλεσε πρότυπο υπακοής, ταπεινώσεως και κάθε αρετής.

Παράλληλα με την τέλεση των καθημερινών μοναχικών ακολουθιών και τη μελέτη, οι δύο μοναχοί της καλύβης, γέροντας και υποτακτικός, εργάζονταν για την επιβίωσή τους ως άνθρωποι.

Μετά την παρέλευση λίγων ετών ο γέροντας Μελέτιος έφυγε οριστικά για την Αθήνα, αφήνοντας μόνο του τον Γεράσιμο.

Κάτω από την καλύβη του Τιμίου Προδρόμου βρίσκεται η καλύβη Κοιμήσεως της Θεοτόκου όπου εγκαταβιούσε ο ασκητής Γέροντας Αβιμέλεχ (1965). Το 1946 υποτάχθηκε σ' αυτόν ο μετέπειτα ιερομόναχος Διονύσιος. Με τον Διονύσιο συνδέθηκε ο Γεράσιμος

και αργότερα, το 1966, ενώθηκαν σε μία συνοδεία. Ο μοναχός Γεράσιμος έγινε κτήτορας του ναού των αγίων Πατέρων Διονυσίου του ρήτορος και Μητροφάνους. Το 1956 στο σπήλαιο όπου ασκήτευσαν οι δύο όσοι έκτισε μικρό ναΐδριο και το 1960 το συμπλήρωσε με την λιτή.

Κατά τη διάρκεια της ζωής του, διετέλεσε βιβλιοθηκάριος και τυπικάρης του Κυριακού της σκήτης Αγίας Άννης. Ως βιβλιοθηκάριος ασχολήθηκε με τη σύνταξη και δημοσίευση καταλόγου των χειρογράφων κωδίκων της βιβλιοθήκης του Κυριακού της σκήτης.

Ο μοναχός Γεράσιμος Μικραγιαννανίτης είναι μια από τις σπάνιες περιπτώσεις υμνογράφων, που το μεγαλύτερο μέρος του έργου του χρησιμοποιήθηκε αμέσως στην λειτουργική ζωή της Εκκλησίας.

Το πλούσιο υμνογραφικό του έργο υπολογίζεται σε περισσότερες από 2000 ιερές ακολουθίες ενώ τον είχε τιμήσει με αργυρό μετάλλιο η Ακαδημία Αθηνών στις 28 Δεκεμβρίου 1968.

Αγιορείτικα νέα

Ο Μητροπολίτης Ιερισσού στην Ι.Μ. Οσίου Γρηγορίου Αγίου Όρους

Με πρόσκληση του αγίου Γέροντος και Καθηγουμένου της Ιεράς Μονής Οσίου Γρηγορίου του Αγιωνύμου Όρους Παν. Αρχιμ. π. Χριστοφόρου, ο Σεβασμιώτατος Μητροπολίτης Ιερισσού κ. Θεόκλητος προσήλθε προσκυνητής στο Άγιον Όρος και προέστη, κατόπιν αδείας της Α.Θ.Π. του Οικουμενικού μας Πατριάρχου κ.κ. Βαρθολομαίου και της Ιεράς Συνόδου, της λαμπράς Πανηγύρεως του Θαυματουργού Αρχιεπισκόπου Μύρων της Λυκίας Αγίου Νικολάου, Εφόρου και Προστάτου της Ιεράς Μονής Οσίου Γρηγορίου του Θαυματουργού. Παρέμεινε στην Αθωνική Πολιτεία από την Κυριακή 18 έως και την Τρίτη 20 Δεκεμβρίου 2022. Συνοδευόταν από τον Πρωτοσύγκελλό του Παν. Αρχιμ. π. Ιγνάτιο Ριγανά, τον Γενικό Αρχιερατικό Επίτροπο Παν. Αρχιμ. π. Δωρόθεο Ζέρβα, και τον Διάκονό του π. Νικόδημο Κωτινούδη.

Η μεγαλοπρέπεια, η κατάνυξη, η πληθύς των Βυζαντινών Μοναστικών Ιερών Ακολουθιών, το Αγιορείτικο Τυπικό, η τιμότητα του Αγιορείτικου Μοναχισμού και ράσου και η προσευχητική συμμετοχή αγαπημένων αδελφών στην Πανήγυρη προσέφεραν πολύτιμα βιώματα και κυρίως ανεκλάλητη πνευματική χαρά!

Την Κυριακή το μεσημέρι το Αρχοντομονάστηρο της Γρηγορίου υπεδέχθη τον Επίσκοπό με τη Συνοδεία του όπως γνωρίζουν οι Αγιορείτες και αντηλλάγησαν οι νενομισμένες προσφωνήσεις και αντιφωνήσεις από τον άγιο Καθηγούμενο και τον Μητροπολίτη.

Ο Σεβασμιώτατος είχε να επισκεφθή την Ιερά Μονή από τον Ιούνιο του 2018 προσκληθείς και τότε να τελέσει Ιερό Μνημόσυνο υπέρ αναπαύσεως της αγίας ψυχής του αιοδίμου και πολυσεβάστου Γέροντος της Μονής κυρού Γεωργίου Καψάνη.

Στις 6 το απόγευμα της Δευτέρας εκκίνησε η Μεγάλη Αग्रυπνία- Πανήγυρις της Ιεράς Μονής, η οποία διεκόπη στις 4 το πρωί της Τρίτης (6ης Δεκεμβρίου με το πατρώο Ημερολόγιο) και συνεχίσθη στις 7 το πρωί της ίδιας ημέρας με πέρασ στις 11 προ

μεσημβρίας!

Η χάρις πολλή, η παρουσία του Αγίου Νικολάου, του Οσίου Γρηγορίου, της Αγίας Οσιομάρτυρος Αναστασίας της Ρωμαίας και η περίσσεια της Ευλογίας των Ιερών Λειψάνων της Σεπτής Μονής προσέδωσαν άλλο χρώμα στην προσευχή και την κοινωνία με το Θείο.

Στην Τράπεζα που παρετέθη ο Άγιος Καθηγούμενος προσεφώνησε τον Σεβασμιώτατο και τον κάλεσε να απεθύνη μικρό λόγο αγαθό στην αγία ομήγυρη.

Ο λόγος περί αρετών, εξαιτίας της "ποιότητας" του Ιεράρχου των Μυρών!

Ο Σεβασμιώτατος, αφού περιέγραψε εναργώς το αρετοστόλιστο πρόσωπο του Αγίου Νικολάου, παρήγγειλε ότι στην ορθόδοξη θεολογία και το βίωμα της Ανατολικής Μιάς του Χριστού Εκκλησίας, οι

αρετές δεν είναι αυτοσκοπός, ούτε "τέλος" της αγιοζωής, αλλά προϋπόθεση της κατά Χριστόν Ζωής.

Οι αρετές, τόνισε ο ομιλητής, είναι εργαλεία τελειότητας και μέσα για την απόκτηση του Αγίου Πνεύματος κατά τον Άγιο Ισαάκ τον Σύρο, τον Όσιο Ιωάννη της Κλίμακος και κατά τη θεολογία του π. Γεωργίου Φλωρόφσκυ. Άλλωστε ο Θεός Παύλος διασαφνίζει πως οι αρετές είναι δωρεές και μόνο του Αγίου Πνεύματος.

Το απόγευμα της Δευτέρας μετά τον Εσπερινό προς τιμήν του Οσίου Γρηγορίου Κτήτορος της Ιεράς Μονής, τελέστηκε Αγιορείτικο Κτητορικό Μνημόσυνο, όπως συνηθίζεται στην Αθωνική Πολιτεία.

Την Τρίτη το πρωί στις 4 η ώρα σήμαναν οι καμπάνες της Μονής, εψάλη η Ακολουθία του Όρθρου και των Ωρών και ακολούθησε Πανηγυρική Αρχιερατική Θεία Λειτουργία για τον Μεγάλο Προστάτη της Μονής.

Η Αδελφότητα εις ανάμνησιν της παρουσίας του Μητροπολίτου Ιερισσού, του προσέφεραν αγιογραφημένη από τους ίδιους Ιερά εικόνα του Οσίου Γρηγορίου και τον προέπεμψαν στον αρσανά της Μονής με τις ευχές τους.

ΕΚΘΕΣΗ ΠΕΠΡΑΓΜΕΝΩΝ ΤΟΥ Δ.Σ. ΕΤΟΥΣ 2022

Στη Γεν. Συνέλευση 22/1/2023, στο ξενοδοχείο ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ ΠΑΛΛΑΣ

Αγαπητοί Συμπατριώτες - Μέλη του Παγχαλκιδικού Συλλόγου «Ο ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΗΣ», Φέτος ο Σύλλογός μας συμπληρώνει 120 χρόνια λειτουργίας,

Εκ μέρους του Διοικητικού Συμβουλίου, σας καλωσορίζω στην ετήσια τακτική Γενική Συνέλευση του Συλλόγου μας, σας ευχαριστώ για την παρουσία σας και σας παρακαλώ να δεχθείτε τις πιο θερμές ευχές όλων των μελών του Διοικητικού μας Συμβουλίου για τον καινούργιο χρόνο που ήδη ανέτειλε. Ευχόμαστε για τον καινούργιο χρόνο υγεία, κάθε ευτυχία σε σας και στις οικογένειές σας, ειρήνη σε όλο τον πλανήτη, ευημερία για την πατρίδα μας, προκοπή για το Σύλλογο και τη Χαλκιδική μας.

Σήμερα είναι η ημέρα του απολογισμού των πεπραγμένων, αλλά και η δική σας μέρα όπου μπορείτε να μιλήσετε, να κάνετε κριτική, παρατηρήσεις και να διατυπώσετε προτάσεις για το καλό του Συλλόγου και της Χαλκιδικής, τις οποίες θα λάβει υπόψη του το Διοικητικό Συμβούλιο, ώστε να γίνει πιο αποδοτική και πιο χρήσιμη η λειτουργία του Συλλόγου για το επόμενο έτος και στο τέλος να ψηφίσετε θετικά ή αρνητικά την έγκριση των πεπραγμένων Σημειώνω ότι, όλες οι δράσεις του συλλόγου μας έχουν ήδη δημοσιευτεί αναλυτικά στον Παγχαλκιδικό Λόγο. Ας ξεκινήσουμε να τις απარიθμήσουμε όσο πιο συνοπτικά γίνεται.

Η ετήσια τακτική Γενική Συνέλευση και η διενέργεια των αρχαιρεσιών, που ανέδειξαν νέα όργανα Διοίκησης, για την προσεχή διετία πραγματοποιήθηκαν την Κυριακή 23 Ιανουαρίου 2022 στο ίδιο χώρο που βρισκόμαστε και σήμερα, στο πολυτελές ξενοδοχείο ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ PALACE, με την συμμετοχή άνω των 150 ατόμων παρά την πανδημία.

Αναλυτικά η Γενική Συνέλευση περιγράφεται στο τεύχος 50 σελ. 47 του Παγχαλκιδικού Λόγου

• **Επισκέψεις και συναντήσεις κλιμακίων του Διοικητικού Συμβουλίου με διάφορους φορείς.**

Όλη τη χρονιά, κλιμάκια μελών του Διοικητικού Συμβουλίου του Συλλόγου μας, έκαναν επισκέψεις και συναντήσεις, για διάφορα θέματα του Συλλόγου και του νομού μας: με τον Υφυπουργό Εσωτερικών/Τομέα Μακεδονίας Θράκης κ. Σταύρο Καλαφάτη, τον Περιφερειάρχη Κεντρικής Μακεδονίας κ. Απ. Τζίτζικώστα, τους Σεβασμιότατους Μητροπολίτες Κασσανδρείας κ.κ. Νικόδημο και Ιερισσού - Αγίου Όρους και Αδραμερίου κ.κ. Θεόκλητο, τον Αντιπεριφερειάρχη Χαλκιδικής κ. Ιωάννη Γιώργο, τον Πρόεδρο Ξενοδό-

χων Ελλάδος κ. Γρηγόριο Τάσιο και τους Δημάρχους του Νομού μας.

• **Αλληλεγγύη**

Μία ξεχωριστή συνάντηση έγινε στον Δήμο Θεσσαλονίκης, μεταξύ μελών του Δ.Σ. με τον υπεύθυνο Πολιτικής Προστασίας του Δήμου, στον οποίο παρέδωσαν ανθρωπιστική βοήθεια (παπλώματα, κουβέρτες, μαξιλάρια), που αποφάσισε το Δ.Σ. του Συλλόγου να προσφέρει στον δοκιμαζόμενο λαό της Ουκρανίας.

• **Εθνικές Εκδηλώσεις**

Στις 27/3 η πλειοψηφία των μελών του Διοικητικού Συμβουλίου και ορισμένα μέλη του συλλόγου, κατέθεσαν στεφάνι στην προτομή του Καπετάν Χάφα που βρίσκεται στην ανατολική είσοδο της Θεσσαλονίκης, τέρμα Βούλγαρη. Για όποιους δε γνωρίζουν η προτομή του Χαλκιδικιώτη ήρωα στήθηκε στον χώρο, το έτος 2006, με δαπάνη του Παγχαλκιδικού Συλλόγου. Η γύρω πλατεία, με απόφαση του Δημοτικού Συμβουλίου Θεσσαλονίκης, ονομάστηκε Πλατεία ΚΑΠΕΤΑΝ ΧΑΦΑ.

Σε όλες σχεδόν τις Εθνικές επετείους που έγιναν στη Χαλκιδική υπήρχε παρουσία μελών του Διοικητικού Συμβουλίου

• **ΕΟΡΤΑΣΜΟΣ 201ης ΕΠΕΤΕΙΟΥ ΤΗΣ ΜΑΧΗΣ ΤΩΝ ΒΑΣΙΛΙΚΩΝ, στις 19-6-2022**

Με κάθε λαμπρότητα, γιορτάστηκε και φέτος, την Κυριακή 19 Ιουνίου 2022, στο Μοναστήρι της Αγίας Αναστασίας της Φαρμακολυτριάς και στο χώρο του μνημείου, η 201η Επέτειος της Φονικής Μάχης των Βασιλικών, η θυσία του Καπετάν Χάφα και των παλληκαριών του, καθώς και η πυρπόληση του Μοναστηριού και η σφαγή του τότε Ηγουμένου Μακαρίου και των λοιπών μοναχών.

Αναλυτική περιγραφή της εκδήλωσης στο 52ο τεύχος του Παγχαλκιδικού Λόγου σελ. 50.

Το μεσημέρι, μέλη και φίλοι του Παγχαλκιδικού Συλλόγου γευμάτισαν και γλέντησαν, συνοδεία ζω-ντανής μουσικής, σε ταβέρνα στο Χολομώντα

Ευχόμαστε το έτος 2023 η 202η επέτειος της Μάχης των Βασιλικών, να εορτασθεί με αποκαταστημένη την αναπαράσταση της Μάχης στο Μνημείο.

Τελετή βράβευσης Παγχαλκιδικού μαθητικού διαγωνισμού

Πραγματοποιήθηκε, την Τετάρτη 23 Μαρτίου 2022, στο Δημοτικό Θέατρο Πολυγύρου, σε μια επίσημη

και πολύ καλά οργανωμένη εκδήλωση, η τελετή βράβευσης των μαθητών/τριών, που έλαβαν μέρος στον Μαθητικό Διαγωνισμό, τον οποίο οργάνωσε ο Παγχαλκιδικός Σύλλογος, το έτος 2021, με την υποστήριξη των Δ/νσεων Πρωτοβάθμιας και Δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης Χαλκιδικής, στο πλαίσιο του εορτασμού των 200 χρόνων από την έναρξη της Ελληνικής Επανάστασης του 1821.

Το θέμα του Διαγωνισμού ήταν: Η ΕΠΑΝΑΣΤΑΣΗ ΣΤΗΝ ΧΑΛΚΙΔΙΚΗ, ΤΟ 1821

Στον διαγωνισμό, ο οποίος διενεργήθηκε μετά από έγκριση του Υπουργείου Παιδείας, έλαβαν μέρος μαθητές και μαθήτριες της ΣΤ' Δημοτικού από την Πρωτοβάθμια Εκπαίδευση και της Γ' Γυμνασίου και Α' Λυκείου από τη Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση του Νομού Χαλκιδικής. Ο διαγωνισμός ολοκληρώθηκε στις 30/6/2021 και η αξιολόγηση των εργασιών στις 30/10/2021, από ειδική επιτροπή εκπαιδευτικών, που επίσης εγκρίθηκε από το Υπουργείο Παιδείας.

Αναλυτική περιγραφή της τελετής βράβευσης στο 51ο τεύχος του Παγχαλκιδικού λόγου σελ. 49 και στην ιστοσελίδα του συλλόγου

ΠΡΟΒΟΛΗ ΤΑΙΝΙΑΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΠΑΝΑΣΤΑΣΗ ΤΟΥ 1821 ΣΤΗ ΧΑΛΚΙΔΙΚΗ "ΚΑΠΕΤΑΝ ΧΑΨΑΣ, ΤΟ ΛΙΟΝΤΑΡΙ ΤΗΣ ΧΑΛΚΙΔΙΚΗΣ"

Μεγάλη επιτυχία επίσης σημείωσε η εκδήλωση του Παγχαλκιδικού, η οποία πραγματοποιήθηκε την Πέμπτη 3 Νοεμβρίου 2022, στο Δημοτικό Θέατρο Πολυγύρου, με την παρουσίαση της ταινίας «ΚΑΠΕΤΑΝ ΧΑΨΑΣ, "ΤΟ ΛΙΟΝΤΑΡΙ ΤΗΣ ΧΑΛΚΙΔΙΚΗΣ"». Ήταν η επίσημη πρώτη προβολή της ταινίας, την οποία δημιούργησε ο κ. Στυλιανός Κυρίμης, αντιστράτηγος ε.α., από τον Άγιο Μάμα, επίλεκτο μέλος του Παγχαλκιδικού, σε σκηνοθεσία-παραγωγή του κ. Ιωάννη Κοροδήμου, Δ/ντή και υπεύθυνο του Κινηματογραφικού Αρχείου του Πολεμικού Μουσείου Αθηνών. Οι δύο δημιουργοί της ταινίας τιμήθηκαν από τον Παγχαλκιδικό Σύλλογο με ειδική πλακέτα στο τέλος της εκδήλωσης.

Την ταινία χρηματοδότησε η Περιφερειακή Ενότητα Χαλκιδικής, και η εκδήλωση διοργανώθηκε υπό την αιγίδα του Δήμου Πολυγύρου.

Αναλυτική περιγραφή της εκδήλωσης στο τεύχος 53 σελ. 46 του Παγχαλκιδικού Λόγου και στην ιστοσελίδα του Συλλόγου

Το Δ.Σ. ευχαριστεί για μια ακόμη φορά τους δημιουργούς της ταινίας

ΕΚΔΗΛΩΣΗ ΑΠΟΔΟΣΗΣ ΤΙΜΗΣ ΣΤΟΝ ΙΑΤΡΟ ΚΑΙ ΒΟΥΛΕΥΤΗ ΔΡ. ΓΕΩΡΓΙΟ ΒΑΓΙΩΝΑ

Τεράστια επιτυχία, με παρουσία πλήθους κόσμου, σημείωσε η εκδήλωση του Συλλόγου μας, που πραγματοποιήθηκε, την Κυριακή 27-11-2022, σε αίθουσα

του ξενοδοχείου ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ ΠΑΛΛΑΣ, προκειμένου να τιμηθεί, ο ιατρός και βουλευτής Δρ. ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΒΑΓΙΩΝΑΣ, Μέγας Ευεργέτης του Παγχαλκιδικού.

Η προσφορά του τιμηθέντος προς τον Σύλλογο υπήρξε πολύτιμη, μεγάλη και διαχρονική.

Η εκδήλωση περιγράφεται αναλυτικά στο τεύχος 53 σελ. 44 του Παγχαλκιδικού Λόγου και στην ιστοσελίδα του Συλλόγου.

Το Διοικητικό Συμβούλιο του Παγχαλκιδικού, για μια ακόμη φορά ευχαριστεί θερμά τον κ. Βαγιώνα

Εκδρομές

Επανερχόμενος ο Σύλλογος στη σχεδόν πλήρη δραστηριότητά του, μετά τη διετή αδράνεια, λόγω της πανδημίας, πραγματοποίησε τις παρακάτω εκδρομές:

- Ημερήσια εκδρομή τον Απρίλιο στην Πρώτη Σερρών, την ιερά Μονή Εικοσιφοίνισσας, το καταπληκτικό Σπήλαιο Αγγίτη και τη Δράμα. Στην εκδρομή μετείχαν 45 άτομα.

- Πενθήμερη εκδρομή τον Μάιο στην Πελοπόννησο. Στην εκδρομή μετείχαν 85 άτομα, σε δύο λεωφορεία.

- Οκταήμερη εκδρομή τον Οκτώβριο στην Πορτογαλία. Στην εκδρομή μετείχαν 93 άτομα σε δύο γκρουπ. Τρεις διανυκτερεύσεις έγιναν στην Λισαβόνα, μία στην Κοϊμπρα και τρεις στο Πόρτο. Έχοντας μια καταπληκτική ξεναγό και τα δύο γκρουπ, είδαν και ενημερώθηκαν για τα καλύτερα αξιοθέατα των πόλεων που περιηγήθηκαν. Ήταν μία ξεχωριστή εκδρομή.

- Πενθήμερη εκδρομή τον Οκτώβριο στη Ρόδο και στη Σύμη και προσκύνημα στον «Αρχάγγελο» στην Ιερά Μονή του Ταξιάρχη Μιχαήλ. Στην εκδρομή μετείχαν 43 άτομα

- Όλες οι εκδρομές ήταν καταπληκτικές, άρτια σχεδιασμένες, άφησαν άριστες εντυπώσεις και υπέροχα βιώματα στους συμμετέχοντες.

Ο ΠΑΓΧΑΛΚΙΔΙΚΟΣ ΛΟΓΟΣ - ΤΟ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ ΜΑΣ

Το περιοδικό μας αποτελεί τον καθρέφτη και την ταυτότητα του Συλλόγου. Τη χρονιά που πέρασε κυκλοφόρησαν κανονικά τέσσερα τεύχη και συμπληρώθηκαν έτσι δεκατρία χρόνια συνεχούς και αδιάλειπτης κυκλοφορίας, ανά τρίμηνο. Το περιοδικό κυκλοφορεί σε 2200 αντίτυπα και στέλνεται δωρεάν σ' όλα τα μέλη, στις Δημόσιες Αρχές Θεσ/νίκης και Χαλκιδικής, στα σχολεία της Χαλκιδικής, στους Δήμους κλπ. Έχουν εκδοθεί ήδη 53 τεύχη.

Το Δ.Σ. ευαίσθητο σε θέματα που έχουν σχέση με την ιστορία της πατρίδας μας και ιδιαίτερα του τόπου μας, αποφάσισε να αφιερωθούν δύο τεύχη (51ο και 52ο), σε θέματα από τη Μικρασιατική Καταστροφή του 1922, στα πλαίσια του εορτασμού των εκατό χρόνων.

Στη συνέχεια ο Γενικός Γραμματέας ανέγνωσε τρεις παραγράφους από το κύριο άρθρο του 50ού τεύχους που έγραψε ο φιλόλογος ποιητής κύριος Ιώαννης Καραμύχος και αναφέρονται στην αξία της έκδοσης του περιοδικού.

Χορηγοί του περιοδικού μας

Οι χορηγοί των 4 τευχών του έτους 2022, τους οποίους και ευχαριστούμε θερμά ήταν, Για το 50ό τεύχος η Ιερά Πατριαρχική και Σταυροπηγιακή Μονή της Αγίας Αναστασίας της Φαρμακολυτρίας Χαλκιδικής. Για το 51ο τεύχος ο κ. Γρηγόριος Τάσιος, Πρόεδρος της Πανελληνίας Ομοσπονδίας Ξενοδόχων. Για το 52ο τεύχος η Περιφερειακή Ενότητα Χαλκιδικής. Για το 53ο τεύχος ο κ. Στυλιανός Βαλιάνος δήμαρχος του Δήμου «Αριστοτέλη»

Οι αρθρογράφοι

Τιμή και ευχαριστίες ανήκουν σε όλους τους αρθρογράφους που προσφέρουν την πνευματική τους εργασία και κοσμούν τις σελίδες του περιοδικού, του δίνουν σοβαρότητα, κύρος και ανεβάζουν τις μετοχές του Συλλόγου και της Χαλκιδικής. Όλους τους τιμούμε και τους ευχαριστούμε δημόσια και περιμένουμε και άλλους να αρχίσουν να στέλνουν τα αξιόλογα άρθρα τους, για τον εμπλουτισμό του περιοδικού μας. Την επιμέλεια και τον συντονισμό του περιοδικού έχει ο Αντιπρόεδρος του Συλλόγου κ. Τριαντάφυλλος Οικονόμου.

Τα τμήματα του Συλλόγου

Δειλά - δειλά ξεκινήσαμε την επαναλειτουργία των τμημάτων του Συλλόγου μας.

Το χορευτικό λειτούργησε το Μάϊο και Ιούνιο με ένα τμήμα, με πρόβες που έγιναν στο πάρκο της Νέας Ελβετίας και από το Νοέμβριο άρχισε την κανονική λειτουργία του με δύο τμήματα κάθε Τρίτη. Τα μαθήματα συνεχίζουν να γίνονται με τον ίδιο χοροδιδάσκαλο κ. Περικλή Διαμαντή, με χορούς από όλη την Ελλάδα. Ενημερωτικά, ο χοροδιδάσκαλός μας έχει στην προσωπική του συλλογή περισσότερες από 2.000 παραδοσιακές στολές, πολλές από αυτές είναι οι παλιές αυθεντικές παραδοσιακές στολές, τις οποίες εκθέτει σε διάφορες εκδηλώσεις. Υπεύθυνος του τμήματος είναι ο Γενικός Γραμματέας του Συλλόγου κ. Αστέριος Λυρτζής με συνεργάτη το μέλος του Συμβουλίου κ. Απόστολο Στρατή.

Το χορευτικό μας έκανε μία εμφάνιση φέτος στις 5 Ιουλίου 2022, στο Ανοιχτό Θέατρο Νέων Μουδανιών, στη «Γιορτή της Σαρδέλας», σε μια εκδήλωση, την οποία οργανώνει κάθε χρόνο ο τοπικός Πολιτιστικός Σύλλογος «ΦΑΡΟΣ». Χόρεψε, με επιτυχία, τραγούδια, από την περιοχή της Προποντίδας.

Περιμένουμε όλους τους παλιούς, καθώς και νέους χορευτές, που θέλουν να μάθουν τους παραδοσιακούς

χορούς του τόπου μας, για τη δημιουργία και νέου τμήματος, να προσέλθουν.

Η χορωδία ξεκίνησε τις πρόβες αρχές Δεκεμβρίου με συμμετοχή αρκετών μελών του Συλλόγου μας και νέο χοράρχη τον κ. Στέφανο Κωφίδη. Υπεύθυνη του τμήματος είναι το μέλος του Συμβουλίου κυρία Κοκόννη Ζαμπόκα με συνεργάτη τον Αντιπρόεδρο του Συμβουλίου κ. Τριαντάφυλλο Οικονόμου. Τα μαθήματα γίνονται κάθε Πέμπτη στις 18:00. Και στο τμήμα αυτό περιμένουμε όλους τους παλιούς, καθώς και νέους χορωδούς, για την ενίσχυση του και την αξιοπρεπή εκπροσώπηση του, σε μελλοντικές συναντήσεις χορωδιών.

Τα οικονομικά μας και οι συνδρομές

Τα οικονομικά του Συλλόγου μας θ' αναλυθούν από τον Ταμία αμέσως μετά.

Αυτό που θέλουμε να σας παρακαλέσουμε είναι να συνδράμετε όλοι σας και να βοηθήσετε ενημερώνοντας τους συγγενείς και φίλους σας για τη δράση του Συλλόγου, να τους προτρέψετε να γραφούν στον Σύλλογο και επίσης να προτρέψετε φίλους και γνωστούς, που είναι εγγεγραμμένοι να εξοφλούν έγκαιρα τη συνδρομή τους. Η εξόφληση των συνδρομών γίνεται και μέσω της Τραπέζης ΠΕΙΡΑΙΩΣ στον αριθμό λογαριασμού του Συλλόγου, που αναγράφεται στο περιοδικό.

Προγραμματισμός για το 2023

Γενικός στόχος είναι να διατηρήσουμε και να συντηρήσουμε όσα ως Σύλλογος κατακτήσαμε και δημιουργήσαμε μέχρι σήμερα.

- Όπως κάθε χρόνο πρώτο στόχο έχουμε να κάνουμε πράξη την αλληλεγγύη. Αλληλεγγύη μεταξύ μας και βοήθεια σε όσους έχουν ανάγκη.

- Δεύτερος στόχος είναι συνεχίσουμε τη λειτουργία των υπαρχόντων τμημάτων και τη δημιουργία νέων

- Να συνεχίσουμε την έκδοση του ΠΑΓΧΑΛΚΙΔΙΚΟΥ ΛΟΓΟΥ με όσο το δυνατό πιο βελτιωμένο περιεχόμενο, αναζητώντας και εμείς και εσείς χορηγούς και αρθρογράφους.

- Να συνεχίσουμε το πρόγραμμα των εκδρομών στην Ελλάδα και στο εξωτερικό, γιατί οι εκδρομές είναι επένδυση ζωής.

- Να διοργανώσουμε εκδηλώσεις με χορευτικά και χορωδίες κατά το πρότυπο των εκδηλώσεων πριν από την πανδημία, που θεωρήθηκαν επιτυχημένες, με συμμετοχή Χαλκιδικιωτικών και όχι μόνο χορευτικών και χορωδιών.

- Όταν απελευθερωθούμε τελείως από την πανδημία να συνεχίσουμε τις ποιοτικές μας εκδηλώσεις, στην αίθουσα του Συλλόγου με διαλέξεις, φιλολογικά βραδινά, παρουσιάσεις βιβλίων, επίκαιρες γιορτές, ακροάσεις, μουσικών συνόλων, διασκεδάσεις, παραστάσεις, καθώς και νέες πρωτότυπες εκδηλώσεις.

• Να συνεχίσει η λειτουργία της ιστοσελίδας parchalkidikios.gr και του facebook του Συλλόγου μας, όπου μπορείτε να ενημερώνεστε για οτιδήποτε θεωρούμε αξιόλογο, για το Σύλλογο και τη Χαλκιδική, όπως επίσης και για παλαιότερες εκδηλώσεις. Επίσης, στην ιστοσελίδα μας και στο facebook μπορείτε να βρίσκετε όλα τα περιοδικά του ΠΑΓΧΑΛΚΙΔΙΚΟΥ ΛΟΓΟΥ και να τα διαβάσει ο οποιοσδήποτε ηλεκτρονικά, από οποιαδήποτε γωνιά της γης. Η διαχείριση της Ιστοσελίδας, του facebook και η αποστολή των Email και των sms γίνεται από το Γενικό Γραμματέα του Συλλόγου κ. Αστέριο Λυρτζή.

• Να κάνουμε εκστρατεία για να εγγραφούμε νέα μέλη στο Σύλλογό μας, ώστε να μην υπάρχει Χαλκιδιώτης που να μην είναι γραμμένος στο Σύλλογο.

• Άφησα τελευταίο το μεγαλύτερο από τα έργα που φιλοδοξούμε να πετύχουμε κάποια στιγμή, το οποίο

θέτουμε ως στόχο κάθε χρόνο, τουλάχιστον τα τελευταία 10 χρόνια που είμαι στο Διοικητικό Συμβούλιο και αυτό δεν είναι άλλο από την απόκτηση μεγαλύτερης αίθουσας του Συλλόγου, γιατί αυτή πλέον δεν μας χωράει.

• Κλείνοντας, ας ελπίσουμε πως σύντομα η ΕΣΤΙΑ μας θα φιλοξενήσει τα χαμόγελά μας και τις πολλές δράσεις του Παγχαλκιδικού και ας δώσουμε όλοι το παρόν στο 1ο κάλεσμα. Τηρούμε τους κανόνες, μένουμε Ασφαλείς και ευχόμαστε

Να μας έχει ο Θεός γερούς και να φύγει γρήγορα η πανδημία για να ξαναναταμώσουμε, όπως πριν την πανδημία, να ανασυνταχθούμε και να προχωρήσουμε με περισσότερες και καλύτερες δράσεις.

Το Δ.Σ.

Σ.Σ. Η ανάγνωση των πεπραγμένων έγινε από τον Γ.Γ. του Συλλόγου κ. Στέλιο Λυρτζή.

* * *

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΗΣ - ΚΟΜΦΟΥΚΙΟΣ ΣΥΜΠΟΣΙΟ ΓΙΑ ΤΗΝ ΗΘΙΚΗ ΚΑΤΑ ΤΟΝ 21ο ΑΙΩΝΑ 3 – 8 ΙΟΥΛΙΟΥ 2023

ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ: ΣΤΑΥΡΟΣ ΑΥΤΟΛΟΥΠΗΣ

Ομότιμου Καθηγητή Αστρονομίας

και Γεν. Γραμματέα του ΔΙΚΑΜ του Α.Π.Θ.

Το Διεπιστημονικό Κέντρο Αριστοτελικών Μελετών (ΔΙΚΑΜ) του ΑΠΘ, συνδιοργανώνει το Διεθνές Συμπόσιο, Αριστοτέλης – Κομφούκιος για την Ηθική κατά τον 21ο αιώνα. Το Συμπόσιο θα πραγματοποιηθεί στις 3-5 Ιουλίου στην Αθήνα και θα συνεχισθεί, μετά από την παρέμβαση του ΔΙΚΑΜ, στο Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης, στον αρχαιολογικό χώρο των Αρχαίων Σταγείρων, γενέτειρα του Αριστοτέλη, και στον αρχαιολογικό χώρο της Αρχαίας Μιέζας, όπου ο Αριστοτέλης δίδαξε τον Αλέξανδρο.

Η όλη διοργάνωση του Συνεδρίου πραγματοποιείται με τη σύμπραξη κορυφαίων φορέων της Ελληνικής Δημοκρατίας, της Λαϊκής Δημοκρατίας της Κίνας, του Δικτύου Λύσεων Βιώσιμης Ανάπτυξης των Ηνωμένων Εθνών (SDSN) και άλλων διεθνών εταίρων.

Προεξάρχοντες εταίροι του Συμποσίου είναι η Ακαδημία Αθηνών, το Διεπιστημονικό Κέντρο Αριστοτελικών Μελετών (ΔΙΚΑΜ) του ΑΠΘ, και ο Οργανισμός Ανάπτυξης και Έρευνας της Κίνας. Κεντρικός συντονιστικός παράγοντας είναι το Δίκτυο Λύσεων Βιώσιμης Ανάπτυξης του ΟΗΕ, ένα παγκόσμιο Δίκτυο με περισσότερα από 1.500 Πανεπιστήμια και διάφορα Κέντρα, που προωθούν τους Στόχους Βιώσιμης Ανάπτυξης υπό την αιγίδα του Γενικού Γραμματέα του ΟΗΕ Antonio

Guterres. Εμπνευστής και κύριος συντελεστής του Συνεδρίου είναι ο διεθνούς φήμης οικονομολόγος Jeffrey Sachs, Καθηγητής στο Columbia University, ΗΠΑ, Διευθυντής του Δικτύου Λύσεων Βιώσιμης Ανάπτυξης, των Ηνωμένων Εθνών.

Το Διεθνές Συμπόσιο, Αριστοτέλης – Κομφούκιος για την Ηθική κατά τον 21ο αιώνα, αναμένεται να συγκεντρώσει πολιτικούς ηγέτες και κορυφαίους μελετητές από την Κίνα, την Ελλάδα και άλλα μέρη του κόσμου, οι οποίοι θα διερευνήσουν τους τρόπους με τους οποίους μπορούμε να οικοδομήσουμε μια νέα ΗΘΙΚΗ για τον 21ο αιώνα, η οποία θα αντιμετωπίζει τις παγκόσμιες προκλήσεις αξιοποιώντας την αρχαία σοφία της Ελλάδας και της Κίνας. Οι κύριοι οδηγοί μας θα είναι ο Αριστοτέλης και ο Κομφούκιος, οι συζητήσεις, ωστόσο, θα επεκταθούν και σε ένα ευρύτερο φάσμα της κλασικής φιλοσοφικής σκέψης και των διαφόρων σχολών. Αναμένεται ότι θα συμμετάσχουν περισσότεροι από 200 προσκεκλημένοι ομιλητές.

Το Συνέδριο αυτό αποτελεί μεγάλη παγκόσμια τιμή και δόξα για τον πανεπιστήμονα φιλόσοφό μας ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΗ, που για 2400 χρόνια διαμορφώνει την παγκόσμια σκέψη, αλλά και για τη χώρα μας και ιδιαίτερα για τη ΧΑΛΚΙΔΙΚΗ μας.

Η ΔΡΑΣΗ ΤΟΥ ΣΥΛΛΟΓΟΥ ΜΑΣ

Η ΕΤΗΣΙΑ ΤΑΚΤΙΚΗ ΣΥΝΕΛΕΥΣΗ ΚΥΡΙΑΚΗ 22 ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΥ 2023

Την Κυριακή 22 Ιανουαρίου 2023 πραγματοποιήθηκε η Ετήσια Τακτική Απολογιστική -Γενική Συνέλευση του Παγχαλκιδικού Συλλόγου στην αίθουσα Αλέξανδρος του ξενοδοχείου MAKEDONIA PALACE. Μεγάλη αίθουσα με άπλετο φως, με θέα στη θάλασσα, με ηλεκτρονικές εγκαταστάσεις άψογες και με πλήρη εξοπλισμό, έδινε στους παρευρισκομένους μια αίσθηση αξιοπρέπειας και μαζί αρχοντιάς. Έξω από την αίθουσα ο Ταμίας εισέπραττε τις συνδρομές ενώ στο βάθος υπήρχε μπουφές με τους σερβιτόρους του ξενοδοχείου, όπου οι σύνεδροι έπαιρναν τον καφέ τους και συζητούσαν.

Το χρονικό των εργασιών:

Με την έναρξη της Συνεδρίασης ο Αντιπρόεδρος του Συλλόγου κ. **Οικονόμου Τριαντάφυλλος**, ο οποίος ήταν και ο συντονιστής της εκδήλωσης, καλωσόρισε τα μέλη και πρότεινε για Πρόεδρο της Γ.Σ. τον κ. **Γεώργιο Κουτσό**, δικηγόρο από τον Βάβδο και για μέλη του προεδρείου τον κ. **Γεώργιο Βέλιο**, Μηχανολόγο -Μηχανικό από το Παλαιχώρι και την κα **Μαρία Τσαμουρτζή**, Αρχιτέκτονα από τον Πολύγυρο. Αμέσως μετά τον λόγο πήρε ο Πρόεδρος του Δ.Σ. κ. **Ιωάννης Κοτσάνης**, ο οποίος ανακοίνωσε στο σώμα ότι το Δ.Σ. αποφάσισε να τιμήσει τρία μέλη του Συλλόγου για την προσφορά τους στην Χαλκιδική και στον Παγχαλκιδικό Σύλλογο. Απέφερε μεταξύ άλλων ότι η τιμή στους ανθρώπους που έχουν την αποδοχή των συνάνθρωπων τους πρέπει να τους αποδίδεται εν ζωή, γιατί η αναγνώριση της αξίας ενός ανθρώπου προάγει το ηθικό μεγαλείο και την αίσθηση του κοινωνικού δικαίου.

Απονομή τιμητικών διακρίσεων

Το Δ.Σ. του Παγχαλκιδικού Συλλόγου απένειμε τιμητικές διακρίσεις:

Στον κ. **Μιχαήλ Γ. Κουτσό**, κτηνίατρο από τον Βάβδο, για την διαχρονική πολύτιμη προσφορά του στον αθλητισμό της Χαλκιδικής και ιδιαίτερα στο μπάσκετ. Ο κ. Κουτσός είναι ο ιδρυτής και επί πολλά χρόνια πρόεδρος της Ένωσης Καλαθοσφαιρικών Σωματείων Χαλκιδικής. Για την προσφορά του κ. Κουτσού στο μπάσκετ, αναφέρθηκαν στην Γ.Σ. ο πρώην Διεθνής Διαιτητής Μπάσκετ και σήμερα πρόεδρος της Ε.ΚΑ.Σ.Θ. κ. Σάββας Λόρτος και ο Πρόεδρος της Ένωσης Ξενοδόχων Ελλάδος κ. Γρ. Τάσιος που συνεργάστηκαν με τον κ. Κουτσό. Η κόρη του Βενετία ευχαρίστησε το Δ.Σ. του Παγχαλκιδικού και την Γ.Σ. για την τιμητική αυτή διάκριση και μετέφερε πρόταση του κ. Κουτσού να ιδρυθεί τμήμα μπάσκετ στον Παγχαλκιδικό Σύλλογο. Σημειώνουμε ότι ο κ. Κουτσός εξέδωσε μικρό φυλλάδιο με την Ιστορία του μπάσκετ στην Χαλκιδική, το οποίο μοιράστηκε στους παρευρισκομένους.

Στον κ. **Φώτη Ταλέα**, τ. Εκπαιδευτικό από τα Νέα Ρόδα, επί πολλά χρόνια μέλος και Πρόεδρο της Εξελεγκτικής Επιτροπής του Παγχαλκιδικού, για την διαχρονική και

πολύτιμη προσφορά του στον Παγχαλκιδικό Σύλλογο για τριάντα και πλέον έτη. Για την προσφορά του κ. Ταλέα στον Παγχαλκιδικό αναφέρθηκε ο Πρόεδρος κ. Κοτσάνης.

Στον κ. **Γεώργιο Κ. Κατσάγγελο**, Καθηγητή Καλών Τεχνών στο Α.Π.Θ. για την πολύτιμη προσφορά του στην ανέγερση από τον Παγχαλκιδικό Σύλλογο του Ανδριάντα του Αριστοτέλη. Ο κ. Κατσάγγελος ήταν μέλος της επιτροπής ανέγερσης του Ανδριάντα, ως Κοσμήτορας της Σχολής Καλών Τεχνών του Α.Π.Θ. το έτος 2009. Για την προσφορά του κ. Κατσάγγελου αναφέρθηκε εκτός από τον Πρόεδρο του Δ.Σ. και η κα Μαρία Τσαμουρτζή μέλος του Δ.Σ. του Παγχαλκιδικού το 2009 και μέλος της επιτροπής ανέγερσης του Ανδριάντα.

Οι τιμηθέντες ευχαρίστησαν το Δ.Σ. για την πρωτοβουλία αυτή.

Τα βιογραφικά των τριών τιμηθέντων αναγνώστηκαν από το μέλος του Δ.Σ. κα Κοκόννη Ζαμπόκα.

Στη συνέχεια χαιρέτισαν την Γενική Συνέλευση και συνεχάρησαν τον Παγχαλκιδικό Σύλλογο η Βουλευτής Χαλκιδικής κα Κυριακή Μάλαμα και ο Αντιπεριφερειάρχης κ. Ιωάννης Γιώργος. Αμέσως μετά άρχισαν οι εργασίες της Γ.Σ. με την συζήτηση των θεμάτων της Ημερήσιας Διάταξης:

Έκθεση Πεπραγμένων του Δ.Σ.

Ο Γεν. Γραμματέας κ. **Αστέριος Λυρτζής** ανέγνωσε την Έκθεση πεπραγμένων του έτους 2022, με ταυτόχρονη προβολή φωτογραφιών από δράσεις και εκδηλώσεις. Η έκθεση έχει αναρτηθεί στην Ιστοσελίδα του Συλλόγου www.panchalkidikos.gr και στις σελίδες 48, 49 και 50 του παρόντος τεύχους.

Ταμειακός Απολογισμός 2022

Ο Ταμίας του Συλλόγου κ. **Αβραάμ Παπαδόπουλος**, έκδηλα συγκινημένος, αφού επί 30 χρόνια εκτελεί τα καθήκοντά του ταμιά έκανε τον Οικονομικό Απολογισμό. Τα Έσοδα ήταν 21.295 και τα Έξοδα ήταν 23.911. Το υπόλοιπο προς χρήση του τρέχοντος έτους είναι 48.789. Επίσης παρακάλεσε τα μέλη για την τακτική πληρωμή των συνδρομών.

Έκθεση Εξελεγκτικής Επιτροπής

Ο Προεδρεύων της Ε.Ε. κ. **Φώτιος Ταλέας** διάβασε τα Πρακτικά του ελέγχου που διενέργησε η Επιτροπή, σύμφωνα με την οποία τα διαχειριστικά βιβλία και τα παραστατικά στοιχεία εσόδων και δαπανών τηρούνται με τάξη και στην συνέχεια διατυπώθηκαν συγχαρητήρια στον ταμιά.

Κριτική των Διοικητικών και Οικονομικών Πεπραγμένων -Προτάσεις

Τον λόγο ζήτησαν και πήραν:

Ο κ. **Σταύρος Αυγολούπης**, Καθηγητής Αστροφυσικής του Α.Π.Θ. ο οποίος αφού συνεχάρη και ευχαρίστησε το Δ.Σ. αναφέρθηκε 1. Στο Αστεροσκοπείο που θα γίνει στον Χολωμόντα, 2. Στην εκδήλωση που οργανώνει το Διεπιστημονικό Κέντρο Αριστοτελικών Μελετών για τον Αριστοτέλη και τον Κομφούκιο αρχές Ιουλίου. (Για τα παραπάνω θέματα υπάρχει ειδική αναφορά στις σελίδες 10,

11 και 51 του παρόντος τεύχους) 3. Για τις ανασκαφές στα Αρχαία Στάγαιρα και 4. Για το Διεθνές Αριστοτελικό Κέντρο που δεν έγιναν ακόμη.

Και πρότεινε: • Στο Περιοδικό Παγχαλκιδικός Λόγος να γράφονται θέματα Λαογραφίας της Χαλκιδικής και Ιστορικά Ημερολόγια. • Να γίνει βιβλιοθήκη με βιβλία Χαλκιδιωτών που υπάρχουν στις Εστίες άλλων Πολιτιστικών Συλλόγων. • Να εκδοθούν τα τραγούδια της Συλλογής του Τάκη Σαμαρά.

Ο Επίτιμος Πρόεδρος κ. Μιχαήλ Καρτσιώτης, ο οποίος επαίνεσε το έργο του Δ.Σ., αναφέρθηκε ιδιαίτερα στο Τετράδιο – Λεύκωμα που θα κυκλοφορήσει σύντομα στα Σχολεία της Χαλκιδικής και πρότεινε ένα από τα επόμενα τεύχη του Παγχαλκιδικού Λόγου να είναι αφιερωμένο στα 120 χρόνια του Παγχαλκιδικού Συλλόγου.

Ο Αντιπεριφερειάρχης κ. Ιωάννης Γιώργος, ο οποίος αφού συνεχάρη το Δ.Σ. ζήτησε να αποσταλεί η πρόταση του κ. Αυγολούπη για τα τραγούδια του Τάκη Σαμαρά στην Αντιπεριφέρεια.

Η κα **Πηγή Θασίτου**, συνταξιούχος Εκπαιδευτικός, η οποία ζήτησε, να συσταθεί επιτροπή δασκάλων και καθηγητών οι οποίοι θα προτείνουν στα Σχολεία να ασχοληθούν με το Άγιο Όρος και τον Αριστοτέλη.

Δευτερολογία του Προέδρου κ. Ιωάννη Κοτσάνη

Ο Πρόεδρος του Δ.Σ. κ. Ιωάννης Κοτσάνης πήρε τον λόγο και ανακοίνωσε στην Γ.Σ. ότι το Διοικητικό Συμβούλιο θα συζητήσει τις προτάσεις και θα πάρει σχετικές αποφάσεις. Αναφέρθηκε στις προσπάθειες που έγιναν για την ανάδειξη της Συμβολής της Χαλκιδικής στην Επανάσταση του 1821, και τις προσπάθειες που θα κάνει επίσης για να γραφεί στα βιβλία η συμβολή αυτή της Χαλκιδικής στον απελευθερωτικό αγώνα. Ανέφερε επίσης ότι θα συνεχίσει να αποδίδει τιμητικές διακρίσεις σε άτομα που προσέφεραν στην Χαλκιδική, καθώς επίσης και στην προσπάθεια που θα ξεκινήσει το Δ.Σ. για την Εθελοντική Αιμοδοσία.

Ευχαρίστησε τα μέλη του Δ.Σ. και ανακοίνωσε στην Γ.Σ. την παραίτηση για προσωπικούς λόγους του μέλους του Δ.Σ. κ. Αστέριου Βαγγλή. Ιδιαίτερα ευχαρίστησε τον Επίτιμο Πρόεδρο κ. Μιχαήλ Καρτσιώτη, τον Αντιπεριφερειάρχη κ. Ιωάννη Γιώργο, τους Δημάρχους Χαλκιδικής, τους Δ/ντές Εκπαίδευσης Ν. Χαλκιδικής για την πολύ καλή συνεργασία που είχαμε, τους χορηγούς, αρθρογράφους και τα μέλη της επιτροπής σύνταξης του Περιοδικού. Επίσης τους κ.κ. Στυλιανό Κυρίμη και Ιωάννη Κοροδήμο για την προσπάθειά τους, με τη δημιουργία των 2 ταινιών, να γίνει γνωστή η Επανάσταση του 1821 στην Χαλκιδική.

Ξεχωριστή αναφορά έκανε στην κα Ζηνοβία Πάχτα για την διαχρονική προσφορά της στον Παγχαλκιδικό Σύλλογο, ειδικά δε για την είσπραξη των συνδρομών από τα μέλη, την οποία θα σταματήσει πλέον, καθώς επίσης και στον Ανταποκριτή μας στον Πολύγυρο κ. Νικόλαο Πιτσιόρλα. Τέλος ευχαρίστησε όλα τα μέλη και τους φίλους του Συλλόγου που μετέχουν στις εκδρομές και εκδηλώσεις του Παγχαλκιδικού. Έκλεισε την δευτερολογία του με ευ-

χαριστήρια στο προεδρείο της Γ.Σ. και την υπόσχεσή ότι το Δ.Σ. θα συνεχίσει την προσπάθεια, θα επιχειρήσει την διόρθωση όποιων παραλείψεων και θα κάνει ό,τι είναι δυνατόν, για την επιτυχία σε όλους τους τομείς των επιδιώξεών μας.

Έγκριση η μη των Πεπραγμένων

Ο Πρόεδρος της Γ.Σ. κάλεσε το σώμα να εγκρίνει ή όχι τα Πεπραγμένα –Διοικητικά και οικονομικά όπως ανακοινώθηκαν από τους εισηγητές. Με ανάταση της χειρός και μέσω θερμών χειροκροτημάτων εγκρίθηκαν ομόφωνα τα πεπραγμένα, χωρίς καμία αρνητική ψήφο.

Εξερχόμενα από την αίθουσα στα μέλη και φίλους του Συλλόγου, προσφέρθηκε βασιλοπιτάκι.

Στην Γ.Σ. παρευρέθηκαν, η βουλευτής Χαλκιδικής κα Κυριακή Μάλαμα, ο Αντιπεριφερειάρχης κ. Ιωάννης Γιώργος, ο τ. Υπουργός κ. Χρήστος Πάχτας, ο Πρόεδρος της Ένωσης Ξενοδόχων Ελλάδος κ. Γρηγόριος Τάσιος, οι Πολιτευτές κ.κ. Ευθύμιος Καρανάσιος και Γεώργιος Τσιουπλάκης, ο Επίτιμος Πρόεδρος κ. Μιχαήλ Καρτσιώτης, πρόεδροι Πολιτιστικών Συλλόγων και πλήθος μελών και φίλων του Συλλόγου.

Ο ΕΤΗΣΙΟΣ ΑΠΟΚΡΙΑΤΙΚΟΣ ΧΟΡΟΣ ΚΥΡΙΑΚΗ 19 ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΥ 2023

Μετά από δύο χρόνια, που λόγω της Πανδημίας, δεν πραγματοποιήθηκε από τον Παγχαλκιδικό Σύλλογο Συνεστίαση - Χορός, την Κυριακή 19/2/2023, πραγματοποιήθηκε ο Αποκριάτικος ετήσιος χορός στην αίθουσα Ιφιγένεια στο "Χωριό της Ειρήνης" στην Καρδία.

Μέσα σε μία εντυπωσιακή, ευρύχωρη και καλαίσθητη αίθουσα, μέλη και φίλοι του Συλλόγου διασκέδασαν, με τους ήχους της ορχήστρας του Χρήστου Κουτσού με το Βαβδινό Συγκρότημα. Στο τραγούδι ο Χρήστος Αγραφιώτης και η Μίνα Βάστα.

Η έναρξη της εκδήλωσης έγινε από το μέλος του Δ.Σ. κ. Χρήστο Παυλούδη. Χαιρετισμούς απεύθυναν ο Βουλευτής Χαλκιδικής κ. Απ. Πάνας και ο Αντιπεριφερειάρχης κ. Ιωάννης Γιώργος. Στη συνέχεια το μέλος του Δ.Σ. κ. Κοκόννη Ζαμπόκα αναφέρθηκε στα δώρα της Λαχειοφόρου Αγοράς και ζήτησε από τους παρευρισκόμενους να βοηθήσουν στην αγορά των λαχείων, τα οποία και εξαντλήθηκαν.

Ο Πρόεδρος του Δ.Σ. κ. Ιωάννης Κοτσάνης στον σύντομο χαιρετισμό του, ευχαρίστησε τους φίλους και τα μέλη του Συλλόγου που παρευρέθηκαν στον χορό, τους δωρητές της λαχειοφόρου αγοράς και όλους όσους συνέβαλαν στην οργάνωση της εκδήλωσης. Αναφέρθηκε επίσης στην προσπάθεια, των δύο τελευταίων χρόνων, που κάνει ο Σύλλογος να γίνει γνωστή η Επανάσταση της Χαλκιδικής το 1821 καθώς επίσης να γραφεί στα Βιβλία της Ιστορίας. Τέλος ανακοίνωσε την μεγάλη και ξεχωριστή εκδρομή που προγραμματίζει ο Παγχαλκιδικός αρχές Ιουλίου στις Σκανδιναβικές Πρωτεύουσες.

Όλα ήταν υπέροχα και άρτια οργανωμένα, με πολύ γλέντι ως αργά το απόγευμα.

Στην εκδήλωση παρευρέθηκαν οι Βουλευτές Χαλκιδι-

κής κ Γ. Βαγιωνάς και κ. Α. Πάνας, ο Αντιπεριφερειάρχης κ. Ι. Γιώργου, ο πρώην Υπουργός κ. Χ. Πάχτας, ο πρώην Βουλευτής κ. Β. Γιοβανούδας με τα παιδιά και τα εγγόνια του, ο Διοικητής του Νοσοκομείου Πολυγύρου κ. Κ. Δεδελούδης με την σύζυγό του κ. Ζαφ. Μυλωνά σύμβουλο Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης, ο Επίτιμος Πρόεδρος του Συλλόγου κ. Μ. Καρτσιώτης, ο Ομότιμος καθηγητής του Α.Π.Θ κ. Τιμ. Μακρογιάννης, ο Δημιουργός των ταινιών για την Επανάσταση της Χαλκιδικής το 1821 αντιστράτηγος ε.α. κ. Στ. Κυρίμης, η πρώην Αντιδήμαρχος και σήμερα Δημοτική Σύμβουλος Σιθωνίας κ. Μ. Λαθούρη Πάργα, μέλη και φίλοι του Συλλόγου.

* * *

Δράσεις άλλων φορέων

ΤΟΥ ΣΥΛΛΟΓΟΥ ΙΕΡΙΣΣΙΩΤΩΝ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ

Ο Σύλλογός μας τα τελευταία 3 περίπου χρόνια, είχε περιορίσει τις δραστηριότητές του λόγω των δυσμενών υγειονομικών συνθηκών. Ωστόσο δεν έπαψε να στηρίζει με πολλούς τρόπους τη γενέτειρά του καθώς και το Ελληνικό Παιδικό Χωριό στο Φιλυρο. Με το τέλος της περιπέτειας που περάσαμε όλοι, προσπαθούμε να βρούμε και πάλι τον βηματισμό μας. Συγκεκριμένα: για τις γιορτές της Πρωτοχρονιάς στηρίξαμε και πάλι το Κοινωνικό Παντοπωλείο της Ιερισσούς, το Ελληνικό Παιδικό χωριό στο Φιλυρο και ενισχυσουμε τη διοργάνωση της ΚΑΘΑΡΑΣ ΔΕΥΤΕΡΑΣ την οποία αναλαμβάνουν οι πολιτιστικοί Σύλλογοι του τόπου μας. Στις 19 Φεβρουαρίου πραγματοποιήσαμε με επιτυχία την κοπή της Πρωτοχρονιάτικης βασιλόπιτας στην καφετέρια Lemonde, με συμμετοχή πολλών μελών και φίλων του Συλλόγου. Την εκδήλωση τίμησαν με την παρουσία τους ο Περιφερειάρχης Κεντρικής Μακεδονίας κ. Αποστολος Τζίτζικωστας και οι συμπατριώτες μας κ. Ιωάννης Γιώργος Αντιπεριφερειάρχης και ο κ. Βασίλης Πάππας πρόεδρος της Εταιρείας Μακεδονικών Σπουδών και της Ιστορικής Λαογραφικής Εταιρείας Χαλκιδικής. Γενικά η εκδήλωση αυτή έδωσε σε όλους μας την ελπίδα για ένα καινούργιο ξεκίνημα του Συλλόγου μας, για να συνεχίσει τη δημιουργική του πορεία!

ΤΗΣ ΕΚΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗΣ ΕΤΑΙΡΕΙΑΣ ΝΕΩΝ ΝΙΚΗΤΗΣ "Ο ΣΙΘΩΝ"

Την Κυριακή 15 Ιανουαρίου 2023 πραγματοποιήθηκε η Ετήσια Τακτική Γενική Συνέλευση της Εκπολιτιστικής Εταιρείας Νέων Νικήτης «Ο ΣΙΘΩΝ». Μετά τον απολογισμό και την υπερψήφιση των πεπραγμένων του απερχόμενου Διοικητικού Συμβουλίου έγιναν οι αρχαιρεσίες για την ανάδειξη του νέου Δ.Σ., που συγκροτήθηκε σε σώμα ως εξής: Πρόεδρος : Ασυλλόγιστος Ελπίδα, Αντιπρόεδρος: Γκέτσι Κλάρα, Γ.Γραμματέας : Τσιπέλη Κατερίνα, Ταμίας : Αλέγγρα Ειρήνη, Ε.Γραμματέας : Παπαργύρης Τάσος, Μέλος : Μουστάκα Αναστασία, Μέλος : Γιαννακούδης Κωνσταντίνος.

Στη συνέχεια το νέο Διοικητικό Συμβούλιο σε ειδική

Δώρα στην λαχειοφόρο αγορά προσέφεραν. Ο Παγχαλκιδικός Σύλλογος, ο κ. Βελισσάριος Χωρινός μέλος του Συλλόγου, εκπρόσωπος του Πρακτορείου Ταξιδιών Μέντορ, ο κ. Γρηγόριος Τάσιος, μέλος του Συλλόγου, Πρόεδρος Ξενοδόχων Ελλάδος, ο κ. Χρήστος Μωραΐτης, μέλος του Συλλόγου, μέτοχος της Εταιρείας CONTITO Α.Ε.Β.Ε. ο κ. Κοσμάς Κατραντσιώτης, ιδιοκτήτης της Δωραγοράς Μαρτίου, ο κ. Παύλος Δέας, μέλος του Συλλόγου εκπρόσωπος της ΔΕΑΣ Α.Ε., η κ Αγγελική Καραγιάννη, ο κ. Ιωάννης Καραμύχος μέλος του Συλλόγου και ο κ. Απόστολος Στρατής μέλος του Δ.Σ. του Συλλόγου.

Το Διοικητικό Συμβούλιο ευχαριστεί θερμά όλους.

συνεδρίαση αποφάσισε την ΠΡΟΚΗΡΥΞΗ του 53ου Διεθνούς Διάπλου του Τορωναίου κόλπου, για το 2023.

Η Εκπολιτιστική Εταιρεία Νέων Νικήτης «Ο ΣΙΘΩΝ» προκηρύσσει τον 53ο Διεθνή Κολυμβητικό Διάπλου του Τορωναίου Κόλπου, στη Νικήτη Χαλκιδικής το Σάββατο 26 Αυγούστου 2023.

Η εκδήλωση αυτή δεν διαχωρίζει επαγγελματίες και ερασιτέχνες κολυμβητές αλλά αναδεικνύει την ενότητα αυτών και καλλιεργεί το αθλητικό ιδεώδες δοκιμάζοντας ταυτόχρονα τις ψυχικές και τις σωματικές τους δυνάμεις.

Οι κολυμβητές θα διανύσουν την απόσταση των 26 Km από την Καλλιθέα της Κασσάνδρας προς τη Νικήτη της Σιθωνίας χωρίς την χρήση πτερυγών ή άλλων βοηθητικών μέσων πλεύσης. Για την ασφάλειά τους θα συνοδεύονται από μηχανοκίνητες βάρκες και ταχύπλοα σκάφη που διαθέτουν ασύρματη επικοινωνία.

Τονίζεται επίσης ότι, με την δύση του ηλίου και μετά από εντολή της Οργανωτικής Επιτροπής για λόγους ασφαλείας όσοι κολυμβητές δεν έχουν ολοκληρώσει τον τερματισμό τους, θα πρέπει να σταματούν την προσπάθειά τους και θα μεταφέρονται με το συνοδευτικό σκάφος τους στον χώρο τερματισμού. Όσοι αθλητές απέχουν 1 χιλιόμετρο από την ακτή θα ΕΠΙΤΡΕΠΕΤΑΙ να ολοκληρώσουν την προσπάθειά τους και να τερματίσουν. Οι αθλητές που θα σταματήσουν την προσπάθειά τους μετά από απόφαση της Οργανωτικής Επιτροπής θεωρούνται μη τερματίσαντες DNF(don't finish).

Καταλυτική ημερομηνία αιτήσεων είναι η ημέρα Σάββατο 30 Απριλίου 2023 και ώρα 23.59.

ΤΟΥ ΠΑΓΧΑΛΚΙΔΙΚΩΤΙΚΟΥ ΣΥΛΛΟΓΟΥ ΑΘΗΝΩΝ

Στις 29 Ιανουαρίου πραγματοποιήθηκε η κοπή της πρωτοχρονιάτικης πίτας του Παγχαλκιδικιώτικου Συλλόγου Αθηνών «ο Αριστοτέλης» στο ξενοδοχείο Athens Marriott Hotel. Η εκδήλωση είχε εορταστικό χαρακτήρα καθώς το 2022 συμπληρώθηκαν 40 χρόνια από την ίδρυση του Συλλόγου, ενώ το 2023 συμπληρώνονται 40 χρόνια από την έκδοση της εφημερίδας «Τα Χαλκιδικιώτικα Νέα».

Ο Πρόεδρος του Συλλόγου κ. Γιώργος Σουλινάρης στην ομιλία του έκανε μία ιστορική αναδρομή στα πρόσωπα και την προσφορά του Συλλόγου λόγω του εορταστικού χαρακτήρα της εκδήλωσης. Περιέγραψε το ιστορικό της ίδρυσής του και τα σημαντικότερα επιτεύγματα των προηγούμενων Διοικήσεων. Αναφέρθηκε ονομαστικά σε μέλη Διοικητικών Συμβουλίων που προσέφεραν στον Σύλλογο και παρουσίασε τις δράσεις της τελευταίας δεκαετίας. Έδωσε έμφαση στην αναβάθμιση της ύλης της εφημερίδας «Τα Χαλκιδικιώτικα Νέα» που συντελέστηκε αυτά τα χρόνια, αναφέρθηκε ονομαστικά στους συνεργάτες της εφημερίδας και ξεχώρισε κάποιες δημοσιευμένες εργασίες που αποτελούν πλέον πηγές βιβλιογραφικής αναφοράς για την ιστορία της Χαλκιδικής.

Την εκδήλωση χαιρέτισαν η κα Κυριακή Μάλαμα Βουλευτής ΣΥΡΙΖΑ-Προοδευτική Συμμαχία Χαλκιδικής, ο Πρόεδρος της Ένωσης Ξενοδόχων Χαλκιδικής και Πρόεδρος της Ομοσπονδίας Ξενοδόχων Ελλάδος κ. Γρηγόρης Τάσιος και ο Πρόεδρος του αδελφοποιημένου Συλλόγου της Ένωσης των Απανταχού Σφακιανών κ. Ανδρέας Κούνδουρος.

Την εκδήλωση τίμησαν με την παρουσία τους επίσης, ο Πρόεδρος του Συλλόγου Εμμανουήλ Παπά Αθηνών κ. Κατσαρός Κώστας, ο εκπρόσωπος της Ένωσης Δελβινακιωτών Αθήνας κ. Τσιάβος Χάρης, ο εκπρόσωπος του Συλλόγου Κιλ-

κισιωτών Αθήνας, κ. Μπουρουτζίδης Παύλος, ιδρυτικά μέλη του Συλλόγου καθώς και πλήθος μελών και φίλων.

ΤΟΥ ΣΥΛΛΟΓΟΥ ΑΠΑΝΤΑΧΟΥ ΤΑΞΙΑΡΧΙΩΤΩΝ

Γενική Συνέλευση Πραγματοποιήθηκαν την Κυριακή 15-01-2023 η Γενική Συνέλευση και η κοπή πίτας του Συλλόγου μας, ο Διοικητικός Απολογισμός έγινε από τον Πρόεδρο του Συλλόγου και ο Οικονομικός Απολογισμός από τον ταμία. Στη συνέχεια διαβάστηκε η έκθεση της Εξελεγκτικής Επιτροπής, ψηφίστηκαν ομόφωνα τα πεπραγμένα του Διοικητικού Συμβουλίου και έγινε συζήτηση για διάφορα θέματα του Συλλόγου και του χωριού μας. Τέλος η πλειοψηφία των συμμετεχόντων συνέφαγε σε ταβέρνα.

Ετήσιος Χορός – Αλληλεγγύη Πραγματοποιήθηκε με μεγάλη επιτυχία στο χωριό μας, στην ταβέρνα «ΤΖΙΜΗΣ», ο ετήσιος χορός του Συλλόγου μας το μεσημέρι της Κυριακής 12 Φεβρουαρίου 2023, όπου γιορτάσαμε στην κατάμεστη αίθουσα τα 41 χρόνια από την ίδρυση του Συλλόγου. Η καλή μουσική και η διάθεση των συμμετεχόντων στο χορό συνετέλεσαν ώστε να πραγματοποιηθεί ένα υπέροχο γλέντι. Όλα τα έσοδα του χορού διατέθηκαν για να αγοραστούν τρόφιμα και είδη πρώτης ανάγκης για τους σεισμόπληκτους Τουρκίας – Συρίας.

* * *

Βιβλία και έντυπα που λάβαμε

ΒΙΒΛΙΑ

♦ **Κέλλυ (Ευαγγελία) Πάλλα:** Φιλολόγος από Άθυτο – Αρναία. Μέλος του Παγχαλκιδικού. Τίτλος Βιβλίου: **ΤΟ ΣΚΑΜΝΙ. Μυθολογία Αναμνήσεων.** Το βιβλίο αναφέρεται στον Πατροκοσμά, ο οποίος περιοδεύοντας στον Τουρκοκρατούμενο Ελληνισμό, όπου κηρύττει την αναγκαιότητα των Σχολείων, περνά και από τις ποδιές του Χολομώντα. Εκεί φιλοξενείται από μια οικογένεια μελισσοκόμων και κληροδοτεί στους οικοδεσπότες το σκαμνί του, που έχει πάντα φορτωμένο στο μουλάρι του.

♦ **Ελένη Νουκάρη:** Εκπαιδευτικός Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης από την Γαλάτιστα. Μέλος του Παγχαλκιδικού. Τίτλος Βιβλίου: **Κάθε Ελληνική γωνιά και μια ιστορία.** Το βιβλίο αναφέρεται σε αναμνήσεις από ταξίδια σε τόπους κοντινούς αλλά και μακρινούς που επισκέφθηκε η συγγραφέας και ιδιαίτερα στη Χαλκιδική. Η φύση, η ιστορία, ο πολιτισμός των τόπων αυτών την συγκίνησαν ιδιαίτερα. Επίσης υπάρχουν αναφορές που έχουν σχέση με το Λαμπρό «ΟΧΙ» των Ελλήνων το 1940.

♦ **Στέργιος Βαγγλής:** Φιλολόγος από την Πορταριά. Μέλος του Παγχαλκιδικού. Τίτλος Βιβλίου: **ΗΘΗ και ΕΘΙΜΑ της Πορταριάς Χαλκιδικής.** Το βιβλίο αναφέρεται στον Οικισμό της Κοινότητας Πορταριάς, στην κοινωνική ζωή, στην αγροτική ζωή, στον πολιτισμό, στον αθλητισμό, στα έθιμα και στα παιχνίδια της Πορταριάς. Τα ήθη και τα έθιμα αντανakλούν τον τρόπο ζωής μιας ομάδας ανθρώπων και συνιστούν την κοινωνική ταυτότητα της περιοχής. Το

βιβλίο εκδόθηκε από τον Δήμο Νέας Προποντίδας.

♦ **Αστέριος και Όλγα Μπρούζου** από την Αρναία. Τίτλος Βιβλίου: **ΧΑΛΚΙΔΙΚΙΩΤΙΚΑ ΜΑΣΑΛΙΑ.** Τα Μασάλια είναι ιστορίες εύθυμες, κωμικές, καμιά φορά κωμικοτραγικές, με αρκετά στοιχεία υπερβολής. Είναι σύνθηρες από τόπο σε τόπο ο αφηγητής να προσθέτει ή να αναφέρει στοιχεία έτσι ώστε να γίνει πιο αληθοφανής η αφήγηση. Ο Αστέριος Μπρούζος συνταξιούχος του ΟΤΕ, υπηρέτησε και την Τοπική Αυτοδιοίκηση για πάνω από 40 χρόνια. Η σύζυγός του Όλγα Τρικκαλιώτη, βοήθησε σημαντικά στην καταγραφή του Βιβλίου. Το βιβλίο εκδόθηκε με την στήριξη της Περιφερειακής Ενότητας Χαλκιδικής.

ΕΦΗΜΕΡΙΔΕΣ

♦ **Τα Χαλκιδικιώτικα Νέα.** Όργανο του Πολιτιστικού Παγχαλκιδικιώτικου Συλλόγου Αθηνών «Ο Αριστοτέλης». Φύλλα: 176 – 180 Εκδότης: Ο πρόεδρος του Δ.Σ. κ. Γεώργιος Σουλινάρης. Επιμέλεια ύλης: κ. Χρήστος Ρατσαβέλλας.

♦ **Κασσάνδρα.** Ενημερωτική – Πολιτιστική – Κοινωνική 45ήμερη εφημερίδα της Κασσάνδρας Χαλκιδικής. Φύλλα: 285 έως και 293. Εκδότης ο κ. Χρυσοβαλάντης Μπουλούσης.

ΠΕΡΙΟΔΙΚΑ

♦ **Αρναία.** Περιοδική έκδοση ιστορικής και λαογραφικής ενημέρωσης και καταγραφής. Εκδότης ο φιλόλογος και θεολόγος κ. Δημήτριος Κύρου, επίλεκτο μέλος του Συλλόγου μας. Τεύχη: 132- 137

Νέα μέλη του Συλλόγου εγγραφέντα μέχρι 28/2/2023

		Αρ.Μητρώου			Αρ.Μητρ.
1. Κονταργύρης Κωνσταντίνος	Δουμπιά	1898	14. Καλαϊτζής Κωνσταντίνος	Θεσσαλονίκη	1911
2. Μητσιά Παναγιώτα	Δουμπιά	1899	15. Μακρογιάννης Ιωάννης	Κασσάνδρεια	1912
3. Στρογγύλη Ευδοκία	Γαλάτιστα	1900	16. Βυζαντζικογλου Μάρθα	Στρατονίκη	1913
4. Μαχαιράς Νικόλαος	Αρναία	1901	17. Μήλα Κηράνω	Καλύβες	1914
5. Τσίγκας Αθανάσιος	Πολύγυρος	1902	18. Απιδοπούλου Παρθένα	Θεσσαλονίκη	1915
6. Κατσάγγελος Γεώργιος	Αρναία	1903	19. Γιώβου Σοφία	Μεταγγίτσι	1916
7. Μάντσιος Αθανάσιος	Νικήτη	1904	20. Μαραγκού Άννα	Στρατονίκη	1917
8. Αναγνωστοπούλου Αναστασία	Δραμα	1905	21. Μαραγκός Νικόλαος	Στρατονίκη	1918
9. Τσαντάκη Ιωάννα	Συκιά	1906	22. Αθανασιάδου Μαρία	Κασσανδρεία	1919
10. Θασίτου Αναστασία	Παλαιοχώρι	1907	23. Λαζαρίδου Λουκία	Βάβδος	1920
11. Βενετσανάκης Αχιλλέας	Νεοχώρι	1908	24. Μπέλλου Ασημίνα	Βάβδος	1921
12. Παπαπαναγιώτου Αγγελική	Θεσσαλονίκη	1909	25. Παπαοικονόμου Καλούδα	Κασσάνδρεια	1922
13. Ματαυτοής Κωνσταντίνος	Κασσάνδρεια	1910	26. Σιλλού Πετρίνα	Δράμα	1923
			27. Τρικκαλιώτης Γεώργιος	Αρναία	1924

Σημ. Το Δ.Σ. καλωσορίζει με χαρά τα νέα μέλη και τα προσκαλεί σε ενεργό συμμετοχή στη ζωή και την δράση του Συλλόγου μας.

ΠΕΝΘΗ

Έφυγαν από την ζωή:

• **Σωτήριος Ν. Καδός**, ομότιμος καθηγητής βυζαντινής αρχαιολογίας στο Α.Π.Θ., μεγάλος και διεθνούς φήμης ερευνητής και μελετητής των χειρογράφων του Αγίου Όρους, με εκατοντάδες ανακοινώσεις σε Ελληνικά και Διεθνή Επιστημονικά Συνέδρια και με συγγραφή πολλών επιστημονικών βιβλίων. Ο μεταστάς υπήρξε τακτικό μέλος του Συλλόγου μας με Α.Μ. 1074 και αρθρογράφος του περιοδικού μας, στο οποίο δημοσίευσε σπουδαία άρθρα και χάρτες που φωτίζουν πτυχές της ιστορίας της Χαλκιδικής και της Μακεδονίας, κυρίως στους ύστερους Βυζαντινούς χρόνους.

• **Μαρία Παναγιώτου - Μαυρουδή** συζ. Μιχαήλ από την Αρναία. Επίλεκτο Μέλος του Συλλόγου μας με Α.Μ. 1256 και συμμετοχή σε εκδηλώσεις του Συλλόγου.

• **Σωτηρία Καραστέργιου** από την Ιερισσό. Επίλεκτο Μέλος του Συλλόγου μας με Α.Μ. 1410, μητέρα του Χρήστου Καραστέργιου, υπεύθυνου του περιοδικού ΚΥΤΤΑΡΟ της Ιερισσού, μέλος του Παγχαλκιδικού με Α.Μ. 1387 και αρθρογράφος του περιοδικού μας.

• **Νικόλαος Χαριστός** από την Αρναία. Επίλεκτο Μέλος του Συλλόγου μας με Α.Μ. 561 με συχνή συμμετοχή σε εκδηλώσεις του Συλλόγου.

• **Νίκος Σαμαράς** από την Αρναία. Επίλεκτο Μέλος του Συλλόγου μας με Α.Μ. 512. Ο Νίκος Σαμαράς μετείχε σε όλες σχεδόν τις εκδηλώσεις του Συλλόγου, καθώς επίσης στα τμήματα χορευτικού και χορωδίας. Μεγάλη ήταν η βοήθειά του στην διανομή του Παγχαλκιδικού Λόγου.

• **Ιωάννης Μαρίνος** από την Ιερισσό. Επίλεκτο Μέλος του Συλλόγου μας με Α.Μ. 715. Ο Ιωάννης Μαρίνος προσέφερε απλόχερα στην αγαπημένη του Ιερισσό και αγωνίστηκε ακούραστα για να αναδείξει την ιστορική της ταυτότητα και την πολιτιστική της κληρονομιά, δεόντως και δημοσίευσε άρθρα στο περιοδικό Παγχαλκιδικός Λόγος. Ο Ιωάννης Μαρίνος τιμήθηκε από τον Παγχαλκιδικό για την προσφορά του στην ιδιαίτερη πατρίδα του και την Χαλκιδική.

Το Δ.Σ. απευθύνει θερμά συλλυπητήρια στους οικείους των μεταστάντων, ευχόμενο την εξ ύψους παρηγορία.

Σ.Σ.: Παρακαλούνται όλα τα μέλη, οι συγγενείς και οι φίλοι, να ειδοποιούν για εκδημίες μελών μας, ώστε να ενημερώνεται το Περιοδικό, και να παρίσταται, αν είναι δυνατόν, αντιπροσωπεία του Δ.Σ.

ΓΙΑ ΚΑΛΥΤΕΡΗ, ΤΑΧΥΤΕΡΗ ΚΑΙ ΑΝΕΞΟΔΗ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑ

Όσοι δεν το στείλατε, στείλτε μας το e-mail σας.

Το ξαναγράφουμε, για άλλη μία φορά, και παρακαλούμε όλα τα μέλη μας:

Προκειμένου να εκσυγχρονίσουμε τον τρόπο επικοινωνίας μεταξύ μας, **σας παρακαλούμε**

να στείλετε το e-mail σας στην ηλεκτρονική διεύθυνση του Συλλόγου,

panchalkidikos@gmail.com, προτάσσοντας επίθετο και όνομα.

ΟΙ ΧΟΡΗΓΟΙ ΤΟΥ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΥ ΜΑΣ

Μέχρι σήμερα, χορηγοί του Περιοδικού είναι:

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΒΑΓΙΩΝΑΣ (τ. 1-4), ΑΣΤΕΡΙΟΣ ΖΩΓΡΑΦΟΣ (τ. 5-6),
ΕΥΡΥΔΙΚΗ ΜΑΣΑΛΑ-ΜΟΥΣΤΟΥ (τ. 7), ΜΟΣΧΟΣ ΜΟΣΧΟΣ (τ. 8),
ΒΑΣΙΛΕΙΟΣ & ΟΛΥΜΠΙΑ ΓΡΑΜΜΕΝΑ (τ. 9), ΔΗΜΟΣ ΠΟΛΥΓΥΡΟΥ (τ. 10),
ΧΡ. ΚΩΝΣΤΑΝΤΑΡΑΣ (τ. 11), ΠΕΡΙΦ. ΕΝΟΤΗΤΑ ΧΑΛΚΙΔΙΚΗΣ (τ. 12),
ΚΩΝ. & ΑΦΡ. ΚΟΝΤΟΓΙΑΝΝΟΠΟΥΛΟΥ (τ. 13), ΔΗΜΟΣ ΣΙΘΩΝΙΑΣ (τ. 14),
ΜΑΓΔΑ ΚΕΚΕΡΗ-ΣΛΙΝΗ (τ. 15), ΗΛΕΚΤΡΑ ΠΑΠΑΘΑΝΑΣΙΟΥ (τ. 16),
ΕΛΛΗ, ΜΑΡΙΑ, ΚΑΙΤΗ & ΓΙΩΡΓΟΣ ΔΗΜΗΤΡΑΚΟΥΔΗ (τ. 17),
ΔΗΜΟΣ ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΗ (τ. 18), ΙΩΑΝΝΗΣ ΜΙΧΟΣ (τ. 19),
ΣΥΛΛΟΓΟΣ ΠΟΛΥΓΥΡΙΝΩΝ & ΘΩΜΑΣ ΘΕΟΔΩΡΙΔΗΣ (τ. 20),
ΧΡΗΣΤΟΣ ΔΙΑΜΑΝΤΟΓΛΟΥ (τ. 21), ΙΩΑΝΝΗΣ ΤΖΙΤΖΙΟΣ (τ. 22),
ΕΚΜΕ Α.Ε. Ι. & Β. ΚΑΡΥΩΤΗΣ (τ.23), ΠΑΥΛΟΣ ΔΕΑΣ (τ. 24),
ΑΓΓΕΛΙΚΗ ΚΑΙ ΚΑΤΕΡΙΝΑ ΚΑΡΑΒΑΤΟΥ (τ. 25),
ΠΑΓΧΑΛΚΙΔΙΚΟΣ ΣΥΛΛΟΓΟΣ (τ. 26), ΟΡΕΣΤΗΣ ΣΙΜΩΝΗΣ (τ. 27),
ΙΩΑΝΝΗΣ ΤΖΙΤΖΙΟΣ (τ. 28), ΣΥΛΛΟΓΟΣ ΠΟΛΥΓΥΡΙΝΩΝ (τ. 29),
ΑΣΤΕΡΙΟΣ ΖΩΓΡΑΦΟΣ (τ. 30), ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΚΙΣΚΙΝΗΣ (τ. 31),
ΠΑΓΧΑΛΚΙΔΙΚΟΣ ΣΥΛΛΟΓΟΣ (τ. 32), ΟΡΕΣΤΗΣ ΣΙΜΩΝΗΣ (τ. 33),
ΕΛΛΗ ΔΗΜΗΤΡΑΚΟΥΔΗ & ΠΑΝΑΓΙΩΤΑ ΣΤΑΜΠΟΥΛΗ (τ. 34),
ΜΑΡΓΑΡΙΤΗΣ ΑΣΤ. ΣΧΟΙΝΑΣ (τ. 35), ΛΕΩΝΙΔΑΣ ΜΑΥΡΟΥΔΗΣ (τ. 36),
ΘΕΟΔΟΣΙΟΣ ΚΟΥΚΟΥΜΠΗΣ (τ. 37), ΑΡΓΥΡΙΟΣ ΤΣΑΚΝΗΣ (τ. 38),
ΣΤΕΛΙΟΣ ΒΑΛΙΑΝΟΣ (τ. 39), ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΒΑΓΙΩΝΑΣ (τ. 40),
ΕΤΑΙΡΙΑ ΤΥΡΟΚΟΜΙΚΩΝ ΠΡΟΪΟΝΤΩΝ "ΒΑΛΜΑΣ" Ο.Ε. (τ. 41),
ΠΑΓΧΑΛΚΙΔΙΚΟΣ ΣΥΛΛΟΓΟΣ & ΧΡΗΣΤΟΣ ΜΩΡΑΪΤΗΣ-CONDITO Α.Ε.Β.Ε. (τ. 42),
ΠΑΓΧΑΛΚΙΔΙΚΟΣ ΣΥΛΛΟΓΟΣ & ΜΑΡΙΑ ΤΣΟΧΑ-ΠΑΛΙΟΥΡΑ (τ. 43),
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΕΣΩΤΕΡΙΚΩΝ (ΤΟΜΕΑΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ-ΘΡΑΚΗΣ) (τ. 44),
ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΧΑΛΚΙΔΙΚΗΣ (τ. 45),
ΠΑΓΧΑΛΚΙΔΙΚΟΣ ΣΥΛΛΟΓΟΣ (τ. 46), ΠΑΓΧΑΛΚΙΔΙΚΟΣ ΣΥΛΛΟΓΟΣ (τ. 47),
ΑΦΡΟΔΙΤΗ ΤΖΙΚΑ-ΚΟΝΤΟΓΙΑΝΝΟΠΟΥΛΟΥ (τ. 48),
ΜΑΓΔΑΛΗΝΗ Ν. ΚΑΤΣΑΜΟΥΡΗ-ΠΑΠΑΟΙΚΟΝΟΜΟΥ (τ. 49),
ΙΕΡΑ ΠΑΤΡΙΑΡΧΙΚΗ ΚΑΙ ΣΤΑΥΡΟΠΗΓΙΑΚΗ ΜΟΝΗ ΤΗΣ ΑΓΙΑΣ ΑΝΑΣΤΑΣΙΑΣ
ΤΗΣ ΦΑΡΜΑΚΟΛΥΤΡΙΑΣ ΧΑΛΚΙΔΙΚΗΣ (τ. 50), ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ ΤΑΣΙΟΣ (τ. 51),
ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΧΑΛΚΙΔΙΚΗΣ (τ. 52), ΣΤΥΛΙΑΝΟΣ ΒΑΛΙΑΝΟΣ (τ. 53),
Γ.Γ. ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΣ ΚΑΙ ΕΝΗΜΕΡΩΣΗΣ ΠΡΟΕΔΡΙΑΣ ΤΗΣ ΚΥΒΕΡΝΗΣΗΣ (τ. 54).

ΖΗΤΕΙΤΑΙ ΧΟΡΗΓΟΣ

Ζητείται χορηγός για το επόμενο, 55ο τεύχος, Απρίλιος - Μάιος - Ιούνιος 2023.

Η εκτύπωσή του κοστίζει 2.000 ευρώ πλέον ΦΠΑ. Η χορηγία μπορεί να γίνει από ένα πρόσωπο ή φορέα ή και από περισσότερα. Για εκδήλωση ενδιαφέροντος, στο τηλέφωνο του Προέδρου κ. Ιωάννη Κοτσάνη 6936950188 ή σε οποιοδήποτε μέλος του Δ.Σ. του Συλλόγου.

Το Δ.Σ.

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΕΚΔΗΛΩΣΕΩΝ ΕΚΔΡΟΜΩΝ ΜΑΡΤΙΟΥ-ΙΟΥΝΙΟΥ 2023**ΜΑΡΤΙΟΣ 2023**

Κυριακή 12 Μαρτίου	Προβολή ταινίας μικρού μήκους του κ. Στυλιανού Κυρίμη αντιστράτηγου ε.α.: ΚΑΠΕΤΑΝ ΧΑΨΑΣ «ΤΟ ΛΙΟΝΤΑΡΙ ΤΗΣ ΧΑΛΚΙΔΙΚΗΣ»	Ώρα 11:00 στο Κλειστό Θέατρο Βασιλικών «Φώφης Πατίκα» Σε συνεργασία με το Δήμο Θέρμης
Παρασκευή 17 Μαρτίου	Παρακολούθηση Γ' Χαιρετισμών. Η ώρα και ο τόπος θα ανακοινωθούν με sms.	Αναχώρηση Λεωφορείου από Πλατεία Χάψα. (Τέρμα Βούλγαρη).
Παρασκευή 24 Μαρτίου	Στέψη προτομής Καπετάν Χάψα που έστησε ο Σύλλογος.	Ώρα 11:00 στην ομώνυμη πλατεία Καπετάν Χάψα, τέρμα Βούλγαρη.
Τετάρτη 29 Μαρτίου	Ομιλία με θέμα οι επιπτώσεις του Κορωνοϊού στην υγεία με ομιλητή τον κ. Χρήστο Σαββόπουλο, Καθηγητή Παθολογίας Α.Π.Θ.	Ώρα 19:00 στην ΕΣΤΙΑ μας.

ΑΠΡΙΛΙΟΣ 2023

Τετάρτη 26 Απριλίου	Ομιλία από τους κ.κ. Βενιαμίν Καρακωστάνογλου, Καθηγητή Διεθνούς Δικαίου Νομικής Σχολής Α.Π.Θ. και Χρήστο Παυλούδη, Υποναύαρχο ε.α., Μέλος Δ.Σ.	Θέμα: Α.Ο.Ζ. και λοιπά Θέματα του Αιγαίου. Ώρα 19:00 στην ΕΣΤΙΑ μας.
----------------------------	---	---

ΜΑΪΟΣ 2023

Σάββατο 6 Μαΐου	Διήμερη Εκδρομή (Μια διανυκτέρευση) στο ΜΕΛΕΝΙΚΟ (Βουλγαρία)	Για περισσότερες πληροφορίες θα ενημερωθείτε με sms.
Τετάρτη 19 Μαΐου	Παρουσίαση της τελευταίας Ποιητικής Συλλογής του κ. Ιωάννη Καραμίχου Φιλολογος-Ποιητής	Η παρουσίαση θα γίνει από τον κ. Δημήτριο Κοσμά, Φιλολόγο, π. Σχολικό Σύμβουλο. Ώρα 19:30 στην ΕΣΤΙΑ μας.
Τετάρτη 31 Μαΐου	Εκδήλωση στο Θεατράκι Ν. Ελβετίας (Χορευτικό -Χορωδία)	Για περισσότερες πληροφορίες θα ενημερωθείτε με sms.

ΙΟΥΝΙΟΣ 2023

Κυριακή 11 Ιουνίου	Εθνικός εορτασμός της 202ης Επετείου της Μάχης των Βασιλικών με μνημόσυνο στο Καθολικό της Μονής της Αγίας Αναστασίας και κατάθεση στεφάνων στον μνημείο.	Ώρα έναρξης 10:00. Η εκδήλωση οργανώνεται από την Περιφερειακή Ενότητα Χαλκιδικής με συμμετοχή των τριών Δήμων, Πολυγύρου-Σιθωνίας και Θέρμης. Λεπτομέρειες θα ανακοινωθούν με sms.
---------------------------	---	---

Σημείωση:

Η ημερομηνία ορισμένων Εκδηλώσεων μπορεί ν' αλλάξει ανάλογα με την ημέρα διεξαγωγής των Εκλογών.

ΤΜΗΜΑΤΑ ΠΟΥ ΛΕΙΤΟΥΡΓΟΥΝ ΣΤΟΝ ΣΥΛΛΟΓΟ

ΧΟΡΕΥΤΙΚΟ	Κάθε Τρίτη Δάσκαλος: Περικλής Διαμάντη Υπεύθυνος: Αστέριος Λυτζίης Αναπληρωτής: Απόστολος Στρατής	1ο τμήμα: 17.00 - 18.00 2ο τμήμα: 18.15 - 19.15
ΧΟΡΩΔΙΑ	Κάθε Πέμπτη Χορωδιδάσκαλος: Στέφανος Κωφίδης Υπεύθυνη: Κοκόννη Ζαμπόκα Αναπληρωτής: Τριαντάφυλλος Οικονόμου	Ένα τμήμα: 18.00 - 19.30

Η ΕΤΗΣΙΑ ΤΑΚΤΙΚΗ ΓΕΝΙΚΗ ΣΥΝΕΛΕΥΣΗ ΤΩΝ ΜΕΛΩΝ ΤΟΥ ΣΥΛΛΟΓΟΥ, Κυριακή 22 Ιανουαρίου 2023 (ρεπ. σελ. 52)

Το Προεδρείο της Γενικής Συνέλευσης. (Από αριστερά: Γεώργιος Βέλλιος, Γεώργιος Κουτσός, Μαρία Τσαμουρτζή, Ιωάννης Κοτσάνης)

Άποψη της αίθουσας στο Ξενοδοχείο
MAKEDONIA PALACE

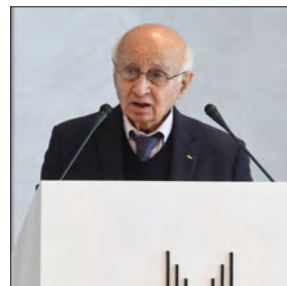
Ιωάννης Κοτσάνης,
Πρόεδρος Δ.Σ.
Χαιρετισμός

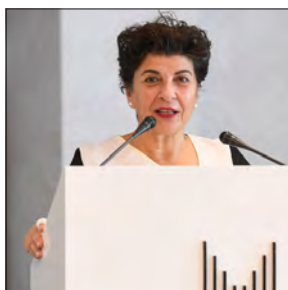
Τριαντάφυλλος Οικονόμου,
Αντιπρόεδρος Δ.Σ.
Συντονιστής

Αστέριος Λυρτζής,
Γεν. Γραμματέας.
Πεπραγμένα Δ.Σ.

Αβραάμ Παπαδόπουλος,
Ταμίας.
Οικονομικός Απολογισμός

Κυριακή Μάλαμα,
Βουλευτής Χαλκιδικής.
Χαιρετισμός

Ιωάννης Γιώργος,
Αντιπ/ρχης Χαλκιδικής.
Χαιρετισμός

Γρηγόριος Τάσιος,
Πρόεδρος Ξενοδόχων Ελλάδος.
Χαιρετισμός

Μιχαήλ Καρτσιώτης,
Επίτιμος Πρόεδρος.
Προτάσεις στη Γ.Σ.

Σταύρος Αυγολούπης,
Ομ. Καθηγητής Α.Π.Θ.
Προτάσεις στη Γ.Σ.

Πηγή Θασίτου,
Εκπαιδευτικός.
Προτάσεις στη Γ.Σ.

ΑΠΟ ΤΗΝ ΑΠΟΝΟΜΗ ΤΩΝ ΤΙΜΗΤΙΚΩΝ ΔΙΑΚΡΙΣΕΩΝ (ρεπ. σελ. 52)

Ο τιμηθείς κ. Μιχαήλ Κουτσός με την οικογένειά του, μετά την επίδοση της τιμητικής πλακέτας

Απονομή τιμητικής πλακέτας στον Καθηγητή της Σχολής Καλών Τεχνών του Α.Π.Θ. κ. Γεώργιο Κατσάγγελο

Απονομή τιμητικής πλακέτας στον κ. Φώτη Ταλέα, Πρόεδρο Εξελεγκτικής Επιτροπής του Παγχαλκιδικού

Κοκόνη Ζαμπόκα, Μέλος Δ.Σ. Ανάγνωση Βιογραφικών Τιμηθέντων

ΑΠΟ ΤΟΝ ΕΤΗΣΙΟ ΑΠΟΚΡΙΑΤΙΚΟ ΧΟΡΟ ΤΟΥ ΣΥΛΛΟΓΟΥ Κυριακή 19/02/2023 (ρεπ. σελ. 53)

Η ΧΟΡΗΓΙΑ

Η χορηγία του παρόντος 54ου τεύχους έγινε από την

ΠΡΟΕΔΡΙΑ της ΚΥΒΕΡΝΗΣΗΣ

Γενική Γραμματεία Επικοινωνίας και Ενημέρωσης

με εισήγηση του Γενικού Γραμματέα

δρ. Δημητρίου Γαλαμάτη

ΤΟ ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΤΟΥ ΠΑΓΧΑΛΚΙΔΙΚΟΥ

ΕΥΧΑΡΙΣΤΕΙ

τη χορηγό Γενική Γραμματεία Επικοινωνίας και Ενημέρωσης

και την εγγραφέι στον οικείο κατάλογο,

ώστε να αναφέρεται εσαεί η χορηγία.

Το Δ.Σ.

ΠΡΟΑΓΓΕΛΙΑ ΜΕΓΑΛΗΣ ΕΚΔΡΟΜΗΣ

Το Δ.Σ. προγραμματίζει για αρχές Ιουλίου 2023 μεγάλη και ξεχωριστή εκδρομή στις

Σκανδιναβικές Πρωτεύουσες με 9 ή 10 Διανυκτερεύσεις.

Η ημερομηνία, η τιμή καθώς και λεπτομέρειες της εκδρομής,

θ' ανακοινωθούν μετά την ολοκλήρωση της έρευνας αγοράς με sms και email.

Εκδήλωση ενδιαφέροντος στον πρόεδρο του Δ.Σ. κ. Ιωάννη Κοτσάνη τηλ.: 6936950188

Ο Ιερός Ναός του Πρωτάτου στις Καρνές Αγίου Όρους,
όπου κηρύχθηκε επίσημα η έναρξη της Επανάστασης στη Χαλκιδική
τον Μάιο του 1821

1821 – 2021

200 χρόνια